

Conditions Facilitating Health Literacy Regarding Vaccination among Children between Newborns-12 Years Old in Pattani Province: A Case Study in Tambon Makrood, Khok Pho district, Pattani Province <i>Athitaya Somlok, Kritsadee Phuangrod</i>	674
Creative Media: Friendship for Children in the Multicultural Way of the Southern Border <i>Jiraporn Kiatnarumol, Anucha Pangkesorn</i>	694
Effects on Developing Interpret Data and Evidence Scientifically Competency of Physics Teacher Students Using an Online Laboratory with High-Speed Video Analysis Technique on Collision and Momentum <i>Jiraporn Poonyawatpornkul, Chanwit Kamcharean, Nathanan Reabreang, Kamonpun Mungma</i>	706
The Worldviews of Russian People toward other Countries in Russian Advertising Messages <i>Chanunporn Hemsakun</i>	718
The Development of Student Care System of Ban Huai La School, Ban Hong District, Lamphun Province <i>Nirun Loungaram</i>	733
Responsible Tourism Concept: Alternatives or Salvation Towards Sustainable Development Goals <i>Preedaree Sirirat</i>	751
Development Potential for Operations Enhancing Competitive Advantage to SME Firms and the Adoption of Logistics in Sakon Nakhon Province <i>Songyuth Tonwan, Ratchataporn Boonkong</i>	763
Developing the Potential of Eastern Seaside Attractions to become New Tourist Destinations for South Asian Tourists <i>Luxsnai Songsiengchai</i>	780
Hae Nang Dan: An Analysis of Thai Cultural Conservation in Globalization <i>Vanpra Seubsakulajinda</i>	796
Developing a Model for Enhancing Skills in Organizing Experiences Science of Early Childhood Teachers <i>Sirithai Thanopajai, Bhumbhong Jomhongpipat, Piyaporn Phitchayapirath</i>	810
Avatar: The Hero's Journey <i>Sukunya Sopee Chaiklam</i>	823
Creation of Music for Developing Guitar Playing Skills Using Concepts from the Melody of Lanna Traditional songs <i>Ong-art Inthaniwet</i>	836

เงื่อนไขที่เอื้อต่อความรอบรู้สุขภาพด้านการเข้ารับวัคซีนในเด็กแรกเกิด - 12 ปี ในจังหวัดปัตตานี: กรณีศึกษาตำบลมะกรูด อำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี <i>อาทิตยา สมโลก, กฤษดี พ่วงรอด</i>	674
สื่อสร้างสรรค์: มิตรภาพสำหรับเด็กในวิถีพหุวัฒนธรรมชายแดนใต้ <i>จิราพร เกียรติคุณมณี, อนุชา แพ่งเกษร</i>	694
ผลการพัฒนาสมรรถนะการแปลความหมายข้อมูลและการใช้ประจักษ์พยานเชิงวิทยาศาสตร์ของนักศึกษาครูฟิสิกส์ โดยใช้บทปฏิบัติการออนไลน์ร่วมกับเทคนิคการวิเคราะห์วิดีโออัตราเร็วสูง เรื่อง การชนและโมเมนตัม <i>จิราภรณ์ ปณยวิจิตรพรกุล, ชาญวิทย์ คำเจริญ, ณัฐจันทน์ เรียบเรียง, กมลพรรณ เมืองมา</i>	706
โลกทัศน์ของชาวรัสเซียที่มีต่อประเทศต่างๆ ในข้อความโฆษณาของแบรนด์สินค้ารัสเซีย <i>ชนันพร เหมสกุล</i>	718
การพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนบ้านห้วยหละ อำเภอบ้านไผ่ จังหวัดลำพูน <i>นิริฎา เหลืองอร่าม</i>	733
แนวคิดการท่องเที่ยวอย่างรับผิดชอบ ทางเลือกหรือทางรอดของเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืน <i>ปรีดาริ ศิริรัตน์</i>	751
การพัฒนาศักยภาพและการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน ของผลิตภัณฑ์ SMEs โดยใช้เทคนิคการจัดการโลจิสติกส์ในจังหวัดสกลนคร <i>ทรงยุทธ ต้นวัน, รัชดาพร บุญกอง</i>	763
การพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวชายทะเลภาคตะวันออกให้เป็นจุดหมายการท่องเที่ยวแห่งใหม่ของนักท่องเที่ยวกลุ่มประเทศเอเชียใต้ <i>ลักษณะนัยน์ ทรงเสียงไชย</i>	780
แหล่งงาน: บทวิเคราะห์การอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยในกระแสโลกาภิวัตน์ <i>วันพระ สืบสกุลจินดา</i>	796
การพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างทักษะในการจัดประสบการณ์ทางวิทยาศาสตร์ของครูปฐมวัย <i>ศิริทัย ธนไพจิย, ภูมิพงศ์ จอมหงส์พิพัฒน์, ปิยาภรณ์ พิชญากิจรัตน์</i>	810
อวตาร: การผจญภัยของวีรบุรุษ <i>สุกัญญาโสภี ใจกล้า</i>	823
การสร้างสรรค์บทเพลงสำหรับพัฒนาทักษะการบรรเลงกีตาร์โดยใช้แนวคิดจากทำนองเพลงพื้นบ้านล้านนา <i>องอาจ อินทนิเวศ</i>	836

วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ปีที่ 42 ฉบับที่ 5 กันยายน-ตุลาคม 2566

เจ้าของ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

วัตถุประสงค์

เพื่อส่งเสริมเผยแพร่ผลงานวิชาการและงานวิจัยที่มีคุณค่าต่อการพัฒนาองค์ความรู้ทางวิชาการ และเป็นสื่อกลางแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเชิงวิชาการ โดยครอบคลุมวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ การศึกษาศิลปกรรม ดนตรี สถาปัตยกรรม ภาษา วรรณกรรม กำหนดการตีพิมพ์ปีละ 6 ฉบับ ออกราย 2 เดือน คือ เล่ม 1 มกราคม-กุมภาพันธ์/เล่ม 2 มีนาคม-เมษายน/เล่ม 3 พฤษภาคม-มิถุนายน/เล่ม 4 กรกฎาคม-สิงหาคม/เล่ม 5 กันยายน-ตุลาคม และ เล่ม 6 พฤศจิกายน-ธันวาคม

บทความวิชาการและบทความวิจัยที่จะนำมาตีพิมพ์ในวารสารมหาวิทยาลัยมหาสารคามนี้จะต้องได้รับการตรวจสอบทางวิชาการ (Peer review) ซึ่งพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ 3 คน ทั้งภายในและภายนอกจากหลากหลายสถาบัน

ที่ปรึกษา

อธิการบดีมหาวิทยาลัยมหาสารคาม	
บรรณาธิการ ศาสตราจารย์ ดร.ปฐม หงษ์สุวรรณ	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
ผู้ช่วยบรรณาธิการ รองศาสตราจารย์ ดร.พิทักษ์ น้อยวงศ์	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
รองศาสตราจารย์ ดร.อิศพล อินตะเสนา	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
อาจารย์ ดร.พิมพ์ยุพา ประพันธ์	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

กองบรรณาธิการ

ศาสตราจารย์ ดร.ภูมิฐาน รั้งคุณวุฒิ	มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย
ศาสตราจารย์ ดร.อรุณจักรี สัตยานุรักษ์	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
ศาสตราจารย์ ดร.เฉลิมศักดิ์ พิภูสรี	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
ศาสตราจารย์ ดร.กุลธิดา ท้วมสุข	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
ศาสตราจารย์ ดร.ศุภชัย สิงห์ยะบุศย์	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
รองศาสตราจารย์ ดร.ณรงค์ชัย ปิฎกวัชต์	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
รองศาสตราจารย์ ดร.ตาวรัตน์ เมตตาริกานนท์	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
รองศาสตราจารย์ ดร.ทวีศิลป์ สืบวัฒนะ	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
รองศาสตราจารย์ ดร.บุญชม ศรีสะอาด	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
รองศาสตราจารย์ ดร.มนวิภา ผดุงสิทธิ์	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
รองศาสตราจารย์ ดร.สุจินดา เข้มศรีพงษ์	มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช
รองศาสตราจารย์ ดร.สุทธิวรรณ ตันติธรรมาวงศ์	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
รองศาสตราจารย์ ดร.สุทธิวรรณ พิรศักดิ์โสภณ	มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตอุตรธานี
รองศาสตราจารย์ ดร.วนิช นิรันทรานนท์	มหาวิทยาลัยศิลปากร
รองศาสตราจารย์ ยงยุทธ ชูแว่น	มหาวิทยาลัยศิลปากร
รองศาสตราจารย์ สิทธิพร ภิรมย์รัตน์	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
รองศาสตราจารย์ ดร.กมลพร สอนศรี	มหาวิทยาลัยนครสวรรค์
รองศาสตราจารย์ ดร.ธัญญา สังข์พันธุพานนท์	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
รองศาสตราจารย์ ดร.เพชรวิทย์ จันทศิริสิริ	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
รองศาสตราจารย์ ดร.สมชัย ภัทรธรรณันท์	มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
รองศาสตราจารย์ ดร.สุรศักดิ์ คำคง	มหาวิทยาลัยมหิดล
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภูเบศร์ สมุทรจักร	สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พ.ต.ท.ดร.เกษมศักดิ์ โชติชาครพันธ์	มหาวิทยาลัยนครสวรรค์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เอี่ยมพร หลินเจริญ	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุมินทร เบ้าธรรม	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ฉัตรศิริ ปิยะพิมลสิทธิ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นิคม นาคอ้าย	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
Mr. Adrian R. Plant	

เลขานุการ ผู้อำนวยการกองส่งเสริมการวิจัยและบริการวิชาการ

ผู้ช่วยเลขานุการ จิรวรรณี ภูสีธุทธิ์ พัทศรีวิไล รุ่งวิสัย

สำนักงานกองบรรณาธิการ
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
โทรศัพท์ 0-4375-4321 ต่อ 1754 หรือ 0-4375-4416
กำหนดการตีพิมพ์ปีละ 6 ฉบับ
ฉบับที่ 1 มกราคม-กุมภาพันธ์
ฉบับที่ 2 มีนาคม-เมษายน
ฉบับที่ 3 พฤษภาคม-มิถุนายน
ฉบับที่ 4 กรกฎาคม-สิงหาคม
ฉบับที่ 5 กันยายน-ตุลาคม
ฉบับที่ 6 พฤศจิกายน-ธันวาคม

พิมพ์เผยแพร่เมื่อวันที่ 31 ตุลาคม 2566

Contents

Conditions Facilitating Health Literacy Regarding Vaccination among Children between Newborns-12 Years Old in Pattani Province: A Case Study in Tambon Makrood, Khok Pho district, Pattani Province <i>Athitaya Somlok, Kritsadee Phuangrod</i>	674
Creative Media: Friendship for Children in the Multicultural Way of the Southern Border <i>Jiraporn Kiatnarumol, Anucha Pangkesorn</i>	694
Effects on Developing Interpret Data and Evidence Scientifically Competency of Physics Teacher Students Using an Online Laboratory with High-Speed Video Analysis Technique on Collision and Momentum <i>Jiraporn Poonyawatpornkul, Chanwit Kamcharean, Nathanan Reabreang, Kamonpun Mungma</i>	706
The Worldviews of Russian People toward other Countries in Russian Advertising Messages <i>Chanunporn Hemsakun</i>	718
The Development of Student Care System of Ban Huai La School, Ban Hong District, Lamphun Province <i>Nirun Loungaram</i>	733
Responsible Tourism Concept: Alternatives or Salvation Towards Sustainable Development Goals <i>Preedaree Sirirat</i>	751
Development Potential for Operations Enhancing Competitive Advantage to SME Firms and the Adoption of Logistics in Sakon Nakhon Province <i>Songyuth Tonwan, Ratchataporn Boonkong</i>	763
Developing the Potential of Eastern Seaside Attractions to become New Tourist Destinations for South Asian Tourists <i>Luxsnai Songsiangchai</i>	780
Hae Nang Dan: An Analysis of Thai Cultural Conservation in Globalization <i>Vanpra Seubsakulajinda</i>	796
Developing a Model for Enhancing Skills in Organizing Experiences Science of Early Childhood Teachers <i>Sirithai Thanopajai, Bhumbhong Jomhongpipat, Piyaporn Phitchayapirath</i>	810
Avatar: The Hero's Journey <i>Sukunya Sopee Chaiklam</i>	823
Creation of Music for Developing Guitar Playing Skills Using Concepts from the Melody of Lanna Traditional songs <i>Ong-art Inthaniwet</i>	836

สารบัญ

เงื่อนไขที่เอื้อต่อความรอบรู้สุขภาพด้านการเข้ารับวัคซีนในเด็กแรกเกิด - 12 ปี	
ในจังหวัดปัตตานี: กรณีศึกษาตำบลมะกรูด อำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี	
<i>อาทิตยา สมโลก, กฤษดี พวงรอด</i>	674
สื่อสร้างสรรค์: มิตรภาพสำหรับเด็กในวิถีพหุวัฒนธรรมชายแดนใต้	
<i>จิราพร เกียรติินฤมล, อนุชา แผงเกษร</i>	694
ผลการพัฒนาสมรรถนะการแปลความหมายข้อมูลและการใช้ประจักษ์พยานเชิงวิทยาศาสตร์	
ของนักศึกษาครูฟิสิกส์ โดยใช้บทปฏิบัติการออนไลน์ร่วมกับเทคนิคการวิเคราะห์วิดีโอ	
อัตราเร็วสูง เรื่อง การชนและโมเมนตัม	
<i>จิราภรณ์ ปุณยวัจน์พรกุล, ชาญวิทย์ คำเจริญ,</i>	
<i>ณัฐนันท์ เรียบเรียง, กมลพรรณ เมืองมา</i>	706
โลกทัศน์ของชาวรัสเซียที่มีต่อประเทศต่างๆ ในข้อความโฆษณาของแบรนด์สินค้ารัสเซีย	
<i>ชนันพร เหมสกุล</i>	718
การพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนบ้านห้วยหละ อำเภอบ้านโอง จังหวัดลำพูน	
<i>นิรัญ เหลืองอร่าม</i>	733
แนวคิดการท่องเที่ยวอย่างรับผิดชอบ ทางเลือกหรือทางรอดของเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืน	
<i>ปรีดารี ศิริรัตน์</i>	751
การพัฒนาศักยภาพและการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน ของผลิตภัณฑ์ SMEs	
โดยใช้เทคนิคการจัดการโลจิสติกส์ในจังหวัดสกลนคร	
<i>ทรงยุทธ ต้นวัน, รัชดาพร บุญกอง</i>	763
การพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวชายทะเลภาคตะวันออกให้เป็นจุดหมาย	
การท่องเที่ยวแหล่งใหม่ของนักท่องเที่ยวกลุ่มประเทศเอเชียใต้	
<i>ลักษณะนัยน์ ทรงเสียงไชย</i>	780
แหล่งदान: บทวิเคราะห์การอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยในกระแสโลกาภิวัตน์	
<i>วันพระ สืบสกุลจินดา</i>	796
การพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างทักษะในการจัดประสบการณ์ทางวิทยาศาสตร์ ของครูปฐมวัย	
<i>ศิริทัย ธโนปจัย, ภูมิพงศ์ จอมหงส์พิพัฒน์, ปิยาภรณ์ พิชญากิรัตน์</i>	810
อวตาร: การผจญภัยของวีรบุรุษ	
<i>สุกัญญาโสภี ใจกล้า</i>	823
การสร้างสรรค์บทเพลงสำหรับพัฒนาทักษะการบรรเลงกีตาร์โดยใช้แนวคิดจากทำนอง	
เพลงพื้นบ้านล้านนา	
<i>องอาจ อินทนิเวศ</i>	836

เงื่อนไขที่เอื้อต่อความรอบรู้สุขภาพด้านการเข้ารับวัคซีนในเด็กแรกเกิด - 12 ปี ในจังหวัดปัตตานี: กรณีศึกษาตำบลมะกรูด อำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี

Conditions Facilitating Health Literacy Regarding Vaccination among Children between Newborns-12 Years Old in Pattani Province: A Case Study in Tambon Makrood, Khok Pho district, Pattani Province

อาทิตยา สมโลก¹, กฤษดี พวงรอด^{2*}
Athitaya Somlok¹, Kritsadee Phuangrod^{2*}

Received: 21 October 2022

Revised: 23 December 2022

Accepted: 24 January 2023

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ค้นหาเงื่อนไขที่เอื้อต่อความรอบรู้สุขภาพด้านการเข้ารับวัคซีนในเด็กแรกเกิด - 12 ปี ในพื้นที่จังหวัดปัตตานี:กรณีศึกษาตำบลมะกรูด อำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพแบบกรณีศึกษา โดยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการศึกษาเอกสาร การสนทนากลุ่ม การสัมภาษณ์เชิงลึก การสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วม กับกลุ่มผู้ปกครอง ผู้บริหารงาน ผู้นำชุมชน ผู้นำศาสนา อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงาน จำนวน 13 คน จากพื้นที่ตำบลมะกรูด อำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี ผลการวิจัยพบว่า เงื่อนไขที่เอื้อให้เกิดความรอบรู้สุขภาพด้านการเข้ารับวัคซีนในเด็กแรกเกิด - 12 ปี ได้แก่ 1) การสนับสนุนจากภาครัฐ 2) สถานภาพบุคคลและครอบครัว 3) ภาวะผู้นำท้องถิ่น 4) กลยุทธ์การสื่อสารสุขภาพ 5) กลุ่มอ้างอิง 6) ระดับความรู้ด้านสุขภาพ 7) ความเชื่อเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพ และ 8) การเข้ารับวัคซีนในเด็กแรกเกิด - 12 ปี ผลที่ได้จากการวิจัยสามารถนำไปใช้ในด้านการวางแผนนโยบายเชิงกลยุทธ์ในการสื่อสาร การจัดทำเครื่องมือการสื่อสารที่ตรงตามความต้องการของกลุ่มเป้าหมายและสามารถประสานขอความร่วมมือ กับกลุ่มอ้างอิงทางศาสนา หรือกลุ่มอ้างอิงทางสังคมเพื่อส่งเสริมให้เกิดความตระหนักและเห็นความสำคัญของการเข้ารับวัคซีนในเด็ก

คำสำคัญ: เงื่อนไขที่เอื้อ, ความรอบรู้สุขภาพ, วัคซีนในเด็กแรกเกิด - 12 ปี

¹ อาจารย์ประจำหลักสูตร สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
อีเมล: athitaya.s@psu.ac.th โทร: 0 7334 9692

² อาจารย์ประจำหลักสูตร สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
อีเมล: kritsadee.p@psu.ac.th โทร: 073349692

* ผู้ให้การติดต่ออีเมล: kritsadee.p@psu.ac.th

¹ Instructor, Communication Arts, Faculty of Communication Sciences, Prince of Songkla University, Thailand
Email address: athitaya.s@psu.ac.th Tel: 0 7334 9692

² Instructor, Communication Arts, Faculty of Communication Sciences, Prince of Songkla University, Thailand
Email address: kritsadee.p@psu.ac.th โทร: 073349692

* Corresponding e-mail: kritsadee.p@psu.ac.th)

Abstract

The study of “conditions facilitating health literacy vaccination among children between newborns - 12 years old in pattani province: A case study in Tambon Makrood, Khok Pho district, Pattani Province ” aimed to describe conditions facilitating health literacy regarding vaccination among children (newborns - 12 Years old) in Pattani Province. This was a qualitative research using case study methodology. The data were collected from group discussion, in-depth interview, non-participatory observation and documents in Pattani Province. There were thirteen respondents in the area of Tambon Makrood in Khok Pho district Pattani Province including parents, management team and community leaders, religious leaders, village health volunteers, and staff. The result of the study showed that there were eight conditions facilitating Health literacy vaccination among children between newborns- 12 Years Old; 1) support from the government. 2) personal and family status 3) local leadership 4) health communication strategies 5) Social norms 6) Health literacy 7) health believes, and 8) vaccination in children between newborns - 12 years old. The result also shows the importance of motivation of vaccination in children, there should be collaboration with religious, society references and community local leaders in providing knowledge or information in the community mosques every Friday.

Keywords: Conditions facilitating, health literacy, vaccination among children between newborns- 12 Years

บทนำ

สถานการณ์ด้านสุขภาพของเด็กในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ปัจจุบันมีหลากหลายปัญหาและเป็นปัญหาสำคัญเร่งด่วนในพื้นที่ที่ควรได้รับการแก้ไข โดยเฉพาะอย่างยิ่งจังหวัดปัตตานี เกี่ยวกับปัญหาทางด้านสาธารณสุขและการบริการสาธารณสุข ในเรื่องของการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันโรคด้วยการเข้ารับวัคซีนของเด็กในพื้นที่จากการสำรวจความครอบคลุมของการได้รับวัคซีนขั้นพื้นฐานและวัคซีนในนักเรียน พ.ศ. 2561 พบว่าอัตราการเข้ารับวัคซีนในเด็กแรกเกิด - 12 ปีของจังหวัดปัตตานียังต่ำกว่าเป้าหมายและไม่ผ่านเกณฑ์ของกระทรวงสาธารณสุข โดยมีวัคซีนเพียง 2 ชนิดที่ผ่านเกณฑ์ที่กำหนดประกอบด้วย BCG และ HB1 ซึ่งเด็กจะได้รับในช่วงแรกเกิด จังหวัดปัตตานีก็ยังคงติดลำดับต้นๆ ของการระบาดของ

โรคอื่นๆ ในเด็ก ได้แก่ โรคหัด ซึ่งพบผู้ป่วยมากที่สุดถึง 1,391 ราย และมีผู้เสียชีวิต 10 ราย และกลุ่มผู้ป่วยที่พบมากที่สุด คือ อายุ 1- 4 ปี คิดเป็นร้อยละ 33 นอกจากนี้พบว่า ผู้ป่วยร้อยละ 84 ไม่เคยได้รับการเข้ารับวัคซีนหรือไม่แน่ใจว่าเคยได้รับวัคซีน ต่อมาในปี พ.ศ. 2562 จังหวัดปัตตานี ยังพบการระบาดของโรคหัดในทุกอำเภออย่างต่อเนื่อง และโรคหัดในเด็กเล็กเกิดจากการระบาดจำนวน 516 ราย เสียชีวิตจำนวน 12 ราย และพบผู้ป่วยมากที่สุดในกลุ่มอายุต่ำกว่า 5 ปี รองลงมาคือกลุ่มอายุ 6-14 ปี สิ่งเหล่านี้เกิดขึ้นจากการไม่ได้รับความครอบคลุมของการได้รับวัคซีนหรือการปฏิเสธวัคซีนจากความเข้าใจผิด ความเชื่อผิดๆ และความเชื่อทางศาสนา (กรมควบคุมโรค, 2561; ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้, 2563)

ขณะที่สาเหตุอื่นๆ อาจเกิดจากวิถีชีวิตในการประกอบอาชีพของผู้ปกครองที่ไม่เอื้อต่อการนำเด็กมารับวัคซีน ความไม่พึงพอใจต่อการให้บริการของเจ้าหน้าที่ เป็นต้น นอกจากนี้ยังพบว่า การที่เด็กจะได้รับการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันโรคนั้นขึ้นกับคุณลักษณะ ความรอบรู้ ความเข้าใจและการเข้าถึงบริการสุขภาพของผู้ปกครองหรือผู้ดูแลเด็ก เช่น ความรู้ของผู้ปกครองที่เกี่ยวกับการสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรคสัมพันธ์กับการมารับบริการเสริมภูมิคุ้มกันโรคของเด็ก หรือ ปัจจัยที่มีผลต่อการเกิดพฤติกรรม การดูแลสุขภาพเด็ก ได้แก่ การรับรู้ผลดีผลเสียเกี่ยวกับวัคซีน และการรับรู้ประโยชน์ของวัคซีนหรือมิติการเข้าถึงบริการสุขภาพ (ชฎานันท์ ใจดี และคณะ, 2555; วรภัทร กระทุ์ และคณะ, 2561; อัจฉราพร ปิติวัฒน์ และคณะ, 2561)

จากสาเหตุข้างต้นจะเห็นได้ว่าปัญหาที่เกิดขึ้นอาจมีสาเหตุมาจากการขาดความเข้าใจในหลากหลายมิติ เช่น มิติด้านสุขภาพหรือความรู้ด้านสุขภาพ ที่มองว่า ความเข้าใจด้านสุขภาพของบุคคลเกิดขึ้นจากหลายปัจจัยไม่ว่าจะเป็น การศึกษา เพศ อายุ อาชีพ รายได้ วัฒนธรรม ความเชื่อ ทัศนคติ พฤติกรรมความเสี่ยง และการส่งเสริมสุขภาพ รวมทั้งปฏิสัมพันธ์ของผู้ให้บริการและค่าใช้จ่ายทางสุขภาพ (Nutbeam, 2008; Manganello, 2008; Mancuso, 2008) มิติการสื่อสารสุขภาพในพื้นที่ซึ่งมองว่ามิติดังกล่าว จำเป็นจะต้องมีการใช้กลยุทธ์การสื่อสารในงานสุขภาพ โดยเป็นการนำเสนอข้อมูล เผยแพร่ข่าวสารความรู้ด้านสุขภาพเพื่อให้กลุ่มเป้าหมายได้รับรู้ สนใจและตระหนักในเรื่องสุขภาพ (Neuhauser & Kreps, 2011) และมิติด้านความเชื่อสุขภาพ ซึ่งเป็นการอธิบายถึงพฤติกรรมการตัดสินใจของบุคคลในการดูแลสุขภาพของตนเองและผู้ใกล้ชิด เน้นในเรื่องของความเชื่อ

และการรับรู้ว่าคนเหล่านั้นมีความเชื่อและการรับรู้ในเรื่องการดูแลสุขภาพอย่างไร (Champion & Skinner, 2008)

อย่างไรก็ตามปัญหาและความเข้าใจในมิติข้างต้นนั้นอาจจะเป็นเพียงหนึ่งในหลายๆ มิติที่เกิดขึ้นในพื้นที่ที่จำเป็นจะต้องมีการศึกษาหรือค้นหาเพิ่มเติม เนื่องจากจังหวัดปัตตานีเป็นพื้นที่ที่มีบริบทที่มีลักษณะเฉพาะทางวัฒนธรรมที่มีความแตกต่างจากพื้นที่อื่นของประเทศ และมีงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ โดยส่วนใหญ่มุ่งเน้นค้นหาปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการนำบุตรหลานมารับวัคซีน เช่น งานวิจัยของชำชูดิน ดายะ และคณะ (2561) ที่พบว่า ในช่วงหนึ่งเกิดการระบาดของโรคโปลิโอ คอตีบ หัด บาดทะยักและไอกรนในเด็ก ที่อาศัยอยู่จังหวัดชายแดนใต้ ซึ่งสาเหตุสำคัญจากการปฏิเสธวัคซีนซึ่งเกิดจากความไม่มั่นใจว่าวัคซีนนั้นๆ ถูกได้รับการรับรองตามหลักศาสนาและผู้ปกครองในพื้นที่ชายแดนใต้มักปฏิเสธการรับบริการสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรควัคซีนในเด็กโดยกังวลการเกิดผลข้างเคียงจากการฉีดวัคซีน การขาดอำนาจต่อรองในการรับบริการรับวัคซีนอย่างต่อเนื่อง การสื่อสารข้อมูลเกี่ยวกับวัคซีนไม่ครอบคลุม ความไม่เชื่อมั่นในผลิตภัณฑ์ที่ถูกต้องตามหลักศาสนาอิสลาม และการจัดระบบบริการไม่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของชุมชนหรืองานวิจัยของ ชูฮายลาห์ หะยีดาแม (2561) ที่พบว่า ระดับการศึกษาที่น้อยและภาษาที่แตกต่างทำให้เกิดปัญหาด้านการสื่อสารเรื่องการสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรคระหว่างผู้ปกครองกับเจ้าหน้าที่อีกด้วย รวมทั้งผู้ปกครองไม่นำบุตรหลานเข้ารับวัคซีน เกิดจากการรับรู้ของผู้ปกครองว่าวัคซีนนั้นไม่ฮาลาล หรือมีความสงสัยในส่วนประกอบของวัคซีนและ งานวิจัยของ รุสนา ดอแม็ง และ รุปนรรพ์ ประทีปเกาะ (2562) ซึ่งพบว่า เด็กที่ผู้ปกครองไม่เรียนหนังสือมีโอกาส

ได้รับวัคซีนไม่ครบตามเกณฑ์มากกว่าผู้ปกครองที่จบปริญญาตรีถึง 4 เท่า และการศึกษาของมยุรี ยีปาโล๊ะและคณะ (2562) ที่พบว่าผู้ปกครองที่นำเด็กมารับวัคซีนเนื่องจากเชื่อว่าหากไม่ได้รับวัคซีนทำให้เด็กมีโอกาสเสี่ยงต่อการเกิดโรคที่ป้องกันได้ด้วยวัคซีน และหากเกิดโรคก็จะมี ความรุนแรงมาก ทั้งนี้พบว่า ประสิทธิภาพ หลัง ปูเต๊ะ และคณะ (2562) พบว่า ปัจจัยหลักที่มีผล ต่อการตัดสินใจของผู้ปกครองในการใช้บริการ สร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรคในพื้นที่ชายแดนภาคใต้ ได้แก่ ผลข้างเคียงของการได้รับวัคซีน ความรู้ และความเข้าใจเกี่ยวกับวัคซีน และพฤติกรรม บริการของเจ้าหน้าที่ การพัฒนาระบบบริการ สร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรคในพื้นที่ที่มีกลุ่มเน้นเพียง เรื่องการเฝ้าระวังอาการหลังได้รับวัคซีน การ พัฒนารูปแบบ การติดตาม และการประเมิน ความครอบคลุมของวัคซีน ดังนั้นอาจจะกล่าว ได้ว่า การศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยความรอบรู้สุขภาพ ในการเข้ารับการสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรคของเด็ก ในบริบทพื้นที่จังหวัดปัตตานียังมีค่อนข้างน้อย ทั้งในและต่างประเทศ ดังนั้นจึงเป็นที่มาของการ สนใจศึกษา “เงื่อนไขที่เอื้อต่อความรอบรู้สุขภาพ ด้านการเข้ารับวัคซีนในเด็กแรกเกิด - 12 ปี ใน พื้นที่จังหวัดปัตตานี” เพื่อใช้เป็นแนวทางการ ดำเนินงาน เพื่อส่งเสริมงานสร้างเสริมภูมิคุ้มกัน โรคในบริบทที่แตกต่างเพิ่มขึ้น ซึ่งจะนำไปสู่การ เพิ่มความครอบคลุมการสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรค ของพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้ในระยะยาว เพื่อเป็น ข้อมูลในการวางแผนส่งเสริมภูมิคุ้มกันแก่เด็ก และลดปัญหาอัตราการเจ็บป่วยและเสียชีวิตจาก โรคที่สามารถป้องกันได้ด้วยการเข้ารับวัคซีน ในพื้นที่ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อค้นหาเงื่อนไขที่เอื้อต่อความรอบรู้ สุขภาพด้านการเข้ารับวัคซีนในเด็กแรกเกิด - 12

ปี ในพื้นที่จังหวัดปัตตานี

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ แบบ กรณีศึกษา (case study) จึงต้องใช้วิธีการที่หลากหลายเพื่อเก็บข้อมูลเชิงลึก หลายแง่มุม และนำ เทคนิควิธีการวิจัยต่างๆ มาใช้ในการรับมือกับ บริบทที่มีตัวแปรที่น่าสนใจหลายตัวมากกว่า ที่จะเน้นไปยังตัวแปรใดตัวแปรหนึ่ง เนื่องจาก เป็นการค้นหาคำอธิบายในปรากฏการณ์ที่นัก วิจัยสนใจ ทั้งนี้การศึกษาดังกล่าวจึงมีประโยชน์ใน การทำความเข้าใจอย่างรอบด้าน ดังนั้นการศึกษา ในครั้งนี้จึงใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลจาก การ สัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth interview) การสังเกต แบบไม่มีส่วนร่วม (non-participant observation) และการสนทนากลุ่ม (focus group) และการศึกษา เอกสารต่างๆ (documentary search) (Yin, 2009; Patton, 2002) โดยพื้นที่ที่เลือกทำการศึกษา เฉพาะกรณี คือ ตำบลมะกรูด อำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี จากเกณฑ์ ดังนี้ 1) เกณฑ์ความ ครอบคลุมของตำบลที่เด็กในพื้นที่ได้รับวัคซีนผ่าน เกณฑ์ทุกชนิดในเด็กแรกเกิด - 12 ปี ของจังหวัด ปัตตานี 2) การคัดเลือกจากสำนักงานป้องกัน ควบคุมโรค (สคร.) 3) การคัดเลือกจากนักวิชาการ สาธารณสุขจังหวัดปัตตานีที่ทำงานเกี่ยวข้องกับ วัคซีนในเด็ก ทั้งนี้งานวิจัยดังกล่าวได้ผ่านการ รับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ฯ จากคณะ กรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ฯ สำนักงาน สาธารณสุขจังหวัดปัตตานี กระทรวงสาธารณสุข เลขที่การรับรอง RECPTN No.0034/62 โดยมี เกณฑ์การคัดเลือก (inclusion criteria) ได้แก่ 1) เป็นผู้บริหารงาน เจ้าหน้าที่ ผู้นำชุมชน อาสา สมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ที่ปฏิบัติงานที่ เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานด้านวัคซีนในพื้นที่ โดยปฏิบัติงานไม่น้อยกว่า 2 ปี 2) ผู้ปกครอง ที่มีบุตรหลานในวัย แรกเกิด-12 ปี ที่นำบุตรหลาน

เข้ารับวัคซีนตรงตามเกณฑ์ที่ภาครัฐกำหนด 3) ผู้ให้ข้อมูลทั้งในข้อ 1 และ 2 ต้องสามารถให้ข้อมูลได้อย่างต่อเนื่องทุกครั้งที่มีการนัดหมายเก็บข้อมูล ทั้งยินดีและเต็มใจเข้าร่วมการศึกษาโดยมีการเซ็นยินยอมเป็นลายลักษณ์อักษร เกณฑ์การคัดออก(exclusioncriteria) 1) ไม่สามารถเข้าร่วมการศึกษาหรือทำกิจกรรมครบถ้วนตามระยะเวลาที่กำหนด 2) มีความผิดปกติด้านการฟังการพูด การมองเห็น และการสื่อสาร

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูล ประกอบด้วย 1) ผู้บริหารงานที่เกี่ยวข้องกับวัคซีนดำเนินงานด้านนโยบายวัคซีนในพื้นที่ ได้แก่ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด สำนักงานสาธารณสุขอำเภอ และโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จำนวน 4 คน 2) เจ้าหน้าที่ที่ทำงานเกี่ยวข้องกับงานวัคซีนในเด็กแรกเกิด - 12 ปี จำนวน 3 คน 3) ผู้นำชุมชนจำนวน 1 คน เป็นผู้รับนโยบายและสนับสนุนให้เกิดการดำเนินการงานด้านวัคซีนในพื้นที่ 4) อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน จำนวน 2 คน ซึ่งเป็นผู้ที่ทำงานด้านสุขภาพและดูแลสุขภาพของคนในชุมชนโดยครอบคลุมในเรื่องวัคซีนในชุมชนโดยทุกคนเกี่ยวข้องกับการดำเนินงานด้านวัคซีนและควบคุมดูแลงานด้านวัคซีนในพื้นที่ 5) ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ได้แก่ ผู้ปกครองเด็กจำนวน 3 คน ทั้งนี้ผู้วิจัยใช้วิธีการ สัมภาษณ์เชิงลึก ประกอบด้วยกลุ่มผู้บริหารงานที่เกี่ยวข้องๆ เจ้าหน้าที่ฯ และ อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน จำนวน 7 ครั้ง รวม 14 ชั่วโมง การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม ประกอบด้วยกลุ่มเจ้าหน้าที่ฯ และ อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน จำนวน 3 ครั้ง รวม 6 ชั่วโมง และการสนทนากลุ่มประกอบด้วยกลุ่มผู้นำชุมชน กลุ่มเจ้าหน้าที่ฯ กลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย จำนวน 2 ครั้ง รวม 6 ชั่วโมง โดยใช้

แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือสอบถามเกี่ยวกับความรู้ในเรื่องของการเข้ารับวัคซีน จนกระทั่งข้อมูลมีความอิ่มตัว โดยผู้ให้ข้อมูลไม่มีการเพิ่มเติมข้อมูลจากเดิมเพิ่มขึ้น และการศึกษาเอกสารต่างๆ คือ การตรวจสอบข้อมูลจากเอกสารบันทึกหลักฐานกระบวนการปฏิบัติงานด้านการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันโรคของเจ้าหน้าที่ในพื้นที่ เช่น จากระายงานบันทึกต่างๆ ร่วมด้วย ซึ่งถือเป็นเป็นวิธีการตรวจสอบสามเส้า (triangulation) โดยนำข้อมูลจากการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม และ การศึกษาจากเอกสารต่างๆ มาใช้ร่วมกับการสัมภาษณ์ และพบความสอดคล้องของข้อมูลแหล่งต่างๆ ทำให้ข้อค้นพบน่าเชื่อถือ

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยใช้วิธีการของ Miles and Huberman (1994) ในการวิเคราะห์ข้อมูลโดยเริ่มจากการจัดระเบียบข้อมูล ถอดเทพการสัมภาษณ์ จัดทำคู่มือลกรหัส ซึ่งประกอบด้วยรหัสข้อมูล นิยาม หรือ ความหมายของรหัส จากนั้นจัดรหัสเป็นหมวดหมู่ตามความหมายเพื่อให้ได้ประเด็นที่บ่งบอกเงื่อนไขที่เอื้อต่อการศึกษาการเกิดความรอบรู้สุขภาพด้านการเข้ารับวัคซีนในเด็กแรกเกิด - 12 ปี และสุดท้ายคือการค้นหาประเด็นและความสัมพันธ์ที่ปรากฏในข้อมูลพร้อมทั้งสรุปผลโดยการบรรยายและตีความผลการวิจัย

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ข้อมูล

ผลการวิจัยพบว่า ผู้ให้ข้อมูลจากชุมชนตำบลมะกรูด อำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี มีทั้งสิ้น 13 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 8 คน และเพศชาย จำนวน 5 คน มีอายุระหว่าง 33- 59 ปี ส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรสแล้ว (10 คน) จบการศึกษาในระดับปริญญาตรี (4 คน) และมีประสบการณ์ในการทำงานด้านสุขภาพหรือการดูแลสุขภาพในพื้นที่ตั้งแต่ 10 - 30 ปี

2. เจื่อนไซที่เอื้อต่อความรอบรู้สุขภาพด้านการเข้ารับวัคซีนในเด็กแรกเกิด - 12 ปี ในจังหวัดปัตตานี

ผลการวิจัย พบว่า เจื่อนไซสำคัญที่เอื้อต่อความรอบรู้สุขภาพด้านการเข้ารับวัคซีนในเด็กแรกเกิด - 12 ปี ในพื้นที่จังหวัดปัตตานี พบเจื่อนไซที่สำคัญ 8 ด้าน ประกอบด้วย การสนับสนุนจากภาครัฐ ด้านสถานภาพบุคคลและครอบครัว ภาวะผู้นำท้องถิ่น กลยุทธ์การสื่อสารสุขภาพ กลุ่มอ้างอิง ความรอบรู้ด้านสุขภาพ ความเชื่อเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพ และการเข้ารับวัคซีนในเด็กแรกเกิด - 12 ปี ดังนี้

2.1 การสนับสนุนจากภาครัฐ

การสนับสนุนจากภาครัฐ จากการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า การสนับสนุนจากภาครัฐเป็นส่วนหนึ่งที่เอื้อต่อการดำเนินงานด้านความรอบรู้สุขภาพในการเข้ารับวัคซีนฯ เนื่องจากภาครัฐถือได้ว่าเป็นกลุ่มที่มีบทบาทสำคัญสูงสุด และเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการขับเคลื่อนระดับประเทศซึ่งเป็นมาตรฐานสาธารณสุขของคนในประเทศที่ภาครัฐจะต้องดูแล และกำหนดเป็นนโยบายการพัฒนาทางด้านวัคซีนและการสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรค โดยรัฐบาลทุกสมัยได้มีนโยบายและให้การสนับสนุนที่ชัดเจนในเรื่องวัคซีน เพราะเห็นความสำคัญของวัคซีนที่เป็นเครื่องมือสำคัญในการควบคุมและป้องกันโรค ดังคำกล่าวที่ว่า "...เราจะรับนโยบายจากอำเภามาและอำเภอจะรับนโยบายจากจังหวัดมาว่าจะทำการประชุมคณะกรรมการวาระการประชุมเราก็จะได้จากจังหวัดก่อนเสร็จแล้วก็จะไปวาระของอำเภอและใครมีเรื่องอะไรจะแจ้งสามารถแจ้งในที่ประชุมและนำมาชี้แจงในตำบล ส่วนมากจะประชุมที่อำเภอก่อนและมาประชุมที่ตำบล ..." (สัมภาษณ์และสังเกต, อสม.1 ชุมชน) ทั้งนี้ก็วิจัยพบองค์ประกอบที่สำคัญ 2 ประการ คือ 1) การผลักดันด้านนโยบายส่วนกลางและท้องถิ่น และ

2) กระบวนการปฏิบัติงาน

1) การผลักดันด้านนโยบายส่วนกลางและท้องถิ่น เป็นการดำเนินงานนโยบายจากส่วนกลางของประเทศที่ส่งเสริมการเข้ารับวัคซีนฯ ให้เป็นไปตามเกณฑ์ ดังนั้นผู้รับผิดชอบจำเป็นต้องมีหน้าที่ผลักดันนโยบายดังกล่าวให้เป็นไปตามแผนและเป้าหมายตามแผนยุทธศาสตร์ของภาครัฐ ดังคำกล่าวที่ว่า "...สจจ. คิดโครงการ Pattani smart kids โดยวัคซีนเป็นหนึ่งในสี่ด้านที่มีความสำคัญที่ต้องดูแล โดยส่วนใหญ่หัวข้ออื่นจะผ่านขาดก็แค่วัคซีนที่ต้องเร่งผลักดัน จึงถูกกำหนดเป็นหนึ่งในนโยบาย..." (สัมภาษณ์, ผู้บริหาร 4)

2) กระบวนการปฏิบัติงาน เป็นการดำเนินงานด้านการขับเคลื่อนนโยบายและแผนของภาครัฐเกี่ยวกับวัคซีนฯ ที่จะต้องมีการดำเนินงานที่ชัดเจน รวมทั้งต้องมีการวางแผนเชิงกลยุทธ์เพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ของเป้าหมายที่เป็นประโยชน์สูงสุด ทั้งนี้การวางแผนการให้บริการจะต้องผ่านการพิจารณาอย่างรอบคอบ และให้ความสำคัญกับผู้รับบริการโดยเน้นผู้รับบริการเป็นศูนย์กลางในการได้รับประโยชน์สูงสุดของการบริการ ดังคำกล่าวที่ว่า "... ในกลุ่ม PCU เราจะวางแผนกันตั้งแต่ต้นทางเลยว่าใครต้องทำอะไรที่ให้เกิดการผลักดันในการเข้ารับวัคซีนของคนในพื้นที่ที่นำลูกหลานมารับวัคซีน..." (สัมภาษณ์และสังเกต, เจ้าหน้าที่ 2)

2.2 สถานภาพบุคคลและครอบครัว

บริบทพื้นที่จังหวัดปัตตานี พบว่า ให้ความสำคัญเกี่ยวกับสถานภาพของบุคคลและครอบครัว เป็นสิ่งสำคัญในการตัดสินใจใดๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดำรงอยู่ของครอบครัว ซึ่งสมาชิกแต่ละคนในครอบครัวก็จะมีสถานภาพบุคคลที่แตกต่างกัน รวมถึงสถานภาพของตนเองในครอบครัวก็มีความแตกต่างกันร่วมด้วยซึ่งมีส่วนสำคัญในการดำรงอยู่และการดูแลสุขภาพของ

คนในครอบครัว ดังคำกล่าวที่ว่า “...บ้านเราส่วนใหญ่หัวหน้าครอบครัว คือ สามี จะเป็นคนหลักในการหารายได้ และตัดสินใจว่าคนในครอบครัวต้องทำอะไร รับผิดชอบอะไร เหมือนเรื่องลูก การดูแลและสุขภาพของเขา สามีพี่ก็จะเตือนพี่ว่าอย่าลืมหัดดูสมุดสีชมพูที่อสม.เอามาแจกด้วยนะ ว่าถึงเวลาแล้วยัง...” (สนทนากลุ่ม, ผู้ปกครอง 1 ชุมชน) ทั้งนี้จากการวิเคราะห์สถานภาพบุคคลและครอบครัวพบองค์ประกอบสำคัญ ได้แก่ 1) สถานภาพของบุคคลในครอบครัว 2) สถานภาพของครอบครัว มีรายละเอียดดังนี้

1) สถานภาพของบุคคลในครอบครัว บุคคลหรือสมาชิกในครอบครัว ที่แสดงถึง เพศ อายุ อาชีพ การศึกษา ศาสนา และรายได้ โดยสถานะภาพดังกล่าวจะมีอิทธิพลกับสมาชิกในครอบครัว และการดูแลสุขภาพสมาชิกในครอบครัว โดยอิทธิพลดังกล่าวจะเป็นตัวผลักดันและขับเคลื่อนให้คนในครอบครัวเห็นความสำคัญในเรื่องนั้นที่สมาชิกให้ความสนใจ ดังตัวอย่างเช่น “...ถ้าเอากลูกไปเข้ารับวัคซีนแล้วลูกไม่สบายก็จะทำให้ตากับยายเลี้ยงลำบาก แม้ก็ต้องหยุดงานมาดูแลลูกขาดรายได้ เลยไม่อยากให้ฉีด แม้มีรายได้รายวันเลยไม่อยากขาดงาน แต่บางคนรายได้ประจำก็ไม่มีปัญหาถึงแม้มีไข้ก็พาเด็กมาฉีด...” (สนทนากลุ่มและสังเกต, เจ้าหน้าที่ 3)

2) สถานภาพของครอบครัว การเป็นสมาชิกในครอบครัวประเภทต่างๆ เช่นครอบครัวเดี่ยว ครอบครัวขยาย หรือครอบครัวที่มีพ่อหรือแม่เพียงคนเดียวที่ทำหน้าที่ดูแลบุตร โดยลำดับความสำคัญของสมาชิกที่เป็นตำแหน่งที่สำคัญที่สุดของบ้านหรือครอบครัวนั้นๆ อาจมีอำนาจในการเป็นผู้บังคับบัญชาหรือคอยขับเคลื่อนให้ครอบครัวเป็นไปในรูปแบบที่ตนต้องการ โดยเฉพาะในด้านการดูแลสุขภาพตามแบบฉบับที่สมาชิกครอบครัวมีความสนใจ ดังคำกล่าวที่ว่า “...บางบ้านปู่ย่า

ตายาย เขาไม่ให้ฉีด พ่อแม่เขาก็ไม่ให้ฉีดให้ลูกเขาก็กันนะ เพราะว่า ตายายเป็นคนเลี้ยงหลัก เขาก็จะต้องเชื่อตามที่ตายายบอก แต่บางบ้าน ตายายก็เข้าใจ ก็ให้ฉีดเขาก็จะไม่มีปัญหาครอบครัว...” (สนทนากลุ่มและสังเกต, เจ้าหน้าที่ 2)

2.3 ภาวะผู้นำท้องถิ่น

ภาวะผู้นำท้องถิ่น คือ คุณลักษณะของผู้นำที่มีความรู้ ความสามารถในการผลักดันและขับเคลื่อนองค์กรหรือชุมชนให้เกิดการเปลี่ยนแปลงโดยมีลักษณะของการเป็นผู้สื่อสารที่ดี เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง ร่วมขับเคลื่อนนโยบายและประสานงานและร่วมกันสนับสนุนหรือติดตามงานด้านวัคซีนอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล โดยผู้นำท้องถิ่น ในที่นี้หมายถึงผู้บริหารสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดปัตตานี ผู้อำนวยการโรงพยาบาล ผู้นำด้านศาสนา ผู้นำพื้นที่หรือชุมชน หัวหน้าหน่วยงานที่ได้รับมอบหมายให้ดำเนินงานเกี่ยวกับวัคซีน และประธานอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ฯลฯ ดังคำกล่าวที่ว่า “...ปัจจัยแห่งความสำเร็จในการทำงานตรงนี้ที่ถือว่าโอกาสเป็นสิ่งสำคัญ ผอ.ช่วยได้มาก ท่านอาจจะเห็นแวວอะไรในตัวพี่ว่าพี่จะทำงานในชุมชนได้ ผู้บริหารให้โอกาสในขณะเดียวกันก็เห็นความสำคัญของงานและติดตามงานอย่างต่อเนื่องเป็นการกระตุ้น บางครั้งเมื่อเราขาดการกระตุ้นเราก็อาจจะลืมนะเพราะเรามีงาน...” (สนทนากลุ่มและสังเกต, เจ้าหน้าที่ 2 ชุมชน) ทั้งนี้พบว่า คุณลักษณะสำคัญของผู้นำท้องถิ่นที่จะทำให้งานด้านการเข้ารับวัคซีนฯ ประสบความสำเร็จได้นั้นซึ่งประกอบด้วย 5 มิติ ดังนี้ 1) การสื่อสารที่ดี 2) การทำงานเชิงรุก 3) การสร้างขวัญและกำลังใจ 4) การสร้างทีม และ 5) การสร้างเครือข่าย ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1) การสื่อสารที่ดี พบว่า การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับลูกน้องเพื่อนร่วมงาน หรือ

ผู้เกี่ยวข้องในงานด้านวัคซีนต้องเข้าใจความต้องการของผู้ที่ต้องการจะสื่อสาร ทำให้ผู้ฟังเกิดความรู้สึกที่ดี สื่อสารแบบเปิดใจ มีพลังในการสื่อสาร กระตุ้นให้ทีมงานเกิดความกระตือรือร้นที่จะทำงาน รวมทั้งเห็นคุณค่าและประโยชน์จะเกิดขึ้นเมื่อนำงานนั้นๆ ไปปฏิบัติ นอกจากนั้นการสื่อสารข้อความหรือข้อมูลที่ตรงกับความต้องการทุกๆ ฝ่าย สร้างทัศนคติเชิงบวกเพื่อสนับสนุนให้เกิดความรอบรู้สุขภาพและสนับสนุนให้เกิดการปฏิบัติงานด้านการเข้ารับวัคซีน ดังคำกล่าวที่ว่า "...หากคนไข้ท้องเราจะสอบถามและแนะนำคุยกับเขาเหมือนเป็นญาติ คนใกล้ชิด สร้างความสัมพันธ์..." (สนทนากลุ่มและสังเกต, เจ้าหน้าที่ 2)

2) การทำงานเชิงรุก เป็นส่วนหนึ่งที่จะช่วยกระตุ้นให้เกิดผลสำเร็จในการทำงานด้านวัคซีนในพื้นที่ โดยผู้นำท้องถิ่น พยายามสร้างทีมหรือองค์กรทำงานเชิงรุกอย่างเป็นระบบในการเข้าถึงและแสวงหาความรู้ที่เกี่ยวข้อง พยายามกระตุ้นให้เกิดผลลัพธ์ของงานที่ต้องการให้ได้มากที่สุด และมีความมุ่งมั่นที่จะให้งานประสบความสำเร็จตามที่คาดหวังไว้ รวมทั้งเตรียมพร้อมในการที่จะแก้ไขปัญหาที่จะเกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลา ดังคำกล่าวที่ว่า "...ทุกครั้งที่มีการประชุมของเจ้าหน้าที่ กสอ. ทั้งอำเภอ ท่านผอ. (คุณหมอ) เป็นประธานจะตามงาน ทวงงาน สั่งการเป็นประจำทุกเดือนซึ่งคนทำงานต้องมีความพร้อมตลอดเวลา..." (สัมภาษณ์ และสังเกต, เจ้าหน้าที่ 2)

3) การสร้างขวัญและกำลังใจ พบว่าผู้นำท้องถิ่น โดยเฉพาะผู้บริหารต้องใช้ภาวะผู้นำในการเสริมสร้างแรงจูงใจทั้งภายในและภายนอก โดยการสร้างขวัญและกำลังใจอาจเป็น รายได้ สวัสดิการต่างๆ หรือความสะดวกสบายในเครื่องมือเครื่องใช้ในการปฏิบัติงาน การชมเชยหรือการให้รางวัลในรูปแบบของ การเชิดชูเกียรติคนทำงาน ของขวัญหรือให้รางวัล หรือ การนำทีม

งานไปทัศนศึกษางานเพื่อนำมาพัฒนางานด้านวัคซีนในพื้นที่อื่นๆ ดังคำกล่าวที่ว่า "...อสม.ของ ผมเป็นเหมือนครอบครัวหนึ่งนะของตำบลมะกรูด เพราะฉะนั้นมีอะไรบอกเรา มีงานแต่ง งานศพ ก็ต้องไป เราต้องให้ความสำคัญกับเขาในสิ่งที่เกินความคาดหมาย..." (สัมภาษณ์, ผู้บริหาร 4)

4) การสร้างทีม พบว่า ผู้นำท้องถิ่นจะต้องมีการสร้างทีมที่ดีที่สามารถมองเป้าหมายไปในทิศทางเดียวกัน สร้างเป้าหมายร่วมกัน และพร้อมขับเคลื่อนงานด้วยระบบทีม ดังคำกล่าวที่ว่า "...เมื่อเปิด PCU พี่เป็นหัวหน้าก็ต้องฝึกน้องก็เพื่อองค์กรเราจะทำงานแทนกันได้หมดเลย ผักครรรภ์มากก็ได้คือเราสามารถทำแทนได้หมดเลย..." (สัมภาษณ์และสังเกต, เจ้าหน้าที่ 2)

5) การสร้างเครือข่าย พบว่า ผู้นำท้องถิ่นจะต้องมีการวางแผนสร้างสัมพันธ์ทั้งในและนอกองค์กร ด้วยการสื่อสารข้อมูล สร้างความสัมพันธ์อันดีที่เกี่ยวข้องกับการสนับสนุนการเสริมสร้างความรอบรู้สุขภาพในการเข้ารับวัคซีนฯ ในจังหวัดปัตตานี ดังคำกล่าวที่ว่า "...ทาง อสม. ได้รับความร่วมมืออย่างดีจากเทศบาล อบต. อำเภอ โดยเรามากจะได้รับการสนับสนุนในเรื่องของวัคซีนความร่วมมือ เงิน หรือการช่วยเหลือ ทำให้เราทำงานง่ายขึ้น..." (สัมภาษณ์, ผู้บริหาร 3)

2.4 กลยุทธ์การสื่อสารสุขภาพ

กลยุทธ์การสื่อสารสุขภาพ คือ การสื่อสารเพื่อสร้างความไว้วางใจให้เกิดขึ้นกับผู้รับสารในพื้นที่ที่มีการสนับสนุนหรือเพิ่มจำนวนผู้เข้ารับวัคซีนในเด็ก ซึ่งกระบวนการดังกล่าวต้องมีการวางแผนการสื่อสารเพื่อให้เข้าถึงประชาชน เลือกใช้เครื่องมือสื่อสารที่เหมาะสม ติดตามผลอย่างต่อเนื่อง ทำงานตามกระบวนการ รวมทั้งเตรียมพร้อมข้อมูลให้แก่ผู้มีส่วนได้เสีย โดยผู้สื่อสารต้องมีความรู้ความเข้าใจและความเชี่ยวชาญในงานที่รับผิดชอบดังคำกล่าวที่ว่า "...ที่นี่จะแบ่งกัน

เจ้าหน้าที่แต่ละคนจะรับผิดชอบส่วนไหน เริ่มตั้งแต่การรับงาน ไม่จำเป็นต้องไปรับทั้งตำบล แต่คุณรับงาน DPI จัดการทั้งตำบลและเป็นคนส่งรายงานและประสานงาน แต่เจ้าหน้าที่อีกคนถูกวางไว้ให้รับผิดชอบงานในหมู่บ้าน เช่น หน่วยงานเรามี 5 คนก็แบ่งคนละหมู่บ้านที่รับผิดชอบ แบ่งกันประสานงาน วางแผนกันว่าใครจะทำอะไรสื่อสารอะไรกับใครในหมู่บ้านเพราะเขาจะรู้จักทุกคนในหมู่บ้านที่ตนเองรับผิดชอบแม้ว่าเขาไม่ได้รับงานวัคซีนแต่เขาก็รู้ว่าบ้านนี้เกิดแล้วนะเขาก็จะเข้าไปดำเนินการเอาข้อมูลไปให้คนที่ทำงานเกี่ยวกับวัคซีนเพื่อเป็นคนรวบรวม...” (สัมภาษณ์และสังเกต, เจ้าหน้าที่ 3 ชุมชน) ทั้งนี้กลยุทธ์การสื่อสารสุขภาพเกี่ยวกับเรื่องวัคซีน ที่ค้นพบในพื้นที่ มีดังนี้ 1) มีการวางแผน 2) การสื่อสารต้องเข้าถึงประชาชน 3) เลือกใช้เครื่องมือและการสื่อสารที่เหมาะสม 4) มีการติดตามเป็นประจำ โดยมีรายละเอียดดังนี้

1) มีการวางแผน ทั้งนี้ การสื่อสารที่ดีที่จะทำให้การสื่อสารสุขภาพด้านงานวัคซีนจะประสบความสำเร็จได้จะต้องเริ่มด้วยการวางแผนจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง มีวิธีการในการวิเคราะห์งานหรือสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งการมีแผนงานด้านบุคลากรร่วมด้วย จนเกิดการผลักดันในการปฏิบัติงานได้จริงจนก่อให้เกิดความสำเร็จในงานด้านสื่อสารด้านวัคซีนต่อสังคมและชุมชนได้ ดังคำกล่าวที่ว่า “...เรื่องแผนการของวัคซีนทางเทศบาลมีการแบ่งงานใช้ระบบเป็นลูกโซ่แบบงูคาบหาง คือ จากเทศบาลกระจายลงมาสู่ สธ. โดย PCU จะเป็นตัวกลางของหน่วยงานนี้ก็จะกระจาย อสม.ให้ดูแล 1 คนต่อ 10 ครัวเรือน...” (สัมภาษณ์, ผู้บริหาร 2)

2) การสื่อสารต้องเข้าถึงประชาชน โดยอาจเป็นกลุ่มประชาชนเป้าหมายหลักของการสื่อสารต้องเข้าถึงให้ได้มากที่สุดเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ในการสื่อสาร สร้างประเด็นการรับรู้

และความเข้าใจในงานด้านสุขภาพในพื้นที่ รวมทั้งสร้างความไว้วางใจให้เกิดขึ้นแก่ผู้รับสาร และก่อให้เกิดกระบวนการยอมรับและเชื่อถือในตัวของผู้ส่งสารร่วมด้วยจนเกิดเป็นความไว้วางใจในการเข้ารับวัคซีนในเด็กแรกเกิด - 12 ปี ของจังหวัดปัตตานี ดังคำกล่าวที่ว่า “...เวลาคนในหมู่บ้านมีปัญหาเขาจะไปหา อสม. เขาจะมาดูอาการให้เลยนะ น้อยมากที่แม่จะมีบทบาทในการพาลูกมาเองในยามวิกาลแบบนี้ อสม.และผู้ใหญ่บ้านจะมีบทบาทเข้าถึงประชาชนอย่างมาก...” (สนทนากลุ่มและสังเกต, เจ้าหน้าที่ 2)

3) เลือกใช้เครื่องมือและการสื่อสารที่เหมาะสม โดยผู้ส่งสารต้องสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุด โดยผ่านช่องทางการสื่อสารในรูปแบบต่างๆ อย่างเหมาะสมเน้นการทำ ความเข้าใจในเป้าหมายของการทำงาน สร้างช่องทางการสื่อสารผ่านสื่อบุคคลหรือสื่ออื่นๆ ที่มีความหลากหลายโดยจะต้องสอดคล้องกับสาร และผู้รับสารจึงทำให้การสื่อสารนั้นๆ มีประสิทธิภาพมากที่สุด ดังคำกล่าวที่ว่า “...เราจะมีส่วนให้เด็กว่ามาฉีดตอนไหนตั้งแต่เกิด ถึง 1 ปี เป็นสมุดประจำตัวของเด็กต่อจากนั้นคุณแม่ก็จะให้มาเข้ารับวัคซีนส่วนการสื่อสารเราจะผ่าน อสม. ที่อยู่ในไลน์ของ PCU มีงานอะไรเขาก็จะส่งกันเป็นทอดๆ ...” (สัมภาษณ์และสังเกต, อสม.1)

4) มีการติดตามเป็นประจำ เป็นการดำเนินงานที่เน้นการเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายด้วยความถี่ และมีจำนวนครั้งในการสื่อสารที่เหมาะสมและมากพอที่จะก่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ในการดำเนินงานทางการสื่อสารวัคซีนสำหรับเด็ก เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้รวมทั้งผู้ส่งสารต้องเป็นผู้ที่มีความน่าเชื่อถือและสิ่งที่นำเสนอต้องอยู่ในความสนใจของกลุ่มเป้าหมายร่วมด้วย ดังคำกล่าวที่ว่า “...อสม.ก็เป็นผู้ที่กระตุ้นและติดตามให้ชาวบ้านรับทราบเรื่องของวัคซีนโดยจะรับเรื่องมาจาก

PCU โรงพยาบาล นอกจากนี้ออสม.ก็ได้เจาะไปในแต่ละหมู่บ้านเป็นประจำ อาทิตย์ละ 3-4 ครั้งเพื่อดูว่ามีใครที่เกิดบ้าง ในการติดตามก็จะให้สมุดสีชมพูและนัดเข้ารับวัคซีนวันไหนๆ...” (สัมภาษณ์, ผู้บริหาร3)

2.5 กลุ่มอ้างอิง

กลุ่มบุคคลที่ไม่ใช่สมาชิกในครอบครัวและมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจโดยอิทธิพลดังกล่าวทำให้ผู้ที่ได้รับข้อมูลคล้อยตามสิ่งที่กลุ่มผู้ให้ข้อมูลนำเสนอ และยินดีกระทำพฤติกรรมในลักษณะต่างๆ ที่ตรงกับความเชื่อของบุคคลนั้นๆ ในการเข้าถึงความรอบรู้ด้านสุขภาพและการเข้ารับวัคซีนในเด็กอายุแรกเกิด - 12 ปี ดังคำกล่าวที่ว่า “...ส่วนตัวผมเองตั้งแต่ลูกคนแรกผมก็ให้ฉีดมาตลอดตามที่หมอ และอสม.บอกเพราะได้มาเกิดที่โรงพยาบาลมีการฉีดวัคซีนครบและได้บอกญาติๆ แนะนำให้ว่าการฉีดวัคซีนป้องกันโรคอะไรบ้าง เพราะว่าจะระบออยู่แล้วว่าวัคซีนตัวไหนป้องกันโรคอะไร แล้วคนที่บ้านก็ให้การสนับสนุนด้วยตัวแม่เด็กเองก็เข้าใจ...” (สนทนากลุ่ม, ผู้ปกครอง 1 ชุมชน) ทั้งนี้กลุ่มอ้างอิงแบ่งได้ 2 กลุ่ม ได้แก่ 1) กลุ่มอ้างอิงทางศาสนา 2) กลุ่มอ้างอิงในสังคม

1) กลุ่มอ้างอิงทางศาสนา คือ กลุ่มหรือบุคคลอ้างอิงที่มีความนับถือ มีข้อห้าม และมีความเชื่อเกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่งสอดคล้องเป็นไปในทางเดียวกัน รวมทั้งมีหลักศีลธรรม หรือพิธีกรรมที่กระทำตามความเชื่อนั้นๆ โดยเป็นไปในทิศทางเดียวกันและเมื่อบุคคลซึ่งอยู่ในศาสนาเดียวกันพูดแนะนำข้อมูล หรืออ้างถึงสิ่งที่เกี่ยวข้องกับทางศาสนา สิ่งเหล่านี้จะเป็นปัจจัยที่เอื้อหรือสนับสนุนให้เกิดการเข้าถึงความรอบรู้ด้านสุขภาพและส่งผลการยอมรับการเข้ารับวัคซีนในเด็ก ดังคำกล่าวที่ว่า “...ในส่วนที่ว่าวัคซีนฮาลาลไม่ฮาลาลนี้มันไม่ใช่สิ่งสำคัญหากว่าเราคุยกับผู้ที่มีความรู้ในเรื่องของศาสนา แต่ถ้าเราคุยกับคนที่ไม่รู้เรื่องทาง

ศาสนานี้คุยยาก ถ้าเรากินหรือปฏิบัติทำให้ตัวเองนี้เป็นโทษนั่นคือฮาลาล ฮาลาลเปรียบเสมือนออย. ...” (สัมภาษณ์, ผู้บริหาร 3)

2) กลุ่มอ้างอิงในสังคม กลุ่มหรือบุคคลที่มีความสำคัญและได้รับการยอมรับในพื้นที่หรือในสังคมนั้นๆ เช่น แพทย์ อสม. หรือคนไทยที่อาศัยอยู่ในประเทศมาเลเซีย หรือ อินโดนีเซีย คนกลุ่มนี้จะเป็นกลุ่มที่ผู้รับสารมีแนวโน้มที่จะทำพฤติกรรมที่สอดคล้องกับสิ่งที่กลุ่มอ้างอิงในสังคมนั้นๆ แนะนำข้อมูล ดังคำกล่าวที่ว่า “...บางคนไปอยู่มาเลย์ ไปอยู่ซาอุฯ แล้วเมื่อเขากลับมาที่นี่ก็พาสมุดนี้มาเขาก็เข้ารับวัคซีนมาแล้วนะ แล้วคนที่ไม่ฉีดเราก็บอกว่าอันนี้คุณอยู่มาเลย์อยู่ซาอุฯ ก็ใช้ตัวเดียวกัน ถ้าไม่ฮาลาลมาเลย์เขาคงไม่ฉีดเพราะเขาก็ต้องใช้วัคซีนตัวเดียวกัน...” (สนทนากลุ่มและสังเกต, เจ้าหน้าที่ 1)

2.6 ความรอบรู้ด้านสุขภาพ

ระดับสมรรถนะของบุคคลในการเข้าถึงข้อมูล เข้าใจ มีความรู้ ความเข้าใจ ตัดสินใจ และประเมินข่าวสารและบริการเกี่ยวกับการได้รับข้อมูลด้านวัคซีนฯ ในพื้นที่ได้อย่างเหมาะสม รวมทั้งสามารถจัดการตนเอง ซึ่งแนะนำข้อมูลเกี่ยวกับสุขภาพที่ เกี่ยวข้องกับวัคซีนให้กับบุคคล ครอบครัว และชุมชนเพื่อเสริมสร้างสุขภาพที่ดี ร่วมด้วย ดังคำกล่าวที่ว่า “ความจริงคืออยากมากที่เราจะไปบอกให้เขาพาลูกไปรับวัคซีนเลย เราต้องมีวิธีการถ้าเราสร้างความเข้าใจกับเขาได้ ทำให้เขามีความรู้ แล้วก็วิเคราะห์เองว่าสิ่งนี้มันดีต่อลูกหลานเขา เชื่อเถอะยังไงเขาก็ยอมไปแน่ๆ” (สัมภาษณ์และสังเกต, เจ้าหน้าที่ 1 ชุมชน) ทั้งนี้ ความรอบรู้สุขภาพสามารถแบ่งได้เป็น 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การได้รับข้อมูลด้านสุขภาพ 2) การรับรู้และเข้าใจข้อมูลด้านสุขภาพ 3) การตัดสินใจเกี่ยวกับข้อมูลด้านสุขภาพ 4) การประเมินข้อมูลข่าวสาร (รู้เท่าทัน) ดังนี้

1) การได้รับข้อมูลด้านสุขภาพ คนในพื้นที่ที่มีความสนใจหรือตั้งใจที่จะเข้าถึงข้อมูลด้านสุขภาพจากภาครัฐ หรือผู้ที่เกี่ยวข้อง คนรอบตัว หรือสื่อต่างๆ ในการดูแลสุขภาพด้านวัคซีนซึ่งข้อมูลดังกล่าว ทำให้คนในพื้นที่มีความรู้ความเข้าใจเบื้องต้นเกี่ยวกับการรับวัคซีนหรือการดูแลสุขภาพตนเอง ดังคำกล่าวที่ว่า “...อสม.จะเข้าไปให้ความรู้เกี่ยวกับวัคซีนในโรงเรียนตาดีกาหรือชุมชน ในเวลาผู้ปกครองไปส่งลูกเรียนตาดีกา บางครั้งไต่จะครูจะนัดหรือให้ อสม.เข้าไป...” (สัมภาษณ์และสังเกต, อสม.1)

2) การรับรู้และเข้าใจข้อมูลด้านสุขภาพ การที่คนในพื้นที่รับรู้และมีความเข้าใจถึงกระบวนการดำเนินงานด้านสุขภาพที่ เกี่ยวข้องกับวัคซีนในเด็ก และรับทราบถึงประโยชน์จากการรับวัคซีนสำหรับเด็กซึ่งเป็นข้อมูลที่จำเป็นจะต้องพิจารณาว่าหากไม่เข้ารับวัคซีนจะได้รับผลกระทบอย่างไร ดังคำกล่าวที่ว่า “...เราต้องอธิบายซึ่งส่วนใหญ่เขาก็จะรู้ว่าเมื่อได้รับวัคซีนอาจจะมิใช่และตัวร้อนได้ เราจะแจ้งให้ทราบว่เด็กต้องมีอาการป่วยจะได้ไม่ตกใจ...” (สัมภาษณ์และสังเกต, เจ้าหน้าที่ 3)

3) การตัดสินใจเกี่ยวกับข้อมูลด้านสุขภาพ การที่คนในพื้นที่รับทราบข้อมูลเกี่ยวกับข้อดีและข้อเสียของการเข้ารับวัคซีนในเด็ก และพิจารณาตัดสินใจว่าข้อมูลเหล่านี้เป็นข้อมูลที่ถูกต้องและเพียงพอทำให้มีพฤติกรรมในการตัดสินใจนำเด็กอายุแรกเกิด - 12 ปี เข้ารับวัคซีน ดังคำกล่าวที่ว่า “...เราก็จะพยายามแนะนำผู้ปกครองว่เมื่อฉีดจะมีวัคซีนบางตัวเท่านั้นที่จะทำให้ลูกมิใช่ ไม่ต้องกังวล ก็ะบอกว่วัคซีนที่เกี่ยวกับหัดเยอรมันนี้เด็กจะมิใช่ะเราก็บอกเขาเพื่อให้เขาทราบว่ต้องเตรียมตัวอย่างไร...” (สัมภาษณ์และสังเกต, เจ้าหน้าที่ 2)

4) การประเมินข้อมูลข่าวสาร (รู้เท่าทัน) คนในพื้นที่ที่มีความเข้าใจ สามารถประเมิน และกลั่นกรองข้อมูลจากสื่อต่างๆ เช่น สื่อบุคคล, สิ่งพิมพ์, โทรทัศน์, วิทยุ, และสื่อสังคมออนไลน์ (ไลน์, เฟซบุ๊ก) ในเรื่องของการเข้ารับวัคซีนสำหรับเด็ก รวมทั้งสามารถวิเคราะห์ว่ข้อมูลใดคือข้อมูลจริงหรือเท็จและประเมินได้ว่ผู้ให้ข้อมูลและผู้เกี่ยวข้องควรเข้ารับวัคซีนหรือไม่ ดังคำกล่าวที่ว่า “...ตอนแรกเราก็คิดว่ วัคซีนไม่ต้องฉีดก็ได้เพราะว่มันมิได้สำคัญะไร คนอื่นก็มิได้ป่วย แต่ว่จากที่เรเป็นคนทีชอบอ่านหนังสือดูพวกไลน์ หรือเฟซบุ๊กเขามีการรณรงค์เรื่องวัคซีน แล้วเด็กทีมิเข้ารับวัคซีนจะป่วย เรากลัวว่ลูกเรจะไม่สบาย ก็เลยตัดสินใจเอาลูกไปฉีด...” (สนทนากลุ่ม, ผู้ปกครอง 1)

2.7 ความเชื่อเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพ

การทีบุคคลมีค่านิยมเกี่ยวกับการรับรู้ความอันตรายของโรค การป้องกันโรคและการรับรู้ถึงประโยชน์ของการได้รับวัคซีนทีแตกต่างกัน โดยจะมีพฤติกรรมทีจะเข้าใกล้กับสิ่งทีตนพึงพอใจและคิดว่สิ่งนั้นก่อให้เกิดผลดีด้านสุขภาพแก่ตนเองหรือคนใกล้ชิด และหนีห่างจากสิ่งทีมีโทษกับตนหรือคนใกล้ชิด สิ่งเหล่านี้ล้วนมีอิทธิพลต่อการเข้าถึงความรอบรู้ด้านสุขภาพและการเข้ารับวัคซีนในเด็กอายุแรกเกิด - 12 ปี ดังคำกล่าวที่ว่า “...ถ้าย้อนกลับไปเมื่อ 20 กว่าปีทีแล้วส่วนใหญ่ชาวบ้านจะเข้าถึงวัคซีนน้อยมาก โดยเฉพาะหมู่บ้านทีนับถือศาสนาอิสลามเพราะว่อาจจะมิค่อยเน้นในเรื่องของการไปคลอดทีโรงพยาบาลอาจจะคลอดโดยหมอด่าแย แล้วการทีจะไปฉีดวัคซีนทีน้อยเนื่องจกเป็นความเชื่อของคนสมัยก่อนทีเชื่อว่ามิต้องฉีดเขายังโตขึ้นได้ แต่จริงแล้วสมัยก่อนกับสมัยนี้มันต่างกันมาก สมัยนี้ทุกคนต้องฉีดวัคซีนหมดตั้งแต่เด็กเลยเป็นหนึ่งในการดูแลสุขภาพของคนเรา...” (สัมภาษณ์,

ผู้บริหาร 3 ชุมชน) ทั้งนี้สามารถแบ่งได้เป็น 3 ประเภท ได้แก่ 1) ความเชื่อในความอันตรายของโรค (หากไม่เข้ารับวัคซีน) 2) ความเชื่อในเรื่องของการป้องกันโรคที่จะเกิด 3) ความเชื่อในเรื่องของประโยชน์จากการเข้ารับวัคซีน ดังนี้

ความเชื่อในความอันตรายของโรค (หากไม่เข้ารับวัคซีน) เป็นความรู้สึกนึกคิดของแต่ละบุคคลเกี่ยวกับโอกาสที่เสี่ยงต่อความเจ็บป่วยหรือเกิดอันตรายหากป่วย ซึ่งส่งผลต่อการปฏิบัติตามคำแนะนำด้านสุขภาพที่ แตกต่างกัน ความเชื่อในความอันตรายของโรคดีงกล่าวทำให้แต่ละบุคคลสามารถประเมินและตัดสินใจว่าโรคที่อาจเกิดมีความอันตรายมากน้อยเพียงใด จึงเกิดการตัดสินใจเข้ารับการรักษาหรือรับวัคซีนของตนเองและบุคคลในครอบครัว ดังคำกล่าวที่ว่า "...เขาก็บอกว่าที่จริงก็ไม่ต้องไปนะเพราะว่าลูกเขาทุกคนก็ไม่ได้ฉีด แต่เราว่าขอแล้วกันนะให้มันสบายใจด้วย เราอยากให้ลูกปลอดภัยไม่เป็นโรค อธิบายเขาแล้วไปฉีดเลย เพราะยังฝังใจก็สบายใจกว่า..." (สนทนากลุ่ม, ผู้ปกครอง 1)

ความเชื่อในเรื่องของการป้องกันโรคที่จะเกิด เป็นความรู้สึกนึกคิดของแต่ละบุคคลในการป้องกันตนเองให้ห่างไกลจากการเจ็บป่วย โดยเชื่อว่าการเจ็บป่วยหรือการเป็นโรคจากการไม่เข้ารับวัคซีนนั้นส่งผลต่อสุขภาพและการมีชีวิต หากไม่ปฏิบัติตามคำแนะนำในการป้องกันโรคจะเกิดความเจ็บป่วยได้ โดยอาจทำให้ตนเองหรือคนใกล้ชิดไม่สบายหรืออาจเกิดอันตรายต่อร่างกายถึงชีวิต ดังนั้นจึงต้องเข้ารับการรักษาหรือรับวัคซีนเพื่อป้องกันโรคก่อนที่จะเกิดขึ้น ดังคำกล่าวที่ว่า "...ลูกนอนโรงพยาบาลกลับมาถึงบ้านผื่นขึ้นเต็มตัวเลย เราก็รู้ว่าถ้าเราไม่ได้รับวัคซีน คือ อย่างอื่นก็ต้องมีตามมามาก ทุกคนจึงต้องรับวัคซีนตามกันหมด..." (สนทนากลุ่ม, ผู้ปกครอง 1)

ความเชื่อในเรื่องของประโยชน์จากการเข้ารับวัคซีน การที่แต่ละบุคคลรับรู้ถึงประโยชน์และประสิทธิภาพของตัววัคซีนในการเข้ามาช่วยเสริมสร้างภูมิคุ้มกันในร่างกายและเห็นว่าวัคซีนเหล่านี้มีประโยชน์ต่อร่างกายสำหรับบุตรหลานหรือผู้ที่เกี่ยวข้องในการไม่ปฏิเสธการรับวัคซีนและมองว่าการรับวัคซีนเป็นวิธีการที่ดีและสำคัญสำหรับเด็กแรกเกิด - 12 ปี ดังคำกล่าวที่ว่า "...ก็ให้ลูกไปฉีดนะ เขาก็เป็นไข้เราก็ต้องมาดูแล แต่หลังจากฉีดแล้วเขาแข็งแรงไม่ป่วยเลย แล้วเราก็ลองเทียบกับบ้านอื่นที่เขาไม่พาลูกไปฉีดก็จะป่วย..." (สนทนากลุ่ม, ผู้ปกครอง 3)

2.8 การเข้ารับวัคซีนในเด็กแรกเกิด - 12 ปี

การเข้ารับวัคซีนในเด็กแรกเกิด - 12 ปี เป็นการแสดงพฤติกรรมหรือเจตนาของแต่ละบุคคลที่ตั้งใจในการนำเด็กไปเข้ารับวัคซีนขึ้นพื้นฐานในพื้นที่ให้เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดตามนโยบายของกระทรวงสาธารณสุข เพื่อเสริมสร้างภูมิคุ้มกันให้แข็งแรง ดังคำกล่าวที่ว่า "...ก่อนหน้าที่เราเกิดปัญหาเรื่องการฉีดวัคซีน จนกระทั่งที่เรามีบัตรนัดเตือนเราเขียนแล้วในสมุดบางที่พ่อแม่ก็ลืมทำงานเพลินไม่ได้ดูก็จะมีการเตือนก่อนวันฉีดสักสองวัน พอเขาฉีดแล้วเขาก็ต้องมาฉีดจนครบให้ฉีดจนลูกโต..." (สนทนากลุ่มและสังเกต, เจ้าหน้าที่ 2 ชุมชน) จากการศึกษาพบว่า การเข้ารับวัคซีนในเด็กแรกเกิด - 12 ปี แบ่งเป็น 2 ประเภท ได้แก่ 1) การเข้ารับวัคซีนครบในเด็กแรกเกิด - 12 ปี และ 2) ความพึงพอใจในการเข้ารับวัคซีนในเด็กแรกเกิด - 12 ปี มีรายละเอียดดังนี้

การเข้ารับวัคซีนครบในเด็กแรกเกิด - 12 ปี โดยเป็นพฤติกรรมของแต่ละบุคคล ที่แสดงเจตจำนงหรือประสงค์ที่จะให้บุตรหลานหรือผู้เกี่ยวข้องในครอบครัวเข้ารับวัคซีนในพื้นที่ครบ

ตามเกณฑ์อายุที่กำหนดไว้ ดังคำกล่าวที่ว่า "... ผลการดำเนินงานของ รพ.สต. ตำบลมะกรูดอยู่ในลำดับที่ 5 ของจังหวัดถือว่าเป็นลำดับต้นๆ และเป็นไปตามเกณฑ์ที่รัฐกำหนดของเราไม่เป็นปัญหาแต่พื้นที่อื่นยังเป็นปัญหาอยู่..." (สัมภาษณ์ และสังเกต, เจ้าหน้าที่ 2)

ความพึงพอใจในการเข้ารับวัคซีนในเด็กแรกเกิด - 12 ปี การที่แต่ละบุคคลได้รับการตอบสนองตามความต้องการ ตามความคาดหวังในการให้บริการและติดตามในการเข้ารับวัคซีนพื้นฐาน จากการบริการของหน่วยภาครัฐ ได้แก่ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล โรงพยาบาลประจำอำเภอ หรือ โรงพยาบาลประจำจังหวัด ดังคำกล่าวที่ว่า "...เราได้รับความใส่ใจ ความดูแลจาก อสม.ในการติดตามและให้บริการเข้ารับวัคซีนพอเขามาดูแลเราก็สบายใจที่จะให้ลูกของเราฉีดครบทุกเข็ม..." (สนทนากลุ่ม, ผู้ปกครอง 1)

ทั้งนี้ในการวิจัยเรื่อง เงื่อนไขที่ส่งผลต่อความรอบรู้สุขภาพด้านการเข้ารับวัคซีนในเด็กแรกเกิด - 12 ปี ยังพบความสัมพันธ์ระหว่างเงื่อนไขดังกล่าวที่ส่งผลต่อความรอบรู้สุขภาพด้านการเข้ารับวัคซีนในเด็กแรกเกิด - 12 ปี โดยสามารถสรุปและให้คำอธิบาย ดังนี้

ความสัมพันธ์ระหว่างการขับเคลื่อนจากภาครัฐกับความรอบรู้ด้านสุขภาพ พบความสัมพันธ์ในการขับเคลื่อนจากภาครัฐกับความรอบรู้สุขภาพ เนื่องจากภาครัฐได้มีนโยบายขั้นพื้นฐานของประเทศในการผลักดันให้เกิดการเข้ารับวัคซีนในเด็กแรกเกิด - 12 ปี ดังนั้นโดยบทบาทหน้าที่ของภาครัฐจึงมีหน้าที่ในการขับเคลื่อน ด้วยการให้ข้อมูลให้คนในพื้นที่ที่มีความรอบรู้ด้านสุขภาพในการเข้ารับวัคซีนในเด็ก โดยความรอบรู้ด้านสุขภาพดังกล่าว ครอบคลุมในเรื่องของ การได้รับข้อมูล การรับรู้และเข้าใจข้อมูล การตัดสินใจ และการประเมินข้อมูลข่าวสาร

ความสัมพันธ์ของสถานภาพบุคคลและครอบครัวกับความรอบรู้ด้านสุขภาพ สถานภาพบุคคลและครอบครัวเป็นเงื่อนไขที่ประกอบด้วยสถานภาพของบุคคลในครอบครัวและสถานภาพของครอบครัว มีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนและขับเคลื่อนให้คนในครอบครัวให้ความสำคัญกับความรอบรู้ด้านสุขภาพ โดยเฉพาะในเรื่องของการเข้ารับวัคซีนในเด็กแรกเกิด - 12 ปี

ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำท้องถิ่นกับความรอบรู้ด้านสุขภาพ ผู้นำท้องถิ่นมีบทบาทและกลไกสำคัญอย่างยิ่งในการสนับสนุนให้บุคลากรหรือทีมปฏิบัติงานสร้างเสริมความเข้าใจความรอบรู้ด้านสุขภาพในการเข้ารับวัคซีนในเด็กแรกเกิด - 12 ปี ให้กับผู้ที่เกี่ยวข้อง เพราะผู้นำที่ดีจะทำให้เกิดการปฏิบัติงานเชิงรุกในการสื่อสารในพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพ และส่งผลต่อความสำเร็จในงาน

ความสัมพันธ์ระหว่างกลยุทธ์การสื่อสารสุขภาพกับความรอบรู้ด้านสุขภาพ การที่จะทำให้อันคนในพื้นที่เกิดความรอบรู้ด้านสุขภาพได้ โดยผ่านความเข้าใจ การรับรู้ การตัดสินใจ และประเมินข้อมูลด้านสุขภาพ ทั้งนี้กลยุทธ์การสื่อสารสุขภาพถือเป็นหัวใจสำคัญในการขับเคลื่อนงานซึ่งประกอบด้วย การวางแผน การเลือกใช้เครื่องมือและการสื่อสารที่เหมาะสม การสื่อสารต้องเข้าถึงประชาชน และมีการติดตามเป็นประจำ โดยเมื่อประกอบกันจะทำให้งานมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด

ความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มอ้างอิงกับความเชื่อเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพ กลุ่มอ้างอิงที่ประกอบด้วย กลุ่มอ้างอิงทางศาสนา และกลุ่มอ้างอิงในสังคม ส่งผลและมีอิทธิพลต่อความเชื่อเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพในพื้นที่อย่างมาก เช่นในเรื่องของศาสนา ที่ได้เอื้อหนุน หรืออุปสรรคต่อการอธิบายความปลอดภัยของวัคซีนตามหลัก

ศาสนา หรือแม้กระทั่งกลุ่มอ้างอิงในสังคม ได้แก่ แพทย์ อสม.หรือกลุ่มคนที่อยู่ในประเทศเพื่อนบ้าน ในการให้ความรู้ และสร้างความน่าเชื่อถือ ในการอธิบายถึงความสำคัญของวัคซีน ไม่ว่าจะ เป็นความเชื่อในด้าน ความอันตรายของโรค (หากไม่มีวัคซีน) ความเชื่อในการป้องกันโรคที่จะเกิด และความเชื่อในเรื่องของประโยชน์จากการเข้ารับ วัคซีนในเด็กแรกเกิด - 12 ปี

ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำท้องถิ่น กับความเชื่อเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพ คุณลักษณะ ที่สำคัญของผู้นำท้องถิ่น ได้แก่ การสื่อสารที่ดี การทำงานเชิงรุก การสร้างขวัญและกำลังใจ การสร้าง ทีม และ การสร้างเครือข่าย ส่งผลต่อความเชื่อ เกี่ยวกับการดูแลสุขภาพของคนในพื้นที่ ได้แก่ ความเชื่อในด้าน ความอันตรายของโรค (หาก ไม่มีวัคซีน) ความเชื่อในการป้องกันโรคที่จะเกิด และความเชื่อในเรื่องของประโยชน์จากการเข้ารับ วัคซีนในเด็กแรกเกิด - 12 ปี เนื่องจากผู้นำที่ดีย่อม จะต้องปฏิบัติตนเองเป็นตัวอย่างให้แก่ผู้พบเห็น สิ่งเหล่านี้ย่อมสร้างความน่าเชื่อถือและส่งผลให้ ผู้พบเห็นเกิดความไว้วางใจในการดูแลสุขภาพ และปฏิบัติตามผู้นำ

ความสัมพันธ์ระหว่างกลยุทธ์การสื่อสาร สุขภาพกับความเชื่อเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพ กลยุทธ์การสื่อสารสุขภาพเป็นตัวขับเคลื่อนสำคัญ ที่ทำให้เกิดการสื่อสาร และโน้มน้าวใจไปยังผู้รับ สารในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อในการดูแลสุขภาพ เช่น ความอันตรายของโรคหากไม่เข้ารับ วัคซีน หรือการป้องกันโรค เช่น เด็กถ้าได้รับวัคซีน โรคหัดก็จะมีภูมิคุ้มกันโรคมกกว่าเด็กที่ไม่ได้รับ และจะมีสุขภาพแข็งแรง นอกจากนั้น กลยุทธ์การ สื่อสารยังทำให้ผู้ได้รับข้อมูลเห็นประโยชน์สำคัญ ของการเข้ารับวัคซีนร่วมด้วย

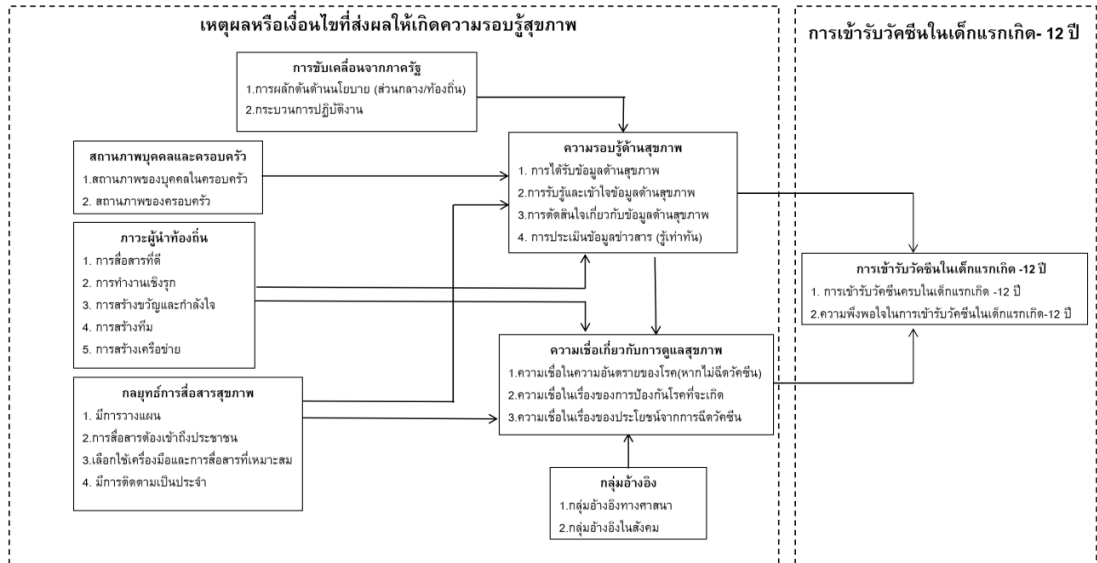
ความสัมพันธ์ระหว่างความรอบรู้ด้าน สุขภาพกับความเชื่อเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพ ใน

พื้นที่พบว่า แม่ผู้เข้ารับการเข้ารับวัคซีนบางคน มีความรอบรู้ด้านสุขภาพแต่หากขาดความเชื่อ เกี่ยวกับการดูแลสุขภาพ ก็จะมีแนวโน้มที่จะ ปฏิเสธการเข้ารับวัคซีนในรอบต่อไป หรือมี โอกาสได้รับวัคซีนไม่เดินทางไปตามเกณฑ์ที่กำหนด ดังนั้นหากมีความรอบรู้ด้านสุขภาพ ร่วมกับความ เชื่อเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพด้านวัคซีนร่วมด้วย แล้วจะทำให้เกิดประสิทธิภาพในการเข้ารับวัคซีน พื้นฐานเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด

ความสัมพันธ์ระหว่างความรอบรู้ด้าน สุขภาพกับการเข้ารับวัคซีนในเด็กแรกเกิด - 12 ปี ผู้รับข้อมูลโดยส่วนมากเมื่อมีความรอบรู้ด้าน สุขภาพด้านวัคซีน ก็จะมีแนวโน้มและให้ความสำคัญกับการเข้ารับวัคซีนในเด็กแรกเกิด - 12 ปี และยังส่งผลต่อความพึงพอใจในการให้บริการด้าน การเข้ารับวัคซีนของภาครัฐในพื้นที่ จากความ สัมพันธ์ดังกล่าว ผู้ให้ข้อมูลมองว่าจะทำให้บุตร หลานหรือผู้เกี่ยวข้องที่เข้ารับวัคซีนมีสุขภาพแข็งแรง และปลอดภัยจากโรคในปัจจุบัน

ความสัมพันธ์ระหว่างความเชื่อเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพกับการเข้ารับวัคซีนเด็กแรกเกิด - 12 ปี ความสัมพันธ์เหล่านี้ จะส่งผลให้งานด้าน การสร้างเสริมภูมิคุ้มกันด้วยการเข้ารับวัคซีนใน เด็กแรกเกิด - 12 ปี ในพื้นที่ประสบความสำเร็จ เนื่องจากความเชื่อในเรื่องของอันตรายของโรค การป้องกันโรค และประโยชน์ของการเข้ารับ วัคซีน ทำให้เกิดการยอมรับกับความเป็นจริงและ เห็นถึงความสำคัญของการเข้ารับวัคซีนในเด็ก แรกเกิด - 12 ปี

ทั้งนี้เงื่อนไขที่เอื้อต่อความรอบรู้สุขภาพ ด้านการเข้ารับวัคซีนในเด็กแรกเกิด - 12 ปี ใน จังหวัดปัตตานี รวมถึงความสัมพันธ์สามารถสรุป เป็นกรอบแนวคิดความสัมพันธ์ระหว่างเงื่อนไข ที่ส่งผลต่อความรอบรู้ด้านสุขภาพฯ ดังแสดงใน แผนภาพที่ 1

แผนภาพที่ 1 เงื่อนไขที่เอื้อต่อความรอบรู้สุขภาพด้านการเข้ารับวัคซีนในเด็กแรกเกิด - 12 ปี

อภิปรายผล

จากการศึกษา พบว่า มีเงื่อนไขทั้งหมด 8 เงื่อนไข ได้แก่ การขับเคลื่อนจากภาครัฐ สถานภาพบุคคลและครอบครัว ภาวะผู้นำท้องถิ่น กลยุทธ์การสื่อสารสุขภาพ กลุ่มอ้างอิง ความรอบรู้สุขภาพ ความเชื่อเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพ และการเข้ารับวัคซีนในเด็กแรกเกิด - 12 ปี

อย่างไรก็ตามใน 8 เงื่อนไขดังกล่าว พบว่าปัจจัยด้านภาวะผู้นำท้องถิ่น และกลยุทธ์การสื่อสารสุขภาพ ถือเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดที่ส่งผลให้เกิดความรอบรู้สุขภาพ และความเชื่อเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพด้านวัคซีน และส่งผลต่อไปยังการเข้ารับวัคซีนในเด็กแรกเกิด - 12 ปี ทั้งนี้ภาวะผู้นำท้องถิ่น คือลักษณะของการเป็นผู้นำที่ประกอบด้วยการสื่อสารที่ดี การทำงานเชิงรุก การสร้างขวัญและกำลังใจ การสร้างทีม การสร้างเครือข่าย ซึ่งในบริบทพื้นที่จังหวัดปัตตานี พบว่า สิ่งเหล่านี้ ผู้นำท้องถิ่น มีความเข้าใจและมีส่วนสำคัญในการขับเคลื่อนงานด้านวัคซีนสำหรับเด็กอย่างมากซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Gifford *et al.* (2011)

ที่พบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเป็นปัจจัยทำนายพฤติกรรมสร้างนวัตกรรมในการทำงาน และผลักดันให้เกิดนวัตกรรมในกลุ่มบุคลากรทางการแพทย์ และ Masood & Afsar (2017) ที่พบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมีอิทธิพลทางอ้อมต่อพฤติกรรมสร้างนวัตกรรมในการทำงาน ผ่านการเสริมพลังอำนาจด้าน จิตใจ และงานวิจัยของ Chatio *et al.* (2019) ผลการวิจัยส่วนหนึ่ง พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพของกิจกรรมอาสาสมัครสาธารณสุขเขต Kassen-Nankana ประเทศกานา คือ การให้สิ่งจูงใจที่ไม่ใช่ตัวเงิน จะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพของอาสาสมัครฯ และกระตุ้นให้เกิดการให้บริการด้านสุขภาพ ทั้งนี้สอดคล้องกับข้อมูลของ ชะนวนทอง ชนสุกาญจน์ และคณะ (2561) ที่ว่า การพัฒนาความรู้ด้านสุขภาพในสังคม ชุมชนและสถานที่ทำงาน สถานประกอบการ โดยภาวะการนำของผู้นำท้องถิ่น ท้องที่ แกนนำชุมชน ผู้นำกลุ่มต่างๆ และบุคคลต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับงานด้านสุขภาพในชุมชน จะเป็นกลไกหนึ่งที่จะช่วยเชื่อมโยงสู่ความรู้

ด้านสุขภาพ และภาวะผู้นำท้องถิ่นจะเป็นหนึ่งในการดำเนินงานด้านสุขภาพ โดยให้ถือเป็นค่านิยมของชุมชน ท้องถิ่นนั้นๆ นอกจากนี้ภาวะผู้นำท้องถิ่น ยังส่งผลให้เกิดความเชื่อเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพพร้อมด้วย ซึ่งสอดคล้องกับ อีระพาน หะยี่อแต และ ประภาภรณ์ หลังปูเต๊ะ (2563) พบว่า การสร้างความเชื่อมั่นและส่งเสริมให้เกิดความรอบรู้ด้านสุขภาพ มีความสำคัญกับคนในพื้นที่โดยจะขึ้นกับผู้นำหรือนำในชุมชนที่มีความเข้าใจบทบาทในการบริการในเรื่องการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันโรคในการส่งเสริมความครอบคลุมของวัคซีนให้กับคนในพื้นที่เกี่ยวกับเรื่องความเสี่ยง ความรุนแรงของโรค และประโยชน์ของวัคซีน

ขณะที่กลยุทธ์การสื่อสารสุขภาพ เป็นเงื่อนไขที่มีความสำคัญในการขับเคลื่อน โดยปัจจัยดังกล่าวจะประสบความสำเร็จได้ พบว่า การสื่อสารสุขภาพจะต้องมีกลยุทธ์ด้านการวางแผนด้านการสื่อสารต้องเข้าถึงประชาชน ด้านการเลือกใช้เครื่องมือและการสื่อสารที่เหมาะสม และมีการติดตามเป็นประจำ ซึ่งจะเป็นส่วนผลักดันให้เกิดความเชื่อเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพด้านวัคซีน เพราะสารเหล่านี้มีความสำคัญในการเข้าถึง การรับรู้และสร้างความเข้าใจให้กับผู้รับสารที่จะเกิดพฤติกรรมต่อมาในการให้ความสำคัญกับวัคซีนสำหรับเด็ก โดยการแสดงพฤติกรรมเหล่านั้นอาจเป็นการแสดงความหวาดกลัว เพราะเชื่อในเรื่องความอันตรายของโรคหากไม่รับวัคซีนอาจทำให้บุตรหลานเสียชีวิต หรือเชื่อในเรื่องการป้องกันโรคต่างๆ ที่อาจเกิดกับบุตรหลานหากไม่ได้รับวัคซีน และเชื่อและมั่นใจว่าวัคซีนที่ได้รับไปแล้วมีประโยชน์ทำให้บุตรหลานแข็งแรง ไม่เจ็บป่วยเป็นต้น ด้วยกลยุทธ์การวางแผนการสื่อสารเหล่านี้จะทำให้ผู้ปกครองที่รับข้อมูลตระหนักและให้ความสำคัญในการแสดงพฤติกรรมด้วยการพา

บุตรหลานเข้ารับการปรึกษาและรับวัคซีนตามเกณฑ์ที่ภาครัฐกำหนด ทั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ ฌปภา ประยูรวงษ์ และ มารุต ภูพะเนียร (2562) ผลการวิจัยส่วนหนึ่งพบว่า ปัจจุบันการพัฒนาระบบสุขภาพควรเน้นเชิงรุกมากขึ้น การให้ความรู้ในเรื่องของการดูแลสุขภาพแบบองค์รวม และการสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรคของเด็กปฐมวัย เน้นกลุ่มผู้ปกครองของเด็กเป็นหลัก การให้ความรู้เกี่ยวกับการสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรคนั้นควรเริ่มตั้งมารดาตั้งครรภ์จนถึงหลังคลอด และควรให้ความรู้กับบิดาหรือบุคคลในครอบครัวคนอื่นๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับเด็กด้วย และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ณัฐนันท์ ศิริเจริญ (2555) พบว่า คุณสมบัติของนักสื่อสารสุขภาพ ประกอบด้วย ทักษะในการสื่อสาร เช่น วิธีการพูดคุย วิธีการสัมภาษณ์ วิธีการให้ข้อมูล วิธีการชี้แนะบอก สอน วิธีการสื่อสารเพื่อผ่อนคลายความเครียดให้กับผู้เข้ามารับการตรวจสุขภาพ ควรมีพื้นฐานความรู้ด้านการสื่อสารเชิงบูรณาการ จากสื่อทุกประเภท

นอกจากนี้ความรอบรู้ด้านสุขภาพ ถือเป็นเงื่อนไขหนึ่งที่สำคัญและเป็นตัวกลางส่งผ่านของเงื่อนไขการขับเคลื่อนภาครัฐ และสถานภาพบุคคลและครอบครัว ในการส่งผลให้เกิดการเข้ารับวัคซีนในเด็ก 0 - 12 ปี ซึ่งพบว่า ความรอบรู้ด้านสุขภาพ จะเกิดขึ้นได้และประสบความสำเร็จ การขับเคลื่อนของภาครัฐทั้งส่วนกลางและท้องถิ่น ในด้านการผลักดันนโยบาย และการวางแผนกระบวนการปฏิบัติงาน เพื่อตอบโจทย์ให้ประชาชนเกิดความรอบรู้ด้านสุขภาพและเมื่อเกิดความรอบรู้ด้านสุขภาพ เห็นความสำคัญของวัคซีน และเกิดการตัดสินใจ ประเมินข้อมูลด้านสุขภาพ จากนั้นจะเกิดการเข้ารับวัคซีน โดยสอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์สถานบันวัคซีนแห่งชาติ ระยะ 20 ปี (2560-2579) การขับเคลื่อนงานด้านวัคซีน โดยเป้าหมายหลัก คือ ความมั่นคง

ด้านวัคซีน และการพึ่งตนเองได้ด้านวัคซีน รวมทั้ง การเจ็บป่วยด้วยโรคที่ป้องกันได้ด้วยวัคซีนลดลง โดยต้องการสร้างให้เกิดความตระหนักและเห็นคุณค่าด้านวัคซีน (สถาบันวัคซีนแห่งชาติ, 2564) ขณะที่สถานภาพบุคคลและครอบครัว ที่ประกอบ ด้วย เพศ อายุ อาชีพ การศึกษา ศาสนา และรายได้ ของคนในครอบครัว หรือสถานะของครอบครัว เดี่ยว ครอบครัวขยาย จะมีอิทธิพลต่อความเข้าใจ การตัดสินใจ และการประเมินสุขภาพในการ เข้ารับวัคซีน สอดคล้องกับงานวิจัยของ Mansuri & Baig (2003) ส่วนหนึ่งของผลวิจัย พบว่า ความล้มเหลวของการสร้างภูมิคุ้มกันในเด็ก เกี่ยวข้องกับการที่ผู้ปกครองมีรายได้ต่ำ อาชีพ ของครอบครัว และการไม่เข้าถึงบริการ นอกจากนี้ ตำแหน่งทางสังคม สถานะทางเศรษฐกิจและสังคม รวมทั้งบทบาทของผู้ปกครองก็ส่งผลต่อ การเข้ารับวัคซีน และสอดคล้องกับ ปรกาศแก้ว ศิริพูล และคณะ (2562) ที่พบว่า ความท้าทาย ใส่ใจของผู้ปกครองและคนในครอบครัวใน การดูแลเด็กในการเข้ารับวัคซีนมีข้อจำกัด ที่ขึ้นกับ อายุของผู้ดูแล รายได้ และความรู้ ดังนั้นอาจกล่าว ได้ว่าหากสถานภาพบุคคลและครอบครัวหรือ สถานภาพของครอบครัวที่ดี มีความรู้ความเข้าใจ ผู้นำครอบครัวมีการศึกษาโอกาสที่จะตัดสินใจ ในการเข้ารับวัคซีนสำหรับเด็กแรกเกิด - 12 ปี ก็มีมากขึ้นร่วมด้วย

กลุ่มอ้างอิง ถือเป็นเงื่อนไขที่สำคัญที่ ส่งผลให้เกิดความเชื่อในเรื่องของสุขภาพและเกิด พฤติกรรมในการเข้ารับวัคซีน พบว่า ในบริบท พื้นที่จังหวัดปัตตานี กลุ่มอ้างอิงทางศาสนา เช่น โต๊ะอิหม่าม บิลัน หรือคอเต็บ และกลุ่มอ้างอิง ใน สังคมเช่น แพทย์ อาสาสมัครสาธารณสุขประจำ หมู่บ้าน (อสม.) มีความสำคัญและมีอิทธิพล อย่างมากในการสร้างความเชื่อหรือการโน้มน้าวใจให้เกิดการเข้ารับวัคซีนในเด็กแรกเกิด - 12 ปี เนื่องจากบุคคลเหล่านี้มีความสัมพันธ์อันดีต่อกัน

กับคนในชุมชน มีความน่าเชื่อถือ และส่งผล ให้ชาวบ้านเชื่อมั่นในข้อมูลและคล้อยตามสิ่งที่ ผู้นำเสนอข้อมูลได้ให้ไว้ และมีพฤติกรรมตาม ต้องการ ระพีพรรณ มุหะหมัด (2556) มีข้อสังเกต ว่าพื้นที่พหุวัฒนธรรมและพื้นที่ที่มีความสำคัญทาง ศาสนา เช่น ปัตตานี ศาสนาอิสลามมีอิทธิพลสูง ต่อความเป็นอยู่ ความศรัทธาต่อพระอัลลอฮ์เป็น สิ่งที่สำคัญที่สุดเป็นพลังทางสังคมที่ทำให้เกิด ความสามัคคี หากอิหม่ามเป็นผู้อธิบายให้ความรู้ และเชิญชวนให้คนในชุมชนรับผิดชอบต่อท้องดิน ของตนเอง ทำให้คนในชุมชนเชื่อถือ ไว้วางใจและ ปฏิบัติตามแบบอย่างผู้นำ ทำให้คนในชุมชนให้ ความร่วมมือร่วมแรงร่วมใจอย่างจริงจังในการ พัฒนา

จากเงื่อนไขและความสัมพันธ์ข้างต้นจึง สามารถเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของกลุ่มอ้างอิง และความเชื่อเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพ จะมีความ สอดคล้องกับแนวคิดพฤติกรรมตามแผนของ Ajzen (1991) และ Richard & Turner (2010) ที่ พบว่า องค์ประกอบที่สำคัญ เช่นทัศนคติ การ คล้อยตามกลุ่มอ้างอิง เป็นหนึ่งในปัจจัยหลายๆ ปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดความตั้งใจที่จะทำพฤติกรรม และเกิดพฤติกรรมนั้นในท้ายที่สุด ดังนั้นอาจกล่าว ได้ว่าบริบทในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้มี ความหลากหลายในเรื่องของพหุวัฒนธรรม ความ เชื่อ แนวคิด กลุ่มอ้างอิงทำให้ผู้วิจัยมองว่า เงื่อนไขอื่น ๆ เช่น การขับเคลื่อนจากภาครัฐ สถานภาพ บุคคลและครอบครัว ภาวะผู้นำท้องถิ่น กลยุทธ์ การสื่อสารสุขภาพ และความรอบรู้ด้านสุขภาพ ก็เป็นเงื่อนไขสำคัญที่มีส่วนให้เกิดพฤติกรรม การเข้ารับวัคซีนเด็กแรกเกิด-12 ปี ในจังหวัดปัตตานี ด้วยเช่นกัน

ข้อเสนอแนะ

สำนักงานสาธารณสุข โรงพยาบาล เจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการ อสม. ควรวางแผนเชิงกล

ยุทธ์ในการสื่อสารให้กับกลุ่มผู้นำท้องถิ่น ผู้นำชุมชน ผู้นำศาสนา และผู้ปฏิบัติงานด้านวัคซีน มีความเข้าใจในงานด้านการสื่อสารสุขภาพเป็นไปในทิศทางเดียวกัน เพื่อถ่ายทอดข้อมูลไปยังประชาชนในพื้นที่ให้เกิดความเชื่อถือและมั่นใจในการเข้ารับวัคซีน

หน่วยงานภาครัฐควรมีนโยบายพัฒนาทักษะการสื่อสารให้แก่บุคลากร ทั้งวิธีการสื่อสารและการทำเครื่องมือการสื่อสารที่ตรงตามความต้องการของกลุ่มเป้าหมายและนำไปใช้ได้จริง

ภาครัฐควรใช้กลุ่มอ้างอิง เช่น โตะอิหม่ามหรือ แพทย์ เข้าไปให้ความรู้เกี่ยวกับการดูแลสุขภาพของเด็กตั้งแต่แรกเกิดตามมัสยิดในชุมชนทุกวันศุกร์ ซึ่งกลุ่มเหล่านี้มีอิทธิพลที่จะส่งเสริมให้ประชาชนเกิดความตระหนักและเห็นความสำคัญของการเข้ารับวัคซีนในเด็ก

กิตติกรรมประกาศ

ขอบพระคุณการสนับสนุนการวิจัยจากสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดปัตตานี ประจำปี 2563

เอกสารอ้างอิง

- กรมควบคุมโรค. (2561). *การสำรวจความครอบคลุมของการได้รับวัคซีนขั้นพื้นฐานและวัคซีนในนักเรียน พ.ศ. 2561*. <https://ddc.moph.go.th/uploads/publish/1031920200720031326.pdf>
- ชญาณ์นันท์ ใจดี, เสริมศรี สันตติ และชินฤดี คงศักดิ์ตระกูล. (2555). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันโรคติดต่อเฉียบพลันระบบหายใจของผู้ดูแลเด็กในสถานรับเลี้ยงเด็ก. *รามาศิษตีพยาบาลสาร*, 18(3), 389-403.
- ชนวนทอง ธนสุกาญจน์, วิมล โรมา และมุกดา สำนักกลาง. (2561). *คู่มือแนวทางการพัฒนาสถานที่ทำงาน สถานประกอบการและชุมชนรอบรู้ด้านสุขภาพ*. สำนักงานโครงการขับเคลื่อนกรมอนามัย 4.0 เพื่อความรอบรู้ด้านสุขภาพของประชาชน (สขรส.).
- ชูชายลาห์ หะยีดาแม. (2561). *การปฏิเสหวัคซีนของผู้ดูแลหลักเด็กมุสลิมในชุมชนแห่งหนึ่งของอำเภอเมืองยะลา*. รายงานการวิจัยเพื่อสอบบวุฒิบัตร แสดงความรู้ความชำนาญในการประกอบวิชาชีพเวชกรรม สาขาเวช ศาสตร์ครอบครัว ราชวิทยาลัยแพทย์เวชศาสตร์ครอบครัวแห่งประเทศไทย
- ชำชูติน ดายะ, นิรัชรา ลิลละฮ์กุล และ เจษฎากร โนอินทร์.(2561). ประสบการณ์ของผู้ปกครองเด็กชาวไทยมุสลิมต่อการปฏิเสหการรับบริการสร้างเสริม ภูมิคุ้มกันโรคด้วยวัคซีนในเด็กอายุ 0 - 5 ปี. *วารสารกรมการแพทย์*, 43(5), 137-147.
- ณปภา ประยูรวงษ์ และมารุต ภูพะเนีย. (2562). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการได้รับวัคซีนครบตามเกณฑ์อายุของเด็กปฐมวัย ต.กระจัน อ.อุ้มทอง จ.สุพรรณบุรี. *TJPHS*, 2(2), 43-52.
- ณัฐนันท์ ศิริเจริญ. (2555). การสื่อสารสุขภาพกับชุมชนคนพหุลักษณ์. *การประชมวิชาการประจำปี 2555 "State of the Art in Global Health"*.
- ประกายแก้ว ศิริพูล, ไพรินทร์ ยอดสุนัน, เรืองอุไร อมรไชย, อรรถพงษ์ ฤทธิพิศ, เวหา เกษมสุข นิตยา บัวสาย, นลินี กินาวงศ์ ชลิตดา ชันแก้ว และสุภา เฟ่งพิศ. (2562). สถานการณ์และปัญหาการรับวัคซีนโควิด 19 ในเด็กอายุ 5-11 ปี ในชุมชน: การวิจัยเชิงคุณภาพ. *วารสารการพยาบาลและการดูแลสุขภาพ*, 40(3), 34-43.

- ประภาภรณ์ หลังปู่เต๊ะ, ยามีละห์ ยะยือริ, นิษฐาไรดา นิมุ, ชารีนะฮ์ ะนี. (2563). หนึ่งทศวรรษงานวิจัย ด้านการสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรคชายแดนใต้: การทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบ. *วารสารเภสัชกรรมไทย*, 12(1), 208-15.
- มยุรี ยีปาโล๊ะ, วราภรณ์ ศิวต ารงพงศ์, และปรียงุช ชัยกองเกียรติ. (2557). แบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพเกี่ยวกับ การรับวัคซีนของผู้ปกครองเด็กที่ไม่ได้รับวัคซีนในจังหวัดยะลา. *รายงานประชุมวิชาการสหวิทยา วิทยาการความหลากหลายทางวัฒนธรรม: สู่ประชาคมอาเซียน* (หน้า 699-711). โรงแรมธรรมรินทร์ธนา จังหวัดตรัง.
- ระพีพรรณ มุหะหมัด. (2556). *อิสลามกับการพัฒนาอย่างยั่งยืน: กรณีศึกษาชุมชนมัสยิดกมาลุล อิสลาม คลองแสนแสบ กรุงเทพมหานคร* [วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์].
- รุสนา ดอแม็ง, ฐปนรรษ์ ประทีปกะ. (2562) ปัจจัยที่มีผลต่อผู้ปกครองในการนำเด็กอายุ 0 - 5 ปี รับการสร้าง เสริมภูมิคุ้มกันโรคพื้นฐานของจังหวัดปัตตานี. *วารสารวิชาการสาธารณสุข*, 28(2), 224-235.
- วรภัทร กระทุ้, อัมพวรรณ ศรีวิล และพอใจ พัชรนิตย์ธรรม. (2561). ความสัมพันธ์ระหว่างความเชื่อเรื่องการเจ็บป่วยของผู้ปกครองชาวม้งและการมารับบริการสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรคด้วยวัคซีนขั้นพื้นฐานในเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี. *Naresuan University Journal: Science and Technology*, 26(2), 146-154.
- ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้. (2563). *ศอ.บต. ร่วมกับ สสจ.ปัตตานี จัดกิจกรรมรณรงค์ให้วัคซีนป้องกันโรคหัด ในกลุ่มเด็กอายุ 1-12 ปี มีเป้าหมายให้พื้นที่ ปลอดภัย ในปี 63.* <https://www.sbpac.go.th/?p=46524>
- สถาบันวัคซีนแห่งชาติ. (2564). แผนยุทธศาสตร์สถาบันวัคซีนแห่งชาติ (องค์การมหาชน) ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560-2579). http://nvi.ditc.cloud/Information/DataGov/StrategicPlan/NVIStrategicPlan_2561-2579.pdf
- อัจฉราพร ปิติพัฒน์, สิริณัฐ โภคพัชญ์ภูเบศ, ชลิตดา คำศรีพล และสมสมร เรืองวรบูรณ์. (2561). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมการส่งเสริมการเจริญเติบโตและพัฒนาการของผู้ดูแลเด็กวัยเตาะแตะ. *วารสารวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี กรุงเทพ*, 34(3), 1-10.
- อีระพาน หะยือเต๊ะ และประภาภรณ์ หลังปู่เต๊ะ. (2563). รูปแบบการส่งเสริมความครอบคลุมของวัคซีนในเด็ก 0-5 ปี จังหวัดยะลา. *วารสารอัล-ฮิกมะฮฺ*, 10(20), 137-148.
- Ajzen, I. (1991). The theory of planned behavior. *Organizational Behavior and Human Decision Processes*, 50(2), 179-211.
- Champion, V. L., & Skinner, C. S. (2008). The health belief model. In K. Glanz, B. K. Rimer, & K. Viswanath (Eds.), *Health behavior and health education: Theory, research, and practice* (pp. 45-65). Jossey-Bass.
- Chatio, S., Welaga, P., Tabong, P., & Akweongo, P. (2019). *Factors influencing performance of community-based health volunteers' activities in the Kassena-Nankana Districts of Northern Ghana.* PLOS ONE, /<https://doi.org/10.1371/journal.pone.0212166>

- Gifford, W., Davies, B., Tourangeau, A., & Lefebvre, N. (2011). Developing team leadership to facilitate guideline utilization: Planning and evaluating a 3-Month intervention strategy. *Journal of Nursing Management*, 19(1), 121-132.
- Mancuso, J. M. (2008). Health literacy: A concept/dimensional analysis. *Nursing & Health Sciences*, 10(3), 248-255. /https://doi.org/10.1111/j.1442-2018.2008.00394.x
- Manganello, J. A. (2008). Health literacy and adolescents: a framework and agenda for future research. *Health Education Research*, 23(5), 840-847. /https://doi.org/10.1093/her/cym069
- Mansuri, F. A., & Baig, L. A. (2003). Assessment of immunization service in perspective of both the recipients and the providers: A reflection from focus group discussions. *J Ayub Med Coll Abbottabad*, 15(1), 14-8.
- Masood, M., & Afsar, B. (2017). Transformational leadership and innovative work behavior among nursing staff. *Nursing Inquiry*, 24(4). /https://doi.org/10.1111/nin.12188
- Miles, M. B., & Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis: An expanded sourcebook*. SAGE Publications.
- Neuhauser, L., & Kreps, G. L. (2011). Rethinking communication in the e-health era. *Journal of Health Psychology*, 8(1), 7-23.
- Nutbeam, D. (2008). The evolving concept of health literacy. *Social Science & Medicine*, 67(12), 2072-8.
- Patton, M. Q. (2002). *Qualitative research & evaluation methods* (3rd ed.). Sage Publications.
- Richard, J. C. & Turner, N. T. (2010). *Essential social psychology* (2nd ed.). Sage Publication.
- Yin, R. K. (2009). *Case study research: Design and methods*. Calif

สื่อสร้างสรรค์: มิตรภาพสำหรับเด็กในวิถีพหุวัฒนธรรมชายแดนใต้

Creative Media: Friendship for Children in the Multicultural Way of the Southern Border

จิราพร เกียรติณมุล¹, อนุชา แปงเกษร²

Jiraporn Kiatnarumol¹, Anucha Pangkesorn²

Received: 13 October 2022

Revised: 7 December 2022

Accepted: 24 January 2023

บทคัดย่อ

ปัญหาความไม่สงบในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นปัญหาสำคัญต่อความมั่นคงของประเทศ ก่อให้เกิดผลกระทบต่อประชาชนในพื้นที่โดยเฉพาะกลุ่มเด็ก การศึกษาค้นคว้าวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาอิทธิพลของสื่อสร้างสรรค์ที่ส่งผลต่อการสร้างมิตรภาพสำหรับเด็กในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้ กลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูลสำคัญในพื้นที่กรณีศึกษาจำนวน 10 คน ซึ่งได้มาจากการเลือกแบบเจาะจงในพื้นที่จังหวัดยะลา เครื่องมือการวิจัยได้แก่ วิเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างใช้เทคนิคการวิเคราะห์ข้อมูลเป็นแบบการจำแนกชนิดข้อมูลโดยวิเคราะห์กลุ่มคำสำคัญ ผลการศึกษาตามกรอบแนวความคิดพบว่า 1) ประเภทของสื่อแบ่งออกเป็น 2 ประเภทคือ สื่อสิ่งพิมพ์และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ 2) ประโยชน์ของสื่อ ทำให้เด็กได้เรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ ปลูกฝังมิตรภาพให้กับเด็กได้เป็นอย่างดี 3) สื่อที่ส่งผลต่อเด็ก ในพื้นที่จังหวัดยะลา มีความหลากหลายด้านวัฒนธรรม การรับรู้สื่อของเด็กจึงไม่เหมือนกัน ซึ่งมีสื่อบางประเภทที่ยังมีข้อจำกัดของศาสนา และภาษา สรุปได้ว่าสื่อสิ่งพิมพ์เป็นสื่อที่เด็กในพื้นที่สนใจและเป็นที่ยอมรับ โดยเฉพาะเด็กไทยเชื้อสายมุสลิมที่ยังคงใช้ภาษามลายูถิ่น รวมถึงสื่อประเภทดนตรีเด็กจะฟังและขับร้องเพลงอนาฮีด เด็กไทยพุทธและเด็กไทยเชื้อสายจีนจะมีการเรียนรู้สื่อใกล้เคียงกัน เด็กไทยเชื้อสายจีนจะมีการเรียนรู้แผงของภาษาจีน ดังนั้นครอบครัวเป็นส่วนสำคัญที่เป็นช่องทางของการสื่อที่สามารถส่งสารให้เด็ก และปลูกฝังมิตรภาพโดยการใช้สื่อที่เหมาะสมในพื้นที่ชายแดนใต้ให้กับเด็กได้ใช้ชีวิตอย่างมีความสุข

คำสำคัญ: เด็กในวิถีพหุวัฒนธรรม, พหุวัฒนธรรม, มิตรภาพ, ชายแดนใต้

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์, หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาศิลปะการออกแบบเชิงวัฒนธรรม คณะมัณฑนศิลป์ มหาวิทยาลัยศิลปากร กรุงเทพฯ 10200 Email: Jiraporn.ke@yru.ac.th

² ศาสตราจารย์, คณะมัณฑนศิลป์ มหาวิทยาลัยศิลปากร กรุงเทพฯ 10200 Email: anuchapangkesorn@gmail.com

¹ Assistant Professor, Doctor of Philosophy Program, Culture - Based Design Arts, Faculty of Decorative Arts, Silpakorn University, Bangkok 102001 Email: Jiraporn.ke@yru.ac.th

² Professor, Faculty of Decorative Arts, Silpakorn University, Bangkok 10200 Email: anuchapangkesorn@gmail.com

Abstract

The unrest in the three southern border provinces is a major problem for national security and affects people in the area, especially children. The purpose of this study was to study the influence of creative media on friendship building for children in the three southern border provinces. A sample of 10 key informants in the case study area (Yala Province) was obtained by purposive selection. Research tools included the analysis of documents and related research. Semi-structured interviews were conducted using data analysis techniques to classify data by analyzing key words. The results of the conceptual study found that. - 1) Types of media can be divided into 2 kinds: print media and electronic media. 2) The benefits of media made children learn effectively, instilling friendships with children well. 3) Media affecting children in Yala province was culturally diverse, so children's perceptions of media were not the same. There were some types of media that still had restrictions on religion and language. It can be concluded that print media is the media that children in the area are interested in and was popular, especially among Thai Muslim children who still used the Malay language and the type of music media in which the children listened to and sing Anasyid songs. Thai Buddhist children and Thai children of Chinese descent learned media similarly. Thai children of Chinese descent will have had latent learning of the Chinese language, so family is an important part of the media channel that can deliver messages to children and cultivate friendships by using appropriate media in the southern border areas for children to live happily.

Keywords: Multicultural children, multiculturalism, friendship, southern border

บทนำ

เหตุการณ์ความไม่สงบใน 3 จังหวัดชายแดนใต้ในขณะนี้ นับวันยิ่งทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น ศูนย์เฝ้าระวังสถานการณ์ภาคใต้ (2564) ระบุว่าในช่วง 17 ปีที่ผ่านมา ปัญหาความไม่สงบได้ก่อให้เกิดความรุนแรงรวม 20,971 ครั้ง มีผู้เสียชีวิตรวม 7,233 คน และมีผู้บาดเจ็บรวม 13,441 คน ผลกระทบอย่างกว้างขวางทั้งต่อวิถีชีวิตและการศึกษาของผู้คนเป็นสาเหตุที่ทำให้ในปี พ.ศ. 2542 และ 2556 UNESCO ได้ให้ประเทศไทยเป็นประเทศที่ได้รับผลกระทบจากความขัดแย้ง (conflict-affected country) สอดคล้องกับ ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ (2563) กล่าวว่าความยืดเยื้อของปัญหามามากกว่า 15 ปี ได้ส่งผลให้มีการเปลี่ยนแปลงแรงจูงใจของการใช้

ความรุนแรงและผู้อยู่เบื้องหลังการใช้ความรุนแรง โดยเฉพาะกับเด็กที่ต้องกำพร้าครอบครัว มีความหวาดกลัวฝังอยู่ในจิตใจ จนเกิดความเกลียดชังเมื่อเติบโตเป็นผู้ใหญ่

การปลูกฝังมิตรภาพให้กับเด็กถือเป็นช่วงวัยที่ถ่ายทอดความรู้ ความเข้าใจได้ดีที่สุด การใช้สื่อ อย่างเป็นผลนั้นควรเป็นสื่อที่นำเสนออย่างเหมาะสม ซึ่งสื่อมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการถ่ายทอดเรื่องราว มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมต่อเด็กและครอบครัว เพราะสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์จะช่วยเยียวยาส่งเสริมสุขภาพจิตที่ดีต่อเด็ก เพื่อลดผลกระทบจากสถานการณ์ความรุนแรงในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้อย่างมีระบบ (ภัทริยา วิริยะศิริวัฒน์, 2559)

ดังนั้นสื่อจึงมีบทบาทสำคัญยิ่ง ที่จะช่วยสานสัมพันธ์ระหว่างเด็กและครอบครัว รวมถึงชุมชนให้มีความสอดคล้องเชื่อมโยงกัน ส่งผลต่อสุขภาวะดีในทุกมิติของเด็ก พร้อมทั้งยังปลูกฝังมิตรภาพในพื้นที่จากการใช้สื่อสร้างสรรค์ร่วมกันเปรียบเสมือนการใส่ปุ๋ยแห่งความรัก ชักชวนให้เขาหันมาสนใจในเรื่องอุดมคติ ปมเพาะร่วมสร้างมิตรภาพให้เกิดขึ้นในสังคม ซึ่งเด็กต้องเรียนรู้ความดี ความงาม ความจริง โดยเชื่อมสมองและหัวใจ ให้ประสานกันสอดคล้อง อย่างสร้างสรรค์ และงดงาม

วัตถุประสงค์

ศึกษาอิทธิพลของสื่อสร้างสรรค์ที่ส่งผลต่อการสร้างมิตรภาพสำหรับเด็กในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้

สภาพปัญหาความไม่สงบในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

ปัญหาความไม่สงบที่เกิดขึ้นในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นผลสืบเนื่องมาจากความแตกต่างของประชาชนที่เกิดจากเชื้อชาติ ศาสนา อัตลักษณ์ วัฒนธรรม ทศนคติความเชื่อ และพฤติกรรมของท้องถิ่น ซึ่งล้วนแล้วแต่เป็นปัญหาที่มีความซับซ้อน ละเอียดอ่อน และมีความเชื่อมโยง ในหลายมิติ นอกจากนี้มีกลุ่มคนบางกลุ่มที่มีอุดมการณ์ที่ต้องการแบ่งแยกดินแดน ได้นำประเด็นปัญหาดังกล่าวมาเป็นเงื่อนไขในการใช้ ความรุนแรง ทำให้เกิดบรรยากาศความน่ากลัว และทำให้เกิดความไม่ไว้วางใจระหว่างรัฐกับประชาชน และระหว่าง ประชาชนด้วยกันเองเพิ่มมากขึ้นอีกทั้งปัญหาโครงสร้างทางสังคมในพื้นที่มีช่องว่างในเรื่ององค์ความรู้ การขาดการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร การไม่สามารถเข้าถึงการให้บริการของรัฐทำให้เกิดช่องว่างทางความคิด ทศนคติและความเชื่อ จนกลายเป็นความขัดแย้งทางสังคม

รวมไปถึงปัญหาใหม่ที่มีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้น (ศูนย์ศึกษาพุทธศาสตร์ สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ, 2562) สอดคล้องกับ วีรญา อังศุรถาวริน และจอมเดช ตรีเมฆ (2561) พบว่าการก่อความรุนแรงในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ยังคงมุ่งเน้นในการก่อเหตุความรุนแรง เพื่อสร้างความสูญเสียให้กับชีวิต ร่างกาย และจิตใจ โดยเฉพาะการสร้าง ความสูญเสียกับเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานเป็นอันดับต้น รองจากประชาชน ในพื้นที่ เป็นการกระทำที่เน้นความรุนแรงมีการเปลี่ยนรูปแบบการก่อเหตุตามสถานการณ์และบ่อนทำลายความมั่นคงของประเทศชาติรวมทั้ง การกระทำที่ทำลายขวัญและกำลังใจของเจ้าหน้าที่ เพื่อให้เกิดความเกรงกลัว

ซึ่งสาเหตุหลักของปัญหาความไม่สงบ ในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้ในด้านประวัติศาสตร์ ชาวเมืองแถบนี้ก็จะพยายามประคับประคองความเป็นอิสระของตนโดยการดำเนินนโยบายใต้อำนาจต่าง ๆ เหล่านั้น เจริญหน้ากันเองไม่ฝักใฝ่กับอำนาจใดมากเกินไป ในสถานการณ์ที่ไม่อำนวยและยอมรับเอาอำนาจอธิปไตยของอีกฝ่ายหนึ่งเมื่อยามจำเป็น (สุรินทร์ พิศสุวรรณ, 2543) รวมถึงด้านการเมืองการปกครอง โชคชัย วงษ์ธานี (2555) กล่าวว่าข้อผิดพลาดจากนโยบายรัฐ จากทางการที่ส่งเจ้าหน้าที่จากต่างถิ่น ต่างวัฒนธรรมเข้ามาแก้ไขปัญหาในพื้นที่ การไม่เข้าใจระบบคุณค่า วิธีคิดและแนวการดำเนินชีวิตของผู้คนในท้องถิ่นดังกล่าว เป็นส่วนหนึ่งของปัญหาที่ทำให้เกิดการใช้ความรุนแรงตอบโต้เจ้าหน้าที่ และเป็นข้ออ้างที่สร้างความชอบธรรมให้แก่ผู้ก่อการในการชักชวนดึงแนวร่วมและการรับการสนับสนุนทั้งใน และนอกพื้นที่และ บุญเอื้อ บุญฤทธิ์ (2556) กล่าวว่าสาเหตุของการก่อความไม่สงบใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้เกิดจากปัจจัยภายในประเทศมากกว่าปัจจัยที่มาจากต่างประเทศ ซึ่ง

เกี่ยวโยงไปถึงประเด็นเรื่องลักษณะเฉพาะ ของประชาชนในพื้นที่ เช่น เชื้อชาติ ศาสนา ภาษา และวัฒนธรรม เป็นต้น เนื่องจากคน ในพื้นที่ส่วนใหญ่ นับถือศาสนาอิสลาม และใช้ภาษามลายู

จากปัญหาที่เกิดขึ้นเป็นเรื่องที่น่าวิตกอย่างยิ่ง เพราะเป็นความสูญเสียที่มากกว่าสงครามใดๆ ที่เคยเกิดขึ้นในประวัติศาสตร์ของประเทศไทยซึ่งผลกระทบส่งต่อเป็นวงกว้าง ทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจโดยเฉพาะกับเด็กที่ต้องกำพร้าครอบครัว มีความหวาดกลัวฝังลึกภายในจิตใจอยู่เป็นจำนวนมาก ดังแสดงในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 เหตุการณ์ความรุนแรงหลายจุดที่ จ.ยะลา ในเดือนพฤษภาคม 2558

ที่มา: เพจ BBC NEWS ไทย (4 มกราคม 2561)

ผลกระทบที่เกิดขึ้นกับเด็กและครอบครัว

ปัจจุบันความรุนแรงต่อเด็กเกิดขึ้นบ่อยครั้ง BBC NEWS (2565) รายงานข่าวความรุนแรงในเหตุการณ์กราดยิงที่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จังหวัดหนองบัวลำภู ผู้ก่อเหตุถูกไล่ออกจากราชการ ตำรวจเมื่อเดือนมิถุนายนที่ผ่านมา เนื่องจากมีพฤติกรรมเกี่ยวข้องกับยาเสพติด และเชื่อว่าในระหว่างการ ก่อเหตุวันนั้นน่าจะอยู่ในอาการมึนเมา ยาบ้า และเลือกก่อเหตุที่ศูนย์เด็กเล็กเนื่องจากง่ายต่อการก่อเหตุ เพราะเด็กไม่มีอาวุธ และศูนย์เด็กเล็กยังตั้งอยู่ใกล้ กับบ้านของมือปืน สอดคล้องกับดวงหทัย บูรณเจริญกิจ (2564) พบว่า เด็ก

กำพร้าในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้ต้องเผชิญ ได้แก่ บาดเจ็บทางกายหรือพบเจอกับความเจ็บปวดจากการที่สูญเสียอวัยวะต่างๆ ในกรณีที่อยู่ในเหตุการณ์ ได้รับผลกระทบอันเกิดจากการสูญเสียหัวหน้าครอบครัวทำให้ต้องออกจากโรงเรียน ผลกระทบด้านจิตใจ เช่น ความรู้สึกหว่าเหว่ โดดเดี่ยวเมื่อต้องสูญเสียผู้นำครอบครัว รู้สึกถึงความสูญเสียที่ไม่มีวันกลับ สูญเสียคนเป็นที่รัก เสاهหลักของครอบครัว รู้สึกหวาดกลัว หวาดระแวง เก็บตัว รู้สึกไม่ปลอดภัย หันไปพึ่งพายาเสพติด ความรู้สึกที่ต้องการความเป็นธรรม ส่งผลต่อความรู้สึกอยู่ดีธรรมในใจอยู่เสมอ

การสร้างมิตรภาพสำหรับเด็กในวิถีพหุวัฒนธรรมให้เกิดขึ้นในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้ นอกจากครอบครัวเป็นส่วนสำคัญในการปลูกฝังความรู้ความเข้าใจแล้วนั้น การสื่อสาร ถือเป็นหนึ่งในพัฒนาการสำคัญที่เกิดขึ้นตั้งแต่วัยเด็ก แต่สิ่งที่เด็กๆ จะได้เรียนรู้จากผู้ปกครองก็คือ รูปแบบของการสื่อสารโดยผ่าน “สื่อสร้างสรรค์” ถือเป็นส่วนที่ช่วยให้เด็กได้รับรู้และสร้างปฏิสัมพันธ์ให้กับเด็กและครอบครัวได้เป็นอย่างดี ซึ่งในปัจจุบันสื่อมีหลากหลายรูปแบบที่让孩子ได้เรียนรู้และนำไปปรับใช้ในชีวิตรประจำวันได้

สื่อสร้างสรรค์

“สื่อ” ในภาษาไทยกับคำในภาษาอังกฤษ พบว่ามีความหมายตรงกับคำว่า “media” พระราชบัญญัติกองทุนพัฒนาสื่อสร้างสรรค์และปลอดภัย พ.ศ.2558 (2558) ให้ความหมายของ “สื่อ” คือสิ่งที่ทำให้ปรากฏด้วยตัวอักษร เครื่องหมายภาพ หรือเสียง ไม่ว่าจะจัดทำในรูปของเอกสาร สิ่งพิมพ์ ภาพเขียน ภาพพิมพ์ภาพพระบายสี รูปภาพ ภาพโฆษณา เครื่องหมายรูปถ่าย ภาพยนตร์ วิดิทัศน์ การแสดงข้อมูลคอมพิวเตอร์ในระบบคอมพิวเตอร์ หรือได้จัดทำในรูปแบบอื่นใด สอดคล้องกับ วสันต์

ภัยหลีกหนี (2561) กล่าวว่า “สื่อสร้างสรรค์ คือสื่อที่สร้างสิ่งดีๆ เป็นเรื่องที่สร้างสรรค์ เป็นเรื่องที่ดีก่อให้เกิดความเข้าใจที่ดี ระหว่างคนในครอบครัว ระหว่างคนในสังคม และช่วยให้คนได้พัฒนาตัวเอง พัฒนาสังคมให้ดียิ่งขึ้น ช่วยส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้และพัฒนา”

แนวคิด ทฤษฎี

สื่อสารทางการเมือง

Agree *et al.* (1976) มองการสื่อสารทางการเมืองว่า เป็นกระบวนการทางการเมืองที่เกี่ยวข้องกับการแลกเปลี่ยนข้อเท็จจริง ทศนะ และความคิดเห็น ตลอดจนจนประสบการณ์ทางการเมืองระหว่างบุคคล การสื่อสารทางการเมืองนับเป็นกระบวนการพิเศษ ที่ก่อให้เกิดการปฏิสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกของสังคม การเมืองและทำให้บุคคลสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ในสังคมการเมือง และการสื่อสารทางการเมืองยังเป็นกิจกรรมที่แพร่หลายทั่วไป

มิตรภาพ

ชนาธร ขาวสนิท และ ญัฐมน สุนทร มีเสถียร (2564) อ้างถึงแนวคิดอริสโตเติลมองมิตรภาพในฐานะของความรื่นรมย์อันแท้จริงของชีวิตมิตรแท้คือปัจจัยสำคัญของการมีชีวิตที่ดี และแบ่งมิตรภาพออกเป็น 3 ประเภท 1) มิตรภาพแห่งผลประโยชน์ (friendship of utility) ที่เป็นมิตรภาพชั่วคราว ซึ่งเป็นมิตรภาพที่ตั้งอยู่บนผลประโยชน์ร่วมกันบางอย่าง 2) มิตรภาพแห่งความเบิกบานใจ (friendships of pleasure) คือความสัมพันธ์ที่อยู่บนพื้นฐานของความสบายใจที่เกิดระหว่างการทำกิจกรรมบางอย่างร่วมกัน 3) มิตรภาพแห่งความถูกต้อง (friendships of virtue) ซึ่งตั้งอยู่บนพื้นฐานของการเห็นคุณค่าของคุณธรรมบางอย่างร่วมกัน ที่จะดึงดูดให้แต่ละฝ่ายเข้ามาในชีวิตของกันและกัน โดยมากมิตรภาพชนิดนี้จะเกิดขึ้นต่อเมื่อผู้คนมีความเห็นอกเห็นใจต่อผู้อื่นจนเกิดเป็นแนวคิดหรืออุดมการณ์บางอย่างที่ตรงกัน

ขอบเขตของการวิจัย

1. กลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูลสำคัญในพื้นที่กรณีศึกษาจำนวน 10 คน ซึ่งได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (purposive sampling) ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญจิตวิทยาสำหรับเด็กจำนวน 2 คน, ผู้เชี่ยวชาญด้านสื่อจำนวน 2 คน, ผู้ปกครองไทยเชื้อสายมุสลิมจำนวน 2 คน, ผู้ปกครองไทยพุทธจำนวน 2 คน และผู้ปกครองไทยเชื้อสายจีนจำนวน 2 คน

2. พื้นที่ในการวิจัย การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเฉพาะพื้นที่จังหวัดยะลา

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามลำดับดังนี้

1. วิเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสื่อสร้างสรรค์ที่ส่งผลต่อการสร้างมิตรภาพสำหรับเด็กในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้โดยใช้รูปแบบการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยเทคนิควิเคราะห์เนื้อหา (content analysis)

2. วิเคราะห์ข้อมูลภาคสนามในเชิงคุณภาพจากแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างโดยผู้วิจัยใช้เทคนิคการวิเคราะห์ข้อมูลเป็นแบบการจำแนกชนิดข้อมูลโดยวิเคราะห์กลุ่มคำสำคัญเข้ามาใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์

การวิเคราะห์ข้อมูล

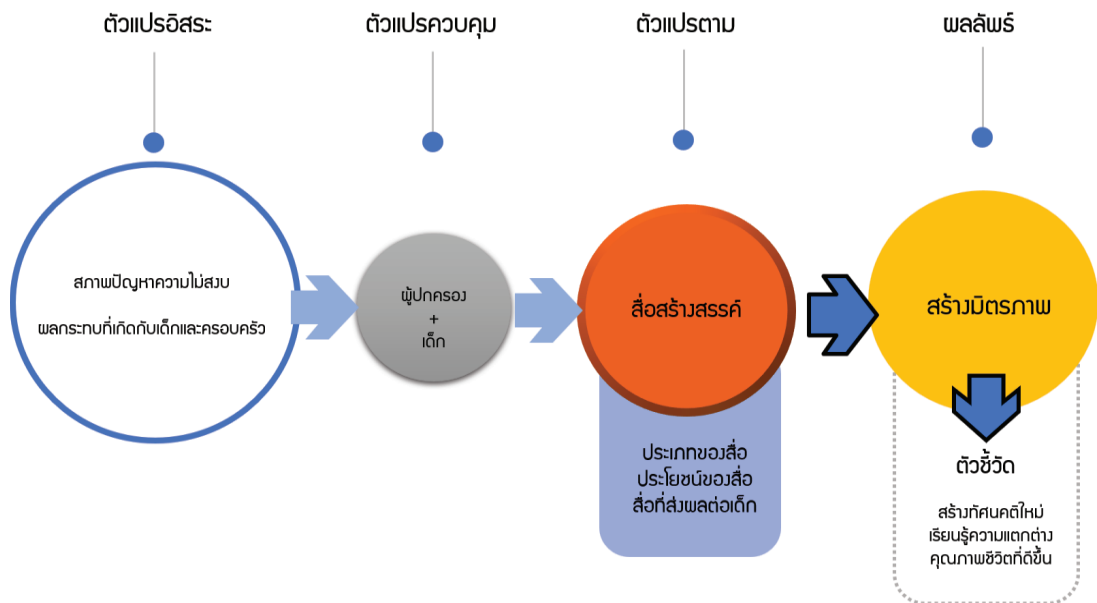
การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้แยกการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1. สรุปประเด็นที่ได้จากการสังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2. การสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญและดำเนินการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) ผู้วิจัยได้ศึกษา วิเคราะห์ข้อมูลสื่อสร้างสรรค์ที่ส่งผลต่อการสร้างมิตรภาพสำหรับเด็กในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้จากแบบสัมภาษณ์แบบกึ่ง

โครงสร้าง ดังนี้ 1) ประเภทของสื่อ 2) ประโยชน์ของสื่อ 3) สื่อที่ส่งผลต่อเด็ก โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์ข้อมูลเป็นแบบการจำแนกชนิดข้อมูลโดยวิเคราะห์กลุ่มคำสำคัญเข้ามาใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 10 คน ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (purposive sampling) จากประเด็นคำถามหลักที่ผู้วิจัยวิเคราะห์แยกกลุ่ม จากนั้นจึงนำเอากลุ่มคำที่สอดคล้องกันของเนื้อหาในเอกสารและ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลภาคสนามจากการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างมาวิเคราะห์โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์คำหลัก (domain analysis) เพื่อที่จะนำตัวแปรที่ได้จากการสังเคราะห์มาสร้างข้อสรุปของรูปแบบสื่อที่เหมาะสมต่อการสร้างมิตรภาพสำหรับเด็กในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้ ซึ่งสามารถสรุปกรอบแนวความคิด ดังแสดงในแผนภูมิที่ 1

แผนภูมิที่ 1 กรอบแนวความคิด (conceptual framework)
ที่มา: จิราพร เกียรติินฤมล

ผลการวิเคราะห์

ผลการศึกษาข้อมูลสื่อสร้างสรรค์ที่ส่งผลต่อการสร้างมิตรภาพสำหรับเด็กในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้ พบว่า

1. ประเภทของสื่อ แบ่งประเภทของสื่อออกเป็น 2 ประเภทได้แก่ 1) สื่อสิ่งพิมพ์ (printed media) ที่ใช้การพิมพ์เป็นหลักเพื่อติดต่อสื่อสารทำความเข้าใจกันด้วยภาษาเขียนโดยใช้วัสดุกระดาษ หรือวัสดุอื่นใดที่พิมพ์ได้หลายสำเนา

เช่น ผ้า, แผ่นพลาสติก, สิ่งพิมพ์ เป็นต้น ทั้งสิ่งพิมพ์ 2 มิติ และสิ่งพิมพ์ 3 มิติ สื่อสิ่งพิมพ์ที่เหมาะสมกับการเรียนรู้ของเด็กได้แก่ บัตรคำ (flash cards), หนังสือนิทาน (storybook), ศิลปะ (art), ของเล่น (toy) 2) สื่ออิเล็กทรอนิกส์ (electronic media) สื่อการเรียนการสอนที่เกิดจากวิวัฒนาการของเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารโทรคมนาคม แสดงผลออกมาหลายรูปแบบตามที่โปรแกรมกำหนดไว้ เช่น มีเสียง

เป็นภาพเคลื่อนไหว สามารถให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ ปัจจุบันสื่ออิเล็กทรอนิกส์มีหลายลักษณะที่เหมาะสมสำหรับการเรียนรู้ของเด็กได้แก่ การ์ตูนอนิเมชัน (animation), เกมออนไลน์ (online game), ดนตรี (music), ภาพยนตร์สั้น (short film)

2. ประโยชน์ของสื่อ สื่อดีคือสื่อที่ปลอดภัย และสร้างสรรค์สำหรับทุกคน นั่นหมายความว่าทุกคนในชุมชนต้องได้รับและใช้สื่อที่เหมาะสมกับการพัฒนาในแต่ละช่วงวัย เด็กและครอบครัวสามารถเข้าถึงสื่อได้ง่าย ซึ่งประโยชน์ของสื่อทำให้เด็กจะได้เรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพยังช่วยกระตุ้นและสร้างความสนใจให้กับเด็ก มีส่วนร่วมในกิจกรรมมากขึ้น ทำให้เกิดมนุษยสัมพันธ์อันดีระหว่างเด็ก

และผู้ปกครองและยังปลูกฝังมิตรภาพให้กับเด็กได้เป็นอย่างดี

3. สื่อที่ส่งผลต่อเด็ก ในพื้นที่จังหวัดยะลา มีความหลากหลายด้านวัฒนธรรม เด็กไทยเชื้อสายมุสลิม, เด็กไทยพุทธ, เด็กไทยเชื้อสายจีน ดังนั้นการรับรู้สื่อของเด็กจึงไม่เหมือนกัน ซึ่งมีสื่อบางประเภทที่ยังมีข้อจำกัดในเรื่องของศาสนา รวมถึงการใช้ภาษาในการสื่อสาร ซึ่งในพื้นที่จังหวัดยะลา มีการใช้ภาษามลายูถิ่นของเด็กไทยเชื้อสายมุสลิม

ซึ่งได้วิเคราะห์เปรียบเทียบการรับรู้สื่อของเด็กจากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านจิตวิทยาเด็ก, ผู้เชี่ยวชาญด้านสื่อ รวมถึงครอบครัวไทยเชื้อสายมุสลิม ไทยพุทธ และไทยเชื้อสายจีน ดังแสดง ตามตาราง 1 และ 2 ดังนี้

ตาราง 1 แสดงการวิเคราะห์สื่อสิ่งพิมพ์สำหรับเด็กและครอบครัวในวิถีพุทธวัฒนธรรมชายแดนใต้

สื่อสิ่งพิมพ์ (Printed Media)	ประโยชน์	การวิเคราะห์
บัตรคำ (Flash Cards)	เน้นให้เด็กใช้ทักษะการจดจำและทักษะการฟัง โดยส่วนใหญ่จะประกอบไปด้วยคำศัพท์หรือรูปภาพอยู่ในนั้นเป็นเครื่องมือที่ช่วยกระตุ้นให้เด็กมีความกระตือรือร้นในการเรียนรู้	เด็กไทยเชื้อสายมุสลิม: เด็กส่วนใหญ่สนใจและเรียนรู้บัตรคำที่เป็นตัวเลข และภาษามลายูถิ่น กับภาษาไทยเนื่องจากศาสนาอิสลามจะไม่ให้มีรูปภาพคนและสัตว์อยู่ในบ้าน เด็กไทยพุทธ: เรียนรู้บัตรคำหลากหลายรูปแบบ ตัวเลข ภาษา และรูปภาพต่างๆ เด็กไทยเชื้อสายจีน: เน้นการใช้บัตรคำ ภาษาไทย และภาษาจีนเป็นหลัก
หนังสือนิทาน (Storybook)	ปลูกฝังทางคุณธรรมให้กับเด็ก โดยสอดแทรกเนื้อหาและการใช้ภาษาที่เหมาะสมเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้สำหรับเด็กเพื่อให้เกิดพฤติกรรมที่พึงประสงค์และด้านการเรียนรู้	เด็กไทยเชื้อสายมุสลิม: เรียนรู้นิทานพื้นบ้านของชาติพันธุ์มลายู รวมถึงนิทานที่เป็นเรื่องของประวัติศาสตร์ปัตตานีในอดีตเป็นส่วนใหญ่ ภาษาที่ใช้สอนเป็นภาษามลายูถิ่น เด็กไทยพุทธ: สนใจนิทานอีสป และนิทานรูปแบบตะวันตก ที่มีเนื้อหาเป็นภาษาไทยและอังกฤษ เด็กไทยเชื้อสายจีน: เรียนรู้นิทานที่หลากหลาย แต่มีการแปลคำสอนภาษาจีนเป็นหลัก

ตาราง 1 แสดงการวิเคราะห์สื่อสิ่งพิมพ์สำหรับเด็กและครอบครัวในวิถีพหุวัฒนธรรมชายแดนใต้ (ต่อ)

สื่อสิ่งพิมพ์ (Printed Media)	ประโยชน์	การวิเคราะห์
ศิลปะ (Art)	เด็กได้ทำงานร่วมกับผู้อื่น รู้จักรอคอยที่จะใช้อุปกรณ์ร่วมกับผู้อื่นและเรียนรู้การแบ่งปัน พัฒนาการทางด้านสติปัญญา คือ การเรียนรู้เกี่ยวกับรูปร่าง ลักษณะ รูปทรง ความกว้าง ความยาว ความสูง ขนาด พื้นผิว	เด็กไทยเชื้อสายมุสลิม: มีการเรียนรู้เรื่องงานศิลปะจากการนำวัสดุพื้นถิ่นมาใช้ให้เกิดประโยชน์ เช่น นำใบไม้พื้นถิ่นมาระบายสี พิมพ์ลงบนกระดาษ และค่อนข้างหลีกเลี่ยงการวาดภาพที่เป็นรูปภาพคนและสัตว์ในบางครอบครัว เด็กไทยพุทธ: ชอบวาดรูปและระบายสีลงบนกระดาษหลากหลายรูปแบบ เด็กไทยเชื้อสายจีน: วาดภาพที่มีความเกี่ยวข้องกับพิธีกรรมของจีนแฝงอยู่ และมีการเขียนอักษรจีน
ของเล่น (Toy)	สิ่งของใดๆ ที่สามารถนำมาใช้เล่นได้ การเล่นของเล่นช่วยให้เด็กปรับทัศนคติของชีวิตและสังคมที่พวกเขาอาศัย ของเล่นทำจากวัสดุที่แตกต่างกันเพื่อให้เหมาะกับอายุผู้เล่น	เด็กไทยเชื้อสายมุสลิม: มีการประดิษฐ์ของเล่นพื้นถิ่นในบางครอบครัว เช่น รถสาคร ลูกหวี แต่ก็มีการเล่นของเล่นสมัยใหม่ในบางครอบครัว เด็กไทยพุทธ: สนใจของเล่นสมัยใหม่ จนบางครอบครัวไม่ได้ฝึกให้เด็กได้ประดิษฐ์ของเล่นพื้นถิ่น ทำให้เด็กไม่ได้รู้จักของเล่นพื้นถิ่น เด็กไทยเชื้อสายจีน: สนใจของเล่นสมัยใหม่ซึ่งจะมีบางครอบครัวฝึกให้ลูกได้เรียนรู้ของเล่นที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมจีน

จากตาราง 1 แสดงการวิเคราะห์สื่อสิ่งพิมพ์สำหรับเด็กและครอบครัวในวิถีพหุวัฒนธรรมชายแดนใต้เห็นว่า เด็กไทยเชื้อสายมุสลิม ไทยพุทธ และไทยเชื้อสายจีน มีการใช้สื่อลักษณะนี้อยู่ในระดับที่มากพอสมควร เนื่องจากเป็นสื่อเดิมที่ทุกครอบครัวมี แต่เด็กไทยเชื้อสายมุสลิม

จะเลือกรูปภาพที่เป็นตัวเลข และภาษามลายูถิ่นมากกว่าการนำรูปภาพของคนและสัตว์ รวมถึงยังมีบางครอบครัวที่ให้เด็กเรียนรู้ทันที่เป็นเรื่องประวัติศาสตร์ แต่เด็กไทยพุทธและไทยเชื้อสายจีนจะเลือกการนำรูปภาพที่หลากหลาย และนำรูปแบบสื่อที่ทันสมัย

ตาราง 2 แสดงการวิเคราะห์สื่ออิเล็กทรอนิกส์สำหรับเด็กและครอบครัวในวิถีพหุวัฒนธรรมชายแดนใต้

สื่ออิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Media)	ประโยชน์	การวิเคราะห์
การ์ตูนอนิเมชัน (Animation)	ช่วยให้เกิดการจินตนาการอย่างไร้ขอบเขต ไม่มีการปิดกั้นทางความคิด สามารถใช้ความคิดได้อย่างอิสระ - เน้นให้ส่วนสำคัญเกิดความกระฉ่างและชัดเจนขึ้น เป็นการใช้ภาพอธิบายได้ดี ช่วยทำให้สิ่งที่เป็นามธรรมกลายเป็นรูปธรรมได้อย่างชัดเจนและดีขึ้น	เด็กไทยเชื้อสายมุสลิม: เด็กไม่ค่อยได้ดูการ์ตูนอนิเมชันมากนัก มีเพียงบางครอบครัวที่เป็นมุสลิมสมัยใหม่ได้เปิดโอกาสในลูกได้ดูการ์ตูนอนิเมชัน เด็กไทยพุทธ: ครอบครัวส่วนใหญ่สนับสนุนให้เด็กได้ดูการ์ตูนอนิเมชันเป็นพิเศษ และเด็กก็มีความสนใจมากผ่านสื่อออนไลน์ เด็กไทยเชื้อสายจีน: ครอบครัวส่วนใหญ่สนับสนุนให้ลูกดูการ์ตูนอนิเมชัน

ตาราง 2 แสดงการวิเคราะห์สื่ออิเล็กทรอนิกส์สำหรับเด็กและครอบครัวในวิถีพุทธวัฒนธรรมชายแดนใต้ (ต่อ)

สื่ออิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Media)	ประโยชน์	การวิเคราะห์
เกมออนไลน์ (Online Game)	เกมประกอบด้วยเป้าหมาย กฎเกณฑ์ การแข่งขันและปฏิสัมพันธ์ เกมมักจะเป็นการแข่งขันทางจิตใจหรือด้านร่างกาย หรือทั้งสองอย่างรวมกัน ซึ่งส่งผลให้เกิดพัฒนาการของทักษะ ใช้เป็นรูปแบบของการออกกำลังกายหรือการศึกษา บทบาทสมมุติและจิตศาสตร์	เด็กไทยเชื้อสายมุสลิม: ผู้ปกครองส่วนน้อยที่จะเปิดโอกาสให้ลูกได้เล่นเกมออนไลน์ เด็กไทยพุทธ: มีเพียงบางครอบครัวที่ปล่อยให้ลูกเล่นเกมออนไลน์ แต่มีบางครอบครัวที่ผู้ปกครองจะเล่นเกมไปด้วยไปพร้อมกับลูก เด็กไทยเชื้อสายจีน: ปล่อยให้ลูกเล่นเกมออนไลน์ แต่ก็เข้มงวดเรื่องเวลา
ภาพยนตร์สั้น (Short Film)	ได้แฝงแนวคิด แนวคิดต่างๆ มากมาย และสะท้อนสังคมให้เห็นในหลายรูปแบบ พร้อมทั้งยังมีความสำคัญในการดำเนินชีวิตเป็นอย่างมาก เป็นสื่อที่ครอบคลุมและมีอิทธิพลต่อมนุษย์ทั้งในด้านบวกและด้านลบ	เด็กไทยเชื้อสายมุสลิม: ชอบดูหนังสั้นหรือคลิปสั้นๆ ผ่านรูปแบบออนไลน์ ส่วนใหญ่เด็กจะสนใจคลิปที่เป็นภาษามลายูถิ่นเป็นหลัก เด็กไทยพุทธ: สนใจคลิปสั้นๆ และดูหนังสั้นที่มีความหลากหลาย ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ เด็กไทยเชื้อสายจีน: ชอบดูคลิปสั้นๆ ทั้งภาษาไทย จีน และอังกฤษ
ดนตรี (Music)	เป็นทั้งศาสตร์และศิลป์อย่างหนึ่งที่ช่วยให้มนุษย์มีความสุข สนุกสนานรื่นเริง ช่วยผ่อนคลายความเครียดทั้งทางตรงและทางอ้อม กล่อมกลางจิตใจของมนุษย์ให้มีความเบิกบาน ธรรมชาติให้เกิดความสงบและพักผ่อน	เด็กไทยเชื้อสายมุสลิม: ครอบครัวส่วนใหญ่จะเน้นให้ลูกฟังและขับร้องเพลงอนาฮีด (การขับร้อง) เพลงเพื่อสวดสรรเสริญพระเจ้าในศาสนาอิสลามที่เกี่ยวกับความศรัทธาในการทำความดี เด็กไทยพุทธ: สามารถฟังเพลงได้หลากหลาย เพลงพื้นถิ่น เพลงสากล และจดจำ ร้องตามได้ เด็กไทยเชื้อสายจีน: สนใจการฟังเพลงหลากหลายรูปแบบ แต่ครอบครัวจะมีการเปิดเพลงจีนให้ฟังในบางครั้ง เพื่อให้เด็กได้เรียนรู้ภาษาจีน

จากตาราง 2 แสดงการวิเคราะห์สื่ออิเล็กทรอนิกส์สำหรับเด็กและครอบครัวในวิถีพุทธวัฒนธรรมชายแดนใต้เห็นว่า เด็กไทยเชื้อสายมุสลิมบางครอบครัวยังไม่เปิดใจสื่อที่เป็นดนตรีทั่วไป แต่จะสนับสนุนให้เด็กได้ร้องเพลงที่เกี่ยวข้องกับศาสนา เช่น เพลงอนาฮีด เป็นต้น ซึ่งเด็กไทยพุทธและไทยเชื้อสายจีนสนใจสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เนื่องจากเป็นสื่อที่เข้าถึงง่าย รับรู้ได้เร็ว และเด็กอยากเรียนรู้เพิ่มขึ้น

อภิปรายผล

จากการวิเคราะห์อิทธิพลของสื่อสร้างสรรค์ที่ส่งผลต่อการสร้างมิตรภาพสำหรับเด็กในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้พบว่า

1. สื่อสิ่งพิมพ์ยังคงเป็นสื่อที่เด็กในพื้นที่สนใจและได้รับความนิยมอยู่เป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะเด็กไทยเชื้อสายมุสลิมที่ใช้สื่อเหล่านี้เป็นหลักแต่เลือกสื่อที่มีความเหมาะสมกับหลักคำสอนของศาสนา เช่นบางครอบครัวเลือกสื่อที่เป็นตัวเลข

และภาษามลายูถิ่นให้กับเด็ก ทั้งนี้เพราะเด็กในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้มีภาษามลายูถิ่นเป็นภาษาที่ใช้ในชีวิตประจำวัน โดยมีภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง สอดคล้องกับ สุวิไล เปรมศรีรัตน์ (2561) กล่าวว่า เด็กในพื้นที่ชายแดนภาคใต้ส่วนใหญ่ไม่สามารถอ่านภาษาไทยได้ ทั้งนี้เพราะมีภาษามลายูเป็นภาษาที่ใช้ในชีวิตประจำวัน โดยมีภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง ทำให้พวกเขาต้องปรับตัวในระดับหนึ่งเลยทีเดียว เพื่อให้เข้าถึงระบบการศึกษาที่ถูกออกแบบมาจากส่วนกลาง

2. สื่ออิเล็กทรอนิกส์ปัจจุบันเข้ามามีบทบาทสำคัญต่อการเรียนรู้ของเด็กในพื้นที่จังหวัดยะลาเป็นอย่างมาก แต่สื่ออิเล็กทรอนิกส์ประเภทดนตรียังไม่เป็นที่ยอมรับของครอบครัวไทยเชื้อสายมุสลิมในพื้นที่เท่าที่ควร ส่วนใหญ่เด็กจะฟังและขับร้องเพลง อนาคต (การสรรเสริญพระเจ้าภายใต้เงื่อนไขคือไม่มีเครื่องดนตรีประกอบหรือหากจะมีได้ก็เพียงกลองหน้าเดียว) สอดคล้องกับ พัชรภรณ์ เอื้อจิตรเมศ (2560) กล่าวว่า บทเพลงอนาคตเป็นบทเพลงที่ร้องสืบทอดกันมาจากรุ่นสู่รุ่น มีเนื้อหาที่แสดงถึงความรักต่อมนุษยชาติและต่อพระเจ้าจึงเป็นบทเพลงที่มีเนื้อหาคะตุ้นให้เกิดความเชื่อ ศรัทธา และการทำความดีเพื่อถวายแก่องค์อัลเลาะห์ตามหลักการของศาสนาอิสลามสามารถให้มีกิจกรรมนันทนาการเพื่อความสุข แต่ยังคงมีบางครอบครัวที่สนับสนุนให้ลูกได้ร้องและฟังเพลงทั่วไปเพื่อช่วยเสริมการเรียนรู้ให้กับเด็ก

3. ครอบครัวเป็นส่วนสำคัญที่เป็นช่องทางของการสื่อสารที่สามารถส่งสารให้เด็ก เกิดการเรียนรู้และเข้าใจต่อสถานการณ์ในพื้นที่ชายแดนใต้อย่างมีเหตุผล และได้เรียนรู้การอยู่ร่วมกันในวิถีพหุวัฒนธรรม เป็นตัวกลางที่สามารถขับเคลื่อนการเรียนรู้ที่ถูกต้อง รวมถึงยังสามารถส่งเสริมพัฒนาการด้านต่างๆ ของเด็กอย่างมีภูมิคุ้มกัน

สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชนม์ธิดา ยาแก้ว และคณะ (2561) ที่ได้ค้นพบพฤติกรรมกรรมกรมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็กอยู่ในระดับมาก เมื่อมองย้อนไปที่บุคคลที่มีบทบาทด้านสื่อในกลุ่มเด็ก สื่อของผู้ปกครองเป็นสื่อแรกที่เด็กสามารถเข้าถึงและเข้าใจบริบทต่างๆ และยังเป็นสื่อตัวกลางที่สามารถขับเคลื่อนการรับรู้ที่ถูกต้องได้

4. การปลูกฝังมิตรให้กับเด็กในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้โดยผ่านสื่อสร้างสรรค์ ต้องมีความเข้าใจบริบทและวัฒนธรรมที่แตกต่างกันในพื้นที่เพื่อนำมาออกแบบสื่อที่สามารถเข้าถึงเด็กได้ทุกเชื้อชาติ ศาสนา และเป็นที่ยอมรับของผู้ปกครอง เนื่องจากพ่อแม่ หรือผู้ใกล้ชิดเด็กนั้นถือเป็นสิ่งสำคัญต่อการปลูกฝังความรู้ ความเข้าใจให้กับเด็กโดยปราศจากอคติ รวมถึงการเลือกใช้สื่อที่เด็กสนใจ และช่วงเวลาที่เหมาะสมต่อการรับชม ควรเลือกใช้สื่อที่มีทั้งภาษาไทย ภาษามลายูถิ่น หรือภาษาจีน เพื่อให้เด็กได้เรียนรู้วัฒนธรรมของในพื้นที่ และส่งเสริมสื่อที่หลากหลายเพื่อพัฒนาทักษะ ปัจจุบันสื่อดิจิทัลเข้ามามีอิทธิพลต่อเด็ก โดยมีข้อมูลที่เป็นจริงและลวง อาจทำให้เด็กเกิดความสับสน และเกิดทัศนคติด้านลบ การรับชมสื่อทุกครั้งผู้ปกครองควรใกล้ชิดให้คำแนะนำแก่เด็ก เพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจ และปลูกฝังมิตรภาพในพื้นที่ชายแดนใต้ให้กับเด็กได้ใช้ชีวิตอย่างมีความสุข สอดคล้องกับ สรานนท์ อินทนนท์ (2561) กล่าวว่า การสื่อสารที่สร้างความเกลียดชังมีความร้ายแรงเพราะไม่เพียงจะส่งผลกระทบต่อบุคคล แต่ยังมีบั่นทอนความเป็นปึกแผ่นของสังคมในวงกว้าง

ข้อเสนอแนะ

1. การศึกษาครั้งนี้เป็นเพียงการวิเคราะห์อิทธิพลของสื่อสร้างสรรค์ที่ส่งผลต่อการสร้างมิตรภาพสำหรับเด็กในพื้นที่สามจังหวัดชายแดน

ได้ โดยไม่ได้มุ่งเน้นการออกแบบสื่อ ซึ่งหากมีผู้สนใจออกแบบสื่อสำหรับเด็กสามารถนำไปเป็นแนวทางการศึกษาต่อไปได้

2. องค์กรที่ทำหน้าที่เสนอสื่อในพื้นที่ ควรมีการนำเสนอสื่อที่สร้างสรรค์ สร้างภาพลักษณ์ให้กับพื้นที่ชายแดนใต้ที่ไม่มีอคติและความเกลียดชังซ่อนอยู่

3. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการจัดอบรมครู ผู้นำชุมชน ในเรื่องการเลือกใช้ประเภทของสื่อที่เน้นปลูกฝังมิตรภาพ รวมทั้งส่งเสริมความรู้ วัฒนธรรม และการอยู่ร่วมกันให้กับเด็ก เพื่อให้เด็กได้ใช้ชีวิตในพื้นที่อย่างมีความสุข

เอกสารอ้างอิง

- ชนาธร ขาวสนิท และ ณัฐมน สุนทรมีเสถียร. (2564). ทบทวน 'ภูมิทัศน์แห่งมิตรภาพ' เมื่อบางการ 'จัดลำดับความสัมพันธ์' ดูเหมือนจะใจจัดใจดำกันเกินไป. <https://becommon.co/life/thought-friendscape/>
- โชคชัย วงษ์ธานี. (2555). ความหลากหลายที่ไม่หลากหลาย: การจัดการในการอยู่ร่วมกันของกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้. *วารสารมานุษยวิทยา*, 4(1), 117-153.
- ชนมธิดา ยาแก้ว และคณะ. (2561). พฤติกรรมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เขตพื้นที่ภาคตะวันออก. *ศาสตร์การศึกษาและการพัฒนามนุษย์*, 2(2), 1-14.
- ดวงหทัย บุรณเจริญกิจ. (2564). สถานการณ์เด็ก เยาวชนและผู้หญิงในจังหวัดชายแดนภาคใต้-ยะลา. ศูนย์ประสานงานด้านเด็กและสตรีในจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศป.ดส.) ภายใต้ ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศอ.บต.). <https://peaceresourcecollaborative.org/wp-content/uploads/2021/11/2021>
- บุญเอื้อ บุญฤทธิ์. (2556). การก่อความไม่สงบใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้กับอัตลักษณ์ของคนในพื้นที่และพฤติกรรมของเจ้าหน้าที่รัฐ. *วารสารเกษมบัณฑิต*, 14(2), 46-58.
- พระราชบัญญัติกองทุนพัฒนาสื่อสร้างสรรค์และปลอดภัย พ.ศ.2558. (2558). ราชกิจจานุเบกษา. 42-30.
- พัชราภรณ์ เอื้อจิตรเมศ. (2560). การอนุรักษ์และพัฒนาเพลงอนาซีตของชาวไทยมุสลิมในจังหวัดนครศรีธรรมราช. *วารสารสารสนเทศ*, 16(1), 253-266.
- ภัทริยา วิริยะศิริวัฒน์. (2559). รูปแบบและระบบนิเวศสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์ที่ช่วยเยียวยาส่งเสริมสุขภาพจิตที่ดีต่อเด็กและเยาวชนในสถานศึกษาเพื่อลดผลกระทบจากสถานการณ์ความรุนแรงในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้. *วารสารนิเทศศาสตร์ธุรกิจบัณฑิต*, 15(2), 168-205.
- ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้. (2563). *ยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ พ.ศ. 2563-2565*. <https://www.isoc5.net/files/strategy>
- วีรญา อังศุรถาวริน และ จอมเดช ตริเมฆ. (2561). การศึกษาวิจัยการลดความเสี่ยงและความสูญเสียในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ในเขตพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้. *วารสารกระบวนการยุติธรรม*, (11), 121-132.

- วสันต์ ภัยหลิกี้. (2561). *งานสมัชชาคุณธรรมแห่งชาติ ครั้งที่ 9 ศูนย์วัฒนธรรมแห่งประเทศไทย. ศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน).*
- ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ. (2562). *อนาคต/ทิศทางการแก้ปัญหา 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้. ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ.*
- ศูนย์เฝ้าระวังสถานการณ์ภาคใต้. (2564). *เหตุการณ์ความไม่สงบในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้.* <https://deepsouthwatch.org/th>
- สุรินทร์ พิศสุวรรณ. (2543). ผู้นำความขัดแย้งและความรุนแรง: สภาวะการณ์ในจังหวัดชายแดนภาคใต้. *วารสารรวมแล, 21(2), 37-46.*
- สุวิไล เปรมศรีรัตน์. (2561). *โครงการการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ภาษาท้องถิ่นและภาษาไทยเป็นสื่อ: กรณีการจัดการศึกษาแบบทวิภาษา (ภาษาไทย-มลายูถิ่น) ในโรงเรียนเขตพื้นที่สี่จังหวัดชายแดนภาคใต้. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. https://digital.library.tu.ac.th /tu_dc/frontend/Creator/personDc/53585*
- สรานนท์ อินทนนท์. (2561). *การสื่อสารที่สร้างความเกลียดชัง. มุลนิธิส่งเสริมสื่อเด็กและเยาวชน (สสย.).*
- BBC NEWS. (2565). *กราดยิงหนองบัวลำภู: อดีตตำรวจกราดยิงศูนย์เด็กเล็ก สังกหาร 36 ชีวิต ตำรวจชี้ แรงจูงใจมาจากเครียดสะสมและทะเลาะภรรยา. <https://www.bbc.com/thai/thailand-63155949>*
- Agree, W. K., Ault P. H., & Emery, E. (1976). *Introduction to mass communication.* Harper & Row.
- BBC NEWS ไทย. (2561). *14 ปี ไฟใต้ ความรุนแรงลดลง แต่ นักสิทธิฯชี้การซ้อมทรมานยังมี. <https://www.bbc.com/thai/thailand-42562915>*

ผลการพัฒนาสมรรถนะการแปลความหมายข้อมูลและการใช้ประจักษ์พยาน
เชิงวิทยาศาสตร์ของนักศึกษาครูฟิสิกส์ โดยใช้บทปฏิบัติการออนไลน์ร่วมกับ
เทคนิคการวิเคราะห์วิดีโออัตราเร็วสูง เรื่อง การชนและโมเมนตัม

Effects on Developing Interpret Data and Evidence Scientifically Competency of Physics Teacher Students Using an Online Laboratory with High-Speed Video Analysis Technique on Collision and Momentum

จิราภรณ์ ปุณยวัจน์พรกุล¹, ชาญวิทย์ คำเจริญ², ณัฐนันท์ เรียบเรียง³, กมลพรรณ เมืองมา⁴
Jiraporn Poonyawatpornkul¹, Chanwit Kamcharean², Nathanan Reabreang³,
Kamonpun Mungma⁴

Received: 7 October 2022

Revised: 8 December 2022

Accepted: 29 December 2022

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาบทปฏิบัติการออนไลน์ร่วมกับเทคนิคการวิเคราะห์วิดีโออัตราเร็วสูง เรื่อง การชนและโมเมนตัม ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 75/75 และเพื่อพัฒนาสมรรถนะการแปลความหมายข้อมูลและการใช้ประจักษ์พยานในเชิงวิทยาศาสตร์ของนักศึกษาครูฟิสิกส์กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาฟิสิกส์ จากการสุ่มอย่างง่าย เครื่องมืองานวิจัย ได้แก่ บทปฏิบัติการออนไลน์ เรื่อง การชนและโมเมนตัม และแบบวัดสมรรถนะ การแปลความหมายข้อมูลและการใช้ประจักษ์พยานในเชิงวิทยาศาสตร์ ผลการศึกษาพบว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้บทปฏิบัติการออนไลน์ เรื่อง การชนและโมเมนตัม ร่วมกับเทคนิคการวิเคราะห์วิดีโออัตราเร็วสูง มีประสิทธิภาพของกระบวนการด้วยคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 76.67 และประสิทธิภาพของผลลัพธ์ด้วยคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 75.56 สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด คือ 75/75 และผลการพัฒนาสมรรถนะการแปลความหมายข้อมูลและการใช้ประจักษ์พยานของนักศึกษาครูฟิสิกส์ พบว่า หลังปฏิบัติการกิจกรรมนักศึกษาส่วนใหญ่มีคะแนนสมรรถนะการแปลความหมายข้อมูล และการใช้ประจักษ์พยานในเชิงวิทยาศาสตร์สูงกว่าก่อนการปฏิบัติการ

คำสำคัญ: การชนและโมเมนตัม, วิดีโออัตราเร็วสูง, สมรรถนะทางวิทยาศาสตร์, นักศึกษาครูฟิสิกส์, การแปลความหมายข้อมูลและการใช้ประจักษ์พยานในเชิงวิทยาศาสตร์

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์, สาขาวิชาฟิสิกส์ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
E-mail: jiraporn_poo@cmru.ac.th

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์, สาขาวิชาฟิสิกส์ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
E-mail: chanwit_kam@cmru.ac.th

³ นักวิทยาศาสตร์, สาขาวิชาฟิสิกส์ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
E-mail: nathanun_rea@g.cmru.ac.th

⁴ นักวิทยาศาสตร์, สาขาวิชาฟิสิกส์ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
E-mail: kamonpun_mun@g.cmru.ac.th

^{1,2} Assistant Professor, Department of Physics and General Science, Faculty of Science and Technology,
Chiang Mai Rajabhat University

^{3,4} Scientist, Department of Physics and General Science, Faculty of Science and Technology,
Chiang Mai Rajabhat University

Abstract

The objectives of this research were 1) to develop an online laboratory on collision and momentum with High-Speed video analysis technique to be the educational efficiency according to criteria 75/75, and 2) to develop the Interpret Data and Evidence Scientifically Competency of Physics teacher. The sample group was students in Bachelor of Education Program in Physics. They were selected by simple random sampling method. The research instruments were 1) an online laboratory on collision and momentum, and 2) the Interpret Data and Evidence Scientifically test. The results showed as follows: 1) The mean score of effectiveness of the learning management using the online laboratory on collision and momentum with High-Speed video analysis technique was 76.67, and the mean score of effectiveness of the learning management of productivity was 75.56. Both were higher than the criteria 75/75. 2) The result of developing Interpret data and evidence scientifically competency of physics teacher students was found. After doing the activity, most of the students had a score of interpret data and evidence scientifically competency higher than before doing the activity.

Keywords: Collision and momentum, high-speed video, online laboratory, physics teacher students, interpret data and evidence scientifically

บทนำ

เป้าหมายสำคัญของการรู้เรื่องวิทยาศาสตร์ (scientific literacy) คือความสามารถในการเชื่อมโยงและใช้วิทยาศาสตร์ในการดำเนินชีวิตประจำวันอย่างเป็นเหตุเป็นผล จนนำไปสู่ความสุขในการใช้ชีวิต ซึ่งสมรรถนะทางวิทยาศาสตร์ที่สำคัญอย่างหนึ่งที่บุคคลควรมี นั่นคือ สมรรถนะการแปลความหมายข้อมูล และการใช้ประจักษ์พยานเชิงวิทยาศาสตร์ ซึ่งเป็นความสามารถในการแปลความหมายข้อมูลเพื่อลงข้อสรุป สร้างคำกล่าวอ้าง หรือนำเสนอข้อมูลที่สมเหตุสมผลจากประจักษ์พยานข้อมูลที่เชื่อถือได้ (OECD, 2019) หากบุคคลขาดสมรรถนะด้านนี้จะส่งผลถึงความสามารถในการใช้เหตุผลในการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร รวมทั้งการนำเสนอและเผยแพร่ข้อมูลที่ได้รับมาอย่างถูกต้อง (จารุพันธ์ พากักดี สุมาลี ชูกำแพง, 2563) ดังนั้นจึงมีความจำเป็นที่บุคคลควรมีการพัฒนาสมรรถนะการ

แปลความหมายข้อมูลและการใช้ประจักษ์พยานเชิงวิทยาศาสตร์ โดยเฉพาะนักศึกษาครูที่จะเป็นครูในอนาคต ซึ่งต้องมีการถ่ายทอดความรู้อย่างถูกต้องและเป็นเหตุเป็นผล ให้กับนักเรียน อีกทั้งในสถานการณ์ปัจจุบัน มีการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ทำให้ต้องมีการรับข่าวสาร รวมทั้งการศึกษาผ่านระบบออนไลน์มากขึ้น ระบบการศึกษาจึงต้องมีการปรับตัวโดยจัดการเรียนการสอนรูปแบบออนไลน์ทั้งรายวิชาที่เป็นทฤษฎีและปฏิบัติการ ซึ่งเป็นปัญหาหลักที่คณาจารย์ผู้สอนต้องหาเทคนิคในการสอนและการปฏิบัติการทดลองให้นักศึกษาสามารถเข้าใจและเชื่อมโยงเข้ากับทฤษฎีที่ยากได้ด้วยการลงมือปฏิบัติจริงไม่ว่าจะอยู่ในรูปแบบออนไลน์หรือออนไซต์ การนำเทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทกับการเรียนการสอนช่วยให้การสอนมีประสิทธิภาพและช่วยสร้างรูปแบบการสอนเทคนิคการสอนใหม่ๆ ที่ทำให้นักเรียนสนใจได้อีกด้วย ดังการศึกษา

ของ Bao (2020) ที่ศึกษาผลการจัดการเรียนการสอนออนไลน์มหาวิทยาลัย Peking University ประเทศจีน พบว่าวิธีการสอนนี้เพิ่มความสนใจและการมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ของผู้เรียนในการเรียนออนไลน์อย่างราบรื่นและบรรลุวัตถุประสงค์ของการสอนได้ นอกจากนี้ยังมีเทคนิคอื่นๆ ที่ช่วยสนับสนุนกิจกรรมการเรียนการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ ทำให้สามารถศึกษาและอธิบายปรากฏการณ์ที่ซับซ้อนได้ง่ายขึ้นดังการศึกษาของ Poonyawatpornkul และ Wattanakasiwich (2013) ได้ใช้เทคนิคการวิเคราะห์ วิดีโออัตราเร็วสูงในการศึกษาการสั่นของวัตถุติดสปริงในกลีเซอรินพบว่าโปรแกรม Tracker ที่ใช้ในเทคนิคนี้สามารถวิเคราะห์เส้นทางการเคลื่อนที่ของวัตถุ โดยแสดงข้อมูลเป็นตำแหน่งกับเวลา รวมทั้งเส้นทางการเคลื่อนที่ของวัตถุ ติดสปริงในกลีเซอรินที่อุณหภูมิต่างกัน โดยพบลักษณะสำคัญ คือ การสั่นแบบการหน่วงด้อย (underdamping) การหน่วงวิกฤต (critical damping) และการหน่วงเกิน (overdamping) เมื่อนำผลการทดลองมาเปรียบเทียบกับค่าทางทฤษฎีของตัวแปรที่เกี่ยวข้องพบว่ามีความคลาดเคลื่อนเล็กน้อยผลการประยุกต์เทคนิคนี้กับการพัฒนาแนวคิดวิทยาศาสตร์สามารถศึกษา ได้จากงานวิจัยของ จิราภรณ์ ปุณยวัจนพรกุล และวิไลพร ลักษณะมี วาณิชย์ (2562) ที่ได้นำเทคนิคการวิเคราะห์ วิดีโออัตราเร็วสูงนี้ไปประยุกต์ใช้ในการศึกษา และพัฒนาแนวคิดวิทยาศาสตร์ของผู้เรียนด้วยกิจกรรมเสริมการเรียนรู้ เรื่องการเคลื่อนที่แบบโพรเจกไทล์ของวัตถุ ผลการวิจัยพบว่ากลุ่มที่เสริมแนวคิดวิทยาศาสตร์ด้วยเทคนิคการวิเคราะห์วิดีโอความเร็วสูงสามารถใช้แนวคิดทางวิทยาศาสตร์อธิบายลักษณะการเคลื่อนที่แบบโพรเจกไทล์เพิ่มขึ้นจากจำนวนเฉลี่ยประมาณร้อยละ 12 เป็นร้อยละ 69 มีความก้าวหน้าทางการเรียน (normalized gain, <g>) อยู่ระหว่าง 0.24

- 0.95 มากกว่ากลุ่มควบคุมที่ศึกษาอย่างอิสระ นอกห้องเรียนที่พบความก้าวหน้าทางการเรียนอยู่ระหว่าง 0.06 - 0.75 โดยค่าความก้าวหน้านี้เป็นค่าร้อยละของการเปลี่ยนแปลงผลการเรียนหลังจากการผ่านกิจกรรมที่เทียบกับการเรียนก่อนการทำกิจกรรม จัดเป็นค่าร้อยละของการเปลี่ยนแปลงจริง (actual gain ซึ่งเท่ากับ % posttest - %pretest) เปรียบเทียบกับผลการเรียนรู้ที่มีโอกาสเพิ่มขึ้นได้สูงสุด (Maximum possible gain หรือ 100 - %pretest) ดังนั้นค่า <g> จึงมีค่าอยู่ระหว่าง 0.0 - 1.0 และสามารถบอกได้ว่าเพิ่มขึ้นมากน้อยระดับใด ซึ่งแบ่งเป็น 3 ระดับ นั่นคือ ผลการเรียนเพิ่มขึ้นในระดับสูง (high gain) จะแสดงด้วยค่ามากกว่าหรือเท่ากับ 0.7 ระดับกลาง (medium gain) แสดงด้วยค่าระหว่าง 0.3 ถึง 0.7 และระดับต่ำ (low gain) แสดงด้วยค่าน้อยกว่าหรือเท่ากับ 0.3 (อภิสิทธิ์ ชงไชย และคณะ, 2550)

จากที่กล่าวมาทำให้เห็นว่า สถานการณ์ในปัจจุบันและอนาคตมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่นักศึกษาครุควรได้รับการพัฒนาสมรรถนะ การแปลความหมายข้อมูลและการใช้ประจักษ์พยานเชิงวิทยาศาสตร์ อีกทั้งเพื่อแก้ปัญหาด้านการปฏิบัติการออนไลน์ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจ ที่จะพัฒนาบทปฏิบัติการออนไลน์ร่วมกับเทคนิคการวิเคราะห์วิดีโออัตราเร็วสูง เพื่อพัฒนาสมรรถนะทางวิทยาศาสตร์ ด้านการแปลความหมายข้อมูลและการใช้ประจักษ์พยานในเชิงวิทยาศาสตร์ของนักศึกษาครุฟิสิกส์ ซึ่งมีส่วนช่วยให้นักศึกษาสามารถรับรู้และเผยแพร่ข้อมูลอย่างเป็นเหตุเป็นผล โดยเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างปรากฏการณ์ ทางธรรมชาติที่ได้ศึกษาจากการได้ลงมือปฏิบัติและเห็นภาพการเคลื่อนที่จริงกับทฤษฎีในเรื่องการชนและโมเมนตัม ผ่านการเรียนการสอนระบบออนไลน์ ซึ่งเป็นตัวอย่างการนำไปปรับใช้ในห้องเรียนให้กับนักศึกษาครุเพื่อจูงใจให้

ผู้เรียนสนใจเรียนรู้อิทธิพลของฟิสิกส์จนนำไปประยุกต์ใช้ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาบทปฏิบัติการออนไลน์ร่วมกับเทคนิคการวิเคราะห์วิดีโออัตราเร็วสูง เรื่อง การชนและโมเมนตัม ให้มีประสิทธิภาพ (E_1/E_2) ตามเกณฑ์ 75/75

2. พัฒนาสมรรถนะการแปลความหมายข้อมูลและการใช้ประจักษ์พยานในเชิงวิทยาศาสตร์ของนักศึกษาครุฟิสิกส์

วิธีการศึกษา

การศึกษาผลผลการพัฒนาสมรรถนะ การแปลความหมายข้อมูลและการใช้ประจักษ์พยานในเชิงวิทยาศาสตร์ของนักศึกษาครุฟิสิกส์ โดยใช้บทปฏิบัติการออนไลน์ร่วมกับเทคนิคการวิเคราะห์วิดีโออัตราเร็วสูง เรื่อง การชนและโมเมนตัม มีรายละเอียดดังนี้

1) ประชากร ได้แก่ นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาฟิสิกส์ ชั้นปีที่ 2 และ 3 มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ การศึกษา 2565 จำนวน 32 คน และเลือกกลุ่มตัวอย่าง โดยการสุ่มอย่างง่ายจำนวน 20 คน

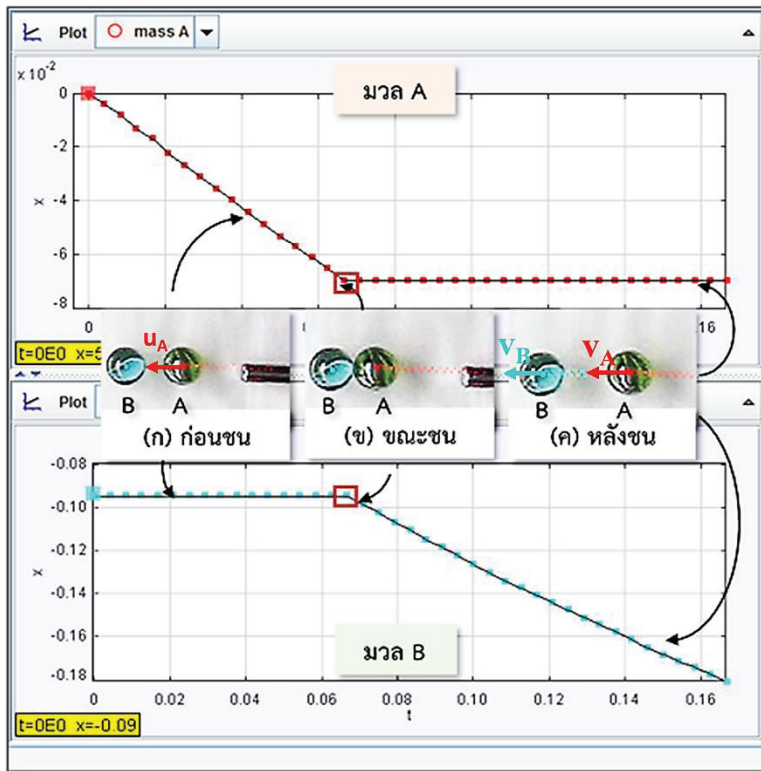
2) วิธีดำเนินการวิจัย

เครื่องมือการวิจัย

1. บทปฏิบัติการออนไลน์ เรื่อง การชนและโมเมนตัม มีลักษณะเป็นการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ด้วยตนเองของผู้เรียน โดยผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติ ฝึกวิเคราะห์ข้อมูลจากหลักฐานที่ได้ปฏิบัติการทดลองแบบออนไลน์ โดยมีแนวทางในการปฏิบัติการอยู่ในคู่มือ การทดลองที่ได้รับ ทำให้ผู้เรียนมีประสบการณ์ตรงในการเรียนรู้และแก้ปัญหา บทปฏิบัติการนี้ ประกอบด้วยชุดกิจกรรม คู่มือของบทปฏิบัติการ ออนไลน์

และแบบบันทึกผลการทดลอง โดยชุดกิจกรรมประกอบด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ที่มีโปรแกรม Tracker สำหรับวิเคราะห์การเคลื่อนที่ ไฟล์วิดีโออัตราเร็วสูง (อัตราการบันทึก 240 ภาพต่อวินาที ด้วยกล้อง Casio EX-FH100) ของการชนของวัตถุซึ่งแบ่งเป็นการชน 1 และ 2 มิติ ของวัตถุที่มีขนาดเท่ากันและต่างกัน ภาพตัวอย่างผลการวิเคราะห์การชนกันของวัตถุที่ได้จากการทำกิจกรรมแสดงดังภาพที่ 1 ในการทำการทดลอง วิเคราะห์ และค้นหาคำตอบจากบทปฏิบัติการ เป็นการฝึกและพัฒนาผู้เรียนเกี่ยวกับการแปลงข้อมูลรูปแบบกราฟไปสู่ข้อมูลตัวเลข เช่น “การหาความเร็วของมวล A ที่ได้จากความชันของกราฟความสัมพันธ์ระหว่างตำแหน่งกับเวลา ด้วยโปรแกรม Tracker (ดังภาพที่ 1)” จากการวิเคราะห์และแปลความหมายข้อมูล จนสามารถลงข้อสรุป ตามประจักษ์พยานที่พบเกี่ยวกับการชนกันของวัตถุ นอกจากนี้ผู้เรียนได้มีการเปรียบเทียบผลรวมของโมเมนตัมก่อนและหลังการชนทั้งใน 1 และ 2 มิติ จากผลการทดลองกับทางทฤษฎี และให้เหตุผลถึงค่าความคลาดเคลื่อนที่พบด้วยประจักษ์พยานจากการทดลองประกอบกับการค้นคว้าเพิ่มเติมจากแหล่งข้อมูลอื่นๆ เช่น อินเทอร์เน็ต หรือวารสารที่น่าเชื่อถือ

เมื่อตรวจสอบคุณภาพและความเหมาะสมของกิจกรรมและใบกิจกรรม จากผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนฟิสิกส์ จำนวน 3 ท่าน พบว่าผลการประเมินค่าดัชนีความสอดคล้องของ ทุกองค์ประกอบของบทปฏิบัติการมีค่า อยู่ระหว่าง 0.89 - 1.00 และมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 0.95 แสดงให้เห็นว่าบทปฏิบัติการที่ได้พัฒนาขึ้นมีคุณภาพอยู่ในระดับ “ดีมาก” หลังจากนั้นผู้วิจัยได้ปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญเพื่อให้ได้บทปฏิบัติการที่สมบูรณ์

ภาพที่ 1 ตัวอย่างผลการวิเคราะห์การชนกันของมวล A และ B ในบทปฏิบัติการออนไลน์เรื่องการชนและโมเมนตัม ด้วยเทคนิคการวิเคราะห์วิดีโออัตราเร็วสูง

2. แบบวัดสมรรถนะการแปลความหมายข้อมูลและการใช้ประจักษ์พยานในเชิงวิทยาศาสตร์ เรื่อง การชนและโมเมนตัม ประกอบด้วยข้อคำถามแบบอัตนัยจำนวน 6 ข้อ ครอบคลุมประเด็นต่างๆ ของตัวบ่งชี้ในสมรรถนะการแปลความหมายข้อมูลและการใช้ประจักษ์พยานในเชิงวิทยาศาสตร์ ทั้ง 5 ตัวบ่งชี้ ดังนี้

ตัวบ่งชี้ 1 แปลงข้อมูลที่น่าเสนอในรูปแบบหนึ่งไปสู่รูปแบบอื่น

ตัวบ่งชี้ 2 วิเคราะห์และแปลความหมายข้อมูลทางวิทยาศาสตร์ และลงข้อสรุป

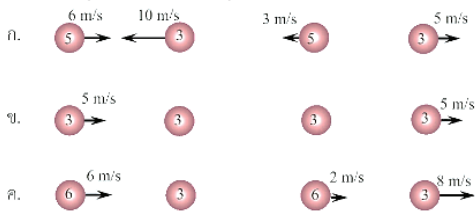
ตัวบ่งชี้ 3 ระบุข้อสันนิษฐาน ประจักษ์พยาน และเหตุผล ในเรื่องที่เกี่ยวกับวิทยาศาสตร์

ตัวบ่งชี้ 4 แยกแยะระหว่างข้อโต้แย้งที่มาจากประจักษ์พยานและทฤษฎีทางวิทยาศาสตร์ กับที่มาจากการพิจารณาจากสิ่งอื่น

ตัวบ่งชี้ 5 ประเมินข้อโต้แย้งทางวิทยาศาสตร์และประจักษ์พยานจากแหล่งที่มาที่หลากหลาย (เช่นหนังสือพิมพ์ อินเทอร์เน็ต และวารสาร)

คำถามในแบบวัดสมรรถนะฯ สอดคล้องกับสมรรถนะทั้ง 5 ตัวบ่งชี้ดังนี้

ข้อที่ 1 รูป ก. ข. และ ค. แสดงการชนของวัตถุ 2 ก้อน ซึ่งมวลของวัตถุบอกด้วยตัวเลขในวงกลมและมีหน่วยกิโลกรัม รูปใดเป็นการชนแบบยืดหยุ่น เพราะเหตุใด (ตัวบ่งชี้ 1 และ 2)

ข้อที่ 2 วัตถุที่ตกแบบอิสระมีการเปลี่ยนแปลงโมเมนตัมหรือไม่ อย่างไร (ตัวบ่งชี้ 2)

ข้อที่ 3 คำกล่าวที่ว่า “โมเมนตัมของวัตถุหนึ่ง มีการอนุรักษ์เสมอ” นักศึกษาคิดว่าถูกต้องหรือไม่อย่างไร (ตัวบ่งชี้ 3)

ข้อที่ 4 วัตถุหนึ่งเคลื่อนที่ด้วยความเร็วสูง ชนกับอีกวัตถุหนึ่งที่มีมวลมากกว่าและอยู่นิ่ง โมเมนตัมของระบบที่ประกอบด้วยวัตถุทั้งสองขึ้นมีการเปลี่ยนหรือไม่ อย่างไร (ตัวบ่งชี้ 4)

ข้อที่ 5 ถ้าวัตถุมวลมากชนวัตถุมวลน้อยกว่า ที่อยู่นิ่ง โมเมนตัมของวัตถุทั้งสองจะเปลี่ยนหรือไม่ อย่างไร (ตัวบ่งชี้ 4)

ข้อที่ 6 “การชนแบบไม่ยืดหยุ่น เป็นการชนของวัตถุสองก้อนที่วัตถุติดกันไปเท่านั้น” นักศึกษาคิดอย่างไรกับคำกล่าวนี้ (ตัวบ่งชี้ 5)

โดยเกณฑ์การประเมินให้คะแนน เป็นดังนี้

3 คะแนน หมายถึง เขียนอธิบายได้ถูกต้องอย่างชัดเจนและเข้าใจง่ายครบถ้วนทุกประเด็น

2 คะแนน หมายถึง เขียนอธิบายได้ถูกต้องอย่างชัดเจนและเข้าใจง่าย แต่ขาด 1 ประเด็น

1 คะแนน หมายถึง เขียนอธิบายได้ถูกต้องอย่างชัดเจนและเข้าใจง่าย แต่ขาดมากกว่า 1 ประเด็น

0 คะแนน หมายถึง ไม่สามารถอธิบายได้หรือ อธิบายผิดประเด็น

3) การรวบรวมข้อมูล

3.1) นำแบบวัดสมรรถนะไปทดสอบกับกลุ่มตัวอย่าง ก่อนการทำการกิจกรรม

3.2) กลุ่มตัวอย่างทำการกิจกรรมในบทปฏิบัติการออนไลน์

3.3) ประเมินสมรรถนะของกลุ่มตัวอย่างหลังการทำการกิจกรรม

4) การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1) การหาประสิทธิภาพ (E_1/E_2) ของการจัดกิจกรรมในบทปฏิบัติการออนไลน์ โดยกำหนดเกณฑ์ประสิทธิภาพ เป็น 75/75

4.2) การแสดงสมรรถนะของกลุ่มตัวอย่างวิเคราะห์ด้วยค่าร้อยละและความก้าวหน้าทางสมรรถนะ $<g>$ ของกลุ่มตัวอย่าง

ผลการศึกษา

ผลการศึกษาแสดงตามลำดับการวิเคราะห์ข้อมูล มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ค่าประสิทธิภาพของกระบวนการ (E_1) ได้จากความต้องการของการวิเคราะห์ และบันทึกข้อมูลการทดลอง รวมทั้งการตอบคำถามจากการทดลองการชนใน 1 และ 2 มิติ เช่น การหาความเร็วของมวลก่อนและหลังการชนจากความชันของกราฟความสัมพันธ์ระหว่างตำแหน่งกับเวลาได้อย่างถูกต้อง เป็นต้น โดยมีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 76.67 และประสิทธิภาพของผลลัพธ์ (E_2) มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 75.56 นั่นคือบทปฏิบัติการออนไลน์ เรื่อง การชนและโมเมนตัม ด้วยเทคนิคการวิเคราะห์วิดีโออัตราเร็วสูงเพื่อพัฒนาสมรรถนะมีประสิทธิภาพ 76.67/75.56 รายละเอียดของคะแนนแสดง ดังตารางที่ 1 จะเห็นว่า E_1 และ E_2 มีความใกล้เคียงกัน โดยค่า E_1 มากกว่าค่า E_2 เล็กน้อย เมื่อศึกษาค่าความคลาดเคลื่อนของประสิทธิภาพและร้อยละความแตกต่างระหว่าง E_1 กับ E_2 (ชัยยงค์ พรหมวงศ์, 2556)

พบว่า E_1 และ E_2 ที่ได้มีค่าความคลาดเคลื่อนจากค่าที่กำหนดไว้ร้อยละ 2.22 และ 0.74 ตามลำดับ พบร้อยละ ความคลาดเคลื่อนต่ำกว่าร้อยละ 2.5 จากค่าที่กำหนดไว้คือ ร้อยละ 75 แสดงว่ากิจกรรมมีประสิทธิภาพเป็นไปตามเกณฑ์ 75/75 และ

เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่าง E_1 กับ E_2 พบร้อยละความแตกต่าง 0.75 ซึ่งน้อยกว่าร้อยละ 5 แสดงให้เห็นว่าผลคะแนนการทำงานกับผลการประเมินหลังทำกิจกรรมมีความสอดคล้องกัน

ตารางที่ 1 ผลการหาประสิทธิภาพของบทปฏิบัติการออนไลน์ เรื่อง การชนและโมเมนตัม ด้วยเทคนิคการวิเคราะห์ห้วงวิดีโออัตราเร็วสูงเพื่อพัฒนาสมรรถนะการแปลความหมายข้อมูลและการใช้ประจักษ์พยาน ในเชิงวิทยาศาสตร์

รายการ	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง	คะแนนเต็ม	คะแนนเฉลี่ย	ร้อยละ	ประสิทธิภาพ
ประสิทธิภาพของกระบวนการ (E_1)	20.00	12.00	9.20	76.67	76.67/75.56
ประสิทธิภาพของผลลัพธ์ (E_2)	20.00	18.00	13.60	75.56	

2. ร้อยละทางสมรรถนะของตัวบ่งชี้

การแสดงสมรรถนะการแปลความหมายข้อมูลและการใช้ประจักษ์พยานในเชิงวิทยาศาสตร์รายตัวบ่งชี้ ที่กลุ่มตัวอย่างแสดงออกมาโดยการเขียนคำอธิบายคำตอบ พบว่าก่อนและหลังทำกิจกรรมกลุ่มตัวอย่าง ได้แสดงออกทั้ง 5 ตัวบ่งชี้ด้วยคำร้อยละและความก้าวหน้าทางสมรรถนะแตกต่างกัน แสดงดังตารางที่ 2 โดยพบว่าก่อนการทำกิจกรรมกลุ่มตัวอย่างแสดงสมรรถนะของตัวบ่งชี้ทั้ง 5 ข้อ ในระดับไม่ผ่านเกณฑ์ ด้วยคะแนนอยู่ระหว่างร้อยละ 21.67 - 26.67 เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เขียนอธิบายคำตอบไม่ถูกต้อง ไม่ตรงประเด็น บางคำถามก็ไม่สามารถเขียนคำตอบได้ บางคำถามตอบถูกแต่ไม่ได้อธิบายเหตุผล เช่น คำถามว่า “วัตถุที่ตกแบบอิสระมี การเปลี่ยนแปลงโมเมนตัมหรือไม่ อย่างไร” ตัวอย่างคำตอบ เช่น “ไม่เปลี่ยนแปลง เพราะ กฎการอนุรักษ์โมเมนตัม ที่บอกว่าผลรวม ของโมเมนตัมไม่เปลี่ยนแปลง (พยายามอธิบายแต่เข้าใจคลาดเคลื่อน)” “เปลี่ยนแปลง (ไม่บอกเหตุผล)” เป็นต้น เมื่อ

สัมภาษณ์ถึงเหตุผล กลุ่มตัวอย่างที่ตอบถูกแต่ไม่ได้อธิบายถึงเหตุผล กลุ่มตัวอย่างตอบว่า “ไม่สามารถอธิบายได้ แต่น่าจะเป็นแบบนั้น” เป็นต้น

เมื่อผ่านการทำกิจกรรม พบว่าร้อยละของจำนวนกลุ่มตัวอย่างสามารถแสดงสมรรถนะผ่านทุกตัวบ่งชี้ โดยกลุ่มตัวอย่างได้แสดง ตัวบ่งชี้เกี่ยวกับการประเมินข้อโต้แย้ง ทางวิทยาศาสตร์ และประจักษ์พยานจากแหล่งที่มาที่หลากหลายในระดับดีเยี่ยม คือ ร้อยละ 91.67 โดยนักศึกษาให้เหตุผลว่า “เข้าใจถึงการชนแบบไม่ยืดหยุ่นมากขึ้น เมื่อสังเกตจากผลที่ได้จากการทำกิจกรรม ซึ่งทำให้เห็นว่าการชนแบบไม่ยืดหยุ่นไม่จำเป็นต้องเป็นการชนที่วัตถุต้องติดกันไปเสมอ วัตถุที่ชนกันมีการสูญเสียพลังงานไปอาจไม่ติดกันก็ได้” รองลงมาอยู่ในระดับดีเยี่ยมเช่นเดียวกัน ด้วยคำร้อยละ 83.33 คือการระบุข้อสันนิษฐาน ประจักษ์พยาน และเหตุผลในเรื่องที่เกี่ยวกับวิทยาศาสตร์ ถัดมาอยู่ในระดับดีทั้งสามตัวบ่งชี้ คือการแยกแยะระหว่างข้อโต้แย้งที่มาจากประจักษ์พยานและทฤษฎีทางวิทยาศาสตร์กับที่มาจากพิจารณาจากสิ่งอื่น การวิเคราะห์และแปลความหมาย

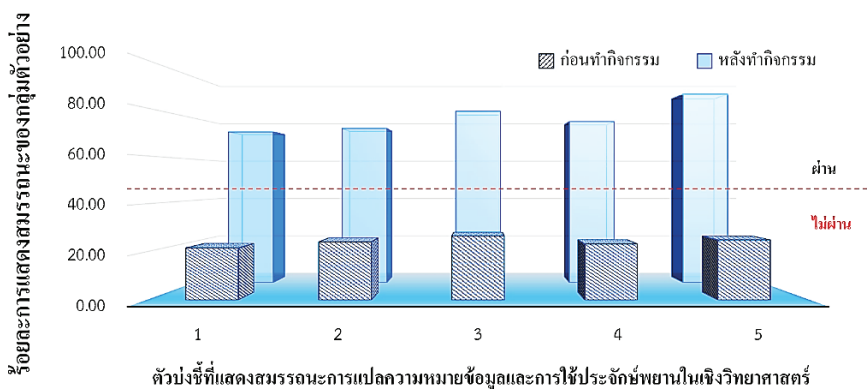
ข้อมูลทางวิทยาศาสตร์และลงข้อสรุป และการแปลงข้อมูลที่นำเสนอในรูปแบบหนึ่งไปสู่รูปแบบอื่น ด้วยค่าร้อยละ 78.33 75.00 และ 73.33 ตามลำดับ

เมื่อนำเสนอการเปรียบเทียบร้อยละของกลุ่มตัวอย่างที่แสดงสมรรถนะรายตัวบ่งชี้ ก่อน

และหลังทำกิจกรรม ด้วยแผนภูมิแท่งทำให้เห็นภาพความแตกต่างที่ชัดเจนมากขึ้น ดังภาพที่ 2 จะเห็นว่าก่อนการทำกิจกรรม กลุ่มตัวอย่างมีความรู้เดิมเป็นฐานในระดับไม่ผ่านเกณฑ์ และเมื่อผ่านการทำกิจกรรม กลุ่มตัวอย่างสามารถพัฒนาสมรรถนะทุกตัวบ่งชี้เพิ่มขึ้นโดยผ่านเกณฑ์ทุกตัวบ่งชี้ (ตัวบ่งชี้ 1 ถึง 5)

ตารางที่ 2 ค่าร้อยละของกลุ่มตัวอย่างและความก้าวหน้าทางสมรรถนะการแปลความหมายข้อมูลและการใช้ประจักษ์พยานในเชิงวิทยาศาสตร์ 5 ตัวบ่งชี้ผลการหาประสิทธิภาพของบทปฏิบัติการออนไลน์ เรื่อง การชนและโมเมนตัม

สมรรถนะการแปลความหมายข้อมูลและการใช้ประจักษ์พยานในเชิงวิทยาศาสตร์	ร้อยละของจำนวนกลุ่มตัวอย่าง		<g>	ระดับความก้าวหน้า
	ก่อนทำกิจกรรม	หลังทำกิจกรรม		
1) การแปลงข้อมูลที่นำเสนอในรูปแบบหนึ่งไปสู่รูปแบบอื่น	21.67	73.33	0.70	ระดับสูง
2) การวิเคราะห์และแปลความหมายข้อมูลทางวิทยาศาสตร์และลงข้อสรุป	24.17	75.00	0.68	ระดับกลาง
3) การระบุข้อสันนิษฐาน ประจักษ์พยาน และเหตุผล ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับวิทยาศาสตร์	26.67	83.33	0.80	ระดับสูง
4) การแยกแยะระหว่างข้อโต้แย้งที่มาจากประจักษ์พยานและทฤษฎีทางวิทยาศาสตร์ กับที่มาจากพิจารณาจากสิ่งอื่น	23.33	78.33	0.71	ระดับสูง
5) การประเมินข้อโต้แย้งทางวิทยาศาสตร์และประจักษ์พยานจากแหล่งที่มาที่หลากหลาย	25.00	91.67	0.90	ระดับสูง

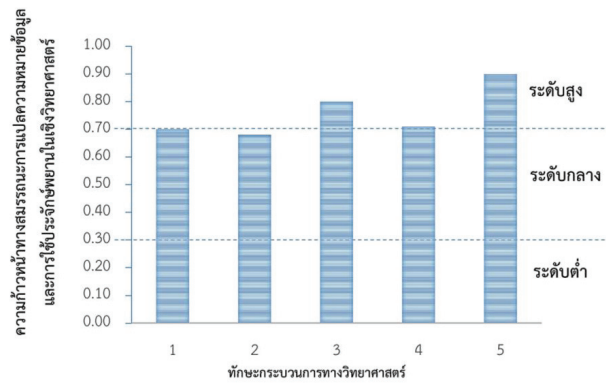
ภาพที่ 2 การเปรียบเทียบร้อยละของกลุ่มตัวอย่างที่แสดงสมรรถนะการแปลความหมายข้อมูลและการใช้ประจักษ์พยานในเชิงวิทยาศาสตร์รายตัวบ่งชี้ ก่อนและหลังปฏิบัติกิจกรรมออนไลน์ เรื่อง การชนและโมเมนตัม ด้วยเทคนิคการวิเคราะห์วิดีโออัตราเร็วสูง

3. ความก้าวหน้าทางสมรรถนะรายตัวบ่งชี้และรายบุคคล

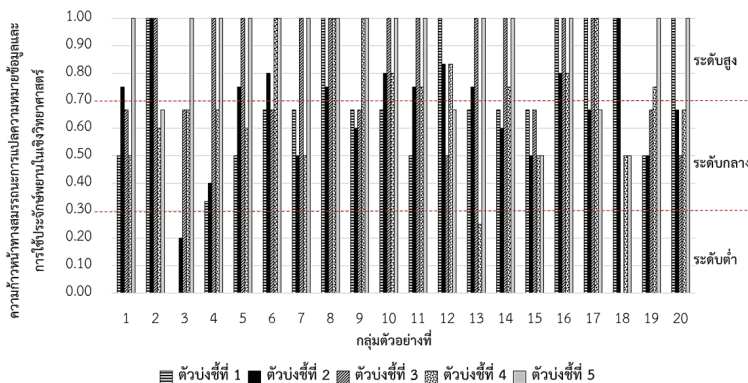
หลังจากที่ทำการกิจกรรมกลุ่มตัวอย่างมีความก้าวหน้าทางสมรรถนะรายตัวบ่งชี้ อยู่ในระดับกลางและสูง แสดงดังภาพที่ 3 โดยมีความก้าวหน้าสำหรับตัวบ่งชี้ที่ 5 คือการประเมินข้อโต้แย้งทางวิทยาศาสตร์และประจักษ์พยานจากแหล่งที่มาที่หลากหลาย อยู่ในระดับสูงที่สุด ด้วยค่า 0.90 และความก้าวหน้าสำหรับตัวบ่งชี้ ที่ 3 1 และ 4 เพิ่มขึ้นโดยอยู่ในระดับสูงด้วยค่า 0.80 0.71 และ 0.70 ตามลำดับ และความก้าวหน้าสำหรับตัวบ่งชี้ที่ 2 คือการวิเคราะห์และ แปลความหมายข้อมูล

ทางวิทยาศาสตร์ และลงข้อสรุปอยู่ในระดับกลาง ด้วยค่า 0.68

เมื่อพิจารณาความก้าวหน้าทางสมรรถนะรายบุคคล โดยเปรียบเทียบเป็นแผนภูมิแท่ง ดังภาพที่ 4 จะเห็นว่าส่วนมากกลุ่มตัวอย่างมีความก้าวหน้า ๆ ของทุกตัวบ่งชี้ที่อยู่ในระดับกลางและสูง มีเพียงกลุ่มตัวอย่างที่ 3 เท่านั้นที่ไม่มีความก้าวหน้าฯ ในตัวบ่งชี้ที่ 1 และมีความก้าวหน้าฯ ระดับต่ำในตัวบ่งชี้ที่ 2 จึงสามารถบอกได้ว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนมาก มีการพัฒนาสมรรถนะทุกตัวบ่งชี้เมื่อได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมการทดลองผ่านบทปฏิบัติการออนไลน์ เรื่อง การชนและโมเมนตัมด้วยเทคนิคการวิเคราะห์วิดีโออัตราเร็วสูง

ภาพที่ 3 ความก้าวหน้าทางสมรรถนะการแปลความหมายข้อมูลและการใช้ประจักษ์พยานในเชิงวิทยาศาสตร์รายตัวบ่งชี้ ของกลุ่มตัวอย่างเมื่อผ่านการทำกิจกรรม

ภาพที่ 4 ความก้าวหน้าทางสมรรถนะการแปลความหมายข้อมูลและการใช้ประจักษ์พยานในเชิงวิทยาศาสตร์รายบุคคล เมื่อผ่านการทำกิจกรรม

สรุปผลและอภิปรายผล

ผลการพัฒนาบทปฏิบัติการออนไลน์ เรื่อง การชนและโมเมนต์ ด้วยเทคนิค การวิเคราะห์วิถีได้อัตราเร็วสูงเพื่อพัฒนาสมรรถนะ การแปลความหมายข้อมูล และการใช้ประจักษ์พยานในเชิงวิทยาศาสตร์ของนักศึกษาครูฟิสิกส์ สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ประสิทธิภาพ (E_1/E_2) ของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยบทปฏิบัติการออนไลน์ เรื่อง การชนและโมเมนต์ ด้วยเทคนิคการวิเคราะห์วิถีได้อัตราเร็วสูง มีค่าเท่ากับ $76.67/75.56$ เป็นไปตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ คือ $75/75$ จะเห็นว่าประสิทธิภาพของกระบวนการ (E_1) และประสิทธิภาพของผลลัพธ์ (E_2) มีค่าใกล้เคียงกัน โดยค่า E_1 สูงกว่า E_2 เนื่องจาก E_1 เป็นผลคะแนนจากการทำงานของกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลขณะทำกิจกรรม แล้วนำมาเขียนอธิบายคำตอบ ส่วนค่า E_2 เป็นผลคะแนนการประเมินหลังทำกิจกรรม โดยต้องเขียนให้เหตุผลอย่างครบถ้วนทุกประเด็นจึงจะได้คะแนนเต็ม อีกทั้งนักศึกษาไม่สามารถหาข้อมูลเพิ่มเติมจากกิจกรรม ซึ่งเป็นการยากสำหรับนักศึกษาบางคนซึ่งอาจหลงลืมบางประเด็นได้ สอดคล้องกับการศึกษาของโสภามันเรือง และ จรินทร์ อุ่มไกร (2559) ที่พบ E_1 สูงกว่า E_2 เช่นกัน โดยให้เหตุผลว่าการทดสอบ E_1 ของผู้เรียนเกิดขึ้นเมื่อผู้เรียนเรียนจบในแต่ละหัวข้อและทำการทดสอบทันที ส่วนแบบทดสอบ E_2 จะทดสอบหลังจากเรียนจบบทเรียนซึ่งเป็นเวลานานกว่าทำให้นักเรียน จำบทเรียนได้น้อยกว่า เมื่อตีความหมายของประสิทธิภาพตามการศึกษาของ ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2556) ที่กำหนดไว้ว่า ค่าความคลาดเคลื่อนของประสิทธิภาพและร้อยละความแตกต่างระหว่าง E_1 และ E_2 ควรมีค่าน้อยกว่าร้อยละ 2.50 และ 5.00 ตามลำดับ จากผลการหาประสิทธิภาพ

ของการจัดกิจกรรมนี้พบว่า E_1 และ E_2 ที่ได้มีค่า ความคลาดเคลื่อนจากค่าที่กำหนดไว้ร้อยละ 2.22 และ 0.74 ตามลำดับ จะเห็นว่าประสิทธิภาพทั้งสองมีค่าน้อยกว่าร้อยละ 2.50 นั่นคือการจัดกิจกรรมมีประสิทธิภาพ และเหมาะสมกับกลุ่มตัวอย่าง และเมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่าง E_1 และ E_2 พบร้อยละความแตกต่างประมาณร้อยละ 0.75 ซึ่งต่างก็น้อยกว่าร้อยละ 5 แสดงให้เห็นว่าผลคะแนนจากการทำงานกับผลการประเมินหลัง ทำกิจกรรมมีความสมดุลกัน และเป็นที่ยืนยันว่าบทปฏิบัติการออนไลน์ เรื่อง การชนและโมเมนต์ ด้วยเทคนิคการวิเคราะห์วิถีได้อัตราเร็วสูง ที่ได้พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพและช่วยส่งเสริมให้กลุ่มตัวอย่างได้มีการพัฒนาสมรรถนะการแปลความหมายข้อมูลและการใช้ประจักษ์พยานในเชิงวิทยาศาสตร์จากการลงมือปฏิบัติกิจกรรมอย่างแท้จริงไม่ใช่เพราะการคาดเดาอย่างไม่มีเหตุผล

2. ผลการพัฒนาศมรรถนะการแปลความหมายข้อมูลและการใช้ประจักษ์พยาน ในเชิงวิทยาศาสตร์ของนักศึกษาครูฟิสิกส์ ที่แสดงออกมาภายหลังการลงมือปฏิบัติกิจกรรม พบว่ากลุ่มตัวอย่างได้มีการพัฒนาสมรรถนะ จากก่อนการปฏิบัติกิจกรรม ได้คะแนนระหว่างร้อยละ 21.67 - 26.67 อยู่ในระดับ “ไม่ผ่านเกณฑ์” ภายหลังจากทำกิจกรรมได้คะแนน ระหว่างร้อยละ 73.00 - 91.67 อยู่ในเกณฑ์ “ดี” ถึง “ดีเยี่ยม” และมีระดับความก้าวหน้าทางพัฒนาสมรรถนะ ทุกตัวบ่งชี้ ด้วยค่า 0.68 - 0.90 ซึ่งอยู่ในความก้าวหน้า “ระดับกลางถึงระดับสูง” สอดคล้องกับการศึกษาวิจัยของนักการศึกษาหลายท่าน ที่พบว่าสมรรถนะของผู้เรียนสามารถพัฒนาขึ้นได้หากได้รับการลงมือปฏิบัติกิจกรรมอย่างหลากหลาย เช่น การได้ลงมือปฏิบัติการทดลอง การสำรวจข้อมูล การสืบค้น หรือ การบันทึกและวิจารณ์ผล เป็นต้น ดังการศึกษาของจากรุณันท์ พากักดี และสุมาลี

ชูกำแพง (2563) ที่จัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะที่
ขับเคลื่อนด้วยกลวิธีการโต้แย้ง พบว่าภายหลังการ
ปฏิบัติกิจกรรม สามารถพัฒนาสมรรถนะด้านนี้
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ด้วยคะแนน
เฉลี่ยร้อยละ 76.47 จากการศึกษาของพีรภาส
ถุงเสน สกนธ์ชัย ชะนุพันธ์ และวิภารัตน์
เชื้อชวด ชัยสิทธิ์ (2564) ได้ใช้การจัดการเรียนรู้
แบบสืบเสาะร่วมกับเทคนิคการเขียนทาง
วิทยาศาสตร์ สามารถทำให้นักเรียนมีผลการ
พัฒนาสมรรถนะด้านนี้ดีขึ้น จนสามารถลงข้อสรุป
และระบุข้อสันนิษฐาน ประจักษ์พยาน และ การให้
เหตุผลในเรื่องที่เกี่ยวกับวิทยาศาสตร์ ได้ถูกต้อง
และครบถ้วน

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1) ในการนำผลการวิจัยไปใช้ผู้ใช้ ควร
มีความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการใช้งานโปรแกรม
แทรกเกอร์

2) สำหรับการวิจัยครั้งต่อไป ควรศึกษา
ความพึงพอใจของผู้เรียนเกี่ยวกับ บทปฏิบัติ
การออนไลน์ โดยเปรียบเทียบกับบทปฏิบัติการ
ทดลองในห้องปฏิบัติการทั่วไป

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณภาควิชาฟิสิกส์ และ
วิทยาศาสตร์ทั่วไป คณะวิทยาศาสตร์และ
เทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ที่ให้การ
สนับสนุน ขอขอบคุณนางสาวกานต์ธิดา ลิ่นฤษี
สำหรับข้อมูลพื้นฐานที่เป็นประโยชน์

เอกสารอ้างอิง

- จิราภรณ์ ปุณยวัฒน์พรกุล และวิไลพร ลักษณะมีวาณิชย์. (2562). การพัฒนาแนวคิดวิทยาศาสตร์ด้วยเทคนิค
การวิเคราะห์หัตถ์ไอความเร็วสูงกรณีศึกษาการเคลื่อนที่แบบโพรเจกไทล์. *วารสารศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี*, 30(1), 71 - 84.
- จารุพันธ์ พากักดี และสุมาลี ชูกำแพง. (2563). การพัฒนาสมรรถนะการแปลความหมายข้อมูล และ
ประจักษ์พยาน ในเชิงวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการจัดการ
เรียนรู้แบบสืบเสาะที่ขับเคลื่อนด้วยกลวิธีการโต้แย้ง. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา*, 7(10),
248 - 260.
- ชัยยงค์ พรหมวงศ์. (2556). การทดสอบประสิทธิภาพสื่อหรือชุดการสอน. *วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์
วิจัย*, 5(1), 7-20.
- พีรภาส ถุงเสน สกนธ์ชัย ชะนุพันธ์ และวิภารัตน์ เชื้อชวด ชัยสิทธิ์. (2564). การพัฒนาสมรรถนะ
การแปลความหมายข้อมูลและการใช้ประจักษ์ พยานในเชิงวิทยาศาสตร์ของนักเรียน
ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 เรื่อง พอลิเมอร์ ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะร่วมกับเทคนิค
การเขียน ทางวิทยาศาสตร์. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*, 15(2), 138 -
152.
- โสภามัน เรือง และจรินทร์ อุ่มไกร. (2559). A Development of Science Subject to Conquer Achievement
of Grade 5 Students by Using STEM Education Case Study of Suphannapoom School.
การประชุมวิชาการระดับชาติ การจัดการเทคโนโลยีและนวัตกรรม ครั้งที่ 2, 30-31 มีนาคม
2559. มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

- อภิสิทธิ์ รัชไชย ขวัญ อารยะธนิตกุล เขิญโชค ศรขวัญ นฤมล เอมะรัตต์ และรัชภาคย์ จิตต์อารี. (2550). การประเมินผลการเรียนรู้แบบใหม่โดยการใช้ผลสอบก่อนเรียนและหลังเรียน. *วารสารมหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ วิชาการ*, 11, 86 - 94.
- Bao, W. (2020). How to cite this article: Bao W. COVID-19 and online teaching in higher education: A case study of Peking University. *Human Behavior and Emerging Technologies*, 2(2), 113-115.
- OECD. (2019). *How are PISA results related to adult life outcomes?*. OECD Publishing, Paris.
- Poonyawatpornkul,J., & Wattanakasiwich,P. (2013). High-speed video analysis of damped harmonic motion. *Physics Education*, 48(6), 782-789.

โลกทัศน์ของชาวรัสเซียที่มีต่อประเทศต่าง ๆ ในข้อความโฆษณาของแบรนด์สินค้ารัสเซีย

The Worldviews of Russian People toward other Countries in Russian Advertising Messages

ชนันพร เหมสกุล¹

Chanunporn Hemsakun¹

Received: 6 July 2022

Revised: 30 November 2022

Accepted: 13 December 2022

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาโลกทัศน์ของชาวรัสเซียที่มีต่อประเทศต่าง ๆ ในข้อความโฆษณาของแบรนด์สินค้า โดยใช้กรอบแนวคิดที่เกี่ยวกับโลกทัศน์และข้อความโฆษณาจากเอกสารตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเป็นแนวทางในการศึกษา จากการเก็บตัวอย่างเนื้อหาของข้อความโฆษณาแบรนด์สินค้ารวมทั้งสิ้น 100 ตัวอย่างจากเว็บไซต์ทางการของแบรนด์สินค้า โดยเก็บข้อมูลตั้งแต่เดือนมีนาคมถึงเดือนพฤษภาคม 2565 ผลการศึกษาโลกทัศน์ของชาวรัสเซียที่มีประเทศต่าง ๆ ในข้อความโฆษณาพบว่าสามารถแบ่งได้เป็น 7 ประเทศ ดังนี้ 1) ประเทศอังกฤษ มีชั้นสูงหรือราชวงศ์อังกฤษเป็นตัวแทนภาพลักษณ์ของความอนุรักษนิยม มีระเบียบแบบแผน มีความปราณีตพิถีพิถันและความหรูหรา 2) ประเทศอิตาลี ปัจจัยทางด้านภูมิศาสตร์ส่งผลให้ชาวอิตาลีมีความสุข ร่าเริงสดใส และรักความสนุกสนาน 3) ประเทศฝรั่งเศส ชาวฝรั่งเศสมีอารมณ์ศิลปิน มีวาทศิลป์ 4) ประเทศเยอรมัน สินค้าเยอรมันมีคุณภาพจากการใช้เทคโนโลยีขั้นสูง นวัตกรรมที่ทันสมัย และชาวเยอรมันมีนิสัยรักการทำงาน มีระเบียบวินัย และตรงต่อเวลา 5) ประเทศจีน มีชาเป็นสัญลักษณ์ของมิตรภาพและเป็นยาบำบัดรักษาโรค 6) ประเทศเช็กเกีย ผลิตภัณฑ์ที่ชาวรัสเซียชื่นชอบด้วยคุณสมบัติและรสชาติที่ชาวรัสเซียคุ้นเคย 7) ประเทศรัสเซีย เป็นประเทศชาตินิยมและมีรูปแบบสังคมที่ยึดถือคตินิยม ผลการศึกษาสามารถนำมาใช้ประกอบการเรียนการสอนในหัวข้อการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม อีกทั้งเพื่อเป็นการสร้างความเข้าใจอันดีของชาวไทยที่มีต่อชาวรัสเซีย

คำสำคัญ: โลกทัศน์, ชาวรัสเซีย, ข้อความโฆษณา, ภาพลักษณ์

¹ อาจารย์ประจำคณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

¹ Lecturer, Faculty of Arts, Chulalongkorn University

Abstract

This article aims to study the worldviews of Russian people toward other countries in Russian advertising messages. The study was conducted based on the conceptual frameworks of worldview and advertising message. The samples were composed of 100 advertising messages from brands' official websites from March to May 2022. The findings revealed that there are 7 worldviews of Russian people toward. - 1) England : nobles or royal family are the images of conservatism, formality, sophistication and luxury; 2) Italy: geographical factors make Italians happy, cheerful and love to have fun; 3) France : eloquence and a sense of artistry are the main characteristics of French people; 4) Germany: German products are of high quality because of using high technology, innovation and Germans are hard-working, disciplined and punctual; 5) China : tea is a symbol of hospitality and therapeutic medicine. 6) Czechia : familiarity with the taste make Russians love Czech beer; 7) Russia : Russia is nationalistic and collectivist. The outcomes from the study can be used as guidelines for courses on intercultural communication and for a better understanding of Russian people by Thai people.

Keywords: Worldview, Russian people, advertising message, image

บทนำ

ในสังคมโลกที่ประกอบไปด้วยผู้คนที่มีความหลากหลายทั้งทางเชื้อชาติ ศาสนา วัฒนธรรม และวิถีชีวิตความเป็นอยู่ ย่อมส่งผลต่อรูปแบบความคิดและความเชื่อที่ล้วนมีความหลากหลายและแตกต่างกัน การมองโลก การรับรู้โลก การที่บุคคลตีความสิ่งต่างๆ หรือมองว่าสรรพสิ่งในโลกมีปฏิสัมพันธ์กันอย่างไร สำนักงานราชบัณฑิตยสภาได้ให้เรียกกระบวนการดังกล่าวไว้ว่า โลกทัศน์ (สำนักงานราชบัณฑิตยสภา, 2550) Olthuis (1985) ได้ให้คำจำกัดความโลกทัศน์ไว้ว่า เป็นกรอบแนวคิดหรือชุดความเชื่อพื้นฐานของมนุษย์ในการมองโลก โดยความเชื่อดังกล่าวถือเป็นสิ่งสำคัญและเป็นบรรทัดฐานที่บุคคลใช้เพื่อตีความและประเมินค่าสิ่งต่างๆ รอบตัว (Olthuis, 1985, p. 29) ขณะเดียวกัน Sire (2004) เสริมว่า กรอบแนวคิดดังกล่าว หมายถึงทัศนคติ ค่านิยม เรื่องราว และความคาดหวังเกี่ยวกับโลกรอบตัวเราที่ส่งผลต่อความคิดและ

การกระทำของเรา โดยที่โลกทัศน์แสดงออกในรูปแบบของจริยธรรม ศาสนา ปรัชญา ความเชื่อทางวิทยาศาสตร์ และอื่นๆ ทั้งนี้ Jenkins (2007) เชื่อว่าโลกทัศน์และวัฒนธรรมเป็นสิ่งที่เกี่ยวเนื่องกัน โดยคำว่า โลกทัศน์ ใช้เพื่ออธิบายถึงแนวคิดร่วมของกลุ่มคน โดยมักหมายรวมถึง กลุ่มชาติพันธุ์หรือวัฒนธรรม

ด้วยเหตุนี้ผู้คนที่มีความแตกต่างทางวัฒนธรรมจะมีโลกทัศน์ที่ต่างกัน โดย Hong *et al.* (2000) ได้ตั้งข้อสังเกตเกี่ยวกับความหลากหลายของโลกทัศน์ของแต่ละชนชาติไว้ว่า โลกทัศน์มีความซับซ้อนโดยผู้คนที่เติบโตมาในวัฒนธรรมที่แตกต่างกันสามารถมีค่านิยม ทัศนคติที่ขัดแย้งกันได้

จะเห็นได้ว่า โลกทัศน์มีนัยยะที่ครอบคลุมความคิด ความเชื่อของมนุษย์ทั้งหมดเปรียบเสมือนเป็นกรอบในการกำหนด วิถีคิด และกำหนดคุณค่าแก่บุคคล โดยประสบการณ์ชีวิตและจินตนาการของแต่ละบุคคลสามารถทำให้

โลกทัศน์มีลักษณะที่แตกต่างกันไป ซึ่งหมายรวมถึงความแตกต่างของโลกทัศน์ในแต่ละชนชาติ

แนวคิดเกี่ยวกับโลกทัศน์ในภาษารัสเซีย มีสาระสำคัญที่ไม่ต่างกันมากนัก โดย Ilichev (1983) ได้ให้คำนิยามโลกทัศน์ไว้ว่าเป็นระบบความคิด มุมมองของมนุษย์ที่มีต่อสภาพแวดล้อมรอบตัว ต่อสถานที่ที่มนุษย์อาศัยอยู่ เป็นความคิดที่เกี่ยวความเป็นจริงรอบตัวพวกเขาและต่อตัวเอง ตลอดจนความเชื่อ อุดมการณ์ และองค์ความรู้ต่างๆ (Ilichev *et al.*, 1983, pp. 375 - 376) ความสำคัญของการศึกษาโลกทัศน์ที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ภาษาและวัฒนธรรมนั้น Sandakova (2018) เห็นว่า โลกทัศน์มีบทบาทสำคัญในการศึกษาภาษาต่างประเทศ โดยหากผู้เรียนภาษาต่างประเทศสามารถซึมซับแนวความคิด ทัศนคติ และวัฒนธรรมของภาษามากเพียงพอจะช่วยให้ประสบความสำเร็จในการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศได้ แนวคิดดังกล่าวสอดคล้องกับ Clark (2002) ที่เห็นว่าภาษาเป็นหนึ่งในเครื่องมือสำคัญที่สามารถแสดงถึงโลกทัศน์ของบุคคลได้ (Clark, 2002, p. 5) เนื่องจาก ภาษาทุกภาษา คือ เครื่องมือสำคัญที่สามารถถ่ายทอดวัฒนธรรมและวิทยาการต่างๆ ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางพฤติกรรม และเกิดการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ (ปราณี กุลละวณิชย์ และคณะ, 2540, หน้า 12) หนึ่งในรูปแบบของการใช้ภาษาที่สามารถสะท้อนโลกทัศน์ในปัจจุบันของคนรุ่นใหม่หรือกลุ่มของเด็กและเยาวชนที่ถือเป็นหนึ่งในกลุ่มคนที่เป็นตัวกำหนดวัฒนธรรมการบริโภคของคนยุคใหม่ซึ่งสามารถพัฒนาเป็นไลฟ์สไตล์หรือ วิถีชีวิต คือ การใช้ภาษาในโฆษณา Taylor (1978) ให้คำนิยามเกี่ยวกับการโฆษณาไว้ว่า เป็นการแจ้งให้ผู้บริโภคทราบเกี่ยวกับตัวผลิตภัณฑ์ โดยเนื้อหาของโฆษณาจำเป็นต้องชี้ให้ผู้บริโภคเห็นความจำเป็นของสินค้าหรือบริการ

เพื่อให้ผู้บริโภคเกิดการตัดสินใจซื้อสินค้า โดย Burton (1999) เสริมว่า เนื้อหาโฆษณาควรเขียนในลักษณะที่สื่อสารโดยตรงกับกลุ่มเป้าหมาย และทำให้ผู้อ่านรู้สึกที่กำลังสื่อสารกับผู้บริโภคโดยตรง ควรเลือกใช้ภาษาที่เข้าใจง่ายหรือเป็นภาษาที่กลุ่มเป้าหมายคุ้นเคย เพื่อสร้างความเข้าใจและสร้างความประทับใจให้กับผู้อ่าน ด้วยเหตุนี้ เนื้อหาของข้อความโฆษณาจึงไม่เพียงเน้นนำใจจิตใจ กระตุ้นความต้องการในตัวสินค้าเท่านั้น แต่ยังรวมถึงการแฝงแนวคิดเกี่ยวกับวิถีชีวิต ค่านิยม ทัศนคติของคนในสังคม เนื่องจาก ผู้บริโภคในปัจจุบันมีความหลากหลายทางวัฒนธรรม เชื้อชาติ และรสนิยม ดังนั้น ผู้บริโภคเหล่านี้ต่างคาดหวังว่าแบรนด์สินค้าจะครอบคลุมและสะท้อนความเป็นจริงของชีวิตผ่านการโฆษณา (Zalis, 2019) ดังนั้นการใส่โลกทัศน์ที่เป็นที่คุ้นเคยของผู้บริโภคจะสามารถสร้างความรู้สึกล้อลยตาม สร้างแรงจูงใจ จนเกิดเป็นพฤติกรรมที่ถือเป็นเป้าประสงค์สำคัญของการโฆษณา คือ การตัดสินใจซื้อสินค้า

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงเห็นถึงความสำคัญในการศึกษาโลกทัศน์ของชาวรัสเซียที่มีต่อประเทศต่างๆ ที่ปรากฏในข้อความโฆษณา เนื่องจากข้อความโฆษณาจำเป็นต้องมีการปรับเปลี่ยนอยู่ตลอดเวลา ดังนั้น จึงถือเป็นเครื่องมือที่สำคัญที่สามารถสะท้อนโลกทัศน์ของผู้คนในสังคมสมัยปัจจุบันได้เป็นอย่างดี โดยผลของการศึกษาสามารถนำมาใช้ประกอบการเรียนการสอนในหัวข้อการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม อีกทั้งเพื่อเป็นการสร้างความเข้าใจอันดีของ ชาวไทยที่มีต่อชาวรัสเซีย

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาโลกทัศน์ของชาวรัสเซียที่มีต่อประเทศต่างๆ ที่ปรากฏในข้อความโฆษณาของแบรนด์สินค้ารัสเซีย

เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ศิริพร มณีชูเกตุ (2559) ได้ศึกษาเกี่ยวกับโลกทัศน์ของคนอินโดนีเซียจากภษิต มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิถีชีวิตของคนอินโดนีเซียจากภษิตโดยใช้กรอบของโลทัศน์เป็นแนวทางในการศึกษา ทั้งนี้ ผู้ศึกษาได้แบ่งโลกทัศน์ออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ โลทัศน์ต่อมนุษย์ โลทัศน์ต่อธรรมชาติ และโลทัศน์ต่อสิ่งเหนือธรรมชาติ ผู้วิจัยพบว่าภษิตได้สะท้อนให้เห็นโลกทัศน์ของคนอินโดนีเซียที่มีต่อมนุษย์มากที่สุดและโลกทัศน์ที่สะท้อนให้เห็นอัตลักษณ์ที่เด่นชัดของคนอินโดนีเซีย คือ โลทัศน์ของคนอินโดนีเซียที่มีต่ออัตตช (เนเธอร์แลนด์) และโลกทัศน์ของคนอินโดนีเซียที่มีต่อศาสนาอิสลาม

สุภาพร คงศิริรัตน์ (2557) ได้ศึกษาโลกทัศน์เกี่ยวกับผู้นำในภษิตลาว โดยเป็นข้อมูลจากภษิตลาวที่มีการพิมพ์เผยแพร่เป็นภษิตลาวจำนวน 8 เล่ม โดยใช้กรอบแนวคิดเกี่ยวกับโลกทัศน์ ผลการศึกษาพบว่า คนลาวมีโลกทัศน์ว่าประเทศต้องมีผู้นำปกครองเพื่อจะได้เป็นที่ น่าเกรงขามและเพื่อป้องกันศัตรูให้แก่บ้านเมือง ดังนั้น ผู้นำจึงเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับประเทศ ทั้งนี้ผู้นำสูงสุดควรมีเพียงคนเดียวเท่านั้นและต้องไม่ใช้อำนาจโดยปราศจากความชอบธรรม ผู้นำหรือผู้ปกครองต้องเป็นคนที่มีความรู้ความสามารถ มีภาวะผู้นำ มีความใจกว้าง และต้องรู้จักวางตัวให้เหมาะสม นอกจากนี้ ผู้นำหรือผู้ปกครองต้องมีความรัก ความปรารถนาดีต่อชาติบ้านเมือง ต้องเห็นแก่ผลประโยชน์ของประเทศชาติ และของประชาชนมากกว่าผลประโยชน์ของตน อีกทั้งมีความเมตตาต่อประชาชนและต้องตระหนักว่าประชาชนมีบุญคุณกับตน โดยคนที่จะเป็นผู้นำปกครองคนอื่นได้นั้นจะต้องได้รับความเห็นชอบและการยอมรับทั้งจากครอบครัวและคนรอบข้าง

Usmonov & Kritskaya (2016) ได้ศึกษาโลกทัศน์ของชาวทาจิกสถานผ่านภษิต จากการเก็บข้อมูลทั้งหมด 950 ภษิต โดยใช้วิธีการตรวจสอบและสังเคราะห์งานการศึกษาก่อนหน้า ผลการศึกษาพบว่า โลทัศน์ที่สะท้อนอัตลักษณ์ของชาวทาจิกสถานที่ปรากฏในภษิตสามารถแบ่งได้เป็น 5 ประเภท คือ เป็นชนชาติที่รักสงบ มีความเห็นอกเห็นใจ มีความอดทน ให้ความสำคัญในการศึกษาหาความรู้ ให้ความสำคัญแก่ครอบครัว โดยสรุปได้ว่า การศึกษาโลกทัศน์จากภษิตสามารถสะท้อนวัฒนธรรมและลักษณะนิสัยของชาวทาจิกสถานได้

จากเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องสามารถสรุปได้ว่า การศึกษาโลกทัศน์ของชาวรัสเซีย คือ การศึกษาชุดความคิดของกลุ่มคนที่มีพื้นฐานทางวัฒนธรรมร่วมกัน เป็นการศึกษาว่าชาวรัสเซียมีความคิดอย่างไร และประเมินค่าสิ่งต่างๆ รอบตัวอย่างไร ซึ่งหมายถึงแนวคิดและทัศนคติของ ชาวรัสเซียที่มีต่อผู้คนต่างวัฒนธรรมที่อาศัยอยู่ในประเทศต่างๆ ส่วนการศึกษาโลกทัศน์ในข้อความโฆษณาของแบรนด์สินค้าจะช่วยสร้างความเข้าใจโลกทัศน์ของชาวรัสเซียในปัจจุบัน เพราะข้อความโฆษณาคือสิ่งที่ต้องปรับเปลี่ยนเพื่อให้เหมาะสมกับวิถีชีวิต ทัศนคติของผู้คนในสังคมที่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลา

วิธีการศึกษา

1. ศึกษาเฉพาะเนื้อหาของข้อความโฆษณาแบรนด์สินค้าที่ปรากฏบนหน้าหลัก (main page) ในเว็บไซต์ทางการ (official website) โดยเลือกเก็บข้อมูลแบบสุ่มซึ่งใช้ search engine ของเว็บไซต์กูเกิล (Google) และยานเด็กซ์ (Yandex) เป็นเครื่องมือในการเลือกเก็บข้อมูล และเลือกเก็บข้อมูลตั้งแต่เดือนมีนาคมถึงเดือนพฤษภาคม 2565 รวมทั้งสิ้น 100 ตัวอย่าง

2. ศึกษาแนวความคิดที่เกี่ยวข้องกับโลกทัศน์และข้อความโฆษณาของแบรนด์สินค้าจากเอกสาร ตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

3. วิเคราะห์ข้อมูลโดยการนำกรอบแนวคิดที่กล่าวไปในข้อ 2 มาเป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์

4. นำเสนอการศึกษาค้นคว้าด้วยในรูปแบบพรรณนาวิเคราะห์

5. สรุปผลและอภิปราย

ผลการศึกษา

จากการศึกษาข้อความโฆษณาของแบรนด์สินค้าพบว่า โลกทัศน์ของชาวรัสเซียที่มีต่อประเทศต่างๆ สามารถจำแนกได้เป็น 7 ประเทศซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

1. โลกทัศน์ที่มีต่อประเทศอังกฤษ

โลกทัศน์ของชาวรัสเซียที่มีต่อประเทศอังกฤษ คือ เป็นประเทศอนุรักษนิยมที่มีระเบียบแบบแผน และมีความปราณีตพิถีพิถัน ซึ่งแนวคิดดังกล่าวสามารถพบได้ในตัวอย่างข้อความโฆษณาต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 1 แบรินเดอร์องเท้า Fineshoes

“Когда мы видим со вкусом одетого мужчину, на ум сразу приходит образ настоящего английского денди.”

(Fineshoes, 2022).

คำแปล เมื่อเราเห็นผู้ชายที่แต่งตัวดี มีรสนิยม ภาพลักษณ์ของชายหนุ่มเจ้าสำอางชาวอังกฤษก็ผุดขึ้นมาในทันที

จากตัวอย่างข้างต้นพบว่า มีการใช้คำว่า денди (dandy) ซึ่งเป็นคำยืมจากภาษาอังกฤษ คือคำว่า dandy ที่ใช้เพื่อกล่าวถึงลักษณะของผู้ชายที่แต่งกายเรียบร้อยดูดีทุกกระเบียด มีความ

โก้หรู อีกทั้งยังมีกริยามารยาทดี และมีวาทศิลป์ ซึ่งสำหรับชาวรัสเซียแล้ว ลักษณะดังกล่าว คือ ภาพลักษณ์ของกริยามารยาทและการแต่งกายของชาวอังกฤษ

ตัวอย่างที่ 2 แบรินเดอร์ชา Bernley

“Традиционный английский чай с поистине аристократической изысканностью вкуса.”

(Bernley, 2022)

คำแปล ชาอังกฤษดั้งเดิมที่มีรสชาติอันประณีตบรรจงตามรสนิยมของชนชั้นสูง»

ตัวอย่างที่ 3 แบรินเดอร์ชา Richard

“Сегодня RICHARD раскрывает секреты королевских блендов. Все букеты созданы в традиционном английском стиле, но каждый обладает изысканным оттенком: сочетание различных сортов чая, душистых трав и специй позволяет чайному букету сверкать всеми гранями королевского вкуса”.

(Richard, 2022)

คำแปล วันนี้ ชา Richard ได้เผยความลับส่วนผสมที่ได้รับการรังสรรค์ขึ้นตามต้นตำรับราชวงศ์อังกฤษ ชาแต่ละซอง คือ ส่วนผสมที่ลงตัวของใบชาหลากหลายชนิด สมุนไพรที่ส่งกลิ่นหอมและเครื่องเทศที่ช่วยให้ชามีความโดดเด่นตามแบบฉบับราชวงศ์

จากตัวอย่างที่ 2 และ 3 จะเห็นได้ว่า สำหรับชาวรัสเซีย ชาอังกฤษถือเป็นชาที่มีคุณภาพ ซึ่งคุณภาพในที่นี้มีนัยยะแฝงเกี่ยวกับภาพของความโก้หรู ความพิเศษ ซึ่งกลุ่มคนที่เป็นตัวแทนของภาพลักษณ์ดังกล่าว คือ ชนชั้นสูงหรือราชวงศ์ ดังนั้น ในข้อความโฆษณา

เครื่องต้มขาของแบรินด์สินค้ำรัสเซียจึงมักพบการเชื่อมโยงภาพตัวแทนของชนชั้นสูงหรือราชวงศ์ กับคุณภาพที่ดีของชาอังกฤษ

2. โลกทัศน์ที่มีต่อประเทศอิตาลี

จากการศึกษาพบว่า โลกทัศน์ของชาวรัสเซียที่มีต่อประเทศอิตาลี คือ เป็นประเทศที่ผู้คนล้วนมีความสุข โดยชาวรัสเซียเห็นว่าเหตุผลสำคัญ คือ ประเทศอิตาลีเป็นดินแดนที่เป็นคาบสมุทร ทำให้มีพื้นที่ติดชายฝั่งทะเลและมีภูมิอากาศที่อบอุ่น มีแสงแดดตลอดทั้งปี ซึ่งสำหรับชาวรัสเซียแล้ว แสงอาทิตย์ที่อบอุ่นถือเป็นสิ่งที่มีค่าอย่างมาก เนื่องจากพื้นที่ส่วนมากในประเทศรัสเซียมีอากาศหนาวเย็นซึ่งมีระยะเวลายาวนานกว่า 6 เดือน โดยในบางพื้นที่จะมีฤดูร้อนระยะเวลาสั้นๆ เพียง 2 สัปดาห์ ด้วยเหตุนี้ ชาวรัสเซียจึงเชื่อว่า อิทธิพลของแสงอาทิตย์ ส่งผลต่อลักษณะนิสัยที่เป็นมิตรของชาวอิตาลี ซึ่งสื่อรัสเซียมักเปรียบประเทศอิตาลีว่าเป็น Страна вечного солнца (strana vechnava solntsa) หมายถึง ดินแดนที่มีแสงอาทิตย์ตลอดกาล จะเห็นได้ว่าสำหรับชาวรัสเซียแล้ว ปัจจัยทางด้านภูมิศาสตร์ล้วนหล่อหลอมให้ชาวอิตาลีเป็นชนชาติที่เปี่ยมไปด้วยความสุข ร่าเริงสดใส และรักความสนุกสนาน ดังตัวอย่างที่ 4 และ ตัวอย่างที่ 5

ตัวอย่างที่ 4 แบรินด์พาสต้า Grand di pasta

“Grand di pasta- вдохновляющая паста, из которой легко создать красивое и вкусное блюдо в итальянских традициях даже на домашней кухне. Почему именно итальянцам? Потому что они по-особенному счастливые, темперамент-ные и энергичные. Согретые южным солнцем и

обласканные теплым морем. С самого детства они едят много макарон, очень много макарон. Может это и есть их секрет счастья?”

(Grand di pasta, 2022)

คำแปล Grand di pasta เป็นพาสต้าที่เติมเปี่ยมไปด้วยแรงบันดาลใจที่ทำให้ง่ายในการรังสรรค์อาหารที่สวยงามและมีรสชาติอร่อยตามแบบฉบับของชาวอิตาลี แม้แต่อาหารที่ทำเองที่บ้าน ทำไมต้องเป็นชาวอิตาลี? เพราะพวกเขา ล้วนมีความสุข มีอารมณ์ดีและเติมเปี่ยมไปด้วยพลัง จากการได้อาบแสงแดดทางตอนใต้ได้ลึบได้ร่างกายด้วยน้ำทะเลอันอบอุ่น ตั้งแต่เด็กพวกเขา กินพาสต้าปริมาณมาก เยอะมาก ๆ บางทีนี้อาจเป็นเคล็ดลับความสุขของพวกเขาก็เป็นได้?

ตัวอย่างที่ 5 แบรินด์เสื้อผ้า Anna verdi

“Anna verdi - итальянский бренд премиальной женской одежды. Мы знаем, как выглядит красивая женщина. Это настроение Италии, бурлящей энергии Милана, с вкраплениями размерности севера и буйства красок темпераментной Сицилии.”

(Anna verdi, 2022)

คำแปล Anna verdi เป็นแบรินด์เสื้อผ้าสตรีระดับพรีเมียมของอิตาลี เรารู้ว่าผู้หญิงสวยหน้าตาเป็นอย่างไร คือ ผู้หญิงที่มีอารมณ์แบบประเทศอิตาลี เติมเปี่ยมไปด้วยพลังของกรุงมิลาน ผสมผสานกับบรรยากาศอันสงบทางภาคเหนือ และสีอันอบอุ่นแรงของเกาะซิซิลีเจ้าอารมณ์

นอกจากนี้ ปัจจัยทางด้านภูมิศาสตร์ยังทำให้ประเทศอิตาลีมีความเหมาะสมในการ

เพาะปลูกซึ่งย่อมส่งผลให้อิตาลีมีวัตถุดิบในการผลิตที่มีคุณภาพ ไม่ว่าจะเป็น เมล็ดกาแฟ ข้าว สาลี เส้นใยธรรมชาติที่ได้จากพืชและสัตว์ผสาน กับฝีมือคนปรุงกาแฟ คนปรุงอาหาร หรือผู้ผลิตเสื้อผ้าชาวอิตาลีที่เต็มไปด้วยความสุข ดังนั้นหากสินค้าทำมาจากวัตถุดิบชั้นดีผ่านฝีมือคนทำที่ มีความสุข สำหรับชาวรัสเซียแล้วย่อมไม่มีข้อสงสัยว่าเหตุใดสินค้าอิตาลีจึงขึ้นชื่อว่าเป็นของดีที่มีคุณภาพที่ ดีที่สุดประเทศหนึ่งดังเช่นในตัวอย่างที่ 6-8

ตัวอย่างที่ 6 แบรินด้ากาแฟคั่วบด Coffesso

“Рассказываем об искусстве приготовления кофе и умении наслаждаться этим напитком, как это делают итальянцы!”

(Coffesso, 2022)

คำแปล ถ้าพูดถึงศิลปะในการปรุงกาแฟและความสามารถในการผลิตเมล็ดกาแฟกับเครื่องดื่มชนิดนี้จะมีใครทำได้ดีเท่าชาวอิตาลี

ตัวอย่างที่ 7 แบรินด้าเครื่องหนัง Cristina Rui

“Лучшие итальянские мастера совершенствовались технологии изготовления, вкладывая все свои силы и талант в создание новых, уникальных шедевров.”

(Cristina Rui, 2022)

คำแปล สุดยอดช่างฝีมือชาวอิตาลีที่พัฒนาเทคโนโลยีการผลิตให้สมบูรณ์แบบที่ได้ทุ่มเทแรงกายแรงใจในการสร้างสรรค์ผลงานชิ้นเอกที่มีเอกลักษณ์ไม่เหมือนใคร”

ตัวอย่างที่ 8 แบรินด้าเครื่องหนัง Sergio Belotti

“Мы знаем, что лучшие мастера кожевенных дел живут в Италии, поэтому открыли магазин кожгалантереи с товарами из этой страны.”

(Sergio Belotti, 2022)

คำแปล เรารู้ว่าช่างทำเครื่องหนังที่เก่งที่สุดอาศัยอยู่ในอิตาลี เราจึงได้เปิดร้านที่นำเข้าเครื่องหนังมาจากประเทศนี้

3. โลกทัศน์ที่มีต่อประเทศฝรั่งเศส

สำหรับชาวรัสเซีย ประเทศฝรั่งเศส ถือเป็นประเทศที่มีผู้คนที่เต็มเปี่ยมไปอารมณ์ศิลปิน ซึ่งส่งผลให้ชาวฝรั่งเศสมีความโรแมนติก มีรสนิยมในการใช้ชีวิต ขณะเดียวกันชาวฝรั่งเศสยังเป็นคนมีวาทศิลป์ พุดจาดีดูมีเสน่ห์ที่ทำให้เป็นที่รักแก่คนทั่วไป โดยในภาษารัสเซียมักมีการเปรียบประเทศฝรั่งเศสว่าเป็น Страна любви (Strana lyubvi) หมายถึง ดินแดนแห่งความรัก ซึ่งเป็นการเน้นย้ำภาพลักษณ์ความโรแมนติก ความมีเสน่ห์ของชาวฝรั่งเศสผ่านโลกทัศน์ชาวรัสเซีย ดังตัวอย่างที่ 9

ตัวอย่างที่ 9 แบรินด้าเมล็ดกาแฟคั่วบด Maitre

“Он изыскан и утончен - этот гость из чувственной Франции, жители которой знают толк в удовольствиях. Стоит ему только появиться в обществе - он собирает все взгляды, все негромкие перешептывания и удивленные возгласы. Каждому хочется прикоснуться к экзотической диковинке, получить благословение

страны любви. Он - Maitre, и он покажет вам другой взгляд на жизнь...”

(Maitre, 2022)

คำแปล เขา ช่างดูดีในทุกกระเบียดนิ้ว ประณีตและพิถีพิถัน เพราะ เขา คือ แอกรับเชิญที่มาจากประเทศฝรั่งเศส ดินแดนที่ผู้คนรู้จักวิธีการแสวงหาความสุข ทันทีที่เขา ปรากฏกายขึ้น ทุกสายตาล้วนพุ่งตรงมายังเขา เสียงกระซิบแผ่วเบา กอปรกับเสียงอุทานอย่างประหลาดใจในความปรารถนาที่จะได้สัมผัสกับความมหัศจรรย์ ความแปลกใหม่จากดินแดนแห่งความรัก เพราะ เขา คือ Maitre และ เขาจะทำให้คุณได้สัมผัสกับชีวิตในมุมมองที่ต่างไป

จากตัวอย่างข้างต้น มีการนำภาพลักษณ์ของชาวฝรั่งเศสมาใส่ในข้อความโฆษณา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้บริโภครู้จักตัวตนของแบรนด์ ผ่านการสร้างจินตภาพโดย การใช้กลวิธีทางภาษาที่เปรียบเทียบให้สินค้ามีคุณลักษณะเหมือนกับคนที่มีภาพลักษณ์ของ “ความเป็นฝรั่งเศส” ซึ่งหมายถึง มีรสนิยมในการใช้ชีวิต มีเสน่ห์และเป็นที่ยกย่อง ผู้พบเห็น ซึ่งการใส่ภาพลักษณ์ของชาวฝรั่งเศส จะช่วยทำให้แบรนด์สินค้ามีอัตลักษณ์ (brand identity) โดดเด่นจากคู่แข่งและยังช่วยสร้างความน่าเชื่อถือของแบรนด์ในท้องตลาด

นอกจากนี้ จากการศึกษายังพบว่า ในข้อความโฆษณาแบรนด์น้ำหอมและแบรนด์เครื่องสำอางระดับโลกของฝรั่งเศสซึ่งเป็นแบรนด์ที่มีฐานลูกค้ามั่นคงแล้ว มักพบการกล่าวเชื่อมโยงภาพลักษณ์ของ “ความเป็นฝรั่งเศส” โดยมักพบข้อความจำพวก французская красота (frantsuzskaya krasata) หมายถึง ความงามแบบฝรั่งเศส หรือ французская жизнь (frantsuzskaya zhizn) หมายถึง ชีวิตชาวฝรั่งเศส เป็นต้น ซึ่งการใช้ข้อความดังกล่าว มีวัตถุประสงค์

เพื่อย้ำเตือนผู้บริโภคถึงชื่อเสียงของแบรนด์และการันตีคุณภาพของสินค้า

4. โลกทัศน์ที่มีต่อประเทศเยอรมัน

โลกทัศน์ของชาวรัสเซียที่มีต่อประเทศเยอรมัน คือ เป็นประเทศอุตสาหกรรมที่มีการใช้ เทคโนโลยีและนวัตกรรมมาประกอบการผลิต ทำให้เยอรมนีกลายเป็นหนึ่งในฐานการผลิตที่ทันสมัยมากที่สุดในโลก ดังนั้น สินค้าที่ผลิตจากประเทศเยอรมันจึงเปรียบเสมือนได้รับการการันตีถึงคุณภาพขั้นสูง ไม่ว่าจะเป็นรถยนต์ เครื่องใช้ไฟฟ้า เครื่องครัว และเสื้อผ้าเครื่องแต่งกาย

ตัวอย่างที่ 10 แบรินต์เครื่องใช้ไฟฟ้า Krona

“Нас выбирают миллионы семей по всему миру. Ведь покупатели знают: техника Krona - это немецкое качество.”

(Krona, 2022)

คำแปล ครอบครัวนับล้านทั่วโลกต่างเลือกเรา ลูกค้านักทุกคนรู้ว่า เครื่องครัวของ Krona มีคุณภาพตามมาตรฐานเยอรมัน

ตัวอย่างที่ 11 แบรินต์เครื่องใช้ในครัว Gipfel

“Компания Gipfel - один из ведущих мировых производителей качественной посуды и аксессуаров для кухни. С 1997 года компания Gipfel разрабатывает и создает удобную и практичную продукцию, воплощая немецкие традиции качества и стиля”.

(Gipfel, 2022)

คำแปล Gipfel เป็นหนึ่งในผู้ผลิตเครื่องครัวคุณภาพชั้นนำตั้งแต่ปี 1997 Gipfel ได้พัฒนาและสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ที่ให้ความสะดวกสบายและสามารถใช้งานได้จริงที่ผสมทั้งรูปแบบและคุณภาพตามแบบฉบับของประเทศเยอรมันเข้าไว้ด้วยกัน

ตัวอย่างที่ 12 แบรินด์เสื้อผ้า Ritter

“Ritter - немецкий бренд одежды для мужчин, чья философия делового стиля строится на канонах немецкой классической моды”.

(Ritter, 2022)

คำแปล Ritter เป็นแบรนด์เสื้อผ้าสำหรับสุภาพบุรุษที่มีปรัชญาของแบรนด์ที่ว่า เสื้อผ้าทำงานในสไตล์คลาสสิกแบบฉบับเยอรมัน

จากตัวอย่างจะพบว่าในโฆษณามักปรากฏข้อความที่ใช้การันตีคุณภาพของสินค้าโดยอ้างอิงถึงประเทศเยอรมันจำพวก немецкие традиции качества (nemetskie traditsii kachestva) หมายถึง คุณภาพตามแบบฉบับของเยอรมัน หรือ в легендарном немецком качестве (v legendarnom nemetskom kachestve) หมายถึง ด้วยคุณภาพระดับตำนานของเยอรมัน ซึ่งล้วนมีนัยยะว่า สินค้าของเยอรมันเป็นสินค้าคุณภาพชั้นสูงที่ผ่านการผลิตโดยใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย

ทั้งนี้ นอกจากกระบวนการในการผลิตและเทคโนโลยีขั้นสูงที่ส่งผลให้สินค้าเยอรมันมีคุณภาพแล้ว อีกหนึ่งสาเหตุสำคัญ คือ ลักษณะนิสัยของชาวเยอรมัน โดยจากการศึกษาพบว่า ภาพลักษณ์ที่เด่นชัดของชาวเยอรมันในโลกทัศน์ชาวรัสเซีย คือ เป็นคนรักการทำงาน มีระเบียบวินัย ตรงต่อเวลา และมีความอดุสาหะ ซึ่งภาพลักษณ์ดังกล่าวช่วยส่งเสริมภาพลักษณ์ของสินค้าเยอรมันที่มีคุณภาพสูง ดังตัวอย่างที่ 13

ตัวอย่างที่ 13 แบรินด์เสื้อผ้า John Jeniford

“John Jeniford - стильный прагматик - всегда будет чувствовать себя уверенно, комфортно и свободно”.

(John Jeniford, 2021)

คำแปล “John Jeniford เป็นนักปฏิบัติที่ทันสมัย มั่นใจในตนเอง สบายๆ และคล่องตัว”

จากตัวอย่างแบรนด์เสื้อผ้าของเยอรมันข้างต้นมีการใช้คำว่า прагматик (pragmatik) หมายถึง นักปฏิบัติ หรือ คนที่ชอบทำงาน มาใช้ในข้อความโฆษณา ซึ่งช่วยเน้นย้ำให้เห็นถึงควมมีคุณภาพของสินค้าผ่านเชื่อมโยงถึงภาพลักษณ์ของชาวเยอรมันที่เป็นคนขยันขันแข็ง

5. โลกทัศน์ที่มีต่อประเทศจีน

ชาวรัสเซียมีมุมมองว่า ประเพณีการดื่มชาที่มีต้นกำเนิดมาจากประเทศจีนประเทศจีนซึ่งเป็นหนึ่งในประเทศที่อารยธรรมยาวนานที่สุดจากนั้นได้แผ่ขยายอารยธรรมไปอย่างกว้างขวางทั้งในเอเชียและยุโรปจากการติดต่อทางการทูต การค้า

ตัวอย่างที่ 14 แบรินด์เครื่องดื่มประเภทชา Hilltop

“С древних времен на родине чая - в Китае - существовал обычай преподносить любимым чай в подарок с пожеланиями, чтобы взаимные чувства были такими же чистыми и прозрачными, как чайный напиток”.

(Hilltop, 2022)

คำแปล ตั้งแต่สมัยโบราณกาล ประเทศจีนถือเป็นถิ่นกำเนิดของชา ณ ที่แห่งนี้มีธรรมเนียมปฏิบัติในการมอบชาเป็นของขวัญให้กับคนที่เราเคารพรักโดยเชื่อว่าจะทำให้ความสัมพันธ์ระหว่าง

ผู้ให้และผู้รับบริสุทธ์และโปร่งใสราวกับน้ำชา

ชาวจีนได้รับการขนานนามว่าเป็นเจ้าบ้านที่ดีซึ่งการดื่มชาถือเป็นธรรมเนียมสำคัญในการต้อนรับแขกผู้มาเยี่ยมเยือน ชาเป็นสัญลักษณ์ของมิตรไมตรี และการต้อนรับด้วยความยินดี สำหรับชาวจีน ชาที่มาจากประเทศจีนไม่ได้มีคุณสมบัติเพียงแค่เป็นเครื่องดื่มเพื่อพบปะเพื่อนฝูง ญาติมิตรเท่านั้น แต่ใบชาจากประเทศจีนยังหมายถึง ชาที่มีสรรพคุณที่ช่วยดูแลสุขภาพอีกด้วย ด้วยเหตุนี้ หากต้องการกล่าวถึง ชาในฐานะเป็นสัญลักษณ์ของการต้อนรับแขกหรือและเป็นยาบำบัดรักษาโรคต่างๆ ในข้อความโฆษณาของแบรนด์สินค้ำรัสเซีย จึงมักจะมีการกล่าวถึงชาที่มาจากประเทศจีน

6. โลกทัศน์ที่มีต่อประเทศเช็กเกีย

หนึ่งในสินค้าที่ประเทศเช็กเกียสามารถผลิตและได้รับความนิยมอย่างมากจากชาวจีนคือ เบียร์ ประเทศเช็กเกียเป็นแหล่งผลิตเบียร์ที่มีรสชาติดีที่ชาวจีนชื่นชอบ

ตัวอย่างที่ 15 แบรินด์เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ Zatecky Gus

“Zatecky Gus — это классический светлый лагер, с насыщенным хмелевым ароматом и приятным вкусом. Это пиво сварено по оригинальной чешской рецептуре с добавлением знаменитого ароматного хмеля сорта «Жатецкий».”

(Zatecky Gus, 2022)

คำแปล Zatecky Gus เป็นไลท์เบียร์ที่มีรสชาติคลาสสิกผ่านการผลิตตามสูตรดั้งเดิมอันมีชื่อเสียงของประเทศเช็กเกีย ด้วยการใส่ดอกฮอปส์ที่ทำให้เบียร์มีกลิ่นหอมพิเศษที่คงความขมเพียงเล็กน้อย

หากพูดถึงเบียร์ ผู้คนทั่วโลกย่อมต้องนึกถึงประเทศเยอรมัน แต่ในโลกทัศน์ของชาวจีนแล้ว อีกหนึ่งประเทศที่สามารถผลิตเบียร์ได้รสชาติดีไม่แพ้กัน คือ ประเทศเช็กเกีย สาเหตุสำคัญที่เบียร์จากเช็กเกียได้รับความนิยมในหมู่ชาวจีนคือ ฟองที่มีไม่มากและรสชาติที่ขมน้อยกว่าเบียร์ของเยอรมันที่มีรสขมและมีฟองเบียร์ที่มากกว่า ซึ่งลักษณะและรสชาติดังกล่าวคล้ายคลึงกับเครื่องดื่มประจำชาติที่ชาวสลาฟนิยมดื่มมาแต่ยุคคริสเตียนโบราณ (ชาวเช็กถือเป็นหนึ่งในกลุ่มชาติพันธุ์สลาฟโดยถือว่าตนเองเป็นสลาฟตะวันออก ส่วนชาวจีนจะเป็นสลาฟตะวันออก) โดยปรากฏหลักฐานที่เป็นลายลักษณ์อักษรเกี่ยวกับเครื่องดื่มประเภทนี้ครั้งแรกในสมัยอาณาจักรเคียฟรุส (Kievan Rus) โดยเรียกเครื่องดื่มชนิดนี้ว่า ควาส (КВАС) ควาสมีรสชาติและกระบวนการในการผลิตที่ไม่แตกต่างจากเบียร์ของเช็กมากนัก หากแต่ควาสจะไม่มีส่วนผสมของแอลกอฮอล์หรืออาจมีได้แต่จะไม่เกิน 1.2%

7. โลกทัศน์ที่มีต่อประเทศรัสเซีย

ลักษณะโลกทัศน์ที่โดดเด่นและชัดเจนมากที่สุดของคนรัสเซียที่มีต่อประเทศชาติของตนเองที่ปรากฏในข้อความโฆษณา คือ ความเป็นชาตินิยม กล่าวคือ ความรักและภาคภูมิใจที่มีต่อประเทศชาติและผลิตภัณฑ์สินค้ำของตนเอง เห็นได้จาก แบรินด์สินค้ำส่วนมากต่างพากันเปิดเผยตัวตนว่าเป็นแบรนด์สินค้ำของประเทศรัสเซียหรือเป็นแบรนด์ที่มีเจ้าของ มีโรงงานผลิตในประเทศรัสเซีย ซึ่งหากเทียบกลับไปเมื่อช่วงต้นปี ค.ศ. 2000 จะพบว่า ลักษณะการสื่อสารของแบรนด์สินค้ำส่วนมากจะสื่อสารอย่างไม่เปิดเผยถึงที่มา หรือแหล่งกำเนิดมากนัก เนื่องจาก ณ เวลานั้นผู้บริโภครัสเซียนิยมซื้อหาสินค้ำที่มาจากต่างประเทศ อย่างไรก็ตาม จากการศึกษาพบว่า ในปัจจุบันโลกทัศน์ของคนรัสเซียที่มีต่อสินค้ำของประเทศตัวเองได้เปลี่ยนแปลงไป โดยจะพบว่า

คนรัสเซียเปิดใจยอมรับและนิยมสินค้าที่มาจากประเทศของตนเองเพิ่มมากขึ้น เห็นได้จาก การเปิดเผยตัวตนที่ชัดเจนของผู้ประกอบการซึ่งถือเป็นกระบวนการที่สำคัญในการสร้างน่าความเชื่อถือในตัวสินค้าผ่านข้อความโฆษณา

ตัวอย่างที่ 16 แบรินด์กระเป๋าหนัง Askent

“Все аксессуары Askent производятся на собственной фабрике в России. Это помогает нам добиваться лучшего качества, так как каждый сотрудник, задействованный в создании аксессуаров Askent - от дизайнера до упаковщика готовой продукции - часть нашей команды.”

(Askent, 2022)

คำแปล Askent ผลิตสินค้าที่โรงงานของเราเองในประเทศรัสเซีย จึงทำให้เราสามารถควบคุมการผลิตได้ในทุกรายละเอียด พนักงานทุกคนล้วนมีส่วนร่วมในการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ตั้งแต่ดีไซน์เนอร์ไปจนถึงพนักงานบรรจุสินค้าที่ต่างเป็นส่วนหนึ่งในทีมของเรา

ตัวอย่างที่ 17 แบรินด์เฟอร์นิเจอร์ Fuga

“Fuga — российская марка рукотворных товаров для дома. Мы придумываем и делаем кухонную утварь, посуду и предметы декора из разных материалов, в первую очередь - из дерева.”

(Fuga, 2022)

คำแปล FUGA เป็นแบรนด์เครื่องใช้ในครัวเรือน แชนด์เมตของรัสเซีย เราได้คิดค้นและผลิตเครื่องใช้ในครัว จานชาม และของตกแต่งบ้านที่ทำจากไม้เป็นหลัก

ตัวอย่างที่ 18 แบรินด์เสื้อผ้า Calipso

“Calipso — российский бренд обуви и аксессуаров, успевший со времени своего основания в 2003 году завоевать уверенные позиции на рынке.”

(Calipso, 2022)

คำแปล Calipso เป็นแบรนด์รองเท้าและเครื่องประดับของรัสเซียที่ประสบความสำเร็จอย่างมากโดยแบรนด์สามารถครองพื้นที่ในตลาดได้อย่างมั่นคงนับตั้งแต่ปี 2003 ที่แบรนด์ได้ก่อตั้งขึ้น

จากตัวอย่างข้างต้นจะพบว่าในข้อความโฆษณามักจะปรากฏ คำคุณศัพท์ คำว่า Российский (Rossiyskiy) หมายถึง ของประเทศรัสเซีย นอกจากนี้ยังพบการระบุชื่อเมืองต่างๆ ในประเทศรัสเซียว่าเป็นสถานที่ที่แบรนด์ได้ก่อตั้งขึ้นหรือเป็นเมืองที่เป็นฐานการผลิต

ตัวอย่างที่ 19 แบรินด์แว่นตา P.Y.E.

“Современная оптика родом из Санкт-Петербурга. Производим оправы под своей маркой, оказываем полный спектр услуг по линзам”.

(P.Y.E., 2022)

คำแปล แว่นตาทันสมัยมีถิ่นกำเนิดจากกรุงเซนต์ปีเตอส์เบิร์ก เราผลิตกรอบแว่น ภายใต้แบรนด์ของเราเองอีกทั้งยังให้บริการตัดแว่นแบบครบวงจร

ตัวอย่างที่ 20 แบรินด์เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ Bagbier

“Пиво Багбир появилось на свет в Омске в 1994 году и сразу завоевало любовь сибиряков

благодаря чистому и гармоничному вкусу с приятной хмелевой горечью и ароматом.”

(Bagbier, 2022)

คำแปล เบียร์ เบ็กบีร์ ถือกำเนิดที่เมือง ออมส์ค ในปี 1994 และได้รับความนิยมจากผู้คนที่ ท้องถิ่นในแถบไซบีเรียทันที ด้วยกลิ่นที่หอมหวาน และรสชาติที่กลมกล่อม

เป็นที่น่าสังเกตว่า การโฆษณาของ แบรินด์สินค้ำรัสเซีย มักมีการใช้สรรพนามว่า “Мы” (my) หมายถึง พวกเรา ในข้อความดังกล่าว ซึ่ง คำว่า “Мы” ในกรณีนี้จะหมายถึง ทีมผู้ผลิต ที่ต้องการข่าวส่งสารข้อมูลต่างๆ ไปยังผู้บริโภค ซึ่งการใช้คำดังกล่าวสามารถสะท้อนอีกหนึ่ง ลักษณะนิสัยประจำชาติของชาวรัสเซียได้ คือ การ เป็นสังคมรวมหมู่ ซึ่งแนวคิดดังกล่าวสอดคล้องกับ Vezhbitskaya (1996) ที่ว่าลักษณะนิสัยที่โดดเด่น ของคนรัสเซีย คือ การให้ความสำคัญกับการอยู่ ร่วมกัน โดยการใช้ สรรพนาม “Мы” ในข้อความ โฆษณาทำให้ผู้บริโภคเกิดความเข้าใจได้ว่า ไม่ ได้อยู่คนเดียวแต่ผู้บริโภคถือเป็นสมาชิกของกลุ่ม ตัวอย่างที่ 21 แบรินด์รองเท้า Camelot

“Мы существуем для тех, кто ценит уникальность своего стиля и стиля от Camelot!”

(Camelot, 2022)

คำแปล พวกเราเกิดมาเพื่อผู้ที่ชื่นชอบ ความมีเอกลักษณ์และสไตล์เฉพาะตัว เพราะ เรา คือ แบรินด์ Camelot!

ตัวอย่างที่ 22 แบรินด์เสื้อผ้า Country Textile

“Наша мастерская создаёт одежду и домашний текстиль для всей семьи. Мы используем

исключительно натуральные материалы: лён, муслин и конопляную ткань, и даже пуговицы только из переработанной скорлупы кокоса.”

(Country Textile, 2022)

คำแปล งานถนอดของของพวกเราคือ การ ได้สร้างสรรค์เสื้อผ้าและสิ่งทอสำหรับใช้ในบ้าน สำหรับทุกคนในครอบครัว พวกเราใช้วัสดุจาก ธรรมชาติโดยเฉพา ผ้าลินิน ผ้าฝ้าย ผ้ามีสลินและ ไยกัญชง แม้แต่กระดุมที่ทำจากกะลามะพร้าว

สรุปและอภิปรายผล

การศึกษาข้อความโฆษณาของแบรินด์ สินค้ำรัสเซียเป็นอีกหนึ่งวิธีที่สามารถทำให้เข้าใจ โลกทัศน์ของชาวรัสเซียที่มีต่อประเทศต่างๆ อีกทั้งยังสามารถสะท้อนให้เห็นถึงอัตลักษณ์ของ ประเทศผ่านการใช้ภาษาในข้อความโฆษณาของ แบรินด์สินค้ำ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของของ Van den Berg (2012) ที่ว่า การโฆษณาไม่ได้ เป็นเพียงแค่นำเสนอสิ่งที่ทำให้เราสนใจสินค้ำ บางประเภทเท่านั้น แต่ยังหมายรวมถึง มีการนำ เสนอเนื้อหาที่เชื่อมโยงกับโลกทัศน์ของเราอย่าง หลีกเลียงไม่ได้ โดยที่โลกทัศน์ของชาวรัสเซียที่มี ต่อประเทศต่างๆ ที่ปรากฏในข้อความโฆษณา ของแบรินด์สินค้ำไม่ได้มีวัตถุประสงค์เพียงเพื่อ ให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภคเท่านั้น แต่ยังรวมไปถึงเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการ ของแบรินด์สินค้ำ (ผู้ประกอบการ) เป็นกลวิธีการ ในการสร้างความน่าเชื่อถือ และทำให้ผู้บริโภค สามารถเชื่อมต่อกับประสบการณ์เดิมของตนเอง โดยการสร้างแรงดึงดูดใจที่มีต่อสินค้ำ เห็นความ จำเป็นจนนำไปสู่การตัดสินใจซื้อในที่สุด

ผลการศึกษาโลกทัศน์ของชาวรัสเซียที่มี ประเทศต่างๆ ในข้อความโฆษณา สามารถแบ่ง เป็น 7 ประเทศ ดังต่อไปนี้ 1) ประเทศอังกฤษ มี

ชั้นสูงหรือราชวงศ์อังกฤษเป็นตัวแทนภาพลักษณ์
ของความอนุรักษนิยม มีระเบียบแบบแผน มีความ
ปราณีตพิถีพิถันและความหรูหรา 2) ประเทศ
อิตาลี ปัจจัยทางด้านภูมิศาสตร์ส่งผลให้ชาวอิตาลี
มีความสุข ร่าเริงสดใส และรักความสนุกสนาน
3) ประเทศฝรั่งเศส ชาวฝรั่งเศสมีอารมณ์ศิลปิน
มีวาทศิลป์ 4) ประเทศเยอรมัน สินค้าเยอรมันมี
คุณภาพจากการใช้เทคโนโลยีขั้นสูง นวัตกรรมที่
ทันสมัย และชาวเยอรมันที่มีนิสัยรักการทำงาน
มีระเบียบวินัย และตรงต่อเวลา 5) ประเทศจีน
มีชาเป็นสัญลักษณ์ของมิตรภาพและเป็นยาบำบัด
รักษาโรค 6) ประเทศเช็กเกีย ผลิตภัณฑ์ที่ชาว
รัสเซียชื่นชอบด้วยคุณสมบัติและรสชาติที่ชาว
รัสเซียคุ้นเคย 7) ประเทศรัสเซีย เป็นประเทศ
ชาตินิยมและมีรูปแบบสังคมที่ยึดถือคตินิยม

จะเห็นได้ว่า ชาอังกฤษกับชาจีนใน โลก
ทัศน์ของชาวรัสเซียมีภาพลักษณ์ที่แตกต่างกัน
กล่าวคือ สำหรับชาวรัสเซีย ชาอังกฤษ มี นัยยะ
สื่อถึง ความหรูหรา ความปราณีตบรรจง ส่วนชา
จีนจะมีนัยยะสื่อถึง มิตรภาพและการดูแลรักษา
สุขภาพ และมีสรรพคุณที่เป็นยา

ส่วนสาเหตุที่ตัวอย่างข้อความโฆษณา
สินค้าที่มาจากประเทศเช็กเกียและมีประเทศจีน
มีไม่มากนัก เนื่องจาก สำหรับชาวรัสเซียสินค้า
ที่มีชื่อเสียงจากประเทศเช็กเกียมีเพียงแคเบียร์
และคริสตัล ซึ่งคริสตัลเป็นสินค้าที่มีวางขายอยู่
ทั่วไปในประเทศรัสเซีย และจากพื้นฐานความ
คิด ของชาวรัสเซียย่อมจะเห็นว่า คริสตัลของ
รัสเซียย่อมมีคุณภาพที่ ดีกว่าคริสตัลของประเทศ
อื่น ดังนั้น จึงมีเพียงแคเบียร์จากประเทศเช็กเกีย
เท่านั้นที่ชาวรัสเซียให้การยอมรับในฐานะเป็น
สินค้าทางเลือกมากกว่ายอมรับว่าเป็นสินค้าที่ดี
ที่สุด ประการต่อมา หากเป็นสินค้าจากประเทศจีน
สำหรับชาวรัสเซียแล้วยังมีอคติอยู่มากในแง่ของ
คุณภาพและกระบวนการในการผลิต โดยหนึ่งใน

ประเภทของสินค้าจากจีนที่เป็นที่ยอมรับสำหรับ
คนรัสเซีย คือ ใบชา

จะเห็นได้ว่า ข้อความโฆษณาของ
แบรนด์สินค้าสามารถสะท้อนให้เห็นถึงโลกทัศน์
ของคนรัสเซียที่มีต่อประเทศต่างๆ ได้หลากหลาย
ซึ่งล้วนเป็นโลกทัศน์ในแง่ดี เนื่องจาก การใส่
แนวคิดเกี่ยวกับโลกทัศน์ในข้อความโฆษณามี
วัตถุประสงค์หลักคือ เพื่อสร้างแรงจูงใจและกระตุ้น
ให้ผู้บริโภคเกิดความต้องการในการซื้อสินค้า
ดังนั้น หากในข้อความโฆษณามีโลกทัศน์ในแง่ดี
ของประเทศต่างๆ ย่อมส่งผลต่อภาพลักษณ์ที่ดี
ของแบรนด์สินค้า จากผลการศึกษายังพบว่า
โลกทัศน์ที่เด่นชัดที่สุดของคนรัสเซียที่มีต่อ
ประเทศชาติของตนเอง คือ ความรักและภาคภูมิใจ
ที่มีต่อประเทศและสินค้าต่างๆ ของประเทศตนเอง
ดังนั้นจึงสามารถกล่าวได้ว่า ความรักชาติ
ชาตินิยม คือ อัตลักษณ์ของคนรัสเซีย โดย
เฉพาะอย่างยิ่งในยุควิกฤตการณ์การเมืองระหว่าง
ประเทศในปัจจุบันที่ทำให้บริษัทต่างชาติหลาย
แห่งได้ปิดตัวลงหรือยกเลิกการค้าขายกับประเทศ
รัสเซีย อันเป็นผลมาจากมาตรการการคว่ำบาตร
ของชาติตะวันตก ความรู้สึกดังกล่าวยิ่งเพิ่มมาก
ขึ้นเป็นเท่าทวีคูณ ทำให้ในปัจจุบันคนรัสเซีย
ส่วนมากหันมาใช้สินค้าที่ผลิตในประเทศของตน
หรือเดินทางท่องเที่ยวภายในประเทศรัสเซีย

ข้อเสนอแนะ

การนำแนวคิดโลกทัศน์ที่เกี่ยวข้อง
กับชนชาติหรือประเทศต่างๆ ไปใช้ในข้อความ
โฆษณาจำเป็นต้องมีความสอดคล้องกับประเภท
ของผลิตภัณฑ์ที่ต้องการโฆษณา เช่น หากเป็น
ผลิตภัณฑ์เสื้อผ้า เครื่องแต่งกาย หรือพาสต้าควร
ใส่แนวคิดโลกทัศน์ที่เกี่ยวกับชาวอิตาลี หากเป็น
ผลิตภัณฑ์ที่ใช้ต้องเทคโนโลยีขั้นสูงในการผลิต
จำพวกเครื่องใช้ไฟฟ้า หรือรถยนต์ต้องเป็น
ผลิตภัณฑ์จากประเทศเยอรมัน เป็นต้น ด้วยเหตุนี้

ในอนาคตควรมีการศึกษาเรื่องดังกล่าวเพิ่มเติม เพื่อเป็นประโยชน์ให้กับผู้ประกอบการที่สนใจ ขยายตลาดไปยังประเทศรัสเซีย

นอกจากนี้ ข้อมูลที่ได้ยังสามารถนำไป ศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับโลกทัศน์ของชาวรัสเซีย ในด้านอื่นๆ เช่น โลกทัศน์ต่อธรรมชาติ และ โลกทัศน์ต่อสิ่งเหนือธรรมชาติ เป็นต้น อีกทั้งยัง

สามารถศึกษาได้จากงานเขียนประเภทอื่นๆ เช่น สุภาษิต วรรณกรรม นิทาน หรือในทางกลับกัน อาจเป็นการศึกษาโลกทัศน์ของชาวรัสเซียที่มี ต่อชาวไทยเพื่อนำไปสู่การสร้างความเข้าใจอันดี ระหว่างสองชนชาติที่มีประวัติความสัมพันธ์อันดี ต่อกันที่ยาวนานกว่า 125 ปี

เอกสารอ้างอิง

- ปราณี กุลละวณิชย์, กัลยา ดิงศภักดิ์, ม.ร.ว., สุดาพร, ลักษณะียนาวิน และอมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. (2540). *ภาษาทัศน* (พิมพ์ครั้งที่ 4). สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานราชบัณฑิตยสภา. (2550). *โลกทัศน์*. สำนักงานราชบัณฑิตยสภา.
- สุภาพร คงศิริรัตน์. (2557). โลกทัศน์เกี่ยวกับผู้นำในภาษิตลาว. *วารสารอารยธรรมศึกษา ไชย-สาละวิน*, 5(2), 107-136.
- ศิริพร มณีชูเกตุ. (2559). โลกทัศน์ของคนอินโดนีเซียจากภาษิต. *วารสารศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้*, 4(2), 62-78.
- Anna verdi. (2022). *ANNA VERDI - Italian brand of premium women's clothing*. <https://annaverdi.com/anna-verdi/o-nas/>
- Askent. (2022). *Aksessuary*. <https://vsliga.ru/shop/aksessuary/askent/>
- Bagbier. (2022). *Informatsiya a kompani*. <https://company.unipack.ru/18464/>
- Bernley. (2022). *Bernley tea collection*. <https://bernley.ru/produktsiya/bernley/>
- Burton, P. W. (1999). *Advertising copywriting* (7th ed.). NTC Business Book.
- Calipso. (2022). *Company kalipso*. <https://manufacturers.ru/company/kalipso>
- Camelot. (2022). *Camelot*. <http://camelot.ru/>
- Clark, M. E. (2002). *In search of human nature*. Routledge.
- Coffesso. (2022). *Italijanskiye abychai upatrebleniya*. <https://tartufi.ru/articles/sekrety-populyarnosti-italijanskogo-k/>
- Cristina Rui. (2022). *Apisaniye brenda*. <https://www.alltime.ru/brand/?ID=451>
- Country Textile. (2022). *A kompaniya*. <https://countrytextile.co/about/>
- Fineshoes. (2022). *Fineshoes*. <https://fineshoes.ru/>
- Fuga. (2022). *Manufacturers Fuga*. <https://www.cosmorelax.ru/manufacturers/fuga/>
- Gipfel. (2022). *A kompaniya Gipfel*. <https://gipfel.ru/company/>
- Grand di pasta. (2022). *Grand di Pasta - FORM OF HAPPINESS!*. <https://granddipasta.com/ru/>
- Hilltop. (2022). *A padarochnam chae*. <http://hilltop.ru/index/o-podarochnom-chae/>

- Hong, Ying-yi, Morris, M. W., Chiu, Chi-yue, & Benet-Martínez, V. (2000). Multicultural minds: A dynamic constructivist approach to culture and cognition. *American Psychologist*, 55(7), 709-720. <https://doi.org/10.1037/0003-066X.55.7.709>
- Ilichev, L. F., Fedoseyev, P. N., Kovalov, S. M., & Panov, V. G. (1983). *Filosofskiy entsiklopedicheskiy slovar*. Sovetskaya entsiklopediya.
- Jenkins, O. (2007). *Worldview in culture*. Thoughts and Resources on Culture, Language, Worldview and Relationships.
- John Jeniford. (2021). *A brende*. <https://www.johnjeniford.ru/ru/page/brand>
- Krona. (2022). *A kompaniya*. <https://krona.ru/about/>
- Maitre. (2022). *Maitre*. <https://vos.by/katalog/proizvoditeli/maitre>
- Olthuis, J. (1985). On worldviews. *Christian Scholars Review*, 14(2), 153-164.
- P.Y.E. (2022). *A kompaniya*. <https://pyeoptics.com/pages/about/>
- Richard. (2022). *About Richard*. <https://richard-tea.com/>
- Ritter. (2022). *Ritter*. <http://ritter-manfashion.ru/>
- Sandakova, L. B. (2018). Language, worldview, world picture: the problem of interdependence. *Siberian Journal of Philosophy*, 6(4), 46-57. <https://doi.org/10.25205/2541-7517-2018-16-4-46-57>.
- Sergio Belotti. (2022). *Sergio Belotti*. <https://belotti.shop/>
- Sire, J. W. (2004). *Naming the elephant: Worldview as a concept*. Intersivity Press.
- Taylor, R. (1978). *How to start and succeed in a business of your own*. Reston.
- Usmonov, S. K., & Kritskaya, N. V. (2016). Tajik proverbs in the mirror of national culture. *Tomsk State Pedagogical University Bulletin*, 10(175), 103-106.
- Van den Berg, M. (2012). *Analysing commercials: on what kind of world views the advertising industry is feeding us?*. Council of Europe, Pestalozzi Programme Training Units.
- Vezhbitskaya, A. (1996). *Yazyk. Kultura. Poznaniye. Russkiye slovari*.
- Zatecky Gus. (2022). *Zatecky Gus Svetly*. <https://corporate.baltika.ru/brands/zatecky-gus/zatecky-gus-svetly/?CKey=>
- Zalis, S. (2019). *Inclusive ads are affecting consumer behavior, according to new research. Future of Marketing*. <https://www.thinkwithgoogle.com/future-of-marketing/management-and-culture/diversity-and-inclusion/thought-leadership-marketing-diversity-inclusion/>

การพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนบ้านห้วยหละ อำเภอบ้านโฮ้ง จังหวัดลำพูน

The Development of Student Care System of Ban Huai La School, Ban Hong District, Lamphun Province

นิรัญ เหลืองอร่าม¹
Nirun Loungaram¹

Received: 15 November 2022

Revised: 17 January 2023

Accepted: 30 January 2023

บทคัดย่อ

งานวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยมีวัตถุประสงค์เฉพาะ ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการในการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนบ้านห้วยหละ 2) เพื่อพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนบ้านห้วยหละอำเภอบ้านโฮ้งจังหวัดลำพูน 3) เพื่อทดลองใช้และขยายผลการใช้ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนบ้านห้วยหละ และ 4) เพื่อประเมินการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนบ้านห้วยหละกลุ่มผู้ให้ข้อมูลให้แก่ผู้บริหาร ศึกษานิเทศก์ครู ผู้ปกครองและนักเรียนโรงเรียนบ้านห้วยหละอำเภอบ้านโฮ้งจังหวัดลำพูนเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่แบบบันทึกการสนทนากลุ่มแบบประเมินระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนแบบประเมินประสิทธิภาพแบบวัดความพึงพอใจต่อการใช้ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนและแบบประเมินการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในภาพรวม วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณด้วยความถี่ร้อยละค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) ผลการวิจัยพบว่า

1. โรงเรียนบ้านห้วยหละอำเภอบ้านโฮ้งจังหวัดลำพูนมีสภาพปัญหาในการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน พบว่ามีนักเรียนบางส่วนมีพฤติกรรมที่เป็นปัญหามีนักเรียนที่เป็นกลุ่มเสี่ยงเช่นนักเรียนมีปัญหาการแต่งกายไม่เรียบร้อยความประพฤติไม่เหมาะสมมีพฤติกรรมก้าวร้าวนักเรียนเสี่ยงต่อการเกี่ยวข้องกับสิ่งเสพติดประกอบกับข้อมูลจากการประชุมและสะท้อนปัญหาร่วมกันของคณะครูในโรงเรียนพบว่าสิ่งที่ทำให้การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนบ้านห้วยหละยังไม่ประสบความสำเร็จเกิดจากปัจจัยภายในองค์กรซึ่งเป็นจุดอ่อนของโรงเรียนคือความรู้ความเข้าใจในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของครูกระบวนการและวิธีการในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือมีการเปลี่ยนครูที่ปรึกษาทุกปีและครูไม่สามารถติดตามดูแลนักเรียนได้อย่างทั่วถึง จึงทำให้แก้ไขปัญหาค

¹ ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านห้วยหละ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูน เขต 2.
E-mail: gnirun111@gmail.com

¹ The Director of Ban Huai La School, Ban Hong District, Lamphun Province, Lamphun Primary Educational Service Area
Office E-mail: nirut11@gmail.com

ผู้เรียนไม่ถูกจุดส่งผลให้โรงเรียนมีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเพื่อให้ครูผู้ปกครองและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการในระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนและเพื่อให้ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนบ้านห้วยหละมีแนวทางการดำเนินงานที่มีการนำวัฒนธรรมของชาติพันธุ์ของชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างเป็นระบบ 2) ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนบ้านห้วยหละอำเภอบ้านไผ่จังหวัดลำพูนประกอบไปด้วยหลักการและเหตุผลวัตถุประสงค์แนวทางและวิธีปฏิบัติและขั้นตอนการดำเนินงานของระบบผลการตรวจสอบความสอดคล้องขององค์ประกอบระบบพบว่าองค์ประกอบมีความสอดคล้องกันอยู่ในระดับมากที่สุดและผลการตรวจสอบความถูกต้องความเหมาะสมความเป็นไปได้และการใช้ประโยชน์ของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนบ้านห้วยหละมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก 3) ผลการทดลองใช้และการขยายผลการใช้ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนบ้านห้วยหละพบว่าระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนบ้านห้วยหละมีประสิทธิภาพอยู่ในระดับมาก ผู้เรียนมีสุขภาวะที่ดีและมีสุนทรียภาพผู้เรียนมีคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ และผู้เรียนมีทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองรักการเรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องและกลุ่มเป้าหมายมีความพึงพอใจต่อการใช้ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนอยู่ในระดับมากที่สุด 4) การประเมินการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนบ้านห้วยหละพบว่าทั้งด้านบริบทปัจจัยนำเข้ากระบวนการผลิตและผลกระทบบมีผลการประเมินอยู่ในระดับมากทุกด้าน

คำสำคัญ: การพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียน, โรงเรียนบ้านห้วยหละ อำเภอบ้านไผ่, จังหวัดลำพูน

Abstract

The objectives of this research are. - 1) to study the need for developing a student care system 2) to develop a student care system of Ban Huai La School, Ban Hong District, Lamphun Province 3) to test the use of the student care system, and 4) to evaluate the development of the student care system. The group of informants consisted of administrators, supervisors, teachers and students of Ban Huai La School, Ban Hong District, Lamphun Province. The research instruments were a group discussion on the needs and requirements for developing, a form reporting model evaluation, a form reporting efficiency assessment, a form reporting satisfaction with the use of the system, and a system development assessment form. The data were analyzed by frequency distribution, percentage, mean, standard deviation and content analysis. The results were as follows.

Ban Huai La School, Ban Hong District, Lamphun Province needs to develop a student care system allowing parents and communities to participate in the operation of the student support system and to provide a system to support students because there is a systematic approach to implementing a system that brings the ethnic culture of the community to participate in the systematic care and assistance of students. 2) The student care system at the school consists of principles and reasons, objectives, guidelines and practices and operating

procedures of the system. The results of conformity examination of the system components revealed that they were consistent at a very high level and the results of validation, suitability, feasibility and utilization of the system was at a high level. 3) The results of the test and the use of the student care system of Ban Huai La School, Ban Hong District, Lamphun Province found that the system and the students' efficiency were at a very high level. There was satisfaction in using the system at a very high level. 4) The assessment of the student care system found that the context, inputs, processes, outputs and impacts, were assessed at a high level in all aspects.

Keywords: The development of student care system, Ban Huai La School Ban Hong District, Lamphun province

บทนำ

ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นกระบวนการหนึ่งในการบริหารจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่จะดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้เป็นบุคคลที่สมบูรณ์พร้อมด้วยคุณลักษณะความเป็นคนดีมีความรู้ความสามารถที่จะดำรงชีพในศตวรรษที่ 21 ได้อย่างมีคุณภาพชีวิตที่ดีด้วยขั้นตอนวิธีการและเครื่องมือการทำงานที่ชัดเจน มีครูที่ปรึกษาเป็นบุคลากรหลักในการดำเนินงานและการมีส่วนร่วมของบุคลากรเครือข่ายที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา อาทิ คณะกรรมการเครือข่ายของสถานศึกษา ผู้ปกครองชุมชนผู้บริหารครูทุกคนฯลฯ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) จึงกำหนดนโยบายสำคัญให้สถานศึกษาในสังกัดทุกแห่งจัดให้มีระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนและดำเนินการอย่างจริงจังต่อเนื่องเพื่อให้เกิดความยั่งยืนซึ่งนักเรียนทุกคนจะต้องได้รับการดูแลช่วยเหลือพิทักษ์ปกป้องคุ้มครองอย่างรอบด้านด้วยกระบวนการที่ถูกต้องเหมาะสมและทันเหตุการณ์ได้รับการพัฒนาในทุกมิติเพื่อให้เป็นคนดีมีความสุขและปลอดภัยในสภาพสังคมปัจจุบัน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 35, 2562, หน้า 1)

ประโยชน์ของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน (กรมสุขภาพจิต, 2551, หน้า 76) ได้กล่าวไว้ดังนี้ (1) นักเรียนได้รับการดูแลช่วยเหลืออย่างทั่วถึงและตรงตามสภาพปัญหา (2) สัมพันธภาพระหว่างครูนักเรียนเป็นไปด้วยดีและอบอุ่น (3) นักเรียนรู้จักตนเองและควบคุมตนเองได้ (4) นักเรียนเรียนรู้อย่างมีความสุขและ (5) นักเรียนมีการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2546, หน้า 46) ได้กล่าวไว้ดังนี้ (1) นักเรียนได้รับการดูแลช่วยเหลือและพัฒนาสุขภาพกายสุขภาพจิตและสภาพแวดล้อมทางสังคมอย่างทั่วถึงได้รับป้องกันแก้ไขปัญหาด้านการเรียนรู้และความสามารถพิเศษได้รู้จักตนเองสามารถปรับตัวมีทักษะทางสังคมและอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุขมีทักษะชีวิตและมีสัมพันธภาพที่ดีกับเพื่อนครูและผู้ปกครอง (2) ผู้ปกครองชุมชนตระหนักในการมีส่วนร่วมกับโรงเรียนเข้าใจถึงวิธีการอบรมสั่งสอนบุตรหลานเป็นตัวอย่างที่ดีแก่บุตรหลานและบุคคลในชุมชนมีสัมพันธภาพที่ดีกับบุตรหลานเป็นครอบครัวที่เข้มแข็ง (3) ครูตระหนักและเห็นความสำคัญในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนมีเจตคติที่ดีต่อผู้เรียน มีผลงานสอดคล้องกับมาตรฐานการประเมินคุณภาพการศึกษามีความรักและ

ศรัทธาในวิชาชีพครู (4) ผู้บริหารรู้จักสภาพของครูในการขับเคลื่อนให้เกิดการปฏิรูปการเรียนรู้ได้ข้อมูลพื้นฐานของนักเรียน ใช้ในการกำหนดแนวทางในการพัฒนานักเรียน หลักสูตรและคุณภาพการจัดการศึกษามีรูปแบบกระบวนการพัฒนาและการพัฒนาเชิงระบบภายใต้การมีส่วนร่วม (5) โรงเรียนมีผลการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษาได้รับการยอมรับการสนับสนุนและความร่วมมือจากชุมชนและองค์กรที่เกี่ยวข้อง มีการพัฒนาสังคมแห่งการเรียนรู้และเอื้ออาทร (6) หน่วยงานต้นสังกัดพัฒนานวัตกรรมในการพัฒนานักเรียนพัฒนาองค์ความรู้เกี่ยวกับการทำงาน การนิเทศติดตามผลประเมินผลและการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนมีระบบข้อมูลสารสนเทศทั้งข้อมูลระดับบุคคลและระดับโรงเรียนเพื่อพัฒนางานต่อไป (7) ประเทศชาติมีประชากรที่มีคุณภาพดีมีปัญญาและมีความสุขมีการเชื่อมโยงข้อมูลของเยาวชนทุกระดับลดปัญหาที่ส่งผลต่อเด็กและเยาวชนลดค่าใช้จ่ายของหน่วยงานต่างๆ ประชาชนมีคุณภาพเป็นกำลังอันสำคัญในการพัฒนาประเทศ ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนจึงต้องอาศัยความรักและความเมตตาที่มีต่อศิษย์และภาคภูมิใจในบทบาทที่มีส่วนสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเยาวชนให้เติบโตงอกงามเป็นบุคคลที่มีคุณค่าของสังคมอันจะเป็นเกราะป้องกันปัญหาเศรษฐกิจปัญหาการระบาดของสารเสพติดปัญหาการแข่งขันในรูปแบบต่างๆ ปัญหาครอบครัวซึ่งก่อให้เกิดความทุกข์ ความวิตกกังวล ความเครียดมีการปรับตัวที่ไม่เหมาะสมเนื่องจากความหลากหลายในแต่ละปัญหาที่เกิดขึ้นการดำเนินงานด้านการดูแลช่วยเหลือนักเรียนจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากครูทุกคนโดยต้องมีการประสานการทำงานที่เป็นระบบมีหลักฐานการปฏิบัติงานที่มีเทคนิควิธีการหรือการใช้เครื่องมือต่างๆ ในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยเฉพาะ

นักเรียนกลุ่มเสี่ยงที่ต้องใช้ความร่วมมือจากทุกฝ่ายทั้งทางตรงและทางอ้อมไม่ว่าจะเป็นครู นักเรียนผู้ปกครองชุมชนและสังคมอันจะสร้างสังคมที่ดีน่าอยู่ปลูกฝังเยาวชนของชาติให้เป็นคนดีของสังคมอย่างยั่งยืน

โรงเรียนบ้านห้วยหละอำเภอบ้านไผ่ จังหวัดลำพูนเป็นหน่วยงานทางการศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูนเขต 2 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกระทรวงศึกษาธิการมีหน้าที่หลักในการจัดการศึกษาทั้งในระดับปฐมวัยระดับประถมศึกษาและระดับมัธยมศึกษาตอนต้นซึ่งเป็นการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพ.ศ.2542 ปัจจุบันโรงเรียนเปิดทำการสอนตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาล 2 ถึงระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ซึ่งจากข้อมูลในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนบ้านห้วยหละอำเภอบ้านไผ่จังหวัดลำพูนที่ได้ดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง พบว่ามีข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนาตามกฎกระทรวงว่าด้วยระบบหลักเกณฑ์และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษาพ.ศ.2560 ที่สรุปว่าเด็กส่วนหนึ่งควรได้รับการพัฒนาให้มีความสามารถปฏิบัติตามกฎของห้องเรียนและสถานศึกษาให้มากขึ้นโดยการจัดกิจกรรมให้เด็กปฏิบัติตามข้อตกลงของโรงเรียนเช่นปฏิบัติตามกฎของสถานศึกษาควรได้รับการพัฒนาให้ปฏิบัติตามวัฒนธรรมไทยและหลักศาสนาที่นับถือโดยการฝึกมารยาทในการพูดการฟังการไหว้การแสดงความเคารพผู้ใหญ่หรือมารยาทการรับประทานอาหารได้เหมาะสมตามวัยและควรได้รับการพัฒนาให้รู้จักการเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดีโดยจัดกิจกรรมรับฟังความคิดเห็นของเพื่อนในการทำงานร่วมกันแสดงความคิดเห็นในที่ประชุมหรือการทำงานต่างๆ ร่วมกับเพื่อนสอดคล้องกับรายงานการปฏิบัติงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนปีการศึกษา2560

ของโรงเรียนบ้านห้วยหละ พบว่ามีนักเรียนบางส่วนมีพฤติกรรมที่เป็นปัญหามีนักเรียนที่เป็นกลุ่มเสี่ยงเช่นนักเรียนมีปัญหาการแต่งกายไม่เรียบร้อยความประพฤติไม่เหมาะสมมีพฤติกรรมก้าวร้าวนักเรียนเสี่ยงต่อการเกี่ยวข้องกับสิ่งเสพติดประกอบกับข้อมูลจากการประชุมและสะท้อนปัญหาาร่วมกันของคณะครูในโรงเรียนพบว่าสิ่งที่ทำให้การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนบ้านห้วยหละยังไม่ประสบความสำเร็จเกิดจากปัจจัยภายในองค์กรซึ่งเป็นจุดอ่อนของโรงเรียนคือความรู้ความเข้าใจในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของครูกระบวนการและวิธีการในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนมีการเปลี่ยนครูที่ปรึกษาทุกปีและครูไม่สามารถติดตามดูแลนักเรียนได้อย่างทั่วถึงจึงทำให้แก้ไขปัญหาลูกเรียนไม่ถูกจุด

จากสภาพปัญหาดังกล่าวข้างต้นงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนถือเป็นสิ่งสำคัญที่จะต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องให้เป็นระบบเพื่อให้ให้นักเรียนได้พัฒนาตนเองเต็มตามศักยภาพมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ผู้วิจัยซึ่งเป็นผู้บริหารสถานศึกษาจึงให้ความสำคัญและมีความสนใจในการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนบ้านห้วยหละอำเภอบ้านไธสงจังหวัดลำพูนให้มีประสิทธิภาพเหมาะสมกับสภาพการดำเนินงานของโรงเรียนนอกจากนี้ผู้วิจัยยังเล็งเห็นจุดสำคัญของการพัฒนาร่วมกับชุมชนที่สามารถนำมาใช้ในการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนบ้านห้วยหละได้ทั้งนี้เพราะนักเรียนโรงเรียนบ้านห้วยหละร้อยละ 100 เป็นนักเรียนชาติพันธุ์กะเหรี่ยงที่มีวัฒนธรรมเฉพาะที่โดดเด่นมีกระบวนการทางสังคมที่สามารถควบคุมและขัดเกลาสมาชิกได้เป็นอย่างดีหากนำกระบวนการทางวัฒนธรรมของชาติพันธุ์ของนักเรียนดังกล่าวมาประยุกต์ใช้กับระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ของโรงเรียนบ้านห้วยหละจะสามารถทำให้การขับเคลื่อนการดำเนินงานและการแก้ไขปัญหาดลอดจนการส่งเสริมศักยภาพของนักเรียนได้เป็นอย่างดีรวมทั้งสามารถนำไปใช้แก้ไขปัญหาดต่างๆในระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้อย่างถูกต้องมีคุณภาพและประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ของหน่วยงานต้นสังกัดตลอดจนแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นในสภาพแวดล้อมของชุมชนสังคมต่อไป

ทั้งนี้ ในการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยตามกระบวนการวิจัยและพัฒนา (research and development) โดยมีขอบเขตของการวิจัยที่แบ่งออกเป็น 4 ระยะคือ ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการในการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนบ้านห้วยหละอำเภอบ้านไธสงจังหวัดลำพูน ระยะที่ 2 การพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนบ้านห้วยหละอำเภอบ้านไธสงจังหวัดลำพูน ระยะที่ 3 การทดลองใช้และการขยายผลการใช้ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนบ้านห้วยหละอำเภอบ้านไธสงจังหวัดลำพูน และระยะที่ 4 การประเมินการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนบ้านห้วยหละอำเภอบ้านไธสงจังหวัดลำพูน ซึ่งในระยะที่ 4 นี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการประเมินการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนบ้านห้วยหละอำเภอบ้านไธสงจังหวัดลำพูนโดยใช้รูปแบบการประเมิน CIPPI Model คือการประเมินด้านบริบทด้านปัจจัยนำเข้าด้านกระบวนการด้านผลผลิตและผลกระทบจากการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนบ้านห้วยหละอำเภอบ้านไธสงจังหวัดลำพูน โดยการประเมินนี้ จะมีการประเมินมาตั้งแต่ระยะที่ 1 ถึงระยะที่ 4 ในทุกกระบวนการดำเนินการวิจัย แต่ในระยะที่ 4 จะเป็นการศึกษาถึงผลกระทบที่เกิดจากการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนบ้านห้วยหละอำเภอบ้านไธสงจังหวัดลำพูน

ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่า การพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนบ้านห้วยหละอำเภอบ้านโฮ่งจังหวัดลำพูน จะส่งผลให้การดำเนินงานในการพัฒนานักเรียน ตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลอย่างสูงสุดต่อนักเรียน

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนบ้านห้วยหละ อำเภอบ้านโฮ่ง จังหวัดลำพูน โดยมีจุดประสงค์เฉพาะ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการในการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนบ้านห้วยหละ อำเภอบ้านโฮ่ง จังหวัดลำพูน
2. เพื่อพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนบ้านห้วยหละอำเภอบ้านโฮ่ง จังหวัดลำพูน
3. เพื่อทดลองใช้และขยายผลการใช้ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนบ้านห้วยหละอำเภอบ้านโฮ่ง จังหวัดลำพูน
4. เพื่อประเมินการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนบ้านห้วยหละอำเภอบ้านโฮ่ง จังหวัดลำพูน

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัย เรื่องการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนบ้านห้วยหละ อำเภอบ้านโฮ่ง จังหวัดลำพูน เป็นการศึกษาวิจัยและพัฒนา (research and development) โดยมีขอบเขตของการวิจัยที่แบ่งออกเป็น 4 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการในการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนบ้านห้วยหละ อำเภอบ้านโฮ่ง จังหวัดลำพูน

กลุ่มเป้าหมาย

1. ผู้บริหารโรงเรียนบ้านห้วยหละ อำเภอบ้านโฮ่ง จังหวัดลำพูน จำนวน 1 คน โดยการเลือกแบบเจาะจงเนื่องจากดำรงตำแหน่งเป็นผู้ช่วยผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านห้วยหละ

2. ศึกษาพิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูน เขต 2 จำนวน 1 คนโดยการเลือกแบบเจาะจงศึกษาพิเศษผู้ที่รับผิดชอบดูแลเครือข่ายสถานศึกษาเวียงกานต์ อำเภอบ้านโฮ่ง จังหวัดลำพูน

3. ครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูน เขต 2 ที่ปฏิบัติหน้าที่สอนในโรงเรียนบ้านห้วยหละ อำเภอบ้านโฮ่ง จังหวัดลำพูน ปีการศึกษา 2561 จำนวน 13 คน

4. ตัวแทนผู้ปกครองนักเรียน ได้มาด้วยการเจาะจง (purposive sampling) จากการคัดเลือกจากตัวแทนผู้ปกครองห้องเรียนละ 2 คน รวมจำนวน 22 คน

5. นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นโรงเรียนบ้านห้วยหละ อำเภอบ้านโฮ่ง จังหวัดลำพูน จำนวน 6 คน ได้มาด้วยการเจาะจง (purposive sampling) จากการคัดเลือกจากนักเรียนที่ทำหน้าที่หัวหน้าชั้นเรียนและรองหัวหน้าชั้นเรียน

6. นักเรียนที่เป็นคณะกรรมการสภานักเรียน โรงเรียนบ้านห้วยหละ อำเภอบ้านโฮ่ง จังหวัดลำพูน จำนวน 12 คน ได้มาด้วยการเจาะจง (purposive sampling) จากการคัดเลือกจากนักเรียนที่ทำหน้าที่คณะกรรมการสภานักเรียนปีการศึกษา 2561

ระยะที่ 2 การพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนบ้านห้วยหละ อำเภอบ้านโฮ่ง จังหวัดลำพูน

การดำเนินการวิจัยระยะที่ 2 ประกอบไปด้วย 2 ขั้นตอนย่อยคือ

2.1 การยกร่างระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนบ้านห้วยหละ อำเภอบ้านไธสง จังหวัดลำพูน

2.2 การประเมินร่างระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนบ้านห้วยหละ อำเภอบ้านไธสง จังหวัดลำพูน

ระยะที่ 2.1 การยกร่างระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนบ้านห้วยหละ อำเภอบ้านไธสง จังหวัดลำพูนโดยอาศัยข้อมูลจากระยะที่ 1 เป็นพื้นฐาน

กลุ่มเป้าหมาย

1. ผู้บริหารโรงเรียนในเครือข่ายสถานศึกษาเวียงกานต์ อำเภอบ้านไธสง จังหวัดลำพูน จำนวน 3 คน

2. ครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูน เขต 2 จำนวน 1 คน โดยการเลือกแบบเจาะจงศึกษานิเทศก์ผู้ที่รับผิดชอบดูแลเครือข่ายสถานศึกษาเวียงกานต์ อำเภอบ้านไธสง จังหวัดลำพูน

3. กลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน จำนวน 3 คน

4. ครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูน เขต 2 ที่ปฏิบัติหน้าที่สอนในโรงเรียนบ้านห้วยหละ อำเภอบ้านไธสง จังหวัดลำพูน ปีการศึกษา 2562 จำนวน 13 คน

ระยะที่ 2.2 การประเมินร่างระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนบ้านห้วยหละ อำเภอบ้านไธสง จังหวัดลำพูน

กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มผู้เชี่ยวชาญที่ใช้ในการประเมินร่างระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนบ้าน

ห้วยหละ อำเภอบ้านไธสง จังหวัดลำพูนจำนวน 5 คน

ระยะที่ 3 การทดลองใช้และการขยายผลการใช้ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนบ้านห้วยหละ อำเภอบ้านไธสง จังหวัดลำพูน

การดำเนินการวิจัยระยะที่ 3 ผู้วิจัยดำเนินการ 2 ขั้นตอนย่อย ดังนี้

3.1 การทดลองใช้ (tryout) ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนบ้านห้วยหละ อำเภอบ้านไธสง จังหวัดลำพูน ในปีการศึกษา 2562

3.2 การขยายผล (implementation) การใช้ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนบ้านห้วยหละ อำเภอบ้านไธสง จังหวัดลำพูน ในปีการศึกษา 2563

3.3 การทดลองใช้ (tryout) ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนบ้านห้วยหละ อำเภอบ้านไธสง จังหวัดลำพูน ในปีการศึกษา 2562

กลุ่มเป้าหมาย

1. ผู้บริหารโรงเรียนบ้านห้วยหละ อำเภอบ้านไธสง จังหวัดลำพูน จำนวน 1 คน โดยการเลือกแบบเจาะจงเนื่องจากดำรงตำแหน่งเป็นผู้ช่วยผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านห้วยหละ

2. ครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูน เขต 2 ที่ปฏิบัติหน้าที่สอนในโรงเรียนบ้านห้วยหละ อำเภอบ้านไธสง จังหวัดลำพูน ปีการศึกษา 2563 จำนวน 13 คน

3. นักเรียน โรงเรียนบ้านห้วยหละ อำเภอบ้านไธสง จังหวัดลำพูน ปีการศึกษา 2562 จำนวน 100 คน

3.4 การขยายผล (implementation) การใช้ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนบ้านห้วยหละ อำเภอบ้านไธสง จังหวัดลำพูน ในปีการศึกษา 2563

กลุ่มเป้าหมาย

1. ผู้บริหารโรงเรียนบ้านห้วยหละ อำเภอบ้านโฮ่ง จังหวัดลำพูน จำนวน 1 คน โดยการเลือกแบบเจาะจงเนื่องจากดำรงตำแหน่งเป็นผู้ช่วยผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านห้วยหละ

2. ครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูน เขต 2 ที่ปฏิบัติหน้าที่สอนในโรงเรียนบ้านห้วยหละ อำเภอบ้านโฮ่ง จังหวัดลำพูน ปีการศึกษา 2563 จำนวน 13 คน

3. นักเรียน โรงเรียนบ้านห้วยหละ อำเภอบ้านโฮ่ง จังหวัดลำพูน ปีการศึกษา 2563 จำนวน 100 คน

ระยะที่ 4 การประเมินการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนบ้านห้วยหละ อำเภอบ้านโฮ่ง จังหวัดลำพูน

การประเมินการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนบ้านห้วยหละ อำเภอบ้านโฮ่ง จังหวัดลำพูน โดยใช้รูปแบบการประเมิน CIPPI Model คือ การประเมินด้านบริบท ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ ด้านผลผลิต และผลกระทบจากการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนบ้านห้วยหละ อำเภอบ้านโฮ่ง จังหวัดลำพูน ซึ่งมีการดำเนินการดังนี้

แหล่งข้อมูล

1. ผู้บริหารโรงเรียนบ้านห้วยหละ อำเภอบ้านโฮ่ง จังหวัดลำพูน จำนวน 1 คน

2. ครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูน เขต 2 ที่ปฏิบัติหน้าที่สอนในโรงเรียนบ้านห้วยหละ อำเภอบ้านโฮ่ง จังหวัดลำพูน ปีการศึกษา 2563 จำนวน 13 คน

3. นักเรียน โรงเรียนบ้านห้วยหละ อำเภอบ้านโฮ่ง จังหวัดลำพูน ปีการศึกษา 2563 จำนวน 100 คน

4. ศึกษาวิเคราะห์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูน เขต 2 ที่รับผิดชอบเครือข่ายสถานศึกษาเวียงกานต์ จำนวน 1 คน

5. ผู้เชี่ยวชาญด้านระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน จำนวน 3 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล

ระยะที่ 1 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม ผู้บริหารโรงเรียนศึกษาวิเคราะห์ครูผู้ปกครองและนักเรียนเกี่ยวกับสภาพปัญหาและความต้องการเกี่ยวกับระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนบ้านห้วยหละอำเภอบ้านโฮ่งจังหวัดลำพูน โดยได้มีการหาคุณภาพเครื่องมือและมีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ .80 -1.00 และได้แก้ไขเพิ่มเติมตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากเทคนิคการสนทนากลุ่มใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) และนำเสนอในรูปการบรรยายเพื่อเป็นข้อมูลเบื้องต้นในการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในระยะที่ 2 ต่อไป

ระยะที่ 2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ (1) แบบตรวจสอบความสอดคล้องขององค์ประกอบในระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนบ้านห้วยหละอำเภอบ้านโฮ่งจังหวัดลำพูน ผู้วิจัยได้หาคุณภาพเครื่องมือโดยมีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ .80 -1.00 และได้แก้ไขเพิ่มเติมตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญก่อนนำไปใช้จริง (2) แบบตรวจสอบความถูกต้องความเหมาะสมความเป็นไปได้และการใช้ประโยชน์ของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนบ้านห้วยหละอำเภอบ้านโฮ่งจังหวัดลำพูนผู้วิจัยได้หาคุณภาพเครื่องมือโดยมีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ .80 -1.00 และได้แก้ไขเพิ่มเติมตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญก่อนนำไปใช้

จริง และการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยนำข้อมูลจากผลการประเมินระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนบ้านห้วยหละอำเภอบ้านไธสงจังหวัดลำพูนมาวิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ย (mean) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation)

ระยะที่ 3 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ (1) แบบวิเคราะห์ข้อมูลมาตรฐานด้านคุณภาพผู้เรียนจำนวน 3 มาตรฐาน ได้แก่มาตรฐานที่ 1 ผู้เรียนมีสุขภาวะที่ดีและมีสุนทรียภาพมาตรฐานที่ 2 ผู้เรียนมีคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์มาตรฐานที่ 3 ผู้เรียนมีทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ผู้วิจัยได้หาคุณภาพเครื่องมือโดยมีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ .80 - 1.00 และได้แก้ไขเพิ่มเติมตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญก่อนนำไปใช้จริงและการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากรายงานการประเมินตนเอง (self-assessment report: SAR) ของโรงเรียนด้านมาตรฐานผู้เรียนมาใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) และนำเสนอในรูปแบบการบรรยาย (2) แบบวัดความพึงพอใจต่อการใช้ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนบ้านห้วยหละอำเภอบ้านไธสงจังหวัดลำพูนผู้วิจัยได้หาคุณภาพเครื่องมือโดยมีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ .80 - 1.00 และได้แก้ไขเพิ่มเติมตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญก่อนนำไปใช้จริงและการวิเคราะห์ข้อมูลโดยวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบวัดความพึงพอใจต่อการใช้ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนบ้านห้วยหละ อำเภอบ้านไธสงจังหวัดลำพูนโดยการหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์นำมาทำการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) และนำเสนอผลการวิเคราะห์โดยการบรรยาย

ระยะที่ 4 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่แบบประเมินการพัฒนา ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนบ้านห้วยหละอำเภอบ้านไธสงจังหวัดลำพูนที่สร้างตามรูปแบบ CIPPI Model (ด้านผลกระทบ (impact)) ทั้งนี้เนื่องจาก

ระยะที่ 1 ถึงระยะที่ 3 ผู้วิจัยได้ทำการประเมินในแต่ละระยะเรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยได้หาคุณภาพเครื่องมือโดยมีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ .80 - 1.00 และได้แก้ไขเพิ่มเติมตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญก่อนนำไปใช้จริงและการวิเคราะห์ข้อมูลโดยวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยนำข้อมูลจากผลการประเมินระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนบ้านห้วยหละอำเภอบ้านไธสงจังหวัดลำพูนมาวิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ย (mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation)

สรุปผลการวิจัย

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลสามารถสรุปผลการวิจัยที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของงานวิจัย ดังนี้

1. โรงเรียนบ้านห้วยหละ อำเภอบ้านไธสง จังหวัดลำพูน มีสภาพปัญหาในการดำเนินการตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน คือ การอยู่ร่วมกันของนักเรียนที่มีวัฒนธรรมของชาติพันธุ์ที่มีแนวทางการดำรงชีวิตที่แตกต่างไปจากกลุ่มชาติพันธุ์อื่นๆ ส่งผลให้ครูไม่มีความเข้าใจในพฤติกรรมบางอย่างของนักเรียน ส่งผลให้โรงเรียนมีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเพื่อให้ครูผู้ปกครองและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการในระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนและเพื่อให้ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนบ้านห้วยหละมีแนวทางการดำเนินงานที่มีการนำวัฒนธรรมของชาติพันธุ์ของชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างเป็นระบบ

2. ผลพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนบ้านห้วยหละ อำเภอบ้านไผ่ จังหวัดลำพูน พบว่า

2.1 ผลการยกร่างระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนบ้านห้วยหละ อำเภอบ้านไผ่ จังหวัดลำพูน ประกอบไปด้วยหลักการและเหตุผล วัตถุประสงค์แนวทางและวิธีปฏิบัติและขั้นตอนการดำเนินงานของระบบโดยกระบวนการและขั้นตอนของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนมีการใช้กระบวนการการบริหารแบบมีส่วนร่วมเข้ามาช่วยในการดำเนินงานในระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนบ้านห้วยหละอำเภอบ้านไผ่จังหวัดลำพูนโดยมีองค์ประกอบในระบบ 7 ประการ คือ(1) การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล (2) การ

คัดกรองนักเรียน (3) การขัดเกลาทางสังคม-กิจกรรมชุมชน-การจัดกิจกรรมเยี่ยมบ้าน (4) กิจกรรมคุ้มครองเด็ก (5) การพัฒนาและส่งเสริมนักเรียน (6) การป้องกันและแก้ไขปัญหา และ (7) การส่งต่อนักเรียน

2.2 ผลการตรวจสอบความสอดคล้องขององค์ประกอบในระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนบ้านห้วยหละ อำเภอบ้านไผ่ จังหวัดลำพูน พบว่า ในภาพรวมของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนบ้านห้วยหละอำเภอบ้านไผ่ จังหวัดลำพูน มีความสอดคล้องขององค์ประกอบอยู่ในระดับ มากที่สุด ($\bar{x} = 4.60, S.D. = .34$) โดยรายละเอียดของข้อมูลดังแสดงในตาราง 1

ตาราง 1 แสดงผลการตรวจสอบความสอดคล้องขององค์ประกอบในระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนบ้านห้วยหละอำเภอบ้านไผ่จังหวัดลำพูน

ข้อ	รายการประเมิน	\bar{x}	S.D.	แปลผล
1	หลักการของระบบ กล่าวถึงความเชื่อและแนวคิด ทฤษฎีที่เป็นพื้นฐานของการออกแบบและพัฒนาระบบ	5.00	.0	มากที่สุด
2	หลักการของระบบสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการ	4.80	.45	มากที่สุด
3	วัตถุประสงค์ของการพัฒนาสอดคล้องตอบสนองหลักการของระบบ	5.00	.0	มากที่สุด
4	วัตถุประสงค์ของระบบระบุถึงความคาดหวังหรือสิ่งที่ต้องการให้เกิดขึ้นจากการใช้ระบบ	5.00	.0	มากที่สุด
5	เนื้อหา กิจกรรม และขั้นตอนการดำเนินงานของระบบตอบสนองต่อหลักการของระบบ	4.80	.45	มากที่สุด
6	เนื้อหา กิจกรรม และขั้นตอนการดำเนินงานของระบบตอบสนองต่อวัตถุประสงค์ของระบบ	4.60	.55	มากที่สุด
7	การวัดและประเมินผลสอดคล้องและตอบสนองต่อหลักการของระบบ	4.80	.45	มากที่สุด
8	การวัดและประเมินผลสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของระบบ	4.80	.45	มากที่สุด
9	การวัดและประเมินผลการเรียนสอดคล้องกับเนื้อหา กิจกรรม และขั้นตอนการดำเนินงานของระบบ	4.40	.55	มาก
10	ความสอดคล้องระหว่างองค์ประกอบทุกๆ ส่วนเมื่อพิจารณาโดยรวม	4.80	.45	มากที่สุด
	เฉลี่ย	4.60	.34	มากที่สุด

2.3 และผลการตรวจสอบความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และการใช้ประโยชน์ของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนบ้านห้วยหละ อำเภอบ้านไธสง จังหวัดลำพูน พบว่า ด้านความถูกต้องคลอบคลุม (accuracy standards) มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ มากที่สุด

รองลงมา คือ ด้านความเหมาะสม (propriety standards) มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ด้านความเป็นไปได้ (feasibility standards) มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และด้านการใช้ประโยชน์ (utility standards) มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากตามลำดับ โดยรายละเอียดของข้อมูล ดังแสดงในตาราง 2

ตาราง 2 แสดงการตรวจสอบความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และการใช้ประโยชน์ของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนบ้านห้วยหละ อำเภอบ้านไธสง จังหวัดลำพูน

รายการประเมิน	\bar{x}	S.D.	แปลผล
1. ด้านความถูกต้องคลอบคลุม (accuracy standards)	4.55	.52	มากที่สุด
2. ด้านความเหมาะสม (propriety standards)	4.48	.56	มาก
3. ด้านความเป็นไปได้ (feasibility standards)	4.40	.58	มาก
4. ด้านการใช้ประโยชน์ (utility standards)	4.29	.35	มาก
เฉลี่ย	4.43	.50	มาก

3. ผลทดลองใช้และขยายผลการใช้ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนบ้านห้วยหละ อำเภอบ้านไธสง จังหวัดลำพูน พบว่า

3.1 ผลการประเมินประสิทธิภาพของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยผู้เรียนมีสุขภาวะที่ดีและมีสุนทรียภาพผู้เรียนมีคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์และผู้เรียนมีทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองรักการเรียนรู้และ

พัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องรายละเอียดของข้อมูลดังแสดงในตาราง 3

3.2 ผลการวัดความพึงพอใจของผู้บริหารครู และนักเรียนโรงเรียนบ้านห้วยหละ อำเภอบ้านไธสงจังหวัดลำพูน ที่มีความพึงพอใจต่อการใช้ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนบ้านห้วยหละ อำเภอบ้านไธสงจังหวัดลำพูนอยู่ในระดับมากที่สุดโดยรายละเอียดของข้อมูลดังแสดงในตาราง 4

ตาราง 3 แสดงผลประเมินประสิทธิภาพของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนบ้านห้วยหละ อำเภอบ้านไผ่ จังหวัดลำพูน ตามองค์ประกอบ 7 องค์ประกอบ

รายการประเมิน	\bar{x}	S.D.	แปลผล
1. การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล (to know each student individually)	4.38	.46	มาก
2. การคัดกรองนักเรียน (to screen student)	4.41	.47	มาก
3. การจัดกิจกรรมหย่อมบ้าน (to provide family activities)	4.34	.57	มาก
4. การขัดเกลาทางสังคม-กิจกรรมชุมชน (socialization)	4.36	.53	มาก
5. การป้องกันและแก้ไขปัญหา (the prevention and problem solving)	4.37	.54	มาก
6. การพัฒนาและส่งเสริมนักเรียน (to develop and promote student)	4.38	.34	มาก
7. การส่งต่อนักเรียน (student referral)	4.51	.56	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ย	4.39	.50	มาก

ตาราง 4 แสดงผลการวัดความพึงพอใจต่อการใช้ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนบ้านห้วยหละ อำเภอบ้านไผ่ จังหวัดลำพูน

ข้อ	ข้อความ	\bar{x}	S.D.	แปลผล
1	ข้าพเจ้าชอบระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนบ้านห้วยหละเนื่องจากมีความสอดคล้องกับบริบทของโรงเรียน	4.68	.47	มากที่สุด
2	ข้าพเจ้าชอบระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนบ้านห้วยหละที่ทำให้ครูและบุคลากรได้รับการพัฒนา	4.49	.67	มาก
3	ข้าพเจ้าชอบที่ได้เข้าร่วมใช้ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนบ้านห้วยหละที่เหมาะสมต่อการพัฒนานักเรียน	4.55	.53	มากที่สุด
4	ข้าพเจ้ารู้สึกชื่นชมต่อหลักการ แนวคิด และองค์ประกอบของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนบ้านห้วยหละที่มีความสอดคล้องและสัมพันธ์กันอย่างเป็นระบบ	4.50	.57	มากที่สุด
5	ข้าพเจ้าชอบระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนบ้านห้วยหละที่มีความสอดคล้องสัมพันธ์กัน	4.52	.54	มากที่สุด
6	ข้าพเจ้าชอบการดำเนินการในระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการดำเนินการ	4.52	.57	มากที่สุด
7	ข้าพเจ้าชอบระบบการดำเนินงานของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนบ้านห้วยหละ ที่เป็นประโยชน์ต่อทุกคนที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนาโรงเรียน	4.62	.56	มากที่สุด
8	ข้าพเจ้าชอบหลักการดำเนินงานของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเพราะมีขั้นตอนที่เข้าใจง่าย	4.62	.54	มากที่สุด
9	ข้าพเจ้าชอบการดำเนินการที่มีคู่มือการใช้ระบบที่มีเนื้อหาครบถ้วน และสามารถนำไปใช้ได้จริง	4.65	.48	มากที่สุด

ตาราง 4 แสดงผลการวัดความพึงพอใจต่อการใช้ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนบ้านห้วยหละ อำเภอบ้านไผ่ จังหวัดลำพูน (ต่อ)

ข้อ	ข้อความ	\bar{x}	S.D.	แปลผล
10	ข้าพเจ้าชื่นชมกระบวนการพัฒนาผู้เรียนในระบบที่ส่งผลให้ผู้เรียนมีผลงานเชิงประจักษ์	4.53	.57	มากที่สุด
11	ข้าพเจ้าชอบกระบวนการพัฒนาผู้เรียนของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนบ้านห้วยหละเนื่องจากการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร	4.53	.55	มากที่สุด
12	ข้าพเจ้าชอบกระบวนการพัฒนาในระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนบ้านห้วยหละที่ช่วยให้ครูและบุคลากรสามารถกำหนดแนวทางการจัดการบริหารจัดการที่สอดคล้องกับผู้เรียนได้	4.46	.60	มาก
ค่าเฉลี่ย		4.57	.36	มากที่สุด

4. ผลการประเมินการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนบ้านห้วยหละ อำเภอบ้านไผ่จังหวัดลำพูน

ผู้วิจัยได้ดำเนินการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนบ้านห้วยหละอำเภอบ้านไผ่ จังหวัดลำพูน ใน 4 ระยะ ซึ่งได้แก่ ระยะที่ 1 การศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ระยะที่ 2 การพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนบ้านห้วยหละอำเภอบ้านไผ่จังหวัดลำพูนระยะที่ 3 การทดลองใช้และการขยายผลการใช้ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนบ้านห้วยหละอำเภอบ้านไผ่จังหวัดลำพูน และระยะที่ 4 การประเมินการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนบ้านห้วยหละ อำเภอบ้านไผ่ จังหวัดลำพูน โดยผู้วิจัยได้ทำการสังเคราะห์และวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏผลดังนี้

สรุปผลการประเมินการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนบ้านห้วยหละ อำเภอบ้านไผ่ จังหวัดลำพูน

1) ด้านบริบท (context) จากการศึกษาสภาพ ปัญหา และความต้องการ พบว่ากลุ่มเป้าหมายมีความต้องการให้มีการพัฒนาระบบ

ดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนบ้านห้วยหละ อำเภอบ้านไผ่ จังหวัดลำพูน เพื่อให้ผู้ปกครองและชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการในระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนบ้านห้วยหละ เพื่อให้ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนบ้านห้วยหละ มีการแนวทางการดำเนินงานระบบที่มีการนำวัฒนธรรมของชาติพันธุ์ของชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างเป็นระบบ

2) ด้านปัจจัยนำเข้า (input) กลุ่มเป้าหมายและผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นสอดคล้องกันว่าองค์ประกอบของระบบมีความเหมาะสมและสอดคล้องกันมาก ทั้งในด้านหลักการ วัตถุประสงค์ของระบบ เนื้อหา และกิจกรรม เช่นเดียวกันกับด้านความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และการใช้ประโยชน์ของระบบที่กลุ่มเป้าหมายและผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นสอดคล้องกันว่า ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนบ้านห้วยหละ มีความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และการใช้ประโยชน์มาก

3) กระบวนการ (process) ประสิทธิภาพของโรงเรียนและผู้บริหารสถานศึกษาครูผู้สอนและนักเรียนโรงเรียนบ้านห้วยหละ อำเภอบ้านไผ่

จังหวัดลำพูน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก แต่ยังมีแนวทางและวิธีปฏิบัติบางประการที่ต้องมีการเพิ่มแนวทางให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะด้านผู้เรียนที่ต้องมีการเสริมในเรื่องของสถานศึกษาที่ต้องรักษามาตรฐานการพัฒนากระบวนการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น

4) ผลลัพธ์ (product) ประสิทธิภาพของโรงเรียนและผู้บริหารสถานศึกษาครูผู้สอน และนักเรียนโรงเรียนบ้านห้วยหละ อำเภอบ้านไผ่ จังหวัดลำพูน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยทั้งโรงเรียนและผู้บริหารสถานศึกษาครูผู้สอน และนักเรียนโรงเรียนบ้านห้วยหละ มีผลงานเชิงประจักษ์ที่แสดงถึงการพัฒนาโรงเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพที่ ชัดเจน

5) ผลกระทบ (impact) ที่เกิดขึ้นหลังจากการทดลองใช้และขยายผลการใช้ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนบ้านห้วยหละ พบว่า ในภาพรวมของผลการประเมินการพัฒนากระบวนการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนบ้านห้วยหละ อำเภอบ้านไผ่ จังหวัดลำพูน ด้านผลกระทบอยู่ในระดับมาก ทุกรายการประเมิน และมีรายการประเมินบางรายการที่เห็นผลที่เกิดขึ้นอย่างชัดเจน ซึ่งได้แก่ การใช้ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ส่งผลให้นักเรียน / ผู้ปกครอง/ชุมชนมีความภาคภูมิใจในโรงเรียนมากขึ้น โรงเรียนได้รับการสนับสนุนจากผู้ปกครอง / ชุมชน / คณะกรรมการสถานศึกษามากขึ้น

อภิปรายผลการวิจัย

จากการสรุปผลการวิจัยสามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. จากการศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการพบว่าสภาพปัญหาในการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนพบว่า มีนักเรียน

บางส่วนมีพฤติกรรมที่เป็นปัญหามีนักเรียนที่เป็นกลุ่มเสี่ยงเช่นนักเรียนมีปัญหาการแต่งกายไม่เรียบร้อยความประพฤติไม่เหมาะสมมีพฤติกรรมก้าวร้าวนักเรียนเสี่ยงต่อการเกี่ยวข้องกับสิ่งเสพติดประกอบกับข้อมูลจากการประชุมและสะท้อนปัญหาพร้อมกันของคณะครูในโรงเรียนพบว่าสิ่งที่ทำให้การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนบ้านห้วยหละยังไม่ประสบผลสำเร็จเกิดจากปัจจัยภายในองค์กรซึ่งเป็นจุดอ่อนของโรงเรียนคือความรู้ความเข้าใจในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของครูกระบวนการและวิธีการในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือมีการเปลี่ยนครูที่ปรึกษาทุกปีและครูไม่สามารถติดตามดูแลนักเรียนได้อย่างทั่วถึงจึงทำให้แก้ไขปัญหาผู้เรียนไม่ถูกจุดทั้งนี้การศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการของการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนบ้านห้วยหละส่งผลให้การพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนบ้านห้วยหละมีการพัฒนาอย่างตรงจุดและสามารถแก้ไขปัญหาและส่งเสริมนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพประกอบกับผู้วิจัยได้มี การใช้หลักในการบริหารแบบมีส่วนร่วมเข้ามาช่วยในการพัฒนางานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน เพื่อให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการพัฒนา โดยเริ่มจากการศึกษาสภาพ ปัญหาและความต้องการในการพัฒนาก่อนเป็นลำดับแรก ซึ่งสอดคล้องกับ อมรรัตน์ อุดแก้ว (2554) ได้ดำเนินงานวิจัยเรื่องการพัฒนากระบวนการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนยางคำพิทยาคมสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่นเขต 4 เพื่อศึกษาและพัฒนากระบวนการดูแลช่วยเหลือนักเรียนซึ่งได้ดำเนินงานเป็น 2 ระยะดังนี้ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนจากผู้บริหารครูผู้สอนคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานและผู้ปกครองนักเรียนระยะที่ 2 ดำเนินงานพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

โดยทดลองใช้ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่พัฒนาขึ้นและประเมินความพึงพอใจต่อระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนพบว่าสภาพการปฏิบัติการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับน้อยโดยมีการปฏิบัติด้านการช่วยเหลือและการส่งต่อน้อยที่สุดด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหามากที่สุดการพัฒนาาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนยางคำพิทยาคมดำเนินงานโดยการจัดอบรมครูจากการศึกษาดูงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนที่มีระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนดีเด่นจัดทำคู่มือเกี่ยวกับการช่วยเหลือนักเรียนจัดระบบการนิเทศติดตามช่วยเหลือครูในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างเป็นระบบครบวงจรชี้แจงและทำความเข้าใจกับครูผู้รับผิดชอบในการคัดกรองนักเรียนตามเกณฑ์ที่โรงเรียนได้ทำขึ้นผลการพัฒนาาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับทุกฝ่ายมีขั้นตอนการปฏิบัติและตรวจสอบการปฏิบัติทุกขั้นตอนเป็นระบบประเมินผลจากระดับชั้นเรียนและระดับโรงเรียนตามลำดับและเมื่อนำไปทดลองใช้พบว่ามีการปฏิบัติโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุดทั้งทางด้านผลผลิตและด้านกระบวนการ ส่วนด้านปัจจัยมีการปฏิบัติระดับมากที่สุดการจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนานักเรียนหลากหลายตรงเป้าหมายมีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด

2. ผลการพัฒนาาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนบ้านห้วยหละ อำเภอบ้านไธสง จังหวัดลำพูนพบว่า ผลการยกร่างระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนบ้านห้วยหละ อำเภอบ้านไธสง จังหวัดลำพูน ประกอบไปด้วย หลักการและเหตุผล วัตถุประสงค์เพื่อใช้ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนบ้านห้วยหละ อำเภอบ้านไธสง จังหวัดลำพูน ในการพัฒนานักเรียนโรงเรียนบ้านห้วยหละอย่างเป็นระบบและ

ครอบคลุมทุกด้าน และมีกระบวนการและขั้นตอนของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนตลอดจนมีการใช้กระบวนการการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการเข้ามาช่วยในการดำเนินงานในระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนบ้านห้วยหละ อำเภอบ้านไธสง จังหวัดลำพูน โดยผลการตรวจสอบความสอดคล้องขององค์ประกอบในระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนบ้านห้วยหละ อำเภอบ้านไธสง จังหวัดลำพูน พบว่า ในภาพรวมของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนบ้านห้วยหละ อำเภอบ้านไธสง จังหวัดลำพูน มีความสอดคล้องขององค์ประกอบ อยู่ในระดับ มากที่สุด ($x = 4.60$, $S.D. = .34$) และผลการตรวจสอบความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และการใช้ประโยชน์ของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนบ้านห้วยหละ อำเภอบ้านไธสง จังหวัดลำพูน พบว่า ด้านความถูกต้องครอบคลุม (accuracy standards) มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ มากที่สุดทั้งนี้ ในการพัฒนาาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนบ้านห้วยหละ ผู้วิจัยได้พัฒนาระบบอย่างเป็นขั้นตอน และมีแนวทางการดำเนินงานที่ชัดเจน และสอดคล้องกันอย่างเป็นระบบ ส่งผลให้ได้ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ที่มีประสิทธิภาพ สามารถนำไปใช้กับนักเรียนได้จริง สอดคล้องกับ ทักษิณวงศ์ฉลาด (2553) วิจัยเรื่องการพัฒนาการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนบ้านบัวโคก (บัวโคกราษฎร์วิทยา) อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์เพื่อพัฒนา การดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนบ้านบัวโคก (บัวโคกราษฎร์วิทยา) อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์ ทั้ง 5 ด้านให้มีประสิทธิภาพ การดำเนินงานพัฒนาใช้หลักการวิจัยปฏิบัติการ (action research) ดำเนินงาน 2 วงรอบแต่ละวงรอบประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ การวางแผน (planning) การปฏิบัติ (action) การสังเกต (observation) และการสะท้อนผล

(reflection) กลยุทธ์คือการประชุมเชิงปฏิบัติการ การศึกษาเอกสารการนิเทศแบบมีส่วนร่วมและการนิเทศกำกับติดตาม ครูมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกิจกรรมการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนและมีความมั่นใจสามารถนำไปสู่การจัดกิจกรรมการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้ตามกรอบงาน 5 ด้าน คือ ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ด้านการคัดกรองนักเรียน ด้านการส่งเสริมนักเรียน ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาและด้านการส่งต่อนักเรียน ครูเกิดความมั่นใจและเกิดขวัญกำลังใจสามารถดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้อย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้ครูมีความรู้ความเข้าใจสามารถดำเนินงานการจัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามกรอบงาน 5 ด้าน ได้อย่างมีประสิทธิภาพบรรลุความมุ่งหมายที่กำหนดไว้

3. ผลการทดลองใช้และขยายผลการใช้ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนบ้านห้วยหละ อำเภอบ้านไผ่ จังหวัดลำพูนพบว่า ผลการประเมินประสิทธิภาพของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และจากการวิเคราะห์ผลจากรายงานผลการปฏิบัติงานของโรงเรียน ด้านคุณภาพผู้เรียน พบว่า ผู้เรียนมีสุขภาวะที่ดีและมีสุนทรียภาพผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์และผู้เรียนมีทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองรักการเรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องและกลุ่มเป้าหมายมีความพึงพอใจต่อการใช้ระบบดูแลช่วยเหลือของโรงเรียนอยู่ในระดับมากที่สุดและผลการวัดความพึงพอใจต่อการใช้ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนบ้านห้วยหละ อำเภอบ้านไผ่ จังหวัดลำพูนพบว่า ในภาพรวมผู้บริหาร ครู และนักเรียนโรงเรียนบ้านห้วยหละ อำเภอบ้านไผ่ จังหวัดลำพูน มีความพึงพอใจต่อการใช้ระบบดูแล

ช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนบ้านห้วยหละ อำเภอบ้านไผ่ จังหวัดลำพูน อยู่ในระดับ มากที่สุด ($X = 4.57, S.D. = .36$) ทั้งนี้ เนื่องมาจากการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนบ้านห้วยหละ ได้มีการพัฒนาระบบมาอย่างต่อเนื่อง เป็นขั้นเป็นตอน ตลอดจนมีแนวทางการบริหารโรงเรียนของผู้บริหารที่ชัดเจน โดยใช้การบริหารแบบมีส่วนร่วมเข้ามาเป็นส่วนสำคัญในการพัฒนาโรงเรียน และโดยเฉพาะอย่างยิ่ง การพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน เพราะผู้วิจัยมีความต้องการให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมและให้ความสำคัญในการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้มีประสิทธิภาพสูงสุด เพื่อพัฒนาให้นักเรียนได้เต็มตามศักยภาพ ซึ่งสอดคล้องกับทำนองภูเกิดพิมพ์ (2551, หน้า 32) กล่าวว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมเป็นการทำงานร่วมกัน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสภาพความคิดความเชื่อและความยึดมั่นของแต่ละบุคคลแต่ละหน่วยงานแต่ละองค์กรอีกทั้งยังขึ้นอยู่กับกาลเวลาแต่ละยุคแต่ละสมัยอีกด้วยโดย การมีส่วนร่วมเป็นหัวใจสำคัญในการเสริมสร้างพลังการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม (teamwork) ที่มีประสิทธิภาพในการพัฒนาเพราะทำให้ผู้เกี่ยวข้องหรือผู้มีส่วนร่วมเข้าใจสถานการณ์และอุปสรรคมากขึ้นเพื่อการเปลี่ยนแปลงและพัฒนา และ ยังสอดคล้องกับ ไบรย์แมน (Bryman 1986, p. 139) ได้เสนอแนวทางในการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมที่จะมีผลต่อทัศนคติการปฏิบัติงานและการกระตุ้นจูงใจผู้ใต้บังคับบัญชาไว้ 4 ประการ คือ 1) บรรยากาศของการมีส่วนร่วมควรจะต้องทำให้แนวทางที่จะไปสู่เป้าหมายมีความชัดเจนยิ่งขึ้นและบรรยากาศจะมีลักษณะของความไม่เป็นทางการมากกว่า 2) จะทำให้ผู้ใต้บังคับบัญชาสามารถเลือกเป้าหมายที่มีคุณค่าตั้งนั้น ผู้บังคับบัญชาควรเพิ่มเป้าหมายส่วนบุคคล (individual goal) กับเป้าหมายองค์การ

(organization goal) ให้เท่าเทียมกัน 3) ผู้มีส่วนรวมจะเพิ่มการควบคุมงานมากขึ้นถ้ามีแรงจูงใจและความเป็นอิสระเพิ่มขึ้นซึ่งจะทำให้ผู้ใต้บังคับบัญชามีความเพียร-พยายามในการปฏิบัติงานมากขึ้น และ 4) เมื่อบุคคลเข้าไปมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจเขาจะมี Ego - involved ซึ่งจะเห็นได้ว่า การพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน อันเกิดจากการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ส่งผลให้การดำเนินงานสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี ทุกคนรู้สึกถึงการได้เป็นส่วนสำคัญในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของตนเอง นับได้ว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมมีบทบาทสำคัญในการช่วยพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนบ้านห้วยหละได้เป็นอย่างดี

4. ผลการประเมินการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนบ้านห้วยหละ อำเภอบ้านไธสง จังหวัดลำพูนพบว่า ในภาพรวมแสดงผลการประเมินการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนบ้านห้วยหละ อำเภอบ้านไธสง จังหวัดลำพูน อยู่ในระดับมากทั้งนี้ เนื่องมาจากการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนบ้านห้วยหละ อำเภอบ้านไธสง จังหวัดลำพูน มีการศึกษาข้อมูลและมีการวางแผนการดำเนินงานอย่างดี ประกอบกับการเข้ามามีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครองและชุมชน ในการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนบ้านห้วยหละ ส่งผลงานในภาพรวมแสดงผลการประเมินการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนบ้านห้วยหละ อำเภอบ้านไธสง จังหวัดลำพูน อยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับ จันทรานี สงวนนาม (2545, หน้า 71) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการบริหารแบบมีส่วนร่วมไว้ดังนี้ 1) ก่อให้เกิดความสามัคคีระหว่างผู้บริหารและผู้ร่วมงานทุกระดับในองค์กร 2) ลดความขัดแย้งในการทำงานเพิ่มความไว้วางใจซึ่งกันและ

กันมากขึ้น 3) สร้างบรรยากาศที่ดีในการทำงาน 4) ช่วยให้ผู้ร่วมงานมีสุขภาพจิตดีทุกคนมีงานทำ 5) สร้างความเป็นประชาธิปไตยในองค์กร 6) ลดค่าใช้จ่ายและใช้ทรัพยากรอย่างทะนุถนอม 7) ช่วยให้การใช้งบประมาณเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และ 8) ช่วยให้พนักงานเกิดความรู้สึกว่าเขาเป็นส่วนหนึ่งขององค์กร และ สอดคล้องกับ บรรทมรวมจิตร (2553, หน้า 35) วิจัยเรื่องการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือโรงเรียนเวียงแก่นวิทยาคมสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงรายเขต 4 ผลการศึกษาพบว่าภาพรวมของสภาพการดำเนินงานอยู่ในระดับมากด้วย โรงเรียนให้ความรู้เกี่ยวกับระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนแก่คณะกรรมการที่มต่าง ๆ ครูที่ปรึกษาในแต่ละระดับชั้นได้วางแผนร่วมกันในการดำเนินงานเพื่อดูแลและช่วยเหลือนักเรียนครูที่ปรึกษาได้ทำความรู้จักกับนักเรียนเป็นรายบุคคลครูที่ปรึกษาได้จัดกิจกรรมในการส่งเสริมนักเรียนปกติและจัดกิจกรรมเพื่อเป็นการป้องกันและแก้ไขปัญหาให้กับนักเรียนโรงเรียนมีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนผู้บริหารโรงเรียนเห็นความสำคัญของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องผู้ปกครองและชุมชนและระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนยังส่งผลให้นักเรียนรู้จักตนเองและควบคุมตนเองได้รวมทั้งสัมพันธ์ภาพระหว่างครูกับนักเรียนเป็นไปด้วยดี

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน ควรมีการจัดกิจกรรมเสริมสร้างความสามารถพิเศษของนักเรียนตามศักยภาพให้มีรูปแบบที่หลากหลายและเหมาะสมกับนักเรียน

2. ด้านการส่งต่อนักเรียน ควรมีแผนร่วมกันในการดำเนินการส่งต่ออย่างเป็นระบบ รวดเร็ว และชัดเจน

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนใน

สถานศึกษา

2. ควรมีการศึกษาสภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูน เขต 2

เอกสารอ้างอิง

- กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข. (2551). *คู่มือคู่มือระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ช่วงชั้นที่ 1 - ช่วงชั้นที่ 2 (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6)*. กรมสุขภาพจิต.
- จันทร์ธานี สงวนนาม. (2545). *ทฤษฎีแนวปฏิบัติการบริหารสถานศึกษา*. บัณฑิต ปวยท์.
- ทักษิณ วงศ์ฉลาด. (2553). *การพัฒนาการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนบ้านบัวโคก (บัวโคกราษฎร์วิद्याคม) อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์*. โรงเรียนบ้านบัวโคก (บัวโคกราษฎร์วิद्याคม).
- ทำนอง ภูเกิดพิมพ์. (2551). *หลักการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการจัดการการศึกษาของชุมชน*. สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บรรทม รวมจิตร. (2553). *การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือโรงเรียนเวียงแก่นวิทยาคม*. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงราย เขต 4.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 35. (2562). *คู่มือการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนและคุ้มครองนักเรียนของสถานศึกษาในสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 35*. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 35.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2546). *มาตรฐานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน*. โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- อมรรัตน์ อุดแก้ว. (2554). *การพัฒนาแบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนยางคำพิทยาคม*. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่นเขต 4.
- Bryman, A. (1986). *Charisma and leadership in organization*. Sage Publications.

แนวคิดการท่องเที่ยวอย่างรับผิดชอบ ทางเลือกหรือทางรอดของเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืน

Responsible Tourism Concept: Alternatives or Salvation Towards Sustainable Development Goals

ปรีดารี ศิริรัตน์¹

Preedaree Sirirat¹

Received: 25 September 2022

Revised: 30 November 2022

Accepted: 13 December 2022

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอแนวคิดการท่องเที่ยวอย่างรับผิดชอบที่มีการนำมาปรับใช้ในการบริหารจัดการเพื่อความสมดุลของสามเสาหลักของมิติความยั่งยืน ทั้งนโยบายระดับชาติ นานาชาติ การออกแบบสินค้าและบริการในธุรกิจโรงแรม ร้านอาหารและธุรกิจที่เกี่ยวข้องด้านการท่องเที่ยว แนวคิดการท่องเที่ยวอย่างรับผิดชอบเป็นหนึ่งในแนวคิดการท่องเที่ยวที่มุ่งเน้นที่จิตสำนึกของผู้ประกอบการและนักท่องเที่ยว โดยสะท้อนความมีจิตสำนึกผ่านกระบวนการบริหารจัดการ การออกแบบสินค้าและบริการ เพื่อป้องกันพฤติกรรมของผู้ประกอบการและนักท่องเที่ยว อาจส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและอัตลักษณ์ท้องถิ่น รวมทั้งในการออกแบบสินค้าและบริการมีการอนุรักษ์ ทรัพยากร การจัดการสิ่งแวดล้อม และการจัดการที่ยั่งยืน โดยในบทความวิชาการนี้ มีการยกตัวอย่างนโยบายของธุรกิจโรงแรม และร้านอาหารที่มีการบูรณาการกระบวนการสร้างจิตสำนึกด้านสิ่งแวดล้อม ประกอบกับการนำแนวคิดการออกแบบเพื่อสิ่งแวดล้อมมาใช้ในการออกแบบสินค้าและบริการ โดยมีการรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิเคราะห์จากนโยบายและแนวโน้มด้านการท่องเที่ยวระดับชาติและนานาชาติ ผลการสำรวจของบริษัทตัวแทนท่องเที่ยวระดับโลก บทความวิจัย และตัวอย่างจากภาคธุรกิจที่นำแนวคิดการท่องเที่ยวอย่างรับผิดชอบไปใช้จริงในช่วงกว่าสองทศวรรษที่ผ่านมา ทั้งนี้ การท่องเที่ยวอย่างรับผิดชอบไม่ใช่หน้าที่ของใครคนใดคนหนึ่ง แต่เป็นหน้าที่และความรับผิดชอบของทุกภาคส่วนเพื่อการไปสู่เป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืนร่วมกัน

คำสำคัญ: การท่องเที่ยวอย่างรับผิดชอบ, การออกแบบเพื่อสิ่งแวดล้อม, จิตสำนึกด้านสิ่งแวดล้อม, ธุรกิจท่องเที่ยว, เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน

¹ อาจารย์ประจำสาขาการโรงแรม ภัตตาคาร และอีเวนต์ วิทยาลัยการท่องเที่ยวและอุตสาหกรรมบริการ มหาวิทยาลัยนครพนม โทรศัพท์ 081-8279656 Email address: preedaree@gmail.com

¹ Lecturer, Hotel Restaurant and Event Program, Tourism and Service Industry College, Nakhon Phanom University, Contact number: 081-827-9656, Email address: preedaree@gmail.com

Abstract

The aim of this academic article was to present the concept of responsible tourism applied in management to balance the three pillars of sustainability in national and international policy, product and service design in hotels, restaurants, and travel businesses related areas. The concept of responsible tourism is one of the tourism concepts that focusses on the responsible concerns of service providers and travelers by reflecting their concerns through the management process of product and service design to prevent behaviors of both service providers and travelers that may affect the environment and local identity. The design of products and services that conserve tourism resources, reflect environmental management, and sustainable management.

The article shows examples of hotels' and restaurants' business policies that integrate environmental awareness processes with the design concept for the environment in the products and services design. The paper gathers information and analysis from national and international travel policies and trends, surveys and reports of global travel agencies, research papers, and industry examples that have implemented responsible tourism concept over the past two decades.

Responsible tourism is not the responsibility of any one person but it is the duty and responsibility of us all to achieve sustainable development goals together.

Keywords: Responsible tourism (RT), design for the environment (DfE), environmental concerns, tourism business, sustainable development goals (SDGs)

บทนำ

พฤติกรรมนักท่องเที่ยวในเอเชียและแปซิฟิกในช่วงหลังโควิด-19 มีแนวโน้มการเดินทางมากขึ้น ถึงแม้จะมีความกังวลเรื่องสุขอนามัย แต่ความกังวลดังกล่าวกลับส่งผลดีต่อนักท่องเที่ยวและสถานที่ที่ไปเยี่ยมชม เนื่องจากพฤติกรรมการบริโภคจะมีความระมัดระวัง มีสติ และมีความรับผิดชอบต่อมากขึ้น (World Tourism Organization, 2020) นักท่องเที่ยวจะเดินทางมากขึ้นเมื่อเทียบกับช่วงก่อนโควิด-19 จากผลการสำรวจกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวทั่วโลก 5,500 ตัวอย่าง รายงาน Expedia Group's Traveler Value Index: 2022 Outlook ระบุว่า ตัวอย่าง

กว่าครึ่ง (ร้อยละ 54) วางแผนที่จะใช้จ่ายในการเดินทางมากกว่าเมื่อเทียบกับช่วงก่อนเกิดการระบาดใหญ่ และเกือบทั้งหมด (ร้อยละ 98) คำนึงถึงผลกระทบของ COVID-19 ต่อชุมชนท้องถิ่นและยินดีใช้จ่ายเพื่อกิจกรรมสันตนาการระหว่างการเดินทาง นอกจากนี้ 1 ใน 3 ของกลุ่มตัวอย่างยินดีใช้จ่ายให้กับธุรกิจและร้านอาหารท้องถิ่น รวมทั้งยินดีสนับสนุนค่าธรรมเนียมเพิ่มขึ้นเพื่อให้การเดินทางยั่งยืน (TAT, 2021; Expedia, 2022)

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น แสดงให้เห็นว่า นักท่องเที่ยวให้ความสำคัญกับสุขอนามัยประสบการณ์ที่มีความหมายและการเดินทาง

ที่สนับสนุนความยั่งยืน ซึ่งส่งผลดีต่อแนวโน้มเพื่อการวางแผนการพัฒนาคุณภาพและการบริหารจัดการธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว การรวมแนวคิดที่สามารถส่งผลให้ธุรกิจมีกำไร และเป็นทางเลือกของนักท่องเที่ยวไปพร้อมกับการสร้างความยั่งยืนให้กับชุมชนท้องถิ่น และสิ่งแวดล้อมของโลกเป็นผลจากการขยายความรับผิดชอบของผู้ประกอบการธุรกิจออกไปให้เกิดสมดุลของโลกธุรกิจ ทั้งผลกำไร ผู้คน และโลกใบนี้ (Elkington, 1998; Goodwin, H., 2016; กฤษณ อร่ามศรีและคณะ, 2022)

ดังนั้น การบูรณาการแนวคิดการท่องเที่ยวอย่างรับผิดชอบร่วมกับแนวคิดการออกแบบเพื่อสิ่งแวดล้อม กระบวนการสร้างจิตสำนึกด้านสิ่งแวดล้อมเพื่อการเป็นพลเมืองโลกที่ดี ประกอบกับ การออกแบบสิ่งอำนวยความสะดวก สินค้า และบริการเพื่อเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืนจึงไม่ใช่ทางเลือกของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียด้านการท่องเที่ยว แต่เป็นทางรอดเพื่อรักษาสมดุลของเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม เป็นสิ่งที่ต้องรับรู้ พัฒนา และบูรณาการร่วมกันทุกภาคส่วน

องค์ประกอบและความหมายของการท่องเที่ยวอย่างรับผิดชอบ (responsible tourism)

การท่องเที่ยวอย่างรับผิดชอบ ได้รับการนิยามเป็นครั้งแรกในปี 2002 ในเวทีประชุม World Summit ว่าด้วยการพัฒนาอย่างยั่งยืนที่เมืองเคปทาวน์ ประเทศแอฟริกาใต้ ต่อมาแนวคิด RT ถูกประยุกต์ใช้ใน World Tourism Market (WTM) 2007 กรุงลอนดอน ประเทศอังกฤษ ความหมายของการท่องเที่ยวอย่างรับผิดชอบกว้างๆ หมายถึง “การทำให้สถานที่นั้นอยู่ขึ้นทั้งเจ้าของบ้านและผู้มาเยือน” โดยผู้ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวอย่างรับผิดชอบ คือ ผู้ประกอบการธุรกิจ

ท่องเที่ยว ธุรกิจโรงแรมที่พัก หน่วยงานภาครัฐ ชุมชนท้องถิ่น และนักท่องเที่ยว โดยมีเป้าหมายเดียวกันคือเพื่อให้เกิดความยั่งยืน (Goodwin, H., 2014)

การท่องเที่ยวอย่างรับผิดชอบมีความแตกต่างจากการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ที่องค์กรการท่องเที่ยวโลกแห่งสหประชาชาติ (United Nations World Tourism Organization: UNWTO) กำหนดหลักการเบื้องต้นในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เช่น คำนี้ถึงขีดความสามารถของธรรมชาติในการรองรับนักท่องเที่ยว การมีส่วนร่วมของคนในชุมชน และความต้องการของชุมชน การกระจายผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจอย่างเป็นธรรมให้กับคนในท้องถิ่น การส่งเสริมประสบการณ์ที่มีคุณค่ากับนักท่องเที่ยว การท่องเที่ยวด้วยความเข้าใจและเรียนรู้สภาพเฉพาะของพื้นที่ ทรัพยากร ขนบธรรมเนียม/วัฒนธรรม/วิถีชีวิต มีการส่งเสริมการออกแบบที่เป็นกับสถาปัตยกรรมท้องถิ่นและใช้วัสดุในท้องถิ่น ผสานการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในแผนพัฒนาทั้งระดับท้องถิ่น ภูมิภาค และประเทศ สอดคล้องกับการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2564) ได้อธิบายนิยามการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในรายละเอียดที่สอดคล้องกันกับ UNWTO ว่าเป็นการดำเนินการด้านการท่องเที่ยวและการจัดการบริการอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องทั้งในปัจจุบันและอนาคตเพื่อสงวน รักษา และพัฒนาสำหรับคนรุ่นหลัง โดยที่คำนึงถึงขีดความสามารถในการรองรับของธรรมชาติ โดยชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการดำเนินการ ได้รับผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจที่เกิดจากการท่องเที่ยวและสามารถตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนและชุมชนท้องถิ่นได้ ประกอบกับสร้างความตระหนักถึงขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรม และวิถีชีวิต

ของประชาชนและชุมชนท้องถิ่น โดยรูปแบบของการท่องเที่ยวที่สนับสนุนความยั่งยืน เช่น การท่องเที่ยวโดยชุมชน (community-based tourism) การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (eco tourism) ทั้งนี้รัฐบาลหรือหน่วยงานท้องถิ่นมีส่วนในการกำหนดนโยบายและมาตรการกำหนดจำนวนนักท่องเที่ยวและการรักษาสีงแวดล้อมในพื้นที่

ในขณะที่การท่องเที่ยวอย่างรับผิดชอบให้ความสำคัญกับผู้ที่มีส่วนรับผิดชอบ คือ นักท่องเที่ยว ผู้ประกอบการธุรกิจ หน่วยงานของรัฐบาลที่ออกแบบนโยบายและกฎหมาย ที่มีส่วนร่วมสร้างประโยชน์สูงสุดจากมิติของความยั่งยืนการท่องเที่ยวทั้ง 3 ด้าน คือ เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ให้มีผลกระทบน้อยที่สุด ทั้งนี้ต้องให้ความสำคัญกับความเป็นท้องถิ่น มีการดำเนินการที่โปร่งใส เพื่อใช้การท่องเที่ยวนำไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน การท่องเที่ยวอย่างรับผิดชอบในระดับสากลในปฏิญญา Cape Town 2002 มีองค์ประกอบ 7 ประการ ได้แก่ 1) การลดผลกระทบทางลบด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม 2) การสร้างประโยชน์ทางเศรษฐกิจให้กับคนในท้องถิ่น ส่งเสริมการคุณภาพชีวิตที่ดีให้กับชุมชนที่เป็นเจ้าของทรัพยากร 3) ชุมชนเข้ามาเกี่ยวข้องในการตัดสินใจต่อการพัฒนาที่อาจจะส่งผลกระทบและเกิดการเปลี่ยนแปลงในชีวิต 4) ส่งเสริมการอนุรักษ์ทรัพยากรทางธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ มรดกทางวัฒนธรรม และรักษาความหลากหลายของโลกไว้ได้ 5) สร้างประสบการณ์ที่สนุกสนานและเพลิดเพลินให้กับนักท่องเที่ยวผ่านการมีปฏิสัมพันธ์กับคนในท้องถิ่น เคารพต่อวัฒนธรรมวิถีชีวิต ความเป็นอยู่ของผู้คนในท้องถิ่นที่มีความแตกต่างกัน 6) ทำให้นักท่องเที่ยวทุกเพศ ทุกวัย ทุกสถานภาพ เข้าถึงการท่องเที่ยวได้ และ 7) สร้างความเข้าใจที่ดีต่อกันระหว่างนักท่องเที่ยวกับเจ้าของบ้าน โดยทำให้เกิดความภาคภูมิใจและมั่นใจในความเป็นท้องถิ่นตนเอง

จากความหมายของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนและการท่องเที่ยวอย่างรับผิดชอบดังกล่าว จึงสามารถสรุปได้ว่า การท่องเที่ยวอย่างรับผิดชอบเป็นการดำเนินการใช้กิจกรรมด้านการท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือที่สำคัญสำหรับผู้ที่มีส่วนรับผิดชอบ คือ นักท่องเที่ยว ผู้ประกอบการธุรกิจ หน่วยงานของรัฐบาลที่ออกแบบนโยบายและกฎหมายสามารถนำมาใช้ปลูกจิตสำนึกให้กับผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียในระบบการท่องเที่ยว ใช้กระตุ้นให้จุดคิดระหว่างการเดินทางท่องเที่ยวและดำเนินถึงขีดความสามารถในการรองรับของธรรมชาติ ชุมชนชนบทธรรมชาติ และวิถีชีวิตที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยว โดยสามารถออกแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวที่มีจุดประสงค์เพื่อปกป้อง สงวนรักษาและพัฒนาสิ่งเหล่านี้ให้คนรุ่นหลัง ดังนั้นการออกแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวบนพื้นฐานการศึกษาแบบไม่เป็นทางการ (non-formal education) จึงเป็นเรื่องสำคัญที่ต้องปลูกจิตสำนึกให้กับผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียในระบบการท่องเที่ยว ซึ่งรวมถึงนักท่องเที่ยว คนในท้องถิ่น ผู้ประกอบการ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว แต่จากผลการสำรวจของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ด้านสถานะ SDGs เป้าหมายที่ 12 ของประเทศไทย จำเป็นต้องปรับปรุงในเรื่องการประเมินขีดความสามารถในการรองรับของธรรมชาติ รวมทั้งควรประเมินสถานการณ์ของการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในบริบทของการพลิกฟื้นจากวิกฤติโรคระบาดโควิด-19 เพิ่มเติม (สุพจน์ ชุณหะวัณ 2560) ประกอบกับกิจกรรมการท่องเที่ยวอย่างรับผิดชอบปรากฏอยู่ใน SDGs เป้าหมายที่ 12 การผลิตและบริโภคที่รับผิดชอบ (Rodríguez-Díaz & Pulido-Fernández, 2019) ดังนั้นในการพัฒนาและดำเนินการที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวอย่างรับผิดชอบเพื่อให้เห็นผลต่อสามสมดุขของความยั่งยืนอย่างเป็นรูปธรรมจึง

ควรมีใช้เครื่องมือเพื่อติดตามตรวจสอบผลกระทบของการพัฒนาที่ยั่งยืนสำหรับการท่องเที่ยวอย่างรับผิดชอบ เช่น นโยบายเพื่อการลดการใช้พลาสติก นโยบายการใช้พลังงานสะอาด การสร้างงานและส่งเสริมวัฒนธรรมและผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น (The United Nations, 2015)

นอกจากนี้ งานวิจัยในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา RT เป็นแนวคิดหลักที่ผู้ประกอบการการท่องเที่ยวในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (กัมพูชา มาเลเซีย ไทย อินโดนีเซีย) ใช้เป็นกลยุทธ์ในการวางแผนและการจัดการธุรกิจอย่างรับผิดชอบต่อ (Mondal & Samaddar, 2021) เช่น การให้คุณค่าของการท่องเที่ยวโดยชุมชน การวางแผนธุรกิจโดยคำนึงถึงสิ่งแวดล้อม

แนวคิดการออกแบบเพื่อสิ่งแวดล้อม (design for the environment, DfE)

การออกแบบเพื่อสิ่งแวดล้อม คือ การออกแบบโดยคำนึงถึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมเป็นหลัก มีการตรวจสอบและทำการประเมินการออกแบบทางด้านสิ่งแวดล้อมในรูปแบบหรือเพื่อปรับปรุงให้มีความครอบคลุมต่อผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมที่อาจเกิดขึ้น (Fuller, 2009) เพื่อให้ได้การออกแบบที่เหมาะสมและครอบคลุมทุกด้าน ช่วยลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมในระยะยาว การออกแบบเพื่อสิ่งแวดล้อมเป็นการออกแบบด้วยความมุ่งมั่น รวมถึงมียุ่งยากซับซ้อนต้องอาศัยความรู้ที่เป็นสหวิทยาการในการสรรค์สร้างงานออกแบบจากสิ่งแวดล้อมประจำวันที่เราอาศัยอยู่ร่วมกับระบบที่สลับซับซ้อนของความหมายทางวัฒนธรรม การสื่อสารด้วยภาพ การใช้เครื่องมือ เทคโนโลยี และวัสดุ การออกแบบสิ่งแวดล้อมถือเป็นศาสตร์ที่รวมสิ่งแวดล้อม ธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมของมนุษย์เข้าไว้ด้วยกัน มุ่งเน้นในการให้เกิดความเกี่ยวพันทางกายภาพและสังคมที่ดึงมาจากพฤติกรรมมนุษย์

และกระบวนการทางธรรมชาติ การออกแบบเป็นการตอบสนองขั้นพื้นฐานของมนุษย์ในเรื่องการอาศัยอยู่บนโลกนี้ร่วมกันกับธรรมชาติให้ดีได้อย่างไร (Papanek & Fuller 1972 และ Fuller, 2009)

นักออกแบบสามารถสร้างอิทธิพลต่อการออกแบบอาคารและสถาปัตยกรรมเพื่อสิ่งแวดล้อมซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของกลยุทธ์การออกแบบสินค้าและบริการ ตัวอย่างนักออกแบบที่มีแนวคิดดังกล่าว คือ บัคมินสเตอร์ ฟูลเลอร์, Fuller (1969) สถาปนิกต้นแบบแนวคิดการออกแบบเพื่อสิ่งแวดล้อม (Edmondson, 2012) การออกแบบของฟูลเลอร์ส่งอิทธิพลต่อการออกแบบเพื่อสิ่งแวดล้อมในปัจจุบัน คือ การออกแบบที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิภาพพลังงาน (energy efficiency) เทคโนโลยีที่เหมาะสม (appropriate technology) เกษตรอินทรีย์ (organic agriculture) การฟื้นฟูผืนดิน (land restoration) การออกแบบชุมชน (community design) และระบบพลังงานและการบำบัดของเสียอย่างยั่งยืนตามระบบนิเวศ แนวคิดดังกล่าวเป็นทางเลือกและนำมาประยุกต์ใช้ในการออกแบบอาคารเพื่อการใช้งานในแหล่งท่องเที่ยว เช่น โรงแรม ร้านอาหาร และอาคารผู้โดยสารท่าอากาศยาน (Fuller, R., 1969) ผลของใช้แนวคิดการออกแบบดังกล่าวสามารถสร้างความยั่งยืนให้กับสินค้าและบริการการท่องเที่ยวซึ่งหนึ่งในปัจจัยสำคัญที่นักเดินทางใช้เป็นเหตุผลในการตัดสินใจซื้อสินค้าหรือบริการ กล่าวคือรูปแบบและการออกแบบของแหล่งท่องเที่ยวและที่พักที่มีจุดยืนด้านความยั่งยืนจะเติบโตและได้รับกระแสตอบรับที่ดี ผลจากการสำรวจ Expedia Group's Traveler Value Index: 2022 Outlook แสดงให้เห็นว่าจำนวนนักท่องเที่ยวกว่าครึ่งหรือร้อยละ 59 เติบโตใจที่จะจ่ายมากขึ้นเพื่อการ

เดินทางที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม สอดคล้องกับความเห็นของนักท่องเที่ยวที่ว่าครึ่งหนึ่งที่จะใช้เกณฑ์ความยั่งยืนมาตัดสินใจเลือกสถานที่พักผ่อน ด้านโรงแรมและที่พัก สถานประกอบการที่มีมาตรฐานด้านความยั่งยืนจะได้รับความสนใจจากนักท่องเที่ยว นอกจากนี้ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมถูกกล่าวถึงเพิ่มขึ้นเป็นสองเท่าในเดือนมกราคมปี 2565 นักท่องเที่ยวให้คุณค่ากับสิ่งอำนวยความสะดวกของโรงแรมที่พักที่ต้องเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม โดยอันดับต้นๆ ที่นักท่องเที่ยวให้ความสำคัญ คือ สถานีชาร์จรถยนต์ไฟฟ้า การใช้พลังงานสะอาด เช่น พลังงานแสงอาทิตย์ การรีไซเคิล การจัดการขยะพลาสติก และหลอดไฟ LED ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม (Expedia, 2022)

นอกจากนี้วิกฤติการแพร่ระบาดโควิด-19 ส่งผลให้เกิดความร่วมมือในรูปแบบต่างๆ ทั้งภาครัฐ เอกชน และองค์กรนานาชาติ ทั้งในระดับชาติและนานาชาติ ตัวอย่างหนึ่งของความร่วมมือในประเทศไทยเมื่อปี 2562 คือ ปรวิญญายูเนสโกเพื่อการเดินทางอย่างยั่งยืน ซึ่งได้รับการขับเคลื่อนโดยความร่วมมือเป็นครั้งแรกระหว่างยูเนสโกและ Expedia Group นั้นมีเป้าหมายเพื่อส่งเสริมการเดินทางอย่างยั่งยืน การฟื้นตัวของชุมชน และการอนุรักษ์มรดกทั่วโลก ผู้ลงนามสามารถเรียนรู้เกี่ยวกับวิธีปฏิบัติที่ยั่งยืนสำหรับธุรกิจโรงแรมและด้วยความร่วมมือกัน การลงนามปรวิญญาดังกล่าวจะสามารถขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงในเชิงบวกในอุตสาหกรรมการเดินทางสำหรับนักท่องเที่ยวในอนาคต (UNESCO, 2022)

ปรวิญญาเป็นวิธีที่บริษัทท่องเที่ยวให้คำมั่นต่อสาธารณชนเกี่ยวกับการดำเนินงานเพื่อปกป้องวัฒนธรรมท้องถิ่นและสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ ปรวิญญาได้รับการออกแบบมาเพื่อสร้างแรงบันดาลใจและกระตุ้นผู้ประกอบการธุรกิจการท่องเที่ยว เช่น พื้นที่ริมชายฝั่ง และพื้นที่ที่เป็น

มรดกโลก เพื่อสนับสนุนการเดินทางอย่างยั่งยืนและปกป้องมรดกในชุมชนเพื่อให้สอดคล้องกับเป้าหมายของแผนพัฒนาที่ยั่งยืนในระดับสากล (UNESCO, 2022)

ในประเทศไทย มีการลงนามปรวิญญายูเนสโกเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนด้วยความร่วมมือของโรงแรมกว่า 500 แห่งและให้สัญญาว่าจะหยุดการใช้พลาสติกแบบใช้ครั้งเดียว และส่งเสริมวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยโรงแรมที่เข้าร่วมส่วนใหญ่ตั้งอยู่ในจังหวัดที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวหลักของประเทศไทย เช่น กรุงเทพฯ เชียงใหม่ ชลบุรี ประจวบคีรีขันธ์ และสุราษฎร์ธานี (UNESCO, 2022)

นอกจากนี้ผลการสำรวจด้านการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนประจำปี 2564 ของ Booking.com โดยรวบรวมข้อมูลเชิงลึกจากความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวกว่า 29,000 คนใน 30 ประเทศพบว่าผลจากการแพร่ระบาดของโควิด-19 กระตุ้นให้นักเดินทางมุ่งมั่นที่จะเริ่มต้นการเดินทางท่องเที่ยวในวิถีที่ยั่งยืน เกือบทั้งหมดของกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวชาวไทย (ร้อยละ 94) มีความเห็นว่าการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนนั้นสำคัญอย่างมาก โดยกว่า 3 ใน 4 ของนักท่องเที่ยวชาวไทยให้เหตุผลว่า ผลกระทบจากโควิด-19 มีส่วนกระตุ้นให้ตัดสินใจเลือกที่จะท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนมากขึ้นในอนาคต

แนวคิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนถูกใช้เป็นกลยุทธ์ทางธุรกิจมากกว่าสองทศวรรษในประเทศต่างๆ ทั่วโลก เช่น นโยบายด้านสิ่งแวดล้อมและสังคมของร้านกาแฟสตาร์บัค (Starbucks) สาขาเมืองแฟรงค์เฟิร์ต ประเทศเยอรมนี ในปี 2542 สตาร์บัคเริ่มต้น “พื้นที่สำหรับสวนของคุณ” เพื่อการสร้างการรับรู้ของชุมชนต่อธุรกิจว่า สตาร์บัคเป็นธุรกิจที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ตัวอย่างการลดขยะร่วมกับชุมชน เช่น ชุมชน

สามารถนำกากกาแฟที่เหลือจากการผลิตกาแฟของทางร้านไปทำปุ๋ยหมัก และนโยบายการใช้ถ้วยเครื่องดื่มที่ผลิตจากกระดาษรีไซเคิลซึ่งเป็นนวัตกรรมการใช้วัสดุรีไซเคิลในผลิตภัณฑ์ที่สัมผัสกับอาหารหรือเครื่องดื่มโดยตรง รวมถึงใช้ปลูกถ้วยกระดาษลูกฟูกที่ทำจากเส้นใยรีไซเคิล

ในประเทศเม็กซิโกและอินโดนีเซีย สตาร์บัคเข้าร่วมเป็นพันธมิตรกับ Conservation International เพื่อช่วยปกป้องสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติของชุมชนเกษตรกรที่ปลูกกาแฟ มีการรับรองการซื้อกาแฟจากชุมชนด้วยการรับซื้อกาแฟอย่างมีจริยธรรม (McFall *et al.*, 2017) แนวปฏิบัติดังกล่าวเรียกว่า Coffee and Farmer Equity (C.A.F.E.) Practices (Renard, 2010) มีการตั้งเป้าหมายการจัดซื้อกาแฟที่ใช้ในธุรกิจทั้งหมดผ่านระบบ C.A.F.E. โดยหลักการ Starbucks C.A.F.E. Practices เป็นแนวทางการรับซื้อเมล็ดกาแฟบนหลักเกณฑ์ 4 ข้อ คือ เมล็ดกาแฟคุณภาพสูง ความโปร่งใสทางธุรกิจ รับผิดชอบต่อสังคม และการดูแลสิ่งแวดล้อม (Tsai *et al.*, 2020) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการท่องเที่ยวยั่งยืนที่ผู้ให้บริการและผู้รับบริการแสดงออกพฤติกรรมกรออกแบบสินค้าและบริการที่รับผิดชอบต่อชุมชนและสิ่งแวดล้อม นอกจากนี้ยังมีอีกหลายตัวอย่างที่มีการรณรงค์ให้ถ้วยนำมาใช้ใหม่ในเวียดนามในปี 2563 และในประเทศเกาหลีในปี 2564 แผนการตลาดนี้ถูกติดแฮชแท็กที่กำหนดโดยสตาร์บัคถูกเขียนและอัปเดตด้วยที่ใช้ซ้ำได้แทนถ้วยที่ใช้แล้วทิ้ง และวางแผนไว้ว่าถ้วยแบบใช้แล้วทิ้งในเกาหลีจะถูกเลิกใช้ภายในปี 2568 (Behar, H., 2007) ในขณะที่สตาร์บัคมีรายงานผลกำไรไตรมาส 4/2565 ที่ 8.41 พันล้านดอลลาร์ สูงกว่าตัวเลขคาดการณ์ที่ 8.31 พันล้านดอลลาร์ และมียอดขายทั่วโลกเพิ่มขึ้นร้อยละ 7 (Starbucks, 2022) จากตัวอย่างข้างต้น

แสดงให้เห็นถึง ส่วนหนึ่งของกลยุทธ์ทางการตลาดที่ใช้ความรับผิดชอบต่อสังคมและการดำเนินงานที่ยั่งยืนขององค์กรทางธุรกิจทั่วโลกที่ได้เริ่มดำเนินการผลิต การออกแบบ และการส่งเสริมที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม เพื่อให้ได้เปรียบในการแข่งขันในตลาดสีเขียวทั่วโลก (Botero, *et al.*, 2011 และ Chang *et al.*, 2019)

แนวทางการปลูกจิตสำนึกด้านสิ่งแวดล้อมเพื่อการเป็นพลเมืองโลกที่ดี

การปลูกจิตสำนึกด้านสิ่งแวดล้อมในการเป็นพลเมืองโลกที่ดี สามารถออกแบบผ่านกระบวนการศึกษาทั้งการศึกษาในระบบ และการศึกษาอกระบบ มีแนวทางการปฏิบัติ ดังนี้ (Palmer, 2002 และ Gibson *et al.*, 2008)

1. แทรกการปลูกจิตสำนึกการเป็นพลเมืองโลกที่ดีกับนักเรียนในทุกโอกาสที่อยู่ภายในโรงเรียน ให้ความรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม ธรรมชาติรอบตัว จินตทัศน์และเห็นคุณค่าของสิ่งแวดล้อม และทรัพยากรธรรมชาติ รวมทั้งผลกระทบจากการกระทำของตนที่ส่งผลต่อสิ่งแวดล้อม

2. ร่วมสร้างความรู้สึกรับผิดชอบ ต่อปัญหาที่เกิดขึ้นในโรงเรียน ที่บ้านหรือชุมชนที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ

3. แนะนำวิธีการดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติที่จำเป็นและหายาก สอนวิธีการฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติที่ทดแทนได้ให้กลับมาเพิ่มขึ้น เท่ากับปริมาณที่ต้องการใช้ ใช้อย่างประหยัด และฟื้นฟูธรรมชาติที่เสียหายหรือเสื่อมโทรมให้ดีขึ้น

4. แนะนำแนวทางการปฏิบัติตามหลักการพัฒนาที่ยั่งยืน ด้วยการลดการใช้พลังงานหรือใช้พลังงานอย่างรู้คุณค่า แสวงหาแหล่งพลังงานใหม่ๆ ลดการเกิดขยะมูลฝอยที่ไม่จำเป็น หรือจัดการขยะอย่างมีประสิทธิภาพ

5. จัดเวลาให้มีการศึกษาประเภทของ
ทรัพยากรธรรมชาติ ระบบนิเวศวิทยา และความ
สัมพันธ์ความเชื่อมโยงความอยู่รอดระหว่างมนุษย์
และสิ่งแวดล้อม

6. แนะนำแนวทางให้นักเรียน วางแผน
การดำรงชีวิต อย่างเรียบง่าย ด้วยการไม่ทำลาย
ชีวิตอื่นที่อยู่ในธรรมชาติทั้งทางตรงและทางอ้อม

7. แนะนำขั้นตอนปฏิบัติให้นักเรียน
ได้ทดลองการใช้ประโยชน์จากธรรมชาติอย่าง
สิ้นเปลืองน้อยที่สุด

8. โน้มน้าวให้นักเรียนเป็นนักรักษ์
นิยม เพื่อช่วยเผยแพร่จิตสำนึกการอนุรักษ์
สิ่งแวดล้อมไปยังครอบครัวและชุมชนที่ตนอาศัย
อยู่ ให้เห็นคุณค่าและตระหนักถึงภัยพิบัติที่กำลัง
เกิดขึ้นต่อธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พร้อมทั้ง
แนวทางในการแก้ไข ให้ทรัพยากรธรรมชาติ
สามารถคงอยู่

9. ชักชวนและร่วมกับนักเรียนในการ
ทำกิจกรรมที่เอื้อต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และ
การดำรงชีวิตของสิ่งมีชีวิตให้สอดคล้องกับ
ธรรมชาติ

ทั้งนี้ การให้การศึกษาและสร้างจิตสำนึก
นี้เป็นวิธีการที่สันติและไม่มีกรบีบบังคับใจแต่
ประการใด (Sumangkalo, 2020) แนวทางการ
สร้างจิตสำนึกด้านสิ่งแวดล้อมในระยะต่างๆ ของ
การเรียนรู้ เช่น การให้การศึกษาแก่ประชาชน
อย่างเป็นทางการด้วยการบรรจุเรื่องสิ่งแวดล้อม
และระบบนิเวศน์ไว้ในแบบเรียนและหลักสูตร
ต่างๆ อันจะส่งผลในการสร้างทัศนคติที่ดีต่อ
ธรรมชาติ โดยเฉพาะในเยาวชน การให้การศึกษา
อย่างเป็นทางการจึงได้ประโยชน์ในการสร้าง
ทัศนคติ พฤติกรรม และวัฒนธรรม ทั้งยังได้ผล
ที่แท้จริงอย่างรวดเร็วและยาวนาน นอกจากนี้
การให้การศึกษาอย่างไม่เป็นทางการโดยผ่าน

ช่องทางการสื่อสารมวลชน อันจะเป็นประโยชน์
ต่อประชาชนซึ่งพึงวัยเรียนไปแล้ว แนวทางนี้
เป็นการให้ข่าวสารข้อมูลที่จำเป็นและถูกต้องแก่
ประชาชนทั่วไป และเป็นการเน้นย้ำสำหรับผู้
ที่เคยศึกษาสิ่งเหล่านั้นในหลักสูตรของการศึกษา
ระดับต่างๆ มาแล้ว โดยข้อมูลที่เผยแพร่
สามารถสร้างความเข้าใจและความตระหนัก
ให้แก่ประชาชนให้ตระหนักถึงความสำคัญของ
สิ่งแวดล้อมและความจำเป็นที่มนุษย์ต้อง
พึงพาอาศัยธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และ
ทรัพยากรธรรมชาติ

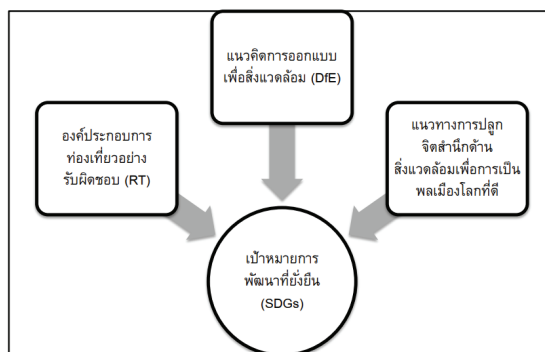
จากกระบวนการสร้างจิตสำนึกด้าน
สิ่งแวดล้อมโดยการใช้กระบวนการทางการ
ศึกษา การใช้สื่อมวลชน และแนวคิดทางศาสนา
และความเชื่อ การออกแบบเพื่อสิ่งแวดล้อม
บูรณาาร่วมกันเป็นแนวคิดการท่องเที่ยวอย่าง
รับผิดชอบต่อ ธรรมชาติและวัฒนธรรมได้ สมควร
อย่างยิ่งที่จะต้องมีการจัดการเพื่อให้เกิดความ
ยั่งยืนของทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมอัน
เป็นอัตลักษณ์ในท้องถิ่นนั้นๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง
หากมีการบูรณาการการท่องเที่ยวอย่างรับผิดชอบต่อ
และการมีส่วนร่วมของชุมชนในทุกๆระดับที่เป็น
กระบวนการเรียนรู้และการเผยแพร่ความรู้
เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม ทั้งสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ
และวัฒนธรรม ซึ่งเชื่อมโยงถึงความสัมพันธ์
ระหว่างสิ่งแวดล้อมกับการพัฒนาเศรษฐกิจและ
สังคมเข้าด้วยกัน ในที่สุดจะส่งผลให้เกิดการ
ป้องกันและแก้ไขปัญหาความไม่แน่นอนของ
เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม
ของจังหวัดได้อย่างยั่งยืน โดยมีกรอบของการ
พัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน โดยมีการ
เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน

สรุป

การบูรณาการแนวคิดการท่องเที่ยวอย่างรับผิดชอบต่อระดับที่ใช้ป้องกันและแก้ไขปัญหาการเสียดุลของเสาหลักเพื่อความยั่งยืนจะเกิดขึ้นได้จริงนั้น มีความจำเป็นที่ต้องมีการบูรณาการ (แผนภาพที่ 1) กระบวนการสร้างจิตสำนึกด้านสิ่งแวดล้อม ทั้งในกระบวนการศึกษาอย่างเป็นทางการ การศึกษาอย่างไม่เป็นทางการ โดยการปรับใช้แนวทางการปลูกจิตสำนึกด้านสิ่งแวดล้อมเพื่อการเป็นพลเมืองโลกที่ดี ร่วมกับแนวคิดการออกแบบเพื่อสิ่งแวดล้อม ซึ่งเหล่านี้เป็นแนวคิดที่สามารถนำมาปรับใช้ได้จริงจากหลักฐานการออกแบบดังที่กล่าวแล้วในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา ทั้งนี้ ผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยวควรคำนึงถึงผลทางการตลาดในระยะยาว การลงทุนด้านการออกแบบเป็นส่วนสำคัญส่วนหนึ่งที่เป็นกลยุทธ์ส่วนประสมทางการตลาดด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์ที่ควรพัฒนาให้สอดคล้องกับแนวโน้มของพฤติกรรมผู้ใช้บริการหรือนักท่องเที่ยว ซึ่งเป็นพื้นฐานที่จะส่งผลต่อการรับรู้ตำแหน่งทางการตลาดอย่างยั่งยืน นอกจากนี้การสร้างรับรู้ตราสินค้าหากออกแบบให้สอดคล้องกับตำแหน่งทางการตลาดเพื่อ profit people planet และเกิดจากความเข้าใจและจริงจังตั้งแต่ฐานรากของการออกแบบสินค้าและบริการแล้วนั้น เป้าหมาย

ของการพัฒนาอย่างยั่งยืนก็ไม่ใช่แนวคิดที่อยู่ในรายงานหรือแผนการพัฒนาประเทศเท่านั้น แต่จะเป็นอนาคตที่ประชากรโลกมีส่วนร่วมในการสร้างให้เกิดความเปลี่ยนแปลงให้โลกเป็นโลกน่าอยู่เพื่อคุณภาพชีวิตของเราทุกคนที่ดีขึ้น

นอกจากนี้ แนวทางการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนไม่ว่าจะรูปแบบใด ภาครัฐซึ่งเป็นผู้กำหนดนโยบายการพัฒนาประเทศ กำหนดงบประมาณ มีบทบาทสำคัญมากในการกำหนดทิศทางและเป้าหมายที่เป็นรูปธรรม เนื่องจากการท่องเที่ยวถือเป็นอุตสาหกรรมหลักอย่างหนึ่งของโลกที่เป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจและการสร้างงานจำนวนมาก การขยายตัวของอุตสาหกรรมดังกล่าวมักนำมาซึ่งความเสื่อมโทรมของแหล่งท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม ทั้งยังกระทบต่อวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของคนท้องถิ่น โลกต้องปรับเปลี่ยนการท่องเที่ยวเป็น “การท่องเที่ยวอย่างรับผิดชอบต่อ” โดยถือเป็นส่วนหนึ่งของเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน บนหลักการความยั่งยืนทางเศรษฐกิจ การสร้างอาชีพและการรองรับนักท่องเที่ยว การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ความยั่งยืนทางด้านสังคม ขณะเดียวกันก็คงไว้ซึ่งเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมดั้งเดิมของท้องถิ่น และความยั่งยืนทางสิ่งแวดล้อมอันเกิดจากผลกระทบจากการกระทำของผู้ประกอบการและนักท่องเที่ยว

ภาพที่ 1 การบูรณาการแนวคิดการท่องเที่ยวอย่างรับผิดชอบต่อระดับที่ใช้ป้องกันและแก้ไขปัญหาการเสียดุลของเสาหลักเพื่อความยั่งยืนจะเกิดขึ้นได้จริงนั้น มีความจำเป็นที่ต้องมีการบูรณาการ (แผนภาพที่ 1) กระบวนการสร้างจิตสำนึกด้านสิ่งแวดล้อม ทั้งในกระบวนการศึกษาอย่างเป็นทางการ การศึกษาอย่างไม่เป็นทางการ โดยการปรับใช้แนวทางการปลูกจิตสำนึกด้านสิ่งแวดล้อมเพื่อการเป็นพลเมืองโลกที่ดี ร่วมกับแนวคิดการออกแบบเพื่อสิ่งแวดล้อม ซึ่งเหล่านี้เป็นแนวคิดที่สามารถนำมาปรับใช้ได้จริงจากหลักฐานการออกแบบดังที่กล่าวแล้วในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา ทั้งนี้ ผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยวควรคำนึงถึงผลทางการตลาดในระยะยาว การลงทุนด้านการออกแบบเป็นส่วนสำคัญส่วนหนึ่งที่เป็นกลยุทธ์ส่วนประสมทางการตลาดด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์ที่ควรพัฒนาให้สอดคล้องกับแนวโน้มของพฤติกรรมผู้ใช้บริการหรือนักท่องเที่ยว ซึ่งเป็นพื้นฐานที่จะส่งผลต่อการรับรู้ตำแหน่งทางการตลาดอย่างยั่งยืน นอกจากนี้การสร้างรับรู้ตราสินค้าหากออกแบบให้สอดคล้องกับตำแหน่งทางการตลาดเพื่อ profit people planet และเกิดจากความเข้าใจและจริงจังตั้งแต่ฐานรากของการออกแบบสินค้าและบริการแล้วนั้น เป้าหมาย

ข้อเสนอแนะ

จากตัวอย่างของการนำแนวคิดการท่องเที่ยวอย่างรับผิดชอบต่อสังคมที่มีกรอบการใช้ทั้งเชิงนโยบายภาครัฐและเอกชนในอดีตที่ผ่านมา แสดงให้เห็นว่า ในระดับนโยบายทั้งภาครัฐและเอกชนนั้นหากไม่มีแรงจูงใจหรือการบังคับใช้ ความรับผิดชอบต่อสังคมการท่องเที่ยวยังเป็นเรื่องในระดับปัจเจกหรือเป็นเรื่องเฉพาะขององค์กรนั้นๆ เท่านั้น ดังนั้นในอนาคตหากภาครัฐมีความจริงจังในการจัดการปัญหาและเล็งเห็นความจำเป็นเร่งด่วนของการเสียสมดุลของสามเสาหลักของมิติความยั่งยืน (เศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม) แล้วนั้น ควรเร่งกระบวนการกำหนดนโยบายเพื่อการสนับสนุนให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียด้านการท่องเที่ยวทั้งในเมืองหลักและเมืองรองได้รับผลประโยชน์จากการสนับสนุนการท่องเที่ยวอย่างรับผิดชอบต่อสังคมอย่างเป็นรูปธรรม เช่น แยกการจัดเก็บภาษีจากร้านอาหารหรือที่พักที่ให้บริการแก่นักท่องเที่ยวเป็นกรณีพิเศษ โดยภาษีกลุ่มนี้จะถูกนำไปพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวในระดับท้องถิ่น เพื่อ

ตอบแทนผู้จ่ายภาษีอย่างเจ้าของโรงแรมและที่พักในพื้นที่นั้นๆ

การลดหย่อนภาษีให้ผู้ประกอบการที่พัก ร้านอาหาร สินค้าและบริการเพื่อเป็นแรงจูงใจให้เกิดการออกแบบแหล่งท่องเที่ยวที่ใช้แนวคิดการท่องเที่ยวอย่างรับผิดชอบต่อสังคมเพื่อสนับสนุนให้เกิดการท่องเที่ยวอย่างรับผิดชอบต่อสังคมในทุกภูมิภาคของประเทศ

ในส่วนของการศึกษา ภาครัฐสามารถให้การสนับสนุนหลักสูตรและทุนการศึกษาทุกระดับที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาและการสร้างจิตสำนึกเพื่อสิ่งแวดล้อม อย่างไรก็ตาม ในระบบสังคมโลกที่เราทุกคนพึ่งพากัน นับจากระดับปัจเจกบุคคล เป็นสังคม และเป็นรัฐ ผลกระทบจากการกระทำของเราทุกคนก่อร่างสร้างผลกระทบในระดับสังคมที่ใหญ่กว่าตัวเรา ดังนั้น เราทุกคนทุกภาคส่วนจึงมีส่วนร่วมในการรับผิดชอบต่อคุณภาพความเป็นอยู่มวลมนุษยชาติทั้งในปัจจุบันและอนาคตอันใกล้

เอกสารอ้างอิง

- กฤษณ อร่ามศรี, อนาวิน สุวรรณะ, จิรัฏฐิติกาล มานะจรรยาพงศ์, กมลเกียรติ พงษ์, ทศพร ไชยประคอง, & ช่อทิพย์ นิमितกุล. (2022). แนวปฏิบัติของวิสาหกิจชุมชนบนฐานทุนทางสังคมสู่การท่องเที่ยวอย่างรับผิดชอบต่อสังคมในพื้นที่สงวนชีวมณฑลแม่สา-คอกม้า จังหวัดเชียงใหม่. *วารสารการพัฒนาชุมชนและคุณภาพชีวิต*, 10(1), 1-10.
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2564). *สรุปแผนปฏิบัติการการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยปี 2564*. <https://www.tat.or.th/th/about-tat/market-plan>
- สุพจน์ ชุณหะวัณ, อดิศักดิ์ และริตา อ่อนอินท. (2560). *โครงการสำรวจสถานะของเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนในบริบทประเทศไทยและทางเลือกมาตรการทางเศรษฐกิจศาสตร์สังคม และกฎหมายเป้าหมายที่ 12*. ชุดโครงการประสานงานการวิจัยเพื่อสนับสนุนการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs), Research Coordination for SDGs. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).
- Behar, H. (2007). *It's not about the coffee: Leadership principles from a life at Starbucks*. Penguin.
- Botero, M. E., Díaz, A. M. A., Cadavid, C. M., & Muhss, M. (2011). CSR practices in the coffee industry: A preliminary review of Kraft Foods, Nestlé and Starbucks. *Negocios Internacionales*, 4(2), 30-44.

- Chang, K. C., Hsu, C. L., Hsu, Y. T., & Chen, M. C. (2019). How green marketing, perceived motives and incentives influence behavioral intentions. *Journal of Retailing and Consumer Services*, 49, 336-345.
- Edmondson, A. C. (2012). *A fuller explanation: The synergetic geometry of R. Buckminster Fuller*. Springer Science & Business Media.
- Elkington, J. (1998). Partnerships from cannibals with forks: The triple bottom line of 21st - century business. *Environmental quality management*, 8(1), 37-51.
- Expedia. (2022). *Group's Traveler Value Index: 2022 Outlook*. Expedia, Inc.
- Fuller, R. B. (2009). *Ideas and integrities: A spontaneous autobiographical disclosure*. Estate of R. Buckminster Fuller.
- Fuller, B. R. (1969). *Operating manual for spaceship earth*. EP Dutton & Co.
- Gibson, K. L., Rimmington, G. M., & Landwehr-Brown, M. (2008). Developing global awareness and responsible world citizenship with global learning. *Roeper Review*, 30(1), 11-23.
- Goodwin, H. (2014). *Cape town declaration on responsible tourism*. <https://responsibletourismpartnership.org/cape-town-declaration-on-responsible-tourism/>
- Goodwin, H. (2016). *Responsible Tourism (2nd ed)*. <https://www.goodfellowpublishers.com/>
- McFall, M., Rodehau, C., & Wofford, D. (2017). *Starbucks and conservation international: How a sustained NGO-company partnership led to the coffee industry's first sustainability standard*. Population Council.
- Mondal, S., & Samaddar, K. (2021). Responsible tourism towards sustainable development: Literature review and research agenda. *Asia Pacific Business Review*, 27(2), 229-266.
- Palmer, J. (2002). *Environmental education in the 21st century: Theory, practice, progress and promise*. Routledge.
- Papanek, V. & Fuller, R.B. (1972). *Design for the real world*. Thames and Hudson.
- Renard, M. C. (2010). In the name of conservation: CAFE practices and fair trade in Mexico. *Journal of Business Ethics*, 92(2), 287-299.
- Rodríguez-Díaz, B., & Pulido-Fernández, J. I. (2019). Sustainability as a key factor in tourism competitiveness: A global analysis. *Sustainability*, 12(1), 51.
- Starbucks. (2022). *Starbucks reports Q4 and full year fiscal 2022 results*. <https://investor.starbucks.com/press-releases/financial-releases/press-release-details/2022/Starbucks-Reports-Q4-and-Full-Year-Fiscal-2022-Results/default.aspx>
- Sumangkalo, P. P. (2020). Local community forest management in the Northern Region in accordance with sufficiency economy philosophy. *Journal of Social Science and Buddhist Anthropology*, 5(10), 137-148.
- Tourism Authority of Thailand. (2021). *Responsible recovery for the tourism sector of post COVID-19 through responsible tourism concept*. Tourism Authority of Thailand.

- UNESCO. (2022). *The UNESCO sustainable travel pledge*. <https://unescosustainable.travel/en/tourism-authority-thailand-supports-the-pledge>
- Tsai, P. H., Lin, G. Y., Zheng, Y. L., Chen, Y. C., Chen, P. Z., & Su, Z. C. (2020). Exploring the effect of Starbucks' green marketing on consumers' purchase decisions from consumers' perspective. *Journal of Retailing and Consumer Services*, 56, 102162.
- The United Nations. (2015). *Transforming our world: The 2030 agenda for sustainable development*. <https://sdgs.un.org/publications/transforming-our-world-2030-agenda-sustainable-development-17981>
- World Tourism Organization. (2020). *UNWTO regional conference on sustainable development through tourism - proceedings, Thimphu, Bhutan, 03 June 2019*. UNWTO Publications.

การพัฒนาศักยภาพและการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน ของผลิตภัณฑ์ SMEs โดยใช้เทคนิคการจัดการโลจิสติกส์ในจังหวัดสกลนคร

Development Potential for Operations Enhancing Competitive Advantage to SME Firms and the Adoption of Logistics in Sakon Nakhon Province

ทรงยุทธ ตันวัน¹, รัชตาพร บุญกอง¹
Songyuth Tonwan¹, Ratchataporn Boonkong¹

Received: 9 December 2022

Revised: 23 February 2023

Accepted: 7 March 2023

บทคัดย่อ

การพัฒนาศักยภาพและการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของผลิตภัณฑ์ SMEs โดยใช้เทคนิคการจัดการโลจิสติกส์ในจังหวัดสกลนคร ส่งผลต่อความสำเร็จของผู้ประกอบการธุรกิจ SMEs ในจังหวัดสกลนคร มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1.รูปแบบและวิธีการในการดำเนินธุรกิจของผู้ประกอบการตั้งแต่การจัดซื้อวัตถุดิบ การจัดเก็บวัตถุดิบ การจำหน่ายวัตถุดิบ ของผลิตภัณฑ์ SMEs ในจังหวัดสกลนคร 2. ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อรูปแบบและวิธีการในการดำเนินธุรกิจของผู้ประกอบการของผลิตภัณฑ์ SMEs ในจังหวัดสกลนคร 3.ศึกษาแนวทางในการพัฒนาการเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลการจัดการโลจิสติกส์ให้กับผู้ประกอบการของผลิตภัณฑ์ SMEs ในจังหวัดสกลนคร การเก็บรวบรวมข้อมูล โดยสุ่มแบบเจาะจงแบบสอบถามแก่ผู้ประกอบการ SMEs ในจังหวัดสกลนคร ที่จดทะเบียนกับสำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดสกลนคร ปี พ.ศ.2561 จำนวน 1,091 กลุ่ม โดยทำการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง จำนวน 400 คน การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรม SPSS เวอร์ชัน 15 และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัย พบว่า รูปแบบและวิธีการในการดำเนินธุรกิจของผู้ประกอบการของผลิตภัณฑ์ SMEs ในจังหวัดสกลนคร มีผลต่อความสำเร็จของผู้ประกอบการอย่างมาก ปัจจัยที่ส่งผลการดำเนินธุรกิจ คือ ยังขาดความรู้เกี่ยวกับเทคนิคและการจัดการโลจิสติกส์ตั้งแต่การผลิตไปจนถึงการจำหน่ายสินค้า โดยเฉพาะปัจจุบันที่ทั่วโลกต่างประสบกับปัญหาวิกฤตการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ส่งผลให้ผู้ประกอบการไม่สามารถนำสินค้าไปจำหน่ายในงานแสดงสินค้า หรือแหล่งท่องเที่ยวได้ จึงควรมีการเพิ่มช่องทางรูปแบบการจัดจำหน่าย เช่น การขายสินค้าออนไลน์ และออฟไลน์ หน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนควรเข้ามามีบทบาทในการจัดการผลิตภัณฑ์ SMEs รวมถึงการสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเทคนิคและการจัดการโลจิสติกส์เพื่อให้ผู้ประกอบการ SMEs สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์และประสิทธิภาพได้อย่างยั่งยืน

คำสำคัญ: การเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน, ผลิตภัณฑ์ SMEs, การจัดการโลจิสติกส์

¹ อาจารย์ประจำ, คณะอุตสาหกรรมและเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน วิทยาเขตสกลนคร

¹ Lecturer, Faculty Industry and Technology, Rajamangala University of Technology Isan, Sakon Nakhon Campus

Abstract

Development potential for operations enhancing competitive advantage to SMEs firms and adoption of logistics in Sakon Nakhon Province. Factors affecting the success of SMEs entrepreneurs in Sakon Nakhon Province were studied. The objectives were. - 1. Investigate the form and methods of business operations by entrepreneurs for raw material procurement raw material storage, distribution of raw materials of SMEs products in Sakon Nakhon Province 2. Study the factors that affect the forms and methods of business operations of entrepreneurs of SMEs products in Sakon Nakhon Province. 3. To study guidelines for improving the efficiency and effectiveness of logistics management for entrepreneurs of SMEs products in Sakon Nakhon Province. Data collection was by randomly distributing questionnaires to SMEs entrepreneurs in Sakon Nakhon Province that were registered with the Sakon Nakhon Provincial Community Development Office in 2018. 1,091 groups and 400 people were selected by purposive random sampling. Data were analyzed using SPSS version 15 and statistics used in data analysis were percentage, mean and standard deviation. The results of the research revealed that the business models and methods of entrepreneurs of SMEs products in Sakon Nakhon Province had a great effect on the success of entrepreneurs. Factors affecting business operations were the lack of knowledge about techniques and logistics management from production to distribution. This is especially true now that the world is facing the crisis of the epidemic of the Coronavirus 2019, causing entrepreneurs to be unable to sell their products in the exhibition or a tourist attraction. Therefore, there should be more distribution channels, such as selling products online and offline. Both government and private agencies should play a role in managing SMEs products, including building knowledge and understanding about techniques and management. logistics for SMEs entrepreneurs to be able to apply knowledge for sustainable benefits and efficiency.

Keywords: Enhancing competitive advantage, SMEs products, logistics management

บทนำ

บริบทของโลกและสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วและรุนแรง ส่งผลให้ธุรกิจ SMEs ต้องเผชิญความท้าทายจากปัจจัยทั้งภายในและภายนอกและต้องเร่งปรับตัวให้เท่าทันเพื่อเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของธุรกิจ โดยเฉพาะการเติบโตอย่างรวดเร็วไร้ขีดจำกัดของเทคโนโลยีกระตุ้นให้ผู้ประกอบการต้องเปลี่ยนผ่านรูปแบบการดำเนิน ธุรกิจไปสู่ธุรกิจที่พึ่งพาเทคโนโลยีมากขึ้น จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่ง

ชาติฉบับที่ 12 มีเป้าหมายในการพัฒนาการส่งเสริมและพัฒนาวิสาหกิจ ขนาดกลางและขนาดย่อมไทยให้เข้มแข็ง มีศักยภาพสูง และสามารถแข่งขันได้ เป็นแนวทางการพัฒนาที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ มีการกำหนดนโยบายในการแก้ไขปัญหาความยากจน โดยได้ให้ความสำคัญของการพัฒนาเศรษฐกิจในระดับฐานล่าง คือระดับหมู่บ้าน ตำบล เพื่อมุ่งพัฒนาทั้งในด้านเศรษฐกิจและสังคมไปพร้อมกัน ซึ่งเมื่อชุมชนระดับนี้เกิดความเข้มแข็งและสามารถ พึ่งตนเอง

ได้ ก็จะส่งผลให้สังคมและเศรษฐกิจของชาติโดยรวมเข้มแข็งในที่สุด จึงได้กำหนดนโยบายเร่งด่วนเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจในระดับล่างขึ้น การดำเนินการของชุมชนต่าง ๆ ที่มีอยู่ทั่วประเทศเปรียบเสมือน คล้ายกับเส้นเลือดฝอยในร่างกายของมนุษย์ ซึ่งถ้าเปรียบร่างกายเป็นเหมือนประเทศชาติ จะเห็นว่าประเทศชาติจะอยู่รอดได้ก็ต่อเมื่อชุมชนเหล่านี้สามารถสร้างงาน สร้างรายได้และเลี้ยงตัวเองได้ รวมทั้งมีความเข้มแข็งในการที่จะคิดเอง ทำเอง โดยใช้ภูมิปัญญาที่มีในท้องถิ่นนั้นๆ การประกอบธุรกิจ SMEs เป็นแนวทางหนึ่ง ที่จะสร้างความเจริญแก่ชุมชนให้สามารถยกระดับ ฐานะความเป็นอยู่ของคน ในชุมชนให้ดีขึ้น โดยการผลิตหรือจัดการทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่น ให้กลายเป็นสินค้าที่มีคุณภาพ มีจุดเด่น เป็นเอกลักษณ์ของตนเองที่สอดคล้องกับวัฒนธรรม ในแต่ละท้องถิ่น สามารถจำหน่ายในตลาดทั้งภายใน และต่างประเทศ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560)

นอกจากนี้ SMEs ทำให้เกิดการพัฒนาไปตามชุมชนในภูมิภาคต่างๆ ทั่วประเทศนับเป็นการส่งเสริมการกระจายความเจริญไปสู่ชุมชนต่างๆ ทั่วประเทศ ตามแนวทางปรัชญาแนวคิดของโครงการ นั้นสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจสังคมแห่งชาติที่ยึดหลักปรัชญา “เศรษฐกิจพอเพียง” ยึดทางสายกลางที่อยู่บนพื้นฐานของความสมดุล พอดี รู้จักพอประมาณอย่างมีเหตุผล มีความรอบรู้เท่าทันโลก เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตของคนไทยมุ่งเน้นให้เกิด “การพัฒนาที่ยั่งยืนและความอยู่ดีมีสุขของคนไทย” โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาที่ตัวบุคคลหรือทรัพยากรมนุษย์เป็นศูนย์กลางของการพัฒนาและเป็นการพัฒนาอย่างมี “สมดุล” ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม เพื่อให้

คนในสังคมมีความสุขถ้วนหน้า สามารถพึ่งตนเองและก้าวทันโลกโดยยังคงรักษา เอกลักษณ์ความเป็นไทยไว้อย่างไรก็ตามเนื่องจากประชากรในท้องถิ่น ยังขาดความรู้ความเข้าใจในการตลาดและรูปแบบของ การนำสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นไปสู่ตลาดในสภาพที่ ตรงกับความต้องการ (เช่น รูปแบบของบรรจุภัณฑ์ นวัตกรรม) รวมทั้งขาดการบริหารจัดการเพื่อลดต้นทุนของสินค้า หรือผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นลง นอกจากนี้ยัง ขาดทักษะหรือการจัดการ อันที่จะสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตภัณฑ์ของตนเพื่อเสริมสร้างและพัฒนาทักษะและความรู้ความเข้าใจต่างๆ จำเป็นต้องมีการถ่ายทอดเทคนิคและองค์ความรู้ให้กับชุมชนในท้องถิ่นเพื่อให้พวกเขาสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับผลิตภัณฑ์ของพวกเขาได้อย่างสัมฤทธิ์ผล การที่ธุรกิจ SMEs จะประสบความสำเร็จได้นั้น นอกจากประชาชนหรือชาวบ้านในชุมชนนำเอาความคิดสร้างสรรค์ หรือนำเอาภูมิปัญญาในท้องถิ่นมาพัฒนาในรูปแบบของผลิตภัณฑ์อาจจะยังไม่เพียงพอ แต่ภาครัฐ เอกชน ควรจะเข้ามาดูแล และให้การสนับสนุน ในเรื่องของการสนับสนุนเรียนและการตลาดในระยะเริ่มต้น การสนับสนุนให้มีการถ่ายทอดองค์ความรู้เทคนิคการบริหารจัดการต่างๆ ให้กับชาวบ้าน เหล่านี้หนึ่งในเทคนิคหรือองค์ความรู้ที่ชาวบ้านควรรู้ และนำไปประยุกต์ใช้กับผลิตภัณฑ์ในท้องถิ่นของตน คือ เทคนิคการจัดการโลจิสติกส์ (ทวีศักดิ์ เทพพิทักษ์, 2561) กล่าวได้ว่า การจัดการโลจิสติกส์ ในมุมมองของธุรกิจ SMEs คือ กระบวนการดำเนินงาน ตั้งแต่การที่ผู้ประกอบการดำเนินการ จัดหาวัตถุดิบหรือส่วนประกอบต่างๆ ที่จะนำมาทำ เป็นผลิตภัณฑ์ ไปจนถึงกระบวนการในการจัดเก็บ ผลิตภัณฑ์ การบรรจุไปจนถึงการส่งมอบให้ถึงมือของลูกค้าประเด็นหลักๆ อยู่ที่ว่าจะอะไรเป็นปัจจัยที่ ทำให้ผู้ประกอบการสามารถสร้างผลกำไรได้มากขึ้น รวมทั้งปัจจัยอะไรที่ทำให้

ผู้ประกอบการสามารถ สร้างหรือเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันได้ แล้วผู้ประกอบการจะสามารถลดต้นทุนในกิจกรรมที่ไม่ก่อให้เกิดมูลค่าเพิ่มลงได้อย่างไรและผู้ประกอบการสามารถสร้างหรือยกระดับความพึงพอใจให้กับ ลูกค้าในเรื่องต่างๆ เช่น ช่วงเวลาการส่งมอบที่สั้นลง มีคุณภาพในการจัดส่งของผลิตภัณฑ์ตรงเวลา สินค้าไม่เสียหายได้อย่างไร

การศึกษาครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ของการศึกษาเพื่อศึกษารูปแบบและวิธีการดำเนินธุรกิจโดยใช้เทคนิคด้านการจัดการโลจิสติกส์ เข้ามาเป็นเครื่องมือทั้งกิจกรรมโลจิสติกส์ขาเข้า ตั้งแต่กระบวนการจัดซื้อ จัดหาวัตถุดิบ การจัดเก็บวัตถุดิบ การจำหน่ายสินค้า ตลอดจนกิจกรรมโลจิสติกส์ส่งออกตั้งแต่กระบวนการ สั่งซื้อสินค้า SMEs ทั้งจากภายในและภายนอกพื้นที่ ตรวจสอบ และระบุถึงปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการค้าและการ ในการจัดซื้อจัดหาวัตถุดิบการผลิตและการ กระจายสินค้าและการจำหน่ายสินค้า หาวิธีการที่จะเพิ่มประสิทธิภาพ ให้กับผู้ประกอบการ SMEs กลยุทธ์ที่จะสร้างหรือเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของผู้ประกอบการ คณะผู้วิจัยเห็นว่าชาวบ้าน หรือ ผู้ประกอบการในชุมชนสามารถใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนาสินค้าเพียงอย่างเดียวอาจจะยังไม่เพียงพอที่จะทำให้สินค้าของชุมชน สามารถที่จะแข่งขันกับสินค้าของกลุ่มทั้งภายในและต่างประเทศได้จำเป็นที่ผู้ประกอบการเหล่านี้ควรจะได้รับความรู้เกี่ยวกับหลักการบริหารการจัดการโลจิสติกส์ เพื่อเชื่อมโยงสินค้าจากชุมชนสู่ตลาดทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ ดังนั้น เทคนิคหรือหลักการ จัดการโลจิสติกส์ จะเป็นความรู้ที่ผู้ประกอบการควรทราบเพื่อที่ผู้ประกอบการสามารถนำไปประยุกต์ใช้ เพื่อสร้างจุดแข็ง และโอกาสในการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ของตนเอง รวมทั้งนำเอากลยุทธ์ที่

ได้รับมาใช้กับการดำเนินงานของตนเองและยกระดับขีด ความสามารถในการแข่งขันของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุด

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษารูปแบบและวิธีการในการดำเนินธุรกิจ ของผู้ประกอบการตั้งแต่การจัดซื้อวัตถุดิบ การ จัดเก็บวัตถุดิบ การจำหน่ายวัตถุดิบของผลิตภัณฑ์ SMEs ในจังหวัดสกลนคร
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อรูปแบบและวิธีการในการดำเนินธุรกิจของผู้ประกอบการของ ผลิตภัณฑ์ SMEs ในจังหวัดสกลนคร
3. เพื่อศึกษาแนวทางในการพัฒนาการเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลการจัดการโลจิสติกส์ให้กับผู้ประกอบการของผลิตภัณฑ์ SMEs ในจังหวัดสกลนคร

บททวนวรรณกรรม

ปัจจุบันการค้าและการดำเนินธุรกิจ SMEs จะประสบความสำเร็จได้ขึ้นอยู่กับกลยุทธ์การใช้หลักการบริหารธุรกิจ และระบบการจัดการโลจิสติกส์ โดยผสมผสานกับการสร้างเอกลักษณ์สินค้าชุมชนในแต่ละพื้นที่โดยจัดให้มีตลาดรองรับ และ ทำเป็นธุรกิจที่ยั่งยืน ครั้งนี้ผู้วิจัยได้รวบรวมเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยเพื่อเป็นแนวความคิดและแนวทางในการศึกษา การพัฒนาศักยภาพและการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของผลิตภัณฑ์ SMEsโดยใช้เทคนิค การจัดการโลจิสติกส์ในจังหวัดสกลนคร มีทฤษฎีที่เกี่ยวข้องดังนี้

กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม (2558) การศึกษาการประเมินประสิทธิภาพและขีดความสามารถของ SMEsไทยในภาคการผลิตพบว่าสภาพอุตสาหกรรมทั่วไป: หลังจากปี 2538

อุตสาหกรรมไทยขยายตัวในอัตราลดลง แต่เมื่อเทียบกับภาคเกษตรกรรมแล้ว ภาคอุตสาหกรรมยังมีสัดส่วนการผลิตที่สูงและสำคัญต่อเศรษฐกิจไทยเป็นอย่างมากสัดส่วนและบทบาทในภาคการผลิตอุตสาหกรรมของประเทศวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมมีจำนวนมากที่สุดปัญหาที่พบมากที่สุดในการดำเนินการผลิต คือ ปัญหาการขาดแคลนแรงงาน ปัญหาด้านการตลาด ปัญหาการขาดแคลนวัตถุดิบ มาตรการที่ต้องการความช่วยเหลือจากรัฐบาลมากที่สุดคืออัตราดอกเบี้ยหรือการปล่อยเงินกู้ การลดอัตราภาษีนำเข้า การส่งเสริมทางด้านการตลาดทั้งในประเทศและการส่งออก หากข้อมูลเป็นรายวิสาหกิจ ควรเป็นข้อมูลจากวิสาหกิจเดียวกันที่จัดเก็บเป็นระยะเวลาและอย่างต่อเนื่อง ข้อมูลเป็นระดับกลุ่มอุตสาหกรรมควรเป็นข้อมูลสำมะโนอุตสาหกรรมซึ่งรวบรวมจากสถานประกอบการทั่วประเทศ ในกรณีนี้ที่ข้อมูลรวบรวมได้จากการสำรวจสถานประกอบการอุตสาหกรรม ควรประมาณการข้อมูลจากการสำรวจขึ้นเป็นข้อมูลในระดับประชากร อย่างไรก็ตามพึงระมัดระวังว่าในการปรับข้อมูลจากการสำรวจขึ้นเป็นข้อมูลในระดับประชากรนั้นในทางปฏิบัติอาจประสบปัญหาความคลาดเคลื่อนอันเนื่องมาจากขนาดตัวอย่างที่เล็กเกินไป การไม่ได้ข้อมูลจากสถานประกอบการที่มีอยู่ในขอบข่ายของการสำรวจหรือผู้กรอกแบบสอบถามไม่ให้อข้อมูลที่ถูกต้องตามความเป็นจริง ดังนั้น หากต้องการปรับปรุง ข้อมูลให้มีคุณภาพเหมาะสมและน่าเชื่อถือแล้ว ควรดำเนินการ ดังนี้ คือ เพิ่มขนาดตัวอย่างตลอดจนแสวงหามาตรการจูงใจเพื่อให้สถานประกอบการให้ความร่วมมือในการให้ข้อมูลอย่างสมบูรณ์และถูกต้อง

ปฐมพร ทรงสุโรจน์(2559) ได้ศึกษางานวิจัย ที่เกี่ยวข้อง เรื่องการศึกษาพฤติกรรมของผู้ประกอบการ SMEs พบว่า ด้านพฤติกรรมการ

กู้เงินของผู้ประกอบการ SMEs ด้านแหล่ง เงินทุนของ ผู้ประกอบการมีการระดมทุนในส่วนของเจ้าของและผู้ถือหุ้นรวมถึงกู้เงินจากธนาคารพาณิชย์มากที่สุด สำหรับปัญหาในการดำเนินธุรกิจส่วนมากเกิดจากปัญหาเรื่องสภาพคล่องของเงินทุนหมุนเวียน การกู้ยืมสินเชื่อและสินเชื่อเบิกเกินบัญชีมีมากที่สุด ซึ่งเป็นการกู้ยืมเงินระยะสั้นและระยะกลาง ผู้ประกอบการส่วนมากไม่มีอุปสรรคใดๆ ต่อการกู้เงินจากธนาคารพาณิชย์และปฏิบัติตาม วัตถุประสงค์ที่แจ้งไว้กับธนาคารพาณิชย์ทุกประการ นอกจากนี้ในส่วนของผลกระทบของเศรษฐกิจ ต่อธุรกิจ SMEs ผู้ประกอบการบางรายเห็นว่าเศรษฐกิจต่อผลประกอบการค่อนข้างมากในเรื่อง แรงงาน ต้นทุนการผลิต การแข่งขันภายในธุรกิจ ส่วนความคิดเห็นต่อมาตรการรัฐบาลในการให้ความช่วยเหลือ SMEs พบว่า ผู้ประกอบการได้รับความช่วยเหลือในเรื่องอัตราดอกเบี้ยเงินกู้และวงเงิน คำประกัน สามารถช่วยเหลือธุรกิจ SMEs ในการลดภาระด้านวงเงินคำประกันไปได้จำนวนหนึ่งแต่ก็ยังไม่พอสอดคล้องความต้องการของผู้ประกอบการ ที่มีอย่างต่อเนื่อง

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2561) รายงานโลจิสติกส์ของประเทศไทยประจำปี 2561 ได้กล่าวไว้ว่า ในปี 2560 ต้นทุนโลจิสติกส์ของประเทศไทยมีมูลค่ารวม 2,106.5 พันล้านบาท หรือคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 13.6 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ ณ ราคาประจำปี (nominal GDP) ลดลงจากร้อยละ 13.8 ต่อ GDP ในปี 2559 โดยมูลค่าการรวมของต้นทุนโลจิสติกส์ ขยายตัวในอัตราที่สูงขึ้นตามการเติบโตทางเศรษฐกิจ ของประเทศในภาพรวม เนื่องจากการขยายตัวของการส่งออกและอุปสงค์ภายในประเทศ ประกอบกับการขยายตัวของการบินและทะเล การลงทุนภาคเอกชนโดยเฉพาะภาค

อุตสาหกรรม และภาคบริการและการท่องเที่ยวใน
ขณะที่สัดส่วน ต้นทุนโลจิสติกส์ต่อ GDP ปรับลด
ลงจากการลดลงของสัดส่วนต้นทุนการเก็บรักษา
สินค้าคงคลังและต้นทุนการบริหารจัดการด้านโล
จิสติกส์เนื่องจากผู้ประกอบการมีการนำเทคโนโลยี
มาใช้ในการบริหาร จัดการได้มีประสิทธิภาพมาก
ขึ้นในขณะที่สัดส่วนต้นทุนค่าขนส่งสินค้ายังอยู่ใน
ระดับคงที่ เนื่องจากผู้ประกอบการยังคงเลือกใช้
การขนส่งทาง ถนนที่มีต้นทุนค่าขนส่งต่อหน่วย
สูงเป็นหลัก ประกอบกับปริมาณการขนส่งสินค้า
ที่เพิ่มมากขึ้น และจากผลการสำรวจของบริษัท
Armstrong & Associate ที่ปรึกษาด้านการ
บริการทางโลจิสติกส์ (3PL) และผู้เชี่ยวชาญด้าน
การวิจัยตลาด โดยในปี 2560 พบว่า สัดส่วนต้น
ทุนโลจิสติกส์ ต่อ GDP เฉลี่ยของทุกประเทศ
ทั่วโลกอยู่ที่ร้อยละ 11.0 โดยประเทศในทวีป
อเมริกาเหนือและยุโรปมีสัดส่วน ต้นทุนโลจิสติกส์
ต่อ GDP อยู่ในระดับต่ำที่สุดที่ ร้อยละ 8.6 และ
9.5 ตามลำดับ ในขณะที่ประเทศในภูมิภาคเอเชีย
แปซิฟิกมีสัดส่วนต้นทุนโลจิสติกส์ต่อ GDP เฉลี่ย
อยู่ที่ร้อยละ 12.7

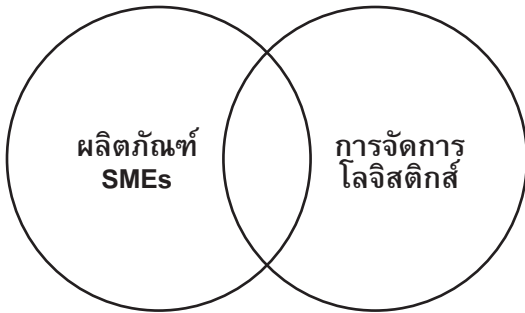
อรรถัย พันธุ์สุวรรณค์และวศิน เพชรพงศ์พันธ์
(2561) ได้ศึกษาทัศนคติและการปรับตัวของ
ผู้ประกอบการ วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม
(SMEs) หลังการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน
(AEC) กรณีศึกษา อำเภอเมืองสกลนคร จังหวัด
สกลนคร ผลการศึกษา พบว่า 1) ทัศนคติด้าน
การผลิต ด้านการตลาด และด้านการเงิน อยู่ใน
ระดับมาก ทั้งหมด 2) การปรับตัวของผู้ประกอบ
การ SMEs พบว่า ผู้ประกอบการมีการปรับตัว
อยู่ในระดับมาก 3) การเปรียบเทียบทัศนคติและ
การปรับตัวพบว่า ผู้ประกอบการ SMEs ที่มีเพศ
เชื้อสาย และ ระยะเวลาในการประกอบธุรกิจ
ที่แตกต่างกัน มีทัศนคติและการปรับตัวไม่ต่าง
ต่างกัน อย่างไรก็ตาม ผู้ประกอบการ SMEs ที่มี

ระดับการศึกษา รูปแบบธุรกิจ จำนวนพนักงาน
และ ทุนในการดำเนินงานที่ แตกต่างกัน ทัศนคติ
และการปรับตัวแตกต่างกัน 4) ผู้ประกอบการ
SMEs ที่มีสถานที่ประกอบการ แตกต่างกัน
มีทัศนคติด้านการผลิต และด้านการเงินแตกต่าง
กัน อย่างไรก็ตาม ทัศนคติด้านการตลาด และการ
ปรับตัวโดยรวมนั้นไม่แตกต่างกัน

สรุปได้จากการทบทวน แนวคิด ทฤษฎี
และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาศักยภาพ
และการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน
ของผลิตภัณฑ์ SMEs โดยใช้เทคนิคการจัดการ
โลจิสติกส์ในจังหวัดสกลนคร จะประสบผลสำเร็จ
ได้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อธุรกิจ
ของผู้ประกอบการ ผู้ประกอบการจำเป็นต้อง
มีศาสตร์และศิลป์ในการดำเนินงาน เช่น
มีความ กระตือรือร้นและความรับผิดชอบต่องาน
มีความ เอาใจใส่ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์มีแรง
จูงใจ ในการทำงานมีแนวความคิดในการปรับปรุง
เปลี่ยนแปลงธุรกิจให้ตรงต่อความต้องการของ
ผู้บริโภค มีข้อมูลที่ทันสมัยสอดคล้องกับสภาพ
สังคมในปัจจุบัน รวมไปถึงการมีความรู้วิธีการ
เทคนิค ความรู้ทางธุรกิจที่เราจะทำเป็นอย่าง
ดี ซึ่งเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการประกอบ
ธุรกิจ SMEs

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการศึกษาหลัก
การ จัดการโลจิสติกส์ ในการพัฒนาศักยภาพใน
การดำเนินงาน เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการ
แข่งขันของผลิตภัณฑ์ SMEs ในจังหวัดสกลนคร
เป็นการบูรณาการเพื่อเพิ่มขีดความสามารถใน
การแข่งขันให้กับผู้ประกอบการเน้นวิธีการลด
ต้นทุน เพิ่มระดับการให้บริการ โดยนำเอาหลัก
การจัดการ โลจิสติกส์มาใช้อย่างมีประสิทธิภาพ
และประสิทธิผล ซึ่งมีกรอบแนวคิด ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิด

วิธีการศึกษา

วิธีการศึกษาเริ่มจากการรวบรวมทั้งข้อมูลทุติยภูมิ โดยแหล่งของข้อมูลทุติยภูมิ มีดังนี้ การสืบค้นงานวิจัยต่างๆ งานวิจัยฉบับนี้จะทำการศึกษารูปแบบ แนวทาง โดยทำการศึกษา เอกสาร และงานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อ การจัดการโลจิสติกส์ที่เป็นงานวิจัยของประเทศไทย และของต่างประเทศ เพื่อนำข้อมูลมาพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เช่น แบบสอบถาม และคำถามที่จะใช้ในการสัมภาษณ์ ผู้วิจัย จะทำการทบทวนวรรณกรรม ศึกษา (literature review) โดยศึกษาข้อมูลจากการรวบรวมสถิติ ข้อมูลต่างๆ ที่เกี่ยวข้องในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ และการสัมภาษณ์เชิงสำรวจจากบุคคล หน่วยงานหรือสถาบันต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อที่กำลังทำการศึกษาวิจัยเพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบการออกแบบเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ในพื้นที่จังหวัดสกลนคร การศึกษาครั้งนี้ได้เก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ และจากแหล่งข้อมูลปฐมภูมิซึ่งครอบคลุมกลุ่มเป้าหมาย คือ ผู้ประกอบการ SMEs ในพื้นที่จังหวัดสกลนคร ประชาชนทั่วไป และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อที่จะตรวจสอบประเด็นดังกล่าวข้างต้น การศึกษาครั้งนี้ได้ทำการสำรวจโดยใช้แบบสอบถาม การสัมภาษณ์เชิงลึก และนำข้อมูลมาวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรม SPSS เวอร์ชัน 15

และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการพรรณนาวิเคราะห์

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้ ได้แก่ ผู้ประกอบการ SMEs ในจังหวัดสกลนคร ที่จดทะเบียน กับสำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดสกลนคร ปี พ.ศ.2561 จำนวน 1,091 กลุ่ม โดยแบ่งตาม ประเภทของผลิตภัณฑ์ จำนวน 5 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มผลิตภัณฑ์ประเภทอาหาร กลุ่มผลิตภัณฑ์ประเภทเครื่องดื่ม กลุ่มผลิตภัณฑ์ประเภทผ้า กลุ่มผลิตภัณฑ์ประเภทเครื่องใช้ ของตกแต่ง และของที่ระลึก และกลุ่มผลิตภัณฑ์จากสมุนไพร (สำนักงานเกษตรจังหวัดสกลนคร, 2562)

2. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ผู้ประกอบการผลิตภัณฑ์SMEsในจังหวัดสกลนคร จำนวน 400 คน โดยการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษาคั้งนี้ เป็นแบบสอบถามที่ครอบคลุมวัตถุประสงค์ โดยแบ่งแบบสอบถามออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ประกอบการผลิตภัณฑ์ SMEs ในจังหวัดสกลนคร จำนวน 6 ข้อ มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (checklist) โดยครอบคลุมข้อมูลเกี่ยวกับ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ประเภทของผลิตภัณฑ์ ระยะเวลาในการจัดตั้งกลุ่มหรือตั้งแต่เริ่มทำธุรกิจ รายได้เฉลี่ยต่อเดือนของผู้ประกอบการผลิตภัณฑ์ SMEs

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับรูปแบบและวิธีการดำเนินงานธุรกิจของผู้ประกอบการผลิตภัณฑ์ SMEs ในจังหวัดสกลนคร จำนวน 7 ข้อ มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการโดยครอบคลุม

เนื้อหาเกี่ยวกับแหล่งเงินทุนในการบริหารจัดการ
ผลิตภัณฑ์ SMEs แหล่งที่มาของวัตถุดิบที่ใช้ใน
การผลิตสินค้า ช่วงเวลาที่ใช้ในการผลิต / จำหน่าย
สินค้า /รูปแบบการผลิต / จำหน่ายสินค้า สถานที่
จัดเก็บวัตถุดิบ / สินค้า แหล่งจำหน่ายหลักของ
สินค้าและช่องทางการ จำหน่ายของผู้ประกอบ
การ SMEs

ตอนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่ง
ผลกระทบต่อการดำเนินธุรกิจของผู้ประกอบการ
SMEs มีลักษณะเป็นแบบประมาณค่า (rating
scale) โดยครอบคลุมเนื้อหาเกี่ยวกับการสนับสนุน
จากหน่วยงานภาครัฐ ทักษะและฝีมือแรงงานที่
มีคุณภาพ การจัดหาวัตถุดิบมาผลิต คุณภาพ
ของสินค้า การแข่งขันกับผู้ประกอบการรายอื่น
ราคาน้ำมันเชื้อเพลิง ระบบการกระจายสินค้า
ที่มีประสิทธิภาพ การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ
ในการจำหน่ายสินค้า ระบบการขนส่งสินค้าที่ดี
และความรู้เกี่ยวกับเทคนิค การจัดการโลจิสติกส์

ตอนที่ 4 ข้อมูลเกี่ยวกับประสิทธิภาพ
และประสิทธิผลของการนำเทคนิคการจัดการ
โลจิสติกส์มาใช้ มีลักษณะเป็นแบบประมาณค่า
(rating scale) โดยครอบคลุมเนื้อหาเกี่ยวกับ
สามารถควบคุมและลดต้นทุนการผลิตได้ เพิ่ม
ประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการผลิตสินค้า
การให้บริการลูกค้าเป็นที่ประทับใจ การส่งมอบ
สินค้าตรงตามเวลาที่ต้องการ ระยะเวลาในการ
ส่งสินค้ารวดเร็วขึ้น มีผลกำไรและผลประกอบการ
ที่ดีขึ้น ระบบการกระจายสินค้า ที่มีประสิทธิภาพ
การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการจำหน่าย สินค้า
ส่งมอบสินค้าในสภาพที่ สมบูรณ์ ตามความ
ต้องการ ดำเนินการและมีการจัดการได้อย่างมี
ประสิทธิภาพและประสิทธิผล

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูลด้วย
ตนเองโดยนำแบบสอบถามไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง

ได้แก่ ผู้ประกอบการผลิตภัณฑ์ SMEs ในจังหวัด
สกลนคร จำนวน 400 คน โดยวิธีการแบบเจาะจง

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้ศึกษานำแบบสอบถามมาให้คะแนน
ตามเกณฑ์ที่กำหนดและทำการวิเคราะห์ข้อมูล
โดยใช้โปรแกรม SPSS เวอร์ชัน 15 และสถิติที่ใช้
ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วน
เบี่ยงเบนมาตรฐาน และการพรรณนาวิเคราะห์
และดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ประกอบการของ
ผลิตภัณฑ์ SMEs ในจังหวัดสกลนคร ที่มีลักษณะ
เป็นแบบตรวจสอบรายการ นำมาแจกแจงความถี่
และคำนวณค่าร้อยละ

2. ข้อมูลการปฏิบัติเกี่ยวกับปัจจัยที่
ส่งผลกระทบต่อการดำเนินธุรกิจของผู้ประกอบ
การ SMEs และประสิทธิภาพ และประสิทธิผล
ของการนำเทคนิคการจัดการโลจิสติกส์มาใช้ มี
ลักษณะเป็นแบบประมาณค่า (rating scale) นำมา
ให้คะแนน โดยกำหนดเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

มากที่สุด กำหนดให้ 5 คะแนน

มาก กำหนดให้ 4 คะแนน

ปานกลาง กำหนดให้ 3 คะแนน

น้อย กำหนดให้ 2 คะแนน

น้อยที่สุด กำหนดให้ 1 คะแนน

นำคะแนนที่ได้มาหาค่าเฉลี่ย และส่วน
เบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยกำหนดเกณฑ์การแปล
ความหมายหาค่าเฉลี่ย ดังนี้

(บุญชม ศรีสะอาด, 2545, หน้า 100)

ค่าเฉลี่ย 4.51 - 5.00 หมายถึง
มากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51 - 4.50 หมายถึง มาก

ค่าเฉลี่ย 2.51 - 3.50 หมายถึง
ปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51 - 2.50 หมายถึง น้อย
 ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.50 หมายถึง
 น้อยที่สุด

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ผ่านการทดสอบคุณภาพของเครื่องมือ โดยการวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (reliability test) โดยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (alpha coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach)

ผลการศึกษา

จากการวิจัยเพื่อศึกษาการพัฒนาศักยภาพ และการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของผลิตภัณฑ์ SMEs โดยใช้เทคนิคการจัดการโลจิสติกส์ ในจังหวัดสกลนคร สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. การวิเคราะห์รูปแบบการผลิตและวิธีการดำเนินการของผู้ประกอบการผลิตภัณฑ์ SMEs ในจังหวัดสกลนคร

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนและร้อยละผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามแหล่งเงินทุนในการบริหารจัดการผลิตภัณฑ์ SMEs

แหล่งเงินทุน	จำนวน (คน)	ร้อยละ (%)
1. ทุนส่วนตัว	220	55.0
2. ธนาคาร	62	15.5
3. หน่วยงานราชการ	46	11.5
4. หน่วยงานเอกชน	52	13.0
5. อื่นๆ	20	5.0
รวม	400	100.0

จากตารางที่ 1 พบว่าในการบริหารจัดการผลิตภัณฑ์ SMEs ผู้ประกอบการส่วนใหญ่ใช้ทุนส่วนตัว จำนวน 220 คน คิดเป็นร้อยละ 55.0 รองลงมาคือ ผู้ประกอบการได้รับเงินทุนในการบริหารจัดการจากธนาคาร จำนวน 62 คน คิดเป็นร้อยละ 15.5 ผู้ประกอบการได้รับเงินทุนในการบริหารจัดการจากหน่วยงานเอกชน จำนวน

52 คน คิดเป็นร้อยละ 13.0 ผู้ประกอบการได้รับเงินทุนในการบริหารจัดการจากหน่วยงานราชการ จำนวน 46 คน คิดเป็นร้อยละ 11.5 และผู้ประกอบการได้รับเงินทุนในการบริหารจัดการจากหน่วยงานอื่นๆ เช่น แหล่งเงินกู้บุคคล ญาติ กลุ่มเพื่อน สมาคม เป็นต้น จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 5.0 ตามลำดับ

ตารางที่ 2 แสดงจำนวนและร้อยละผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามแหล่งที่มาของวัตถุดิบที่ใช้ในการผลิตสินค้า

แหล่งวัตถุดิบ	จำนวน (คน)	ร้อยละ (%)
1. ใช้วัตถุดิบภายในจังหวัดทั้งหมด	213	53.3
2. ใช้วัตถุดิบภายในจังหวัดน้อยกว่าร้อยละ 80	72	18.0
3. ใช้วัตถุดิบภายนอกจังหวัดทั้งหมด	63	15.8
4. ใช้วัตถุดิบภายนอกจังหวัดน้อยกว่าร้อยละ 80	52	13.0
รวม	400	100.0

จากตารางที่ 2 พบว่า ผู้ประกอบการผลิตภัณฑ์ SMEs มีการใช้วัตถุดิบในการผลิตสินค้าส่วนใหญ่ภายในจังหวัด จำนวน 213 คน คิดเป็นร้อยละ 53.3 รองลงมา คือ ผู้ประกอบการใช้วัตถุดิบภายในจังหวัด น้อยกว่าร้อยละ 80 เพื่อผลิตสินค้า จำนวน 72 คน คิดเป็นร้อยละ 18.0

ผู้ประกอบการใช้วัตถุดิบภายนอกจังหวัดทั้งหมด จำนวน 63 คน คิดเป็นร้อยละ 15.8 และผู้ประกอบการที่ใช้วัตถุดิบในการผลิตสินค้าภายนอกจังหวัด น้อยกว่าร้อยละ 80 จำนวน 52 คน คิดเป็นร้อยละ 13.0 ตามลำดับ

ตารางที่ 3 แสดงจำนวนและร้อยละผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามช่วงเวลาที่ใช้ในการผลิตหรือจำหน่ายผลิตภัณฑ์ SMEs

ช่วงเวลาที่ใช้ในการผลิต / จำหน่าย	จำนวน (คน)	ร้อยละ (%)
1. ช่วงเวลาว่างจากงานประจำหรืองานเกษตร	131	32.8
2. ทำการผลิตเฉพาะช่วงฤดูกาล	111	27.8
3. ทำการผลิตเต็มเวลา	92	23.0
4. อื่นๆ	66	16.5
รวม	400	100.0

จากตารางที่ 3 พบว่า ผู้ประกอบการผลิตภัณฑ์ SMEs มีการผลิตหรือจำหน่ายในช่วงเวลาว่างจากประจำหรือช่วงฤดูเก็บเกี่ยวผลผลิตทางการเกษตร จำนวน 131 คน คิดเป็นร้อยละ 32.8 รองลงมา คือ ผู้ประกอบการผลิตภัณฑ์ SMEs มีการผลิตหรือจำหน่ายเฉพาะช่วงฤดูกาลของผลผลิต จำนวน 111 คน คิดเป็นร้อยละ 27.8

ทำการผลิตหรือจำหน่าย สินค้าเต็มเวลา โดยไม่ได้ประกอบอาชีพอื่นใดเลย จำนวน 92 คน คิดเป็นร้อยละ 23.0 และผู้ประกอบการผลิตภัณฑ์ SMEs ทำการผลิตหรือจำหน่ายในช่วงเวลาอื่นๆ เช่น เทศกาล งานประเพณี งานเฉพาะกิจ เป็นต้น จำนวน 66 คน คิดเป็นร้อยละ 16.5 ตามลำดับ

ตารางที่ 4 แสดงจำนวนและร้อยละผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามรูปแบบของการผลิตและจำหน่ายสินค้าผลิตภัณฑ์ SMEs

รูปแบบของการผลิต/จำหน่าย	จำนวน (คน)	ร้อยละ (%)
1. ผลิตตามคำสั่งซื้อและส่งให้ลูกค้าทันทีเมื่อผลิตเสร็จ	206	51.5
2. ผลิตและจัดเก็บเพื่อรอจำหน่าย	127	31.8
3. ผลิตเมื่อมีงานจำหน่ายสินค้า	67	16.8
รวม	400	100.0

จากตารางที่ 4 พบว่า ผู้ประกอบการผลิตภัณฑ์ SMEs ทำการผลิตสินค้าตามคำสั่งซื้อและส่งให้ลูกค้าทันทีเมื่อผลิตเสร็จ จำนวน 206 คน คิดเป็นร้อยละ 51.5 รองลงมา คือ จะทำการ

ผลิตและจัดเก็บเพื่อรอจำหน่ายแก่ลูกค้า จำนวน 127 คน คิดเป็นร้อยละ 31.8 และผลิตเมื่อมีงานจำหน่ายสินค้า จำนวน 67 คน คิดเป็นร้อยละ 16.8 ตามลำดับ

ตารางที่ 5 แสดงจำนวนและร้อยละผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามสถานที่จัดเก็บวัตถุดิบหรือสินค้า

สถานที่จัดเก็บวัตถุดิบ/สินค้า	จำนวน (คน)	ร้อยละ (%)
1. บ้านหรือสถานที่ผลิต	253	63.3
2. เช่าคลังสินค้าของท้องถิ่นหรือตำบล	92	23.0
3. ผลิตแล้วทำการจำหน่ายทันที	55	13.8
รวม	400	100.0

จากตารางที่ 5 พบว่า ผู้ประกอบการผลิตภัณฑ์ SMEs ส่วนใหญ่มีการจัดเก็บวัตถุดิบและสินค้าสำเร็จรูปไว้ที่บ้านหรือสถานที่ผลิตของตน จำนวน 253 คน คิดเป็นร้อยละ 63.3 ขณะที่ผู้ประกอบการ ร้อยละ 23.0 เช่าคลังสินค้าของท้องถิ่นหรือสถานที่ ของตำบลเพื่อทำการจัดเก็บ

วัตถุดิบหรือสินค้าสำเร็จรูป ส่วนผู้ประกอบการผลิตภัณฑ์ SMEs ที่ทำการผลิตและจำหน่ายทันทีหรือผลิตตามคำสั่งซื้อของลูกค้า โดยจะไม่ทำการผลิตเพื่อสต็อกไว้ จำนวน 55 คน คิดเป็นร้อยละ 13.8 ตามลำดับ

ตารางที่ 6 แสดงจำนวนและร้อยละผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามแหล่งจำหน่ายหลักของผลิตภัณฑ์ SMEs

แหล่งจำหน่าย	จำนวน (คน)	ร้อยละ (%)
1. ตลาดภายในจังหวัด	158	39.5
2. ตลาดระหว่างจังหวัด	165	41.3
3. ตลาดต่างประเทศ	77	19.3
รวม	400	100.0

จากตารางที่ 6 แสดงการศึกษาแหล่ง
จำหน่ายหลัก ของผลิตภัณฑ์ SMEs พบว่า
ผู้ประกอบการผลิตภัณฑ์ SMEs ส่วนใหญ่มีแหล่ง
จำหน่ายระหว่าง จังหวัด อาทิ จังหวัดใกล้เคียง
ที่มีการจัดงาน SMEs หรืองานแสดงสินค้าต่าง ๆ

จำนวน 165 คน คิดเป็น ร้อยละ 41.3 รองลงมา
คือ มีการจำหน่ายสินค้าภายในจังหวัดของตนเอง
จำนวน 158 คน คิดเป็นร้อยละ 39.5 และมีแหล่ง
จำหน่ายในตลาดต่างประเทศ จำนวน 77 คน
คิดเป็นร้อยละ 19.3 ตามลำดับ

ตารางที่ 7 แสดงจำนวนและร้อยละผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามช่องทางการจำหน่ายของผู้ประกอบการ
การผลิตภัณฑ์ SMEs

ช่องทางการจำหน่าย	จำนวน (คน)	ร้อยละ (%)
1. จำหน่ายเองอย่างเดียว	121	30.3
2. จำหน่ายเองและผ่านพ่อค้าคนกลาง	170	42.5
3. จำหน่ายเองและผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์	109	27.3
รวม	400	100.0

จากตารางที่ 7 พบว่า ผู้ประกอบการ
ผลิตภัณฑ์ SMEs ส่วนใหญ่มีช่องทางการจำหน่าย
เองและผ่าน พ่อค้าคนกลาง จำนวน 170 คน คิด
เป็นร้อยละ 42.5 ขณะที่ผู้ประกอบการที่มีการ
จำหน่ายสินค้าด้วยตนเองอย่างเดียว จำนวน
121 คน คิดเป็นร้อยละ 30.3 และผู้ประกอบการ
ผลิตภัณฑ์ SMEs ที่มีช่องทางการ จำหน่าย

โดยการจำหน่ายเองและผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์
จำนวน 109 คน คิดเป็นร้อยละ 27.3 ตามลำดับ

2. การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อ
รูปแบบและวิธีการในการดำเนินธุรกิจของ
ผู้ประกอบการผลิตภัณฑ์ SMEs ในจังหวัด
สกลนคร

ตารางที่ 8 ค่าเฉลี่ย (mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) ของปัจจัยที่มี
ผลกระทบต่อรูปแบบและวิธีการในการดำเนินธุรกิจของผู้ประกอบการ ผลิตภัณฑ์ SMEs
ในจังหวัดสกลนคร

ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อรูปแบบและวิธีการในการดำเนินธุรกิจของผู้ประกอบการ SMEs	\bar{X}	S.D.	ระดับ
1. การสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ	3.51	.92	มาก
2. ทักษะและฝีมือแรงงานที่มีคุณภาพ	4.27	.74	มาก
3. การจัดหาวัตถุดิบมาผลิต	4.19	.64	มาก
4. คุณภาพของสินค้า	4.11	.70	มาก
5. การแข่งขันกับผู้ประกอบการรายอื่น	3.57	.74	มาก
6. ราคาน้ำมันเชื้อเพลิง	4.22	.63	มาก
7. ระบบการกระจายสินค้าที่มีประสิทธิภาพ	3.60	.72	มาก

ตารางที่ 8 ค่าเฉลี่ย (mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) ของปัจจัยที่มีผลกระทบ ต่อรูปแบบและวิธีการในการดำเนินธุรกิจของผู้ประกอบการ ผลิตภัณฑ์ SMEs ในจังหวัดสกลนคร (ต่อ)

ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อบรรณรูปแบบและวิธีการในการดำเนินธุรกิจของผู้ประกอบการ SMEs	\bar{X}	S.D.	ระดับ
8. การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการจำหน่ายสินค้า	4.16	.67	มาก
9. ระบบการขนส่งสินค้าที่ดี	3.46	.79	ปานกลาง
10. ความรู้เกี่ยวกับเทคนิคและการจัดการโลจิสติกส์	4.32	.62	มาก
รวม	3.94	.71	มาก

จากตารางที่ 8 แสดงการศึกษาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) ของปัจจัยที่มีผลกระทบต่อบรรณรูปแบบและวิธีการในการดำเนินธุรกิจของผู้ประกอบการ ผลิตภัณฑ์ SMEs โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.94$, S.D. = .71) และเมื่อพิจารณา รายข้อ พบว่า ส่วนใหญ่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูง สุด คือ ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อบรรณรูปแบบและวิธีการดำเนินการของผู้ประกอบการ SMEs ด้านความรู้เกี่ยวกับเทคนิคและการจัดการโลจิสติกส์ ($\bar{X} = 4.32$, S.D. = .62) รองลงมา คือ ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อ รูปแบบและวิธีการดำเนินการด้านทักษะและฝีมือของแรงงานที่มีคุณภาพ ($\bar{X} = 4.27$, S.D. = .74) ราคาน้ำมัน

เชื้อเพลิง ($\bar{X} = 4.22$, S.D. = .63) การจัดหาวัตถุดิบ มาผลิต ($\bar{X} = 4.19$, S.D. = .64) การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการจำหน่ายสินค้า ($\bar{X} = 4.16$, S.D. = .67) ระบบการกระจายสินค้า ที่มีประสิทธิภาพ ($\bar{X} = 3.60$, S.D. = .72) การแข่งขันกับผู้ประกอบการรายอื่น ($\bar{X} = 3.57$, S.D. = .74) การสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ ($\bar{X} = 3.51$, S.D. = .92) และระบบการขนส่งสินค้าที่ดี ($\bar{X} = 3.46$, S.D. = .79) ตามลำดับ

3. การวิเคราะห์การพัฒนาการเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการนำเทคนิคการจัดการโลจิสติกส์มาใช้ของผู้ประกอบการ ผลิตภัณฑ์ SMEs ในจังหวัดสกลนคร

ตารางที่ 9 ค่าเฉลี่ย (mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) ของการพัฒนาการเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการนำเทคนิคการจัดการโลจิสติกส์มาใช้ของผู้ประกอบการ ผลิตภัณฑ์ SMEs ในจังหวัดสกลนคร

ประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการนำเทคนิคการจัดการโลจิสติกส์มาใช้	\bar{X}	S.D.	ระดับ
1. สามารถควบคุม และลดต้นทุนการผลิตได้	4.10	.76	มาก
2. เพิ่มประสิทธิภาพ ในการผลิตสินค้า	4.16	.65	มาก
3. การให้บริการลูกค้า เป็นที่ประทับใจ	3.55	.84	มาก
4. การส่งมอบสินค้า ตรงตามเวลาที่ต้องการ	3.55	.84	มาก
5. ระยะเวลาในการ ส่งสินค้ารวดเร็วขึ้น	3.49	.97	ปานกลาง

ตารางที่ 9 ค่าเฉลี่ย (mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) ของการพัฒนาการเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการนำเทคนิคการจัดการโลจิสติกส์มาใช้ของผู้ประกอบการผลิตภัณฑ์ SMEs ในจังหวัดสกลนคร (ต่อ)

ประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการนำเทคนิคการจัดการโลจิสติกส์มาใช้	\bar{X}	S.D.	ระดับ
6. มีผลกำไรและผลประกอบการดีขึ้น	4.36	.65	มาก
7. ระบบการกระจายสินค้าที่มีประสิทธิภาพ	3.55	.87	มาก
8. การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการจำหน่ายสินค้า	4.25	.66	มาก
9. ส่งมอบสินค้าตามความต้องการในสภาพที่ สมบูรณ์	3.50	.84	ปานกลาง
10. ดำเนินการและมี การจัดการได้อย่างมีประสิทธิภาพ	4.27	.58	มาก
รวม	3.94	.71	มาก

จากตารางที่ 9 แสดงการศึกษาค่าเฉลี่ย (mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) ของการพัฒนาการเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการนำเทคนิคการจัดการโลจิสติกส์มาใช้ของผู้ประกอบการผลิตภัณฑ์ SMEs ในจังหวัดสกลนคร โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.94$, S.D. = .71) และเมื่อพิจารณารายชื่อ พบว่า ส่วนใหญ่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูง สุด คือ หลังจากที่มีการนำเทคนิคการจัดการโลจิสติกส์มาใช้ทำให้มีผลกำไรและผลประกอบการดีขึ้น ($\bar{X} = 4.36$, S.D. = .65) รองลงมา คือ การดำเนิน การและมีการจัดการได้อย่างมีประสิทธิภาพ ($\bar{X} = 4.27$, S.D. = .58) การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศใน การจำหน่ายสินค้า ($\bar{X} = 4.25$, S.D. = .66) เพิ่มประสิทธิภาพในการผลิตสินค้า ($\bar{X} = 4.16$, S.D. = .65) สามารถควบคุมและลดต้นทุนการผลิตได้ ($\bar{X} = 4.10$, S.D. = .76) การให้บริการลูกค้า เป็นที่ประทับใจ, การส่งมอบสินค้าตรงตามเวลาที่ต้องการระบบการกระจายสินค้าที่มีประสิทธิภาพ ($\bar{X} = 3.55$, S.D. = .84) ส่งมอบสินค้าตามความ ต้องการในสภาพที่ สมบูรณ์ ($\bar{X} = 3.50$, S.D. = .84) และระยะเวลาในการส่งสินค้ารวดเร็วขึ้น ($\bar{X} = 3.49$, S.D. = .97) ตามลำดับ

อภิปรายผล

ผลการศึกษาการพัฒนาศักยภาพและการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน ของผลิตภัณฑ์ SMEs โดยใช้เทคนิคการจัดการโลจิสติกส์ในจังหวัด สกลนคร มีประเด็นสำคัญที่ควรนำมาอภิปราย ดังนี้

1. การพัฒนาศักยภาพผู้ประกอบการของ ผลิตภัณฑ์ SMEs ในจังหวัดสกลนคร พบว่า ผู้ประกอบการส่วนใหญ่ใช้ทุนส่วนตัวในการบริหารจัดการผลิตภัณฑ์ แหล่งที่มาของวัตถุดิบส่วนใหญ่มา จากภายในจังหวัดมีการผลิตหรือจำหน่ายในช่วง ระยะเวลาว่างจากงานประจำหรือช่วงฤดูเก็บเกี่ยวผลผลิตทางการเกษตรจะทำการผลิตตามคำสั่งซื้อและส่งให้ ลูกค้าทันทีเมื่อผลิตเสร็จ เมื่อลูกค้าต้องการซื้อหรือ เมื่อมีเทศกาลหรืองานแสดงสินค้า SMEs มีการจัด เก็บวัตถุดิบและสินค้าสำเร็จรูปไว้ที่บ้านหรือสถานที่ผลิตของตนมีการจำหน่ายสินค้าตลาดระหว่างจังหวัด อาทิ จังหวัดใกล้เคียงที่มีการจัดงาน SMEs หรืองาน แสดงสินค้า งานเทศกาลประเพณีต่างๆ และมีช่อง ทางการจำหน่ายเอง และผ่านพ่อค้าคนกลาง หน่วย งานภาครัฐ สหกรณ์ พัฒนาชุมชน เป็นต้น สอดคล้องกับงานวิจัยของทวีศักดิ์

เทพพิทักษ์ (2561) ศึกษาแนวทางการพัฒนา ศักยภาพและการ เพิ่มขีดความสามารถในการ แข่งขันของผลิตภัณฑ์ SMEs โดยใช้เทคนิค การจัดการโลจิสติกส์และซัพพลายเชน ผลการ ศึกษาพบว่า ผู้ประกอบการ SMEs ในจังหวัด ชลบุรี ระยอง จันทบุรี และตราด ยังขาดความรู้ เรื่องเทคนิคการจัดการโลจิสติกส์และ ซัพพลาย เชน ตั้งแต่การผลิตไปจนถึงการจัดจำหน่าย เพื่อ ที่จะช่วยลดต้นทุนรวมและเพื่อคุณภาพในการ ให้บริการ ผู้ประกอบการ SMEs ส่วนใหญ่มีการ ผลิต และจัดเก็บเป็นจำนวนมากโดยมีการจัดการ ที่ไม่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพโดยมีการผลิต และเก็บไว้เป็นเวลานานส่งผลให้เพิ่มต้นทุนมาก ขึ้น นอกจากนี้ ผู้ประกอบการ SMEs ยังประสบ ปัญหาเรื่องการ ขาดแคลนวัตถุดิบในการผลิต ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งมีสาเหตุมาจากปัญหาการจัดหา วัตถุดิบที่มีจำกัดตาม ธรรมชาติรวมถึงปัญหาใน การจัดจำหน่ายและแหล่ง จำหน่ายหลัก หน่วย งานหลักในด้านต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับ กับผลิตภัณฑ์ SMEs ทั้งในภาครัฐและภาคเอกชน ควรมีบทบาท ในการจัดการผลิตภัณฑ์ SMEs ให้มากขึ้น รวมถึงการสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเทคนิค การจัดการโลจิสติกส์และซัพพลานเชนเพื่อ ให้ ผู้ประกอบการ SMEs สามารถนำไปประยุกต์ใช้ให้ เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลอีกทั้งยังสามารถ เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของผู้ประกอบ การ SMEs ได้อย่างยั่งยืน

2. การเพิ่มขีดความสามารถในการ แข่งขันของผลิตภัณฑ์ SMEs โดยใช้เทคนิค การจัดการโลจิสติกส์ ในจังหวัดสกลนคร พบว่า ผู้ประกอบการของผลิต ภัณฑ์ SMEs ได้มีการนำ เทคนิคการจัดการโลจิสติกส์ มาใช้ในการเพิ่ม ขีดความสามารถในการแข่งขันของผลิตภัณฑ์ SMEs ในจังหวัดสกลนคร โดยรวมมีค่าเฉลี่ย อยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ

หลังจากที่มีการนำเทคนิคการจัดการโลจิสติกส์ มาใช้ทำให้มีผลกำไรและผลประกอบการดีขึ้น รongลงมา คือการดำเนินการและมีการจัดการ ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล, การใช้ เทคโนโลยีสารสนเทศในการจำหน่ายสินค้า, เพิ่ม ประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการผลิต สินค้า, สามารถควบคุมและลดต้นทุนการผลิตได้, การให้บริการลูกค้าเป็นที่ประทับใจ, การส่งมอบ สินค้าตรงตามเวลาที่ต้องการ, ระบบการ กระจาย สินค้าที่มีประสิทธิภาพ, ส่งมอบสินค้าตาม ความ ต้องการในสภาพที่ สมบูรณ์, และระยะเวลาใน การส่งสินค้ารวดเร็วขึ้น ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้อง กับ งานวิจัยของสุพิศดา ไพบูลย์วงศ์สกุล (2560) ได้ศึกษา การพัฒนายุทธศาสตร์การเพิ่มขีด ความสามารถทางการแข่งขันสำหรับวิสาหกิจ ขนาดกลาง และขนาดย่อมของประเทศไทยเพื่อ รongรับการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนผล การวิจัยพบว่า 1) ผู้ประกอบการ วิสาหกิจขนาด กลางและขนาดย่อมมีความเข้าใจการเตรียม พร้อมความสามารถทางการแข่งขันและสภาพ แวดล้อมภายในที่ส่งผลต่อความสามารถทางการ แข่งขันในการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน อยู่ในระดับปานกลางแต่มีปัญหาและอุปสรรค ทางการแข่งขันอยู่ในระดับมาก 2) การพัฒนา ยุทธศาสตร์การเพิ่มขีด ความสามารถทางการ แข่งขันสำหรับวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ของประเทศไทยเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคม เศรษฐกิจอาเซียนพบข้อเสนอประกอบด้วย 4 ยุทธศาสตร์ 12 กลยุทธ์ 45 ทิศทางดำเนินการ 3) ผลการนำเสนอยุทธศาสตร์การเพิ่มขีด ความสามารถทางการแข่งขันสำหรับวิสาหกิจขนาด กลางและขนาดย่อมของประเทศไทยเพื่อรองรับ การเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนผู้วิจัยได้จัด เวทีสัมมนาสร้างสรรค์ทางปัญญาได้ผลสรุปคือ 4 ยุทธศาสตร์ 12 กลยุทธ์ 45 ทิศทางดำเนินการ และยังคงสอดคล้องกับงานวิจัยของ รัชดาพร

บุญกอง (2565) ได้ศึกษา การจัดการโลจิสติกส์ และการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน สำหรับผลิตภัณฑ์ OTOP ในจังหวัดสกลนคร พบว่า มีผลกระทบในระดับมากระหว่างการ นำเอาการจัดการโลจิสติกส์เข้ามาประยุกต์ใช้ในการ ดำเนินธุรกิจของผู้ประกอบการโอท็อป และการเพิ่ม ขีดความสามารถในการแข่งขัน นอกจากนี้ ยังพบอีกว่าปัจจัยด้านสภาพเศรษฐกิจและสังคม มีผลกระทบ สำคัญต่อการดำเนินการในการผลิต และกระจายสินค้า การวิจัยนำมาสู่ข้อสรุปที่ว่า การพัฒนากลยุทธ์ โลจิสติกส์ที่ดีและเหมาะสมจะช่วย ผู้ประกอบการโอท็อปในการสร้างความได้เปรียบ ในเชิงการแข่งขันอย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

จากการวิจัย พบว่า ผู้ประกอบการ ผลิต ภัณฑ์ SMEs ในจังหวัดสกลนคร ประสบ ปัญหาที่ผู้วิจัยเห็นว่าควรได้รับการแก้ไข ดังนี้

1. ปัจจัยสำคัญที่มีผลกระทบต่อการ ดำเนินการในการผลิตและกระจายสินค้าของผู้ ประกอบการผลิตภัณฑ์ SMEs ในจังหวัดสกลนคร คือ ปัจจัยด้านสภาพ เศรษฐกิจและสังคม โดยเฉพาะปัจจุบันที่ทั่วโลกต่าง ประสบกับปัญหา วิกฤตการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19) ส่งผลให้ผู้ประกอบการ ไม่สามารถนำสินค้าไปจำหน่ายในงานแสดงสินค้า หรือแหล่งท่องเที่ยวได้จึงควรมีการเพิ่มช่อง ทางการจัดจำหน่าย เช่น การขายสินค้าออนไลน์ ออนไลน์

2. ปัจจัยด้านการสนับสนุนจากหน่วยงาน ภาครัฐ อาทิ เช่น การเข้าถึงแหล่งเงินทุนในการ ผลิต เพื่อจะเพิ่ม ขีดความสามารถ และขยาย ไปยังตลาดต่างประเทศ

3. ปัจจัยด้านทักษะและฝีมือแรงงาน ควรมีการอบรม ให้ความรู้ในเรื่องของส่งเสริมการ ขาย การขายสินค้า ผ่านช่องทางออนไลน์ออฟไลน์ การแปรรูปผลิตภัณฑ์ ให้มีความหลากหลาย และ ทันสมัยมากขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

เพื่อให้ผลการศึกษาในครั้งนี้สามารถ ขยายต่อไปในทัศนะที่กว้างมากขึ้นอันจะเป็น ประโยชน์ในการอธิบายปรากฏการณ์และปัญหา ทางด้านปัจจัยใดที่มีผลต่อผลกระทบต่อการ ดำเนินการในการผลิตและกระจายผลิตภัณฑ์ SMEs หรือปัญหาอื่นที่มีความ เกี่ยวข้องกัน ผู้วิจัยจึงขอเสนอแนะประเด็น สำหรับการวิจัย ครั้งต่อไปดังนี้

1. จากการศึกษาในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำ การศึกษาจากผู้ประกอบการผลิตภัณฑ์ SMEs ในจังหวัดสกลนคร สำหรับงานวิจัยในอนาคต นั้นแนะ นำให้ผู้วิจัยท่านต่อไปอาจทำการศึกษา ผู้ประกอบการผลิตภัณฑ์ SMEs ในจังหวัดอื่นๆ เพื่อจะนำผล การศึกษาที่ได้มาเปรียบเทียบกัน และพัฒนาต่อไป

2. สำหรับงานวิจัยในอนาคตนั้น แนะนำ ให้ผู้วิจัยท่านต่อไปทำการศึกษาหรือเพิ่มตัวแปร อีกรุ่นที่อาจมีความเกี่ยวข้องกับตัวแปร ที่ทำการศึกษายู่นี้ ตามแนวโน้มการพัฒนา ธุรกิจของตลาดในขณะนั้น เพื่อการปรับตัวต่อการ เปลี่ยนแปลง ทางนโยบายเชิงรุกของกลุ่มและ คำนิยมของผู้บริโภคในขณะนั้น

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยครั้งนี้ได้รับทุนสนับสนุนการ วิจัยจากมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน วิทยาเขตสกลนคร งบประมาณเงินรายได้ ประจำปี

2564 สำหรับการดำเนินการวิจัยครั้งนี้ ขอขอบคุณผู้เชี่ยวชาญทุกท่านที่กรุณาให้คำแนะนำ และเสนอแนะแนวทางต่างๆ เกี่ยวกับเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ขอขอบคุณคณะผู้บริหาร อาจารย์เจ้าหน้าที่ และประชาชนผู้ตอบแบบสอบถามทุกท่าน ที่ได้กรุณาตอบแบบสอบถามเพื่อการวิจัยในครั้งนี้

ท้ายนี้ผู้วิจัยขอขอบพระคุณสาขาวิชาศิลปศาสตร์ คณะอุตสาหกรรมและเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี วิทยาเขตสกลนคร และขอให้เป็นอานิสงส์ดลบันดาลให้ผู้มีพระคุณทุกท่านมีแต่ความสุข ความเจริญตลอดไป

เอกสารอ้างอิง

- กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม. (2558). *การประเมินประสิทธิภาพและขีดความสามารถของ SMEs ไทยในภาคการผลิต*. คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ร่วมกับ บริษัท The Brooke Group จำกัด.
- ทวีศักดิ์ เทพพิทักษ์. (2561). *แนวทางการพัฒนาศักยภาพและการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของผลิตภัณฑ์ SMEs โดยใช้เทคนิคการจัดการโลจิสติกส์และซัพพลายเชน*. รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์, มหาลัญบูรพา.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2545). *การวิจัยเบื้องต้น* (พิมพ์ครั้งที่7). สุวีริยาสาส์น.
- ปฐมพร ทรงสุโรจน์. (2559). *การศึกษาพฤติกรรมการกู้เงินของผู้ประกอบการ SMEs*. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- รัชตภาพ บุญกอง. (2565). *การจัดการโลจิสติกส์และการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน สำหรับผลิตภัณฑ์ OTOPI ในจังหวัดสกลนคร*. *วารสาร มจร การพัฒนาสังคม*, 7(1), 292-306.
- สุพิดา ไพบูลย์วงศ์สกุล และ นรินทร์ สังข์รักษา. (2560). *การพัฒนายุทธศาสตร์การเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันสำหรับวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของประเทศไทยเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน*. *วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัย มหาวิทยาลัยศิลปากร*, 9(2), 134-148.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2560). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560-2564)*. สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สำนักงานเกษตรจังหวัดสกลนคร. (2562). *แผนพัฒนาการเกษตรจังหวัดสกลนคร ปี 2563-2564*. สำนักงานเกษตรจังหวัดสกลนคร.
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2561). *รายงานโลจิสติกส์ของประเทศไทย ประจำปี 2561*. กองยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบโลจิสติกส์.
- อรทัย พันธุ์สุวรรณ และวศิน เพชรพงศ์พันธ์. (2561). *ทัศนคติและการปรับตัวของผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) หลังการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) กรณีศึกษา อำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร*. *Journal of Nakhonratchasima College*, 12(3), 29-39.

การพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวชายทะเลภาคตะวันออกให้เป็นจุดหมายการท่องเที่ยวแหล่งใหม่ของนักท่องเที่ยวกลุ่มประเทศเอเชียใต้

Developing the Potential of Eastern Seaside Attractions to become New Tourist Destinations for South Asian Tourists

ลักษณ์ไชน์ ทรงเสียงไชย¹
Luxsnai Songsiangchai¹

Received: 7 September 2022

Revised: 10 February 2023

Accepted: 23 February 2023

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าการพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวชายทะเลภาคตะวันออกให้เป็นจุดหมายการท่องเที่ยวแหล่งใหม่ของนักท่องเที่ยวกลุ่มประเทศเอเชียใต้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR) โดยใช้วิธีการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ผลักดันสถานที่ท่องเที่ยวใหม่ภาคตะวันออกสำหรับกลุ่มนักท่องเที่ยวในเอเชียใต้ 2) สร้างการมีส่วนร่วมระหว่างชุมชน ท้องถิ่น และจังหวัดสู่การสร้างการรับรู้ระดับนานาชาติ และ 3) ส่งเสริมการจัดการสถานที่ท่องเที่ยวให้รองรับกับความต้องการของกลุ่มนักท่องเที่ยวในเอเชียใต้ พื้นที่ศึกษารอบคลุม 4 จังหวัดชายทะเลภาคตะวันออก ได้แก่ ชลบุรี ระยอง จันทบุรี และตราด ผลการวิจัยถูกนำเสนอแบบภาพรวม แยกให้เห็นศักยภาพของพื้นที่ในปัจจุบันและแนวทางการพัฒนาในอนาคต ทั้งนี้ผลของการศึกษายังถูกนำมาใช้เป็นกรอบในการสร้างองค์ความรู้ที่จำเป็นสำหรับชุมชนท่องเที่ยวและผู้ประกอบการที่สนใจ ผ่านการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการซึ่งมีผู้เข้าร่วมรวม 425 คน

ผลการศึกษาพบว่า การให้บริการยังขาดประสบการณ์และความเข้าใจในพฤติกรรมนักท่องเที่ยวเอเชียใต้ โดยเฉพาะความต้องการด้านที่พักและการบริโภคอาหารตามข้อจำกัดทางศาสนา ควรมีการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวให้สะดวกสบาย ลดระยะเวลาการเดินทาง และเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวหลักสู่การท่องเที่ยวชุมชน เพิ่มกลยุทธ์ในการประชาสัมพันธ์ผ่านโซเชียลมีเดียและ soft power เพื่อเจาะตลาดกลุ่มเป้าหมายได้ตรงตามข้อจำกัดของพื้นที่ ท้ายที่สุดการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและการท่องเที่ยวชุมชน จะช่วยลดความซ้ำซากของสถานที่ท่องเที่ยว รวมถึงสร้างภาพลักษณ์ของการท่องเที่ยวทางทะเลไทยในมุมมองใหม่ได้

คำสำคัญ: นักท่องเที่ยว, เอเชียใต้, ศักยภาพ, ชายทะเลภาคตะวันออก, ประเทศไทย

¹ นักวิจัยศูนย์เอเชียใต้ศึกษา สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, E-mail: Luxsnai.s@chula.ac.th

¹ Researcher at South Asian Studies Center, Institute of Asian Studies, Chulalongkorn University, E-mail: Luxsnai.s@chula.ac.th

Abstract

A study on Developing the Potential of Eastern Seaside Attractions to become New Tourist Destinations for South Asian Tourists was conducted using participatory action research (PAR) and a qualitative data collection method. The objectives were to. - 1) develop new tourist attractions for South Asian tourists in the eastern seaside, 2) create engagement between communities, locals, and provinces to bolster the area's international reputation, and 3) promote tourism management to suit South Asian tourists' needs. The study area covered four eastern coastal provinces: Chonburi, Rayong, Chanthaburi, and Trat. The results are presented as an overview of the area's potential development direction. The results were also used for the entrepreneurs' workshop involving 425 participants.

The results showed that the service provided reflected a lack of experience and understanding of South Asian tourist behavior, especially the need for accommodation and foods compatible with religious restrictions. Tourism routes should be developed to be more convenient, shorten travel time, and connecting the main tourist attractions to local communities. Moreover, a strategy for public relations is required by using social media and soft power to penetrate the target groups within the limitations of each area. Lastly, promoting ecotourism and community-based tourism will reduce the repetitiveness of the sights and create a positive attitude toward Thai seaside tourism.

Keywords: Tourist, South Asia, potential, eastern seaside, Thailand

บทนำ

การแพร่ระบาดระลอกของเชื้อโควิด-19 ส่งผลให้อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวชายทะเลภาคตะวันออกเฉียงเหนือจากข้อจำกัดในการเดินทางระหว่างประเทศและความกังวลของนักท่องเที่ยวต่อการให้บริการตามมาตรฐานวิถีชีวิตใหม่ (new normal) นอกจากนี้สถานการณ์สงครามระหว่างยูเครนกับรัสเซียยังซ้ำเติมให้จำนวนนักท่องเที่ยว โดยเฉพาะจากยุโรป รัสเซีย และจีน มีอัตราหดตัวลดลงอย่างมีนัยสำคัญ ความเสี่ยงจากการพึ่งพานักท่องเที่ยวกลุ่มเดิมผลักดันให้ผู้ประกอบการต้องมองหาตลาดใหม่เข้ามาทดแทน

จากสถิติด้านการท่องเที่ยวและกีฬาของไทยแสดงให้เห็นว่าในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา

(2555-2564) กลุ่มนักท่องเที่ยวจากเอเชียใต้ นำโดย ประเทศอินเดีย บังคลาเทศ ปากีสถาน ศรีลังกา เนปาล ภูฏาน มัลดีฟส์ และอัฟกานิสถาน มีอัตราการขยายตัวเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ในสายตาของนักท่องเที่ยวมองว่าการพักผ่อนชายทะเลของประเทศไทยเป็นสถานที่ท่องเที่ยวหรูหราแต่มีค่าใช้จ่ายไม่แพง ค่าใช้จ่าย (สถานกงสุลใหญ่ ณ เมืองมুমไบ, 2555) ในปี 2562 ก่อนวิกฤติการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 มีจำนวนนักท่องเที่ยวจากภูมิภาคนี้มากถึง 2.4 ล้านคน ระยะเวลาในการเข้าพักนาน 7.68 วัน มีมูลค่าการจับจ่ายสูงกว่า 1 แสนล้านบาท เฉลี่ยคนละ 5,535 บาทต่อวัน โดยค่าใช้จ่ายส่วนใหญ่เน้นให้ความสำคัญกับสถานที่พัก กิจกรรมช้อปปิ้ง และการรับประทานอาหาร (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2563)

ที่สำคัญภูมิภาคเอเชียใต้มีประชากรรวมกันมากถึง 2 พันล้านคน อีกทั้งยังมีการเติบโตทางเศรษฐกิจสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง (The World Bank, 2022) จำนวนชนชั้นกลางที่มีกำลังทรัพย์ท่องเที่ยวต่างประเทศเพิ่มขึ้นทุกปี นับเป็นกลุ่มนักท่องเที่ยวศักยภาพใหม่ที่ภาคธุรกิจกำลังจับตามอง โดยเฉพาะหลังการเปิดการท่องเที่ยวเต็มรูปแบบในปี 2565 ยอดนักท่องเที่ยวจากเอเชียใต้เดินทางเข้ามาในประเทศไทยยังสูงเป็นอันดับหนึ่งอีกด้วย ฉะนั้นการดึงดูดนักท่องเที่ยวจากภูมิภาคเอเชียใต้ให้เข้ามาท่องเที่ยวมากขึ้นจะช่วยลดความเสี่ยงของการพึ่งพานักท่องเที่ยวกลุ่มเดิมที่มีแนวโน้มการเดินทางน้อยลง

พฤติกรรมของนักท่องเที่ยวชาวเอเชียใต้มักเดินทางกันเป็นกลุ่ม ตั้งแต่กลุ่มครอบครัวขนาด 4 -12 คน จนถึงกลุ่มที่ต้องการจัดกิจกรรมขนาดใหญ่ 100-300 คน เช่น กลุ่มท่องเที่ยวเชิงธุรกิจ (meetings, incentive travel, conventions, exhibitions - MICE) กลุ่มจัดงานแต่งงาน เป็นต้น จากสถิตินักท่องเที่ยวในประเทศไทยของภาคตะวันออกย้อนหลัง 5 ปี จำแนกตามจังหวัดพบว่าแหล่งท่องเที่ยวในภาคตะวันออกที่ได้รับความนิยมดูเหมือนว่าจะมีเพียงพื้นที่เขตพัฒนาจังหวัดชลบุรีเพียงเท่านั้น (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2565) พื้นที่ชายทะเลในจังหวัดระยอง จันทบุรี และตราด กลับไม่เป็นที่รู้จักในหมู่นักท่องเที่ยวจากภูมิภาคนี้

การมาพักเพียงอย่างเดียวทำให้เกิดความซ้ำซากของแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยวแบบเดิมๆ สร้างผลกระทบต่อธุรกิจการท่องเที่ยวระยะยาว อาทิ ภาพลักษณ์การท่องเที่ยวของประเทศที่ถูกมองในแง่ลบว่าเป็นแค่แหล่งรวมสถานบันเทิงและหาความสำราญให้กับกลุ่มนักท่องเที่ยวผู้ชาย เกิดปัญหาการจัดการแหล่ง

ท่องเที่ยวที่หนาแน่นเกินขีดความสามารถในการรองรับ รวมถึงปัญหาการช่วงชิงโอกาสทางธุรกิจจากผู้ประกอบการชาวไทยโดยกลุ่มผู้ประกอบการชาวเอเชียใต้หันมาบริการได้เองแบบครบวงจร

ฉะนั้นจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องกระจายนักท่องเที่ยวออกไปยังเมืองท่องเที่ยวอื่นๆ เสริมสร้างภาพลักษณ์การท่องเที่ยวแบบใหม่ และพัฒนาศักยภาพของผู้ประกอบการให้มีความพร้อมเพื่อดึงดูดกลุ่มนักเดินทางชาวเอเชียใต้ที่มีคุณภาพให้กล้าเข้ามาท่องเที่ยวมากขึ้น และดึงส่วนแบ่งทางการตลาดให้เม็ดเงินได้ถูกหมุนเวียนสู่ชุมชนท่องเที่ยวอย่างแท้จริง

บทความวิจัยชิ้นนี้จะนำผู้อ่านสำรวจศักยภาพของพื้นที่ชายทะเลภาคตะวันออกและแนวทางการพัฒนาโดยใช้จุดเด่นด้านทรัพยากรธรรมชาติและชุมชนท่องเที่ยวมาเป็นจุดขาย เพื่อขยายโอกาสให้พื้นที่ชายทะเลภาคตะวันออกที่นอกเหนือจากพหุศาสตร์เป็นจุดหมายการท่องเที่ยวแหล่งใหม่ของนักท่องเที่ยวกลุ่มประเทศเอเชียใต้ได้

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อส่งเสริมและผลักดันสถานที่ท่องเที่ยวใหม่ภาคตะวันออกสำหรับกลุ่มนักท่องเที่ยวในเอเชียใต้
2. เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมระหว่างชุมชน ท้องถิ่น และจังหวัดสู่การสร้างการรับรู้ระดับนานาชาติ โดยส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวเชิงระบบนิเวศ (ecotourism) แหล่งท่องเที่ยวชุมชน (community based tourism)
3. เพื่อส่งเสริมการจัดการสถานที่ท่องเที่ยวให้รองรับกับความต้องการของกลุ่มนักท่องเที่ยวในเอเชียใต้

วิธีการศึกษา

งานวิจัยชิ้นนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (participatory action research-PAR) โดยใช้วิธีการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ เริ่มต้นจากการศึกษาค้นคว้าจากเอกสารการสังเกตการณ์ทั้งแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วมเพื่อค้นหาพฤติกรรมที่แท้จริงในการดำเนินงานของพื้นที่ศึกษา ครอบคลุมจังหวัดชายทะเลภาคตะวันออก ดังนี้ 1) จังหวัดชลบุรี ได้แก่ อำเภอเมืองชลบุรี อำเภอศรีราชา อำเภอบางละมุง อำเภอสัตหีบ และอำเภอเกาะสีชัง 2) จังหวัดระยอง ได้แก่ อำเภอเมืองระยอง อำเภอบ้านฉาง อำเภอแกลง 3) จังหวัดจันทบุรี ได้แก่ อำเภอแหลมสิงห์ อำเภอท่าใหม่ อำเภอ นายายอาม อำเภอขลุง อำเภอเมืองจันทบุรี และ 4) จังหวัดตราด ได้แก่ อำเภอเมืองตราด อำเภอแหลมงอบ อำเภอเกาะกูด อำเภอเกาะช้าง อำเภอคลองใหญ่ การลงพื้นที่เน้นการสำรวจศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศและการท่องเที่ยวชุมชนเป็นสำคัญ ร่วมกับการสัมภาษณ์เชิงลึกตัวแทนจากหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนในการบริหารจัดการธุรกิจการท่องเที่ยวภาคตะวันออกจำนวน 30 ท่าน

ผลการวิจัยถูกนำเสนอแบบภาพรวมแยกให้เห็นศักยภาพของพื้นที่ในปัจจุบันและแนวทางการพัฒนาในอนาคต ทั้งนี้ผลของการศึกษายังถูกนำมาใช้เป็นกรอบในการสร้างองค์ความรู้ที่จำเป็นสำหรับชุมชนท่องเที่ยวและผู้ประกอบการที่สนใจ ผ่านการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการในจังหวัด ชลบุรี ระยอง จันทบุรี และตราด จังหวัดละ 1 ครั้ง รวมจำนวน 4 ครั้ง มีผู้เข้าร่วมรวม 425 คน การจัดการอบรมแบ่งออกเป็น 2 ช่วง คือ 1) ช่วงให้ความรู้ความเข้าใจข้อมูลพื้นฐานของนักท่องเที่ยวกลุ่มประเทศเอเชียใต้ 2) ช่วงลงมือปฏิบัติจากโจทย์ที่ได้รับ โดยทางทีมวิจัยกำหนด

โจทย์ด้านการรองรับนักท่องเที่ยวตลอดจนการออกแบบเส้นทางการท่องเที่ยวที่เหมาะสมบนความต้องการที่หลากหลายของนักท่องเที่ยว เพื่อต้องการวัดผลความเข้าใจ โดยให้ผู้เชี่ยวชาญด้านการตลาดกลุ่มประเทศเอเชียใต้ช่วยพิจารณาถึงความเป็นไปได้และการนำไปประยุกต์ใช้จริง

ผลการศึกษา

1. ภาพรวมการท่องเที่ยวชายทะเลภาคตะวันออก

1.1 ความโดดเด่นของพื้นที่

แม้จะเป็นจังหวัดติดชายทะเลด้านฝั่งอ่าวไทยเหมือนกัน แต่พื้นที่ของจังหวัดชลบุรี ระยอง จันทบุรี และตราด ล้วนมีความโดดเด่นของทุนทางธรรมชาติและจัดการการท่องเที่ยวที่แตกต่างกัน โดยจังหวัดชลบุรีถือเป็น “เพชรน้ำเอกแห่งบูรพาทิศ” ผู้ประกอบการมีความพร้อมในการรองรับกลุ่มนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติอย่างโดดเด่น โดยเฉพาะเขตเมืองพัทยาที่มีชื่อเสียงระดับโลก การมีนักท่องเที่ยวต่างชาติจำนวนมาก ทำให้มีบริการรองรับความต้องการอันหลากหลาย ทั้งยังมีจุดเด่นในด้านสถานที่ตั้งซึ่งเป็นประตูสู่ภาคตะวันออก อยู่ใกล้สนามบินสุวรรณภูมิ มีโครงข่ายการคมนาคมขนส่งสะดวก มีโรงแรมหรูขนาดใหญ่ สนามกอล์ฟ สถานที่จัดกิจกรรมกีฬา ผาดโผนทางทะเล สปา แหล่งบันเทิง และห้างสรรพสินค้าชั้นนำ แหล่งท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติกำลังได้รับความนิยมมากขึ้น เช่น เกาะล้าน เกาะครก หมู่เกาะไผ่ แหล่งท่องเที่ยวชุมชนและวัฒนธรรมที่โดดเด่น อาทิ ชุมชนบ้านชากแง้ว ชุมชนตะเคียนเตี้ย ชุมชนหนองปลาไหล ชุมชนหนองปรือ ชุมชนบ้านเนินพลับหวาน

จังหวัดระยองตั้งอยู่ในจุดยุทธศาสตร์ที่เหมาะสมกับการลงทุนด้านอุตสาหกรรมเนื่องจากมีท่าเรือมาบตาพุดที่เอื้อต่อการขนส่งสินค้า การบริการมีความพร้อมรองรับชาวต่างชาติทั้งที่เป็น

นักท่องเที่ยวและกลุ่มทำงาน (expats) ในนิคมอุตสาหกรรม ในอนาคตเมื่อมีการเปิดสนามบินนานาชาติอยู่ตะเภาะจะช่วยให้นักท่องเที่ยวจากเอเชียใต้เดินทางมามากขึ้นจากความสะดวกของการบินตรงระหว่างประเทศ แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่ชื่อเสียง คือ อุทยานแห่งชาติเขาแหลมหญ้า หมู่เกาะเสม็ด มีภาพลักษณ์เป็นแหล่งท่องเที่ยวแบบค้ำเนินถึงสิ่งแวดล้อม (eco lifestyle) เป็นมิตรกับธรรมชาติและให้ความรู้สึกผ่อนคลาย (green and relax) นอกจากนี้ยังมีเกาะมันนอก เกาะมันใน และเกาะทะลุ รวมถึงชายหาดแหลมแม่พิมพ์ อันเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่เป็นที่นิยมระยองยังโดดเด่นด้วยการท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่บริการระดับมาตรฐาน กิจกรรมการท่องเที่ยวมีทั้งแบบมีไกด์นำเดินชมสวนผลไม้ และแบบเดินชมสวนด้วยตัวเอง ทั้งยังมีสถานที่สำหรับรับประทานบุฟเฟต์ผลไม้ แหล่งท่องเที่ยวชุมชนและวัฒนธรรมที่โดดเด่น อาทิ ชุมชนบ้านทะเลน้อย ชุมชนบ้านคลองยาง ชุมชนปากน้ำประแส ชุมชนบ้านมาบเหลาชะโอน ระยองมีนโยบายผลักดันศักยภาพการท่องเที่ยวสู่ MICE City เต็มรูปแบบ เพื่อรองรับนักท่องเที่ยวกลุ่มขนาดใหญ่ด้วยบริการคุณภาพ อย่างไรก็ตามจังหวัดระยองยังประสบปัญหาทางด้านสิ่งแวดล้อมทางทะเลเป็นครั้งคราว เช่น การรั่วไหลของน้ำมัน และสารเคมีจากโรงงานอุตสาหกรรม (บีบีซี นิวส์ ไทย, 2565)

จังหวัดจันทบุรี มีความโดดเด่นด้วยการท่องเที่ยววิถีชุมชนริมแม่น้ำจันทบุรี ด้วยลักษณะเมืองท่าที่มีการเคลื่อนย้ายและกลุ่มคนเข้ามาค้าขายหลายเชื้อชาติ ทำให้วัฒนธรรมและอัตลักษณ์ของจังหวัดมีลักษณะที่ผสมผสานระหว่างวัฒนธรรม ไทย จีน และเขมร การท่องเที่ยวชุมชนโดดเด่นด้วยวัฒนธรรมอาหารท้องถิ่น แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์บริเวณอ่าวคุ้งกระเบนสะท้อนให้เห็นถึงความอุดมสมบูรณ์

ทางธรรมชาติ ด้วยลักษณะทางภูมิศาสตร์พบว่ามีพื้นที่ชายทะเลเป็นระยะทางไม่มากหากเทียบกับจังหวัดชายทะเลในภาคเดียวกันจึงอาจไม่ได้ได้รับความนิยมและถูกมองว่าเป็นเมืองทางผ่านไปจังหวัดตราด ในพื้นที่ยังไม่มีโรงแรมหรูขนาดใหญ่ที่สามารถรองรับนักท่องเที่ยวจำนวนมากหรือจัดกิจกรรมท่องเที่ยวได้หลากหลายนัก การตั้งเป้าว่าจะพัฒนาให้จังหวัดเป็นศูนย์กลางของผลไม้เมืองร้อน (tropical fruit capital) อาจช่วยให้นักท่องเที่ยวตื่นตาตื่นใจกับวัฒนธรรมของท้องถิ่นผ่านอาหารและผลไม้ ซึ่งหารับประทานได้ยากและมีราคาแพงสำหรับชาวเอเชียใต้ อาทิ เงาะ สับปะรด ฝรั่ง มังคุด ทุเรียน เป็นต้น แต่ผลไม้กลิ่นแรงอย่างทุเรียนอาจยังไม่ถูกจัดกับนักท่องเที่ยวกลุ่มนี้นัก ในขณะที่ มะพร้าว สับปะรด มะม่วงสุก และผลไม้แปรรูปอาจเจอะตลาดได้มากกว่า

จังหวัดตราดเป็นจังหวัดชายทะเลสุดเขตภาคตะวันออก นักท่องเที่ยวสามารถเดินทางสู่กัมพูชาได้โดยผ่านด่านชายแดนถาวรบ้านหาดเล็ก มีท่าเทียบเรือน้ำลึกขนาดกลางรองรับการขนส่งไปยังกัมพูชา เวียดนาม และประเทศแถบภูมิภาคอินโดจีนในอนาคต แหล่งท่องเที่ยวชุมชนมีความโดดเด่นแบบ 2 ศาสนา 3 วัฒนธรรม เช่น ชุมชนบ้านน้ำเชี่ยว ชุมชนบ้านแหลมมะขาม ชุมชนบ้านยายม่อม นักท่องเที่ยวจะได้เห็นวิถีชีวิตของชาวบ้านที่อยู่ร่วมกันอย่างสงบสุขบนพื้นฐานความแตกต่างทางความเชื่อทางศาสนาและภูมิหลังทางวัฒนธรรม เกิดเป็นชุมชนที่มีความผสมผสานทางอัตลักษณ์ ไทย จีน มุสลิม เข้าด้วยกัน แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศมีความโดดเด่นป่าชายเลนอันอุดมสมบูรณ์ โดยเฉพาะชุมชนบ้านท่าระแนะ และชุมชนบ้านสลักคอก สามารถล่องเรือทำกิจกรรมได้หลากหลาย สถานที่ท่องเที่ยวส่วนใหญ่ยังมีจำนวนนักท่องเที่ยวไม่แออัด

เหมาะกับกลุ่มครอบครัวและนักเดินทางที่ต้องการความเป็นส่วนตัว ข้อได้เปรียบของจังหวัดตราดคือการมีพื้นที่ชายทะเลเป็นระยะทางยาว อีกทั้งยังไม่มี การตั้งโรงงานอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ เกาะที่มีชื่อเสียงได้แก่ เกาะช้าง และเกาะกูด มีโรงแรมหรูระดับห้าดาว แหล่งบันเทิงยามค่ำคืน กิจกรรมผจญภัยและกีฬาทางทะเล การคมนาคมรอบเกาะสะดวกสบายด้วยเรือเช่ารายวันจึงดึงดูดนักท่องเที่ยวให้ใช้เวลาทำกิจกรรมท่องเที่ยวในพื้นที่ได้นานขึ้น สำหรับเกาะหมากมีความโดดเด่นเรื่องการท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำ (low carbon tourism) เหมาะกับนักท่องเที่ยวยุคใหม่ที่ใส่ใจในธรรมชาติและปัญหาเรื่องสิ่งแวดล้อม นอกจากนี้ยังมีเกาะเล็กๆ อีกมากมาย เช่น เกาะรัง เกาะกระตาด และเกาะชายหัวเราะ เป็นต้น การมีทัศนียภาพที่สวยงามและนักท่องเที่ยวไม่พลุกพล่านจึงเหมาะที่จะนำมาประชาสัมพันธ์เป็นแหล่งท่องเที่ยวสำหรับการถ่ายทำภาพยนตร์ได้

1.2 ความพร้อมของหน่วยงานภาครัฐและเอกชน

จากยุทธศาสตร์ในแผนพัฒนาจังหวัดชายทะเลภาคตะวันออกทั้ง 4 จังหวัด พ.ศ. 2561 - 2565 สะท้อนว่าภาครัฐเล็งเห็นความสำคัญของการท่องเที่ยวที่จะสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจให้กับประชาชนในพื้นที่ การวางนโยบายด้านการท่องเที่ยวมุ่งเป้าไปสู่การรักษาต้นทุนทางทรัพยากรธรรมชาติควบคู่กับการส่งเสริมการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนมากกว่าการสร้างเม็ดเงินเพียงอย่างเดียว อย่างไรก็ตามแนวโน้มของนโยบายด้านการท่องเที่ยวยังเน้นที่การท่องเที่ยวภายในประเทศเป็นหลัก การประชาสัมพันธ์พื้นที่จังหวัดชายทะเลภาคตะวันออก (นอกเหนือจากพัทยา) ยังไม่มีความชัดเจนโดยเฉพาะการเน้นเจาะตลาดนักท่องเที่ยวชาวเอเชียใต้โดยตรง นโยบายเพื่อรองรับการบริการชาวต่างชาติยังเน้นที่การฝึก

ทักษะทางภาษาต่างประเทศมากกว่าการให้ความรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมนักท่องเที่ยวหลากหลายเชื้อชาติหลายวัฒนธรรม ซึ่งหากมีการวางแผนเพื่อเพิ่มพูนองค์ความรู้ให้กับชุมชน มีคัคเทศก์ ผู้ประกอบการและเยาวชนในพื้นที่ จะเป็นการสร้างความพร้อมให้แก่บุคลากรด้านการท่องเที่ยวเพื่อรองรับกลุ่มนักท่องเที่ยวเอเชียใต้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งผลกระทบจากการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 ยังทำหายนางานของหน่วยงานด้านการท่องเที่ยวชายทะเลเป็นอย่างมาก เพราะนอกจากต้องหันมาฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวที่ซบเซาแล้ว ยังต้องปรับทิศทางนโยบายสู่การท่องเที่ยวสู่นวัตกรรมวิถีใหม่ที่สามารถสร้างความเชื่อมั่นด้านสาธารณสุขให้กับนักท่องเที่ยวได้อีกด้วย

หน่วยงานภาครัฐมีบทบาทด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยวของจังหวัด ได้แก่ ท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัด (ททจ.) ทำหน้าที่กำกับ เร่งรัด ติดตามและประสานการบริหารราชการ ร่วมกับองค์กรเครือข่าย เป็นผู้นำในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวของจังหวัดโดยยึดแผนพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน พ.ศ. 2559-2563 (CBT-Thailand) ตามนโยบายกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา รวมถึงจัดทำแผนยุทธศาสตร์และแผนปฏิบัติการด้านการท่องเที่ยวของจังหวัด

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) ถือเป็นหน่วยงานที่เป็นผู้ขับเคลื่อนการท่องเที่ยวอย่างโดดเด่นกว่าหน่วยงานอื่น มีความพร้อมในการให้บริการนักท่องเที่ยวทั้งภายในประเทศและต่างชาติ เป็นหน่วยงานสำคัญในการสร้างเครือข่ายของผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยว นับจากการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 ตั้งแต่ปี 2562 ททท. ได้เข้ามามีบทบาทด้านการสร้างความเชื่อมั่นทางสาธารณสุขด้วยการสร้างมาตรการความปลอดภัยในการท่องเที่ยว สนับสนุนให้

ผู้ประกอบการได้รับตรารับรองมาตรฐาน SHA (safety & health administration) เพื่อให้นักท่องเที่ยวต่างชาติไว้วางใจเมื่อเข้ารับบริการจากการลงพื้นที่ของผู้วิจัยพบว่าคณะทำงานมีความตื่นตัว เล็งเห็นความสำคัญของกลุ่มนักท่องเที่ยวจากเอเชียใต้ว่าจะเข้ามาทดแทนนักท่องเที่ยวกลุ่มรัสเซียและจีนหลังจากเกิดสถานการณ์ทางการเมืองและโรคระบาดในช่วงเวลานี้

องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) สำนักงานพื้นที่พิเศษ 3 (อพท.3) มีหน้าที่หลักในการกำหนดนโยบายและแผนการบริหารการพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันออก เชื่อมโยงให้เกิดความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐ ส่วนท้องถิ่น และภาคประชาชน อพท.3 มีส่วนในการพัฒนาศักยภาพทั้งบุคลากรทั่วไปและบุคลากรในสถาบันการศึกษา มีบทบาทต่อการท่องเที่ยวชุมชนโดยตรง ทำหน้าที่ส่งเสริมอุตสาหกรรมท่องเที่ยวชุมชนในจังหวัดเพื่อกระจายรายได้สู่ท้องถิ่น ชุมชนนำร่องมีรายได้ต่อเนื่องจากการท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นอย่างเห็นได้ชัด นอกจากนี้ยังมีสำนักงานวัฒนธรรมและสถาบันการศึกษาเป็นตัวช่วยขับเคลื่อนสำคัญสำหรับการสืบค้นอัตลักษณ์ชุมชนเพื่อพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์ด้านการท่องเที่ยวท้องถิ่น

หน่วยงานภาคเอกชนที่มีสำคัญต่อการผลักดันการท่องเที่ยวให้เติบโต ได้แก่ สภาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวทำหน้าที่ประสานงานอย่างมีระบบระหว่างรัฐกับเอกชน และเอกชนกับเอกชนเข้าด้วยกัน สภามีส่วนสำคัญในการผลักดันข้อตกลงเพื่อการเดินทางท่องเที่ยวในสถานการณ์พิเศษ Standard Operating Procedure (SOP) ในช่วงการระบาดของเชื้อโควิด-19 เพื่อดึงนักท่องเที่ยวมายังจังหวัดด้วยการเดินทางแบบ

จำกัด (travel bubble) นอกจากนี้ยังมีสมาคมธุรกิจการท่องเที่ยว และสมาคมธุรกิจโรงแรมและรีสอร์ท ความร่วมมือของหน่วยงานทั้ง 3 ส่วนนี้มีผลต่อทิศทางการดำเนินงานและพัฒนาศักยภาพของผู้ประกอบการโดยตรง เนื่องจากแต่ละองค์กรประกอบด้วยสมาชิกที่เป็นผู้ประกอบการซึ่งมีส่วนได้ส่วนเสียในธุรกิจท่องเที่ยวแทบทั้งสิ้น การเล็งเห็นมูลค่าทางเศรษฐกิจจากกลุ่มนักท่องเที่ยวจากประเทศในเอเชียใต้ต้องอาศัยวิสัยทัศน์ของผู้นำองค์กรเป็นสำคัญเพื่อผลักดันให้เกิดกิจกรรมและการสร้างความตื่นตัวให้กับสมาชิกในเครือข่าย ข้อจำกัดสำคัญของหน่วยงานเอกชนคือ การกำหนดวาระการทำงานที่เปลี่ยนแปลงและนายองค์กรทุก 2 ปี หรือไม่เกิน 4 ปี ซึ่งทำให้นโยบายขององค์กรเกิดความไม่ต่อเนื่อง เชื่อว่าหากหน่วยงานภาคเอกชนเริ่มเล็งเห็นความสำคัญของนักท่องเที่ยวกลุ่มนี้ พร้อมกับสร้างความร่วมมือในการทำงานระหว่างหน่วยงานแบบบูรณาการไม่ดำเนินงานแบบแยกส่วน จะช่วยให้เกิดอำนาจในการเจรจาต่อรองทั้งกับภาครัฐและบริษัทท่องเที่ยวต่างชาติ รวมทั้งจะสร้างแรงกระเพื่อมให้ทิศทางการเจาะตลาดกลุ่มใหม่จากเอเชียใต้ประสบความสำเร็จได้ไม่ยาก

สำหรับหน่วยงานระดับชุมชนพบว่า มีการจัดตั้งคณะทำงานด้านการท่องเที่ยวของแต่ละชุมชน ผู้ใหญ่บ้านและประธานชุมชนเป็นทรัพยากรบุคคลที่สำคัญที่มีบทบาทต่อการสร้างความพร้อมระดับท้องถิ่น ผลักดันชุมชนให้เกิดความตระหนักถึงความสำคัญของกลุ่มนักท่องเที่ยวเอเชียใต้ ชุมชนท่องเที่ยวที่ประสบความสำเร็จหลายแห่งมีความพร้อมในการปรับตัวแต่ยังต้องการเรียนรู้พฤติกรรมนักท่องเที่ยวกลุ่มนี้เพิ่มขึ้นรวมถึงศักยภาพด้านการสื่อสารอย่างจริงจังเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวต่างชาติให้มากขึ้น

1.3 ข้อจำกัดและอุปสรรค

ลักษณะทางกายภาพถือเป็นข้อจำกัดสำคัญที่มีผลต่อการดึงดูดนักท่องเที่ยวเอเชียใต้ การเดินทางสู่จังหวัดท่องเที่ยวชายทะเลในระยอง จันทบุรี และตราด ใช้เวลาเดินทางจากกรุงเทพมหานครประมาณ 3-5 ชั่วโมง ยิ่งหากมีการเดินทางข้ามไปยังเกาะกลางทะเลก็จะกินเวลาเดินทางมากขึ้น การเดินทางหลายรูปแบบหลังการเดินทางข้ามประเทศจากสนามบินยังต้องต่อรถยนต์ต่อเรือโดยสารเพื่อไปยังหมู่เกาะกลางทะเลสร้างความเหนื่อยล้าสะสม ในส่วนของจังหวัดตราดแม้จะมีสนามบินเอกชนภายในประเทศแต่กลับพบว่าจำนวนเที่ยวบินที่เชื่อมจากสนามบินสุวรรณภูมิมิมีเพียงเที่ยวบินเดียวไม่เพียงพอต่อการรองรับนักท่องเที่ยวจำนวนมาก ตารางเที่ยวบินยังไม่สอดคล้องกับเที่ยวบินที่มาจากสายการบินแถบเอเชียใต้ซึ่งปกติจะมาถึงในช่วงเช้า แต่ตารางบินต่อมายังตราดมีในช่วงเที่ยง นักท่องเที่ยวต้องเสียเวลาท่องเที่ยวเพิ่มไปอีกครึ่งวัน นอกจากนี้การเดินทางเชื่อมต่อสถานที่ท่องเที่ยวในจังหวัดยังต้องพึ่งพารถยนต์ส่วนบุคคล เพราะปัจจุบันยังไม่มีรถสาธารณะที่วิ่งบริการไปยังจุดท่องเที่ยวสำคัญๆ นักท่องเที่ยวอาจต้องกังวลกับการต่อรองราคาค่าโดยสารแบบเช่าเหมาคัน ฉะนั้นเมื่อเทียบความสะดวกสบายกับการเดินทางแถบชายทะเลยอดนิยมน้อยกว่าหรืออุบัติเหตุก็เกิดขึ้นมักเป็นตัวเลือกที่ดึงดูดได้ดีกว่า

ความไม่พร้อมในการรองรับพฤติกรรมกรรมการบริโภคตามข้อจำกัดทางศาสนาเป็นอีกหนึ่งอุปสรรคที่ส่งผลกระทบต่อจิตใจเดินทางมาท่องเที่ยวของชาวเอเชียใต้ ยกตัวอย่างเช่น กลุ่มที่นับถือศาสนาฮินดูและเซนมีความต้องการอาหารเจ หรืออาหารมังสวิรัต กลุ่มผู้นับถือศาสนาอิสลามมีความต้องการอาหารฮาลาล แม้กลุ่มผู้รับประทานเนื้อสัตว์ได้ก็ไม่นิยมเมนูที่มีส่วนผสม

ของเนื้อวัว เนื้อหมู หนักรวมและเครื่องในสัตว์ กลุ่มที่รับประทานอาหารทะเลก็อาจไม่ชื่นชอบขึ้นเนื้อที่มีกังรวมถึงสัตว์ทะเลบางประเภทอีกด้วย นักท่องเที่ยวที่อยากลองลิ้มรสอาหารไทยโดยเฉพาะผัดไทและต้มยำกุ้งส่วนใหญ่ยังไม่สามารถรับประทานได้ ผู้ประกอบการควรมีความเข้าใจในการพลิกแพลงวัตถุดิบ ปรับเปลี่ยนส่วนผสมบางอย่าง เพื่อให้เข้ากับการบริโภคตามข้อจำกัดของแต่ละศาสนา

จากการสำรวจที่พักและร้านอาหารทั้งบนชายฝั่งและหมู่เกาะกลางทะเล พบว่ามีจุดอ่อนด้านการให้บริการอาหาร สถานที่พักไม่สามารถบริการอาหารเข้าได้อย่างเหมาะสม จำนวนร้านอาหารอินเดีย อาหารมังสวิรัต อาหารฮาลาล ก็ยังมีอยู่น้อยมาก ดังนั้นผู้ประกอบการในพื้นที่ต้องเร่งศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับพฤติกรรมกรรมการบริโภคของชาวเอเชียใต้ซึ่งแตกต่างจากนักท่องเที่ยวกลุ่มอื่นๆ ให้มากพอ ควบคู่ไปกับการเตรียมความพร้อมในการบริการให้สามารถรองรับนักท่องเที่ยวกลุ่มนี้ได้มากขึ้น

2. ศักยภาพด้านการท่องเที่ยวสู่การรองรับนักท่องเที่ยวจากกลุ่มประเทศเอเชียใต้

2.1 สถานที่ท่องเที่ยว

การมีต้นทุนทางทรัพยากรทางธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ทำให้สถานที่ท่องเที่ยวทางธรรมชาติได้รับความนิยม โดยเฉพาะหาดทราย น้ำตก ท้องทะเล และป่าชายเลน จากการประเมินศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวพบว่าสถานที่ท่องเที่ยวทางธรรมชาติส่วนใหญ่มีความพร้อมสูงในการรองรับนักท่องเที่ยวกลุ่มประเทศเอเชียใต้ ปัจจัยสำคัญคือการได้รับงบประมาณสนับสนุน ควบคู่ไปกับการมีหน่วยงานจากภาครัฐและภาคเอกชนท้องถิ่นร่วมมือทำหน้าที่บริหารจัดการ ส่งผลให้สถานที่ท่องเที่ยวชายทะเลภาคตะวันออกมีความสะอาด ปลอดภัย มีจุดชมวิว และจุดถ่าย

ภาพจัดเตรียมไว้ให้อย่างสวยงาม แหล่งท่องเที่ยวหลักของแต่ละจังหวัดมีการสื่อสารข้อมูลด้วยภาษาอังกฤษจึงไม่เป็นอุปสรรคที่ต้องกังวลสำหรับชาวเอเชียใต้

อย่างไรก็ดีแหล่งท่องเที่ยวชุมชนมักพบว่ายังขาดการขยายกลุ่มเป้าหมายไปที่นักท่องเที่ยวต่างชาติ ด้วยสาเหตุจากอุปสรรคด้านการสื่อสารภาษาต่างประเทศ การท่องเที่ยวในชุมชนยังต้องอาศัยไกด์ล่ามที่มีอยู่จำนวนไม่มากนัก นอกจากนี้ยังมีปัญหาเรื่องการจัดสถานที่และการจัดกิจกรรมท่องเที่ยวที่ต่อเนื่อง เพราะชาวบ้านส่วนใหญ่ยังมองการท่องเที่ยวเป็นเพียงอาชีพเสริมจากการทำสวนและประมง หากนักท่องเที่ยวต้องการทำกิจกรรมตามที่ประชาสัมพันธ์ไว้ต้องอาศัยระยะเวลาในการจัดเตรียมประมาณหนึ่งถึงสองวัน นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเองโดยไม่ได้แจ้งให้ทราบล่วงหน้าอาจผิดหวังกับสถานที่ท่องเที่ยวในชุมชนได้ ยิ่งหลังการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 สถานที่ท่องเที่ยวในชุมชนหลายแห่งเกิดความเสื่อมโทรม ขาดงบประมาณในการฟื้นฟูปรับปรุง และบำรุงรักษาให้อยู่ในสภาพดี

2.2 โรงแรมและที่พัก

จำนวนห้องพักในพื้นที่ชายทะเลภาคตะวันออกรวมกันมากถึง 1.3 แสนห้อง โดยชลบุรีมีจำนวนห้องพักมากที่สุด รองลงมาคือ ระยอง ตราด และจันทบุรี โรงแรมระดับห้าดาวขึ้นไปพบได้ในพื้นที่ติดชายทะเลในจังหวัดชลบุรี รวมไปถึงเกาะท่องเที่ยวยอดนิยม อย่าง เกาะเสม็ด เกาะช้าง และเกาะกูด สามารถรองรับกลุ่มนักท่องเที่ยวระดับสูงที่ต้องการความเป็นส่วนตัว โดยให้บริการได้แบบเต็มรูปแบบ (full service) มีพื้นที่จัดกิจกรรมกลางแจ้ง มีห้องประชุมขนาดใหญ่ รองรับการจัดงานที่มีผู้เข้าร่วมจำนวนมาก มีทัศนียภาพเหมาะแก่การพักผ่อน ถ่ายภาพ และให้บริการกิจกรรมทางทะเลหลากหลาย พื้นที่อื่นๆ

มีโรงแรมและรีสอร์ทให้บริการตามมาตรฐานสากล แต่พบว่าที่พักหลายแห่งยังปฏิเสธการเข้าพักของกลุ่มนักท่องเที่ยวจากเอเชียใต้โดยให้ความเห็นว่ายังไม่มีความเข้าใจในพฤติกรรมนักท่องเที่ยว และลูกค้ามักมีความคาดหวังในการให้บริการสูง สอดคล้องกับงานวิจัยของ อนุพงษ์ หมื่นชัยยะ และ วงษ์จันทร์ ไพโรจน์ (2562) อีกทั้งมีความกังวลว่าการรับกลุ่มนักท่องเที่ยวจากเอเชียใต้จะส่งผลต่อกลุ่มลูกค้าเดิมของที่พัก

สำหรับที่พักแบบโฮมสเตย์ในแหล่งชุมชนมีจำนวนเพิ่มมากขึ้นแต่ยังไม่เป็นที่นิยมในหมู่นักท่องเที่ยวต่างชาติ เนื่องจากกลุ่มผู้ให้บริการที่พักมีประสบการณ์ให้บริการนักท่องเที่ยวชาวไทยมากกว่า ปัญหาเรื่องการติดต่อสื่อสารเป็นอุปสรรคสำคัญในการทำความเข้าใจผู้เข้าพักอาศัย รวมถึงการจองการชำระเงินที่ยังไม่เป็นระบบ หากเดินทางแบบหมู่คณะยังรองรับได้เพียงกลุ่มเล็กๆ และตัวนักท่องเที่ยวเองก็ต้องมีความยืดหยุ่นในการปรับตัวเข้ากับสถานที่พักด้วย อย่างไรก็ตามก็ดี ผู้ให้บริการที่พักมีทัศนคติที่เปิดกว้างต่อกลุ่มนักท่องเที่ยวเอเชียใต้ การเข้าพักในชุมชนยังต้องอาศัยการประชาสัมพันธ์ การจัดโปรโมชั่นส่งเสริมการขาย และการเชื่อมโยงที่พักเข้ากับแหล่งท่องเที่ยวสำคัญบริเวณใกล้เคียงเพื่อดึงดูดความสนใจ

ปัจจัยสำคัญที่จะส่งผลต่อการเข้าพักของนักท่องเที่ยว คือ การบริการด้านอาหารที่ สอด ค ล ้อง กั บ ข ้อ จ ำ กั ด ท าง ศ า ส น า (Anantamongkolkul, 2021) ที่พักกว่าร้อยละ 80 ทั้งในระดับเล็กไปจนถึงโรงแรมหรูขนาดใหญ่ ยังขาดความพร้อมที่จะให้บริการอาหารที่หลากหลาย โดยเฉพาะการแบ่งหมวดหมู่อาหารเข้าประเภทอาหารเจ อาหารมังสวิรัต และอาหารฮาลาล ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นต่อนักท่องเที่ยวกลุ่มนี้ที่ผ่านมาพบปัญหาว่านักท่องเที่ยวต้องเตรียม

อาหารมารับประทานเอง บางส่วนตัดสินใจเลือกที่พิกที่ใกล้แหล่งรับประทานอาหารมากกว่าคำนึงถึงบริการในที่พิก หากผู้ประกอบการสามารถสร้างความเชื่อมั่นในการทำอาหารที่ถูกต้องตามหลักศาสนาของนักท่องเที่ยวได้ จะทำให้นักท่องเที่ยวใช้บริการมากขึ้นและแนะนำต่อยังกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีข้อจำกัดคล้ายกัน

2.3 กิจกรรมการท่องเที่ยว

กิจกรรมการท่องเที่ยวทางทะเลถือว่ามีความพร้อมมากที่สุด เนื่องด้วยทัศนียภาพสวยงาม มีจุดชมวิวดำเนินภาพ พักผ่อนบนหาดทรายที่สะอาด กิจกรรมดำน้ำทะเลทั้งแบบน้ำตื้น (snorkeling) และน้ำลึก (scuba diving) มีแหล่งให้บริการที่มีมาตรฐานและปลอดภัย ด้วยลักษณะของทะเลอ่าวไทยมีคลื่นลมไม่แรงนักทำให้เป็นจุดดำน้ำที่มีความเสี่ยงต่ำ นอกจากนี้ยังมีกิจกรรมอื่นสำหรับผู้ชื่นชอบกีฬาทางน้ำ เช่น พายเรือคายัค เล่นเรือใบ ขี่เจ็ตสกี การยืนพายเรือ SUP board (stand up paddle board) กิจกรรมเหล่านี้มีให้บริการในที่พิกและริมชายหาดทั่วไป ในช่วงหลายปีที่ผ่านมาแต่ละจังหวัดเริ่มมีการจัดงานกีฬาตลอดทั้งปี โดยเฉพาะงานวิ่งมาราธอน ไตรกีฬา งานแข่งจักรยาน และกีฬาผาดโผนอื่นๆ ที่สร้างสีสันดึงดูดกลุ่มนักท่องเที่ยวกลุ่มผู้ชายและกลุ่มวัยรุ่น

กิจกรรมท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ได้แก่ การล่องเรือชมภูมิทัศน์สัมผัสป่าชายเลนอันอุดมสมบูรณ์ นักท่องเที่ยวจะได้สัมผัสวิถีชีวิตการทำประมงชายฝั่ง การอนุบาลสัตว์น้ำคืนสู่ธรรมชาติ จุดไฮไลต์ในการถ่ายภาพ ได้แก่ การล่องเรือมาดที่ชุมชนบ้านสลักคอก หรือที่เปรียบว่าเป็น “เรือกอนโดลาเกาะช้าง” การโยนโบว์ลิ่งด้วยลูกตะบูนเป็นสิ่งมหัศจรรย์ของการท่องเที่ยวไทย (unseen Thailand) ด้านความงามและสุขภาพมีกิจกรรมสปา นวดไทย ที่โดดเด่นได้แก่ “สปาหมกทรายดำ”

ซึ่งมีเพียง 1 ใน 5 แห่งของโลก นักท่องเที่ยวยังสามารถเรียนรู้การทำสมุนไพรจากภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นยาต้ม น้ำมันนวด และลูกประคบสมุนไพร นอกจากนี้บนหมู่เกาะต่างๆ ยังมีกิจกรรมอนุรักษ์ธรรมชาติ เช่น การปลูกปะการัง อนุรักษ์ทะเลและเก็บขยะ การท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำเป็นอีกหนึ่งแนวทางที่สร้างความประทับใจให้กลุ่มนักท่องเที่ยวที่ใส่ใจปัญหาสิ่งแวดล้อม

การท่องเที่ยวชุมชนมักมีกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์ให้นักท่องเที่ยวได้ลงมือทำเรียนรู้จากคนในพื้นที่ เช่น การย้อมผ้าด้วยสีจากธรรมชาติของเปลือกมังคุด เปลือกต้นหูกวาง ต้นโกโก้ และขมิ้น มีการทำอาหาร ขนมท้องถิ่น และงานฝีมือจักสาน กิจกรรมเหล่านี้ควรได้รับการประชาสัมพันธ์ควบคู่กับการสถานที่ท่องเที่ยวหลัก เนื่องจากเป็นการเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวจากเอเชียใต้ได้สัมผัสกับผู้คนและสัมผัสวัฒนธรรมท้องถิ่นอย่างแท้จริง

ข้อนำสังเกตสำหรับการท่องเที่ยวในชายทะเลภาคตะวันออกพบว่ายังไม่สามารถตอบสนองกิจกรรมการช้อปปิ้งของนักท่องเที่ยวได้ นอกจากจังหวัดชลบุรีแล้ว พื้นที่อื่นยังไม่มีห้างสรรพสินค้าขนาดใหญ่ แม้จะมีจุดขายของฝากของที่ระลึกอยู่บ้าง แต่ก็ยังไม่มีสินค้าที่จะดึงดูดนักท่องเที่ยวเอเชียใต้ได้มากพอ ของฝากยังอยู่ในลักษณะของอาหารทะเลแปรรูปเป็นส่วนมาก ส่วนผลิตภัณฑ์ชุมชนก็ยังขาดการพัฒนาให้โดนใจกลุ่มเป้าหมายทั้งด้านความสร้างสรรค์และการประยุกต์ให้เข้ากับความต้องการของนักท่องเที่ยวจากเอเชียใต้ โดยเฉพาะ สีสัน ลวดลาย ขนาด และการนำไปใช้งาน ด้วยธรรมชาติของนักท่องเที่ยวเอเชียใต้ที่มีกำลังในการจับจ่ายค่อนข้างสูงบวกกับนิยมจับจ่ายเป็นจำนวนมาก ฉะนั้นหากมีการสำรวจตลาดและพัฒนาของฝากจากชุมชนที่โดนใจจะสามารถยกระดับสินค้าควบคู่กับกิจกรรมการท่องเที่ยวขึ้นไปได้พร้อมกัน

2.4 บุคลากรภาคบริการ

ภาคการบริการตามแหล่งท่องเที่ยวยอดนิยมมีความพร้อมในการรองรับนักท่องเที่ยวจากเอเชียใต้สูง เนื่องจากบุคลากรส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการรองรับกลุ่มนักท่องเที่ยวต่างชาติอย่างสม่ำเสมอโดยเฉพาะกลุ่มนักท่องเที่ยวจากยุโรป รัสเซีย จีน ในจังหวัดจันทบุรีและตราด แม้ส่วนใหญ่จะยังไม่มีประสบการณ์ให้บริการนักท่องเที่ยวจากเอเชียใต้มากนักแต่ก็มีแนวโน้มที่จะปรับตัวเพื่อรองรับตลาดกลุ่มใหม่ได้ไม่ยาก

ความพร้อมของชุมชนท่องเที่ยวมักเกิดจากการสื่อสารภาษาต่างประเทศโดยเฉพาะภาษาอังกฤษ ผู้ประกอบการจำนวนไม่มากนักที่จะสามารถสื่อสารภาษาอังกฤษได้อย่างมีประสิทธิภาพ ยิ่งเมื่อต้องฟังภาษาอังกฤษจากสำเนียงของชาวเอเชียใต้ หากเกิดการเจรจาซื้อขาย การต่อรอง การร้องเรียน หรือขอความช่วยเหลือ ก็อาจเป็นอุปสรรคในการให้บริการยากขึ้นด้วย การเชื่อมโยงนักท่องเที่ยวเข้ากับชุมชนท่องเที่ยวจึงต้องอาศัยการพัฒนาศักยภาพของคนในพื้นที่ร่วมด้วย ซึ่งทั้ง 4 จังหวัดมีข้อได้เปรียบจากการมีสถานศึกษาที่เป็นแหล่งผลิตผู้มีความเชี่ยวชาญด้านการตลาด การโรงแรม และการนำเที่ยว ป้อนบุคลากรคุณภาพเข้าสู่ตลาดแรงงานได้ปีละจำนวนมาก คนรุ่นใหม่ที่มีศักยภาพกลุ่มนี้จะเข้ามามีบทบาทสำคัญต่อการบริการการท่องเที่ยวของแต่ละจังหวัดในอนาคต

การประเมินองค์ความรู้บุคลากรเกี่ยวกับนักท่องเที่ยวเอเชียใต้พบว่าร้อยละ 80 ยังไม่รู้จักและไม่มีประสบการณ์ต้อนรับนักท่องเที่ยวกลุ่มนี้ ดังนั้นจึงไม่สามารถจินตนาการการรับมือหรือวางแผนเพื่อเตรียมความพร้อมได้ล่วงหน้า การไม่มีความรู้ในพฤติกรรมนักท่องเที่ยวส่งผลต่อการให้บริการด้านอาหาร การนำเที่ยว รวมไปถึงการจับจ่ายใช้สอย จากการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการทั่วไปพบว่ารู้จักภาพลักษณ์คนอินเดียจากการ

รับข้อมูลจากสื่อและโซเชียลมีเดียซึ่งสร้างทัศนคติด้านลบ เช่น ความสกปรก มีกลิ่นตัว การไม่ตรงต่อเวลา กินอาหารการกินที่มีกลิ่นฉุน เป็นต้น ทัศนคติเหล่านี้ถูกเหมารวมด้วยคำว่า “แขก” มีความเข้าใจผิดว่าเป็นกลุ่มที่มีพฤติกรรมการท่องเที่ยวที่ไม่น่าต้อนรับ ซึ่งในความเป็นจริงแล้วชาวเอเชียใต้มีความหลากหลายค่อนข้างสูงทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคมวัฒนธรรม ศาสนา หรือถิ่นที่อยู่อาศัย เช่น นักท่องเที่ยวเชื้อสายอินเดียจำนวนมากอาศัยอยู่ในยุโรปทำให้มีพฤติกรรมการท่องเที่ยวแบบชาวตะวันตก เป็นต้น นอกจากนี้ยังพบว่าผู้ประกอบการยังไม่มีความเข้าใจในการสื่อสารข้ามวัฒนธรรมด้วยอวัจนภาษาหรือภาษาร่างกาย โดยเฉพาะการส่ายหัว การแสดงสีหน้า ยกไหล่ ใช้มือกวัก ในระหว่างการสนทนา ความท้าทายของภาคบริการจึงมีโจทย์สำคัญว่าจะทำให้ผู้ประกอบการมองนักท่องเที่ยวเอเชียใต้ในมุมใหม่ได้อย่างไร

อย่างไรก็ดีการเกิดวิกฤตด้านการท่องเที่ยวจากการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 ทำให้ผู้ประกอบการตระหนักได้ว่านักท่องเที่ยวกลุ่มเอเชียใต้คือความหวังที่จะเข้ามาทดแทนกลุ่มนักท่องเที่ยวต่างชาติกลุ่มเดิม แม้จะมีความกลัวในการรับมือกับนักท่องเที่ยว กังวลว่าจะกระทบกับฐานลูกค้ากลุ่มเดิม แต่จากบทเรียนที่ผ่านมาพบว่าสิ่งเหล่านี้มักเกิดขึ้นตามวัฏจักรการท่องเที่ยวอยู่เสมอ เช่น เมื่อสิบปีก่อนมีนักท่องเที่ยวชาวยุโรปมามาก ก็กังวลกับการต้อนรับลูกค้าใหม่ชาวรัสเซีย และห้าปีต่อมาเมื่อชาวจีนเดินทางมามากขึ้น ก็กลัวว่าจะกระทบต่อนักท่องเที่ยวรัสเซีย ฉะนั้นการเข้ามาของนักท่องเที่ยวเอเชียใต้หลังจากนี้จึงเป็นสิ่งที่ต้องเตรียมความพร้อมใหม่เช่นกัน ซึ่งผู้ประกอบการเริ่มเล็งเห็นแล้วว่านักท่องเที่ยวกลุ่มใหม่นี้จะเข้ามาฟื้นฟูเศรษฐกิจการท่องเที่ยวชายทะเลภาคตะวันออกได้

3. ผลของการจัดประชุมอบรมเชิงปฏิบัติการ

จากการผลการจัดงานอบรมเชิงปฏิบัติการ “โครงการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวชายทะเลในภาคตะวันออกให้เป็นจุดหมายทางการท่องเที่ยวแหล่งใหม่ของนักท่องเที่ยวกลุ่มประเทศเอเชียใต้” ซึ่งถูกจัดจำนวน 4 ครั้ง ในอำเภอสัตหีบ อำเภอเมืองระยอง อำเภอเมืองจันทบุรี และอำเภอเกาะช้าง พบว่ามีผู้ให้ความสนใจเข้าร่วมการอบรมรวม 425 ท่าน ผู้เข้าร่วมการอบรมล้วนเป็นกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับการจัดการด้านการท่องเที่ยวของจังหวัด อาทิ ตัวแทนจากองค์กรด้านการท่องเที่ยวทั้งภาครัฐและเอกชน สถาบันการศึกษา สภาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว สมาคมธุรกิจท่องเที่ยว ชุมชนท่องเที่ยว ตลอดจนผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวรายย่อยประเภทที่พัก ร้านอาหารและบริการนำเที่ยว

การให้ความสนใจเข้าร่วมงานอบรมจากหลายภาคส่วนแสดงถึงความร่วมมือในการเปิดโอกาสต้อนรับกลุ่มนักท่องเที่ยวชาวเอเชียใต้ แม้โดยภาพรวมผู้เข้าร่วมอบรมจะมีความเข้าใจเกี่ยวกับนักท่องเที่ยวกลุ่มนี้ไม่มากนัก แต่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในธุรกิจภาคการท่องเที่ยวเริ่มเล็งเห็นความสำคัญของการเจาะกลุ่มตลาดนักท่องเที่ยวกลุ่มนี้ที่จะเข้ามาแทนนักท่องเที่ยวกลุ่มเดิม

หลักสูตรการอบรมแบ่งออกเป็น 2 ช่วง ช่วงแรกเป็นการให้ความรู้ความเข้าใจข้อมูลพื้นฐานของนักท่องเที่ยวกลุ่มประเทศเอเชียใต้ใน 3 ประเด็น ได้แก่ เปิดโลกเอเชียใต้บนพื้นฐานความหลากหลายทางสังคมพหุวัฒนธรรม ภาพรวมการท่องเที่ยวของกลุ่มนักท่องเที่ยวจากเอเชียใต้จากอดีตถึงปัจจุบัน และโอกาสทางธุรกิจกับตลาดนักท่องเที่ยวกลุ่มเอเชียใต้ ช่วงหลังเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมอบรมได้ลงมือปฏิบัติจากโจทย์ที่ได้รับเพื่อออกแบบเส้นทางการท่องเที่ยว

ใหม่ที่มีแนวโน้มดึงดูดนักท่องเที่ยวและสามารถรองรับการเดินทางของนักท่องเที่ยวกลุ่มเอเชียใต้ได้จริง

จากแบบประเมินผลการอบรมเชิงปฏิบัติการทั้ง 4 ครั้ง พบว่าด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกลุ่มนักท่องเที่ยวชาวเอเชียใต้ ผู้เข้าร่วมอบรมพอมีพื้นฐานอยู่บ้าง แต่การเห็นความเข้าใจเกี่ยวกับหลากหลายทางประชากร โดยเฉพาะการนับถือศาสนาที่แตกต่างกัน อาทิ กลุ่มนักท่องเที่ยวชาวฮินดู มุสลิม พุทธ เชน ฯลฯ ช่วยให้เห็นปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมนักท่องเที่ยว และข้อจำกัดในการรับประทานอาหารอย่างชัดเจน เช่น ความต้องการทานอาหารมังสวิรัต อาหารฮาลาล ความนิยมในการดื่มชา การบริโภคเนื้อสัตว์แบบไม่มีกระดูก ความต้องการพื้นที่สำหรับการละหมาด การไม่สวมใส่ชุดว่ายน้ำรัดรูปในที่สาธารณะ เป็นต้น ความเข้าใจพื้นฐานเหล่านี้ช่วยให้ผู้ประกอบการนำไปปรับใช้เพื่อรองรับความต้องการของนักท่องเที่ยวกลุ่มนี้เพิ่มขึ้น โดยเฉพาะกลุ่มผู้ให้บริการที่พักและร้านอาหาร

สิ่งสำคัญของการอบรมทำให้เห็นว่าผู้ประกอบการมีความตื่นตัวในการรับนักท่องเที่ยวชาวเอเชียใต้มากขึ้น การให้ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับนักท่องเที่ยวชาวเอเชียใต้ช่วยสร้างมุมมองด้านบวกแบบ “รู้จักเขา รู้จักเรา” ลดอคติที่มีต่อคนกลุ่มที่มีกเคยถูกเหมารวมว่า “แขก” แบบภาพจำด้านลบ (stereotype) ที่ส่งผลต่อการให้บริการในอดีต

นอกจากนี้ผู้ประกอบการที่เข้าร่วมงานเห็นว่าหัวข้อ “มุมมองทางธุรกิจการตลาดและการประชาสัมพันธ์” ได้รับข้อมูลที่น่าเสนาจากผู้เชี่ยวชาญมีประโยชน์ต่อการวางแผนธุรกิจ ซึ่งชาวเอเชียใต้นิยมการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อภาพยนตร์ เพลง และโซเชียลมีเดีย เห็นประโยชน์ของการเข้าร่วมเป็นสมาชิกในเครือข่ายท่องเที่ยวต่างประเทศ โดยเฉพาะบริษัทนำเที่ยว (travel

agency) และ DMC destination management company) จากเอเชียใต้ หรือการเข้าร่วมเวทีการท่องเที่ยวนานาชาติ “South Asia Travel and Tourism Exchange” ที่เรียกว่า SATTE โดยส่วน
ของประเทศไทยมีหน่วยงานการท่องเที่ยวแห่ง
ประเทศไทยเป็นตัวแทนคัดเลือกผู้ประกอบการ
ภาคเอกชนจากทั่วประเทศประมาณ 24 ราย
(ปี 2565) เพื่อไปร่วมงานส่งเสริมการขาย จาก
ข้อมูลของฝ่ายการตลาดเอเชียและแปซิฟิกได้
พบว่า มีผู้ประกอบการน้อยรายจากชายทะเล
ภาคตะวันออกที่ร่วมสมัครเพื่อขอรับการคัดเลือก
ซึ่งทำให้พลาดโอกาสในการสร้างฐานลูกค้าใหม่ ๆ
และทำให้พื้นที่ท่องเที่ยวเป็นที่รู้จัก

ผู้เข้าอบรมยังเห็นว่ากิจกรรม “การระดม
สมอง” เป็นกิจกรรมที่มีประโยชน์เพราะได้กลับ
มาทบทวนเส้นทางการท่องเที่ยว สืบหาความ
พร้อมและศักยภาพของจังหวัดที่มีอยู่ในขณะนี้
การมีสมาชิกในกลุ่มย่อยที่มาจากหลากหลายส่วน
ช่วยให้มองเห็นมุมมองหลายมิติทั้งจากนักศึกษา
ผู้ประกอบการ ชุมชน และหน่วยงานด้านการ
ท่องเที่ยว ผลงานนำเสนอของแต่ละกลุ่มสามารถ
นำไปปรับใช้ได้จริง อีกทั้งยังช่วยสร้างเครือข่าย
ผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยวในท้องถิ่นให้รู้จัก
กันมากขึ้น

สำหรับหัวข้อที่ผู้เข้าร่วมอบรมต้องการ
ให้จัดอบรมในโอกาสต่อไป ได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับ
การพัฒนาทักษะทางด้านสื่อสารกับนักท่องเที่ยว
กลุ่มนี้ การทำการตลาดออนไลน์ การเน้น
จุดเด่นของสถานที่ท่องเที่ยวในชุมชน การนำ
เสนอรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ และการ
สร้างสรรค์เมนูอาหารที่สามารถสร้างประทับใจให้
กับชาวเอเชียใต้ หลังการอบรมแล้วผู้เข้าร่วมงาน
มีความคาดหวังว่าจะมีกลุ่มนักท่องเที่ยวเอเชียใต้
เข้ามาเที่ยวในจังหวัดตราดมากขึ้น เพื่อการต่อย
อดความรู้สู่การลงมือปฏิบัติอย่างแท้จริง

สรุปและอภิปรายผล

ประเทศในภูมิภาคเอเชียใต้โดยเฉพาะ
อินเดียและบังคลาเทศมีอัตราการขยายตัวของ
จำนวนนักท่องเที่ยวที่เดินทางมายังประเทศไทย
เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง มีอัตราการจับจ่ายใน
ในเกณฑ์สูงหากเทียบกับนักท่องเที่ยวจากยุโรป
และรัสเซียที่เป็นตลาดกลุ่มเดิม การพัฒนา
ศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวชายทะเลชายทะเลภาค
ตะวันออกนอกเหนือจากพื้นที่เขตพัฒนาจะช่ว
ลดความซ้ำซากของสถานที่ท่องเที่ยว รวมถึง
สร้างภาพลักษณ์ของการท่องเที่ยวทางทะเลไทย
ในมุมมองใหม่ได้

ศักยภาพการท่องเที่ยวของจังหวัดชลบุรี
จังหวัดระยอง และหมู่เกาะช้างของจังหวัดตราด
สามารถรองรับกลุ่มนักท่องเที่ยวได้หลากหลาย
รองรับกลุ่มท่องเที่ยวเชิงธุรกิจขนาดหลายร้อยคน
ได้ และรองรับจัดงานแต่งงานตามประเพณีแบบ
ชาวเอเชียใต้ได้ ในขณะที่ภาพรวมของจังหวัด
จันทบุรีและพื้นที่บนฝั่งของจังหวัดตราดอาจจะไม่
สามารถตอบโจทย์กลุ่มนักท่องเที่ยวที่ชื่นชอบแสง
สียามค่ำคืน ซึ่งผู้ประกอบการในท้องที่เล็งเห็นว่า
เป็นข้อดีต่อภาพลักษณ์การท่องเที่ยวที่ปลอดภัย
มีความเป็นส่วนตัว ราคาไม่แพง เหมาะกับกลุ่ม
นักท่องเที่ยวอิสระ กลุ่มฮันนีมูนกลุ่มครอบครัว
กลุ่มนักเดินทางผู้หญิง และกลุ่มกลับมาเที่ยวซ้ำ
(Chincholkar, 2019)

จุดเด่นของการท่องเที่ยวชายทะเลภาค
ตะวันออกนอกจากการมีหาดทรายสวยงามที่
คลื่นลมไม่แรงเกินไป ยังมีสถานที่ท่องเที่ยว
เชิงนิเวศอย่างป่าชายเลนและการทำประมง
ชายฝั่งให้นักท่องเที่ยวเพลิดเพลินกับการพักผ่อน
ชายทะเลพร้อมกับการได้สัมผัสกับวิถีชีวิตแบบ
พหุวัฒนธรรมซึ่งเชื่อมโยงเข้ากับพื้นฐานทางสังคม
ของชาวเอเชียใต้ การยกระดับแหล่งท่องเที่ยว
ชุมชนจะเป็นการสร้างภาพลักษณ์ใหม่ในการ

ท่องเที่ยวชายทะเลภาคตะวันออก ลบภาพจำด้านลบของการท่องเที่ยวเพื่อจุดประสงค์ทางเพศ (sex tourism) ขยายการรับรู้ให้นักท่องเที่ยวเข้าใจว่ามีสถานที่ท่องเที่ยวซึ่งสวยงาม ปลอดภัย เหมาะกับคนทุกเพศ ทุกวัย ในทางกลับกันชุมชนท่องเที่ยวก็จะได้นักท่องเที่ยวที่มีคุณภาพจากเอเชียได้เข้ามามากขึ้นด้วย

กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของแต่ละชุมชน อาทิ การชิมอาหาร ทำขนม ทำจักสาน ทำผ้ามัดย้อม สปา หมักโคลน ฯลฯ ล้วนเป็นสิ่งดึงดูดนักท่องเที่ยวเอเชียได้ได้ดี เหมาะกับการถ่ายภาพและเก็บผลงานของตนเองเป็นที่ระลึกกลับไป แต่ด้วยข้อจำกัดด้านเวลาและการเดินทางจึงมีความจำเป็นที่ชุมชนต้องเป็นฝ่ายเดินทางเข้าหานักท่องเที่ยว โดยร่วมมือกับแหล่งท่องเที่ยวหลักที่มีชื่อเสียงของจังหวัดและกลุ่มบริการโรงแรมที่พัก โดยไม่ต้องรอให้นักท่องเที่ยวเดินทางมาในชุมชนเอง

เมื่อวิเคราะห์ข้อมูลจากการลงพื้นที่ การสัมภาษณ์เชิงลึก การสำรวจความต้องการของผู้ประกอบการ และผลจากการจัดการอบรมเชิงปฏิบัติการของงานวิจัยชิ้นนี้พบว่าการพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวชายทะเลภาคตะวันออกให้เป็นจุดหมายการท่องเที่ยวแหล่งใหม่ของนักท่องเที่ยวกลุ่มประเทศเอเชียได้ควรให้ความสำคัญ ดังนี้

เร่งการส่งเสริมองค์ความรู้เกี่ยวกับนักท่องเที่ยวเอเชียได้อย่างต่อเนื่อง กระตุ้นให้ชุมชนท่องเที่ยวเล็งเห็นความสำคัญของกลุ่มนักท่องเที่ยวเอเชียได้ว่าจะสามารถสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจให้กับคนในพื้นที่ได้ควบคู่ไปกับการทำสวนผลไม้และการทำประมงของชาวบ้าน สร้างความเข้าใจในพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวซึ่งมีความแตกต่างจากกลุ่มนักท่องเที่ยวชาติอื่น โดยเฉพาะด้านข้อจำกัดทางศาสนาและการบริโภค

อาหาร ปลุกฝังทัศนคติด้านบวกต่อการให้บริการบนพื้นฐานความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการข้ามวัฒนธรรม องค์ความรู้จะเป็นพื้นฐานเพื่อนำมาปรับใช้ให้การบริการมีความเหมาะสม สร้างความประทับใจ และลดปัญหาให้เกิดน้อยที่สุด ควรมีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์จากผู้ประกอบการจากจังหวัดอื่นที่ประสบความสำเร็จในการเปิดตลาดเอเชียได้ พร้อมกันนั้นนโยบายที่เกี่ยวกับการพัฒนาทักษะของผู้นำเที่ยวยังควรได้รับการส่งเสริมอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะการสื่อสารภาษาต่างประเทศ ตลอดจนข้อมูลการท่องเที่ยวที่เป็นภาษาอังกฤษ

พัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวที่เชื่อมโยงจากส่วนกลางมาสู่ส่วนท้องถิ่น นักท่องเที่ยวชาวเอเชียได้ส่วนใหญ่ใช้เวลาพักในประเทศไทยเฉลี่ย 7 วัน การจูงใจนักท่องเที่ยวให้เดินทางจากกรุงเทพ - พัทยา มายังพื้นที่ชายทะเลส่วนอื่นในเขตภาคตะวันออกยังมีความเป็นไปได้ โดยเพิ่มความสะดวกสบายในการเดินทาง ร่นระยะเวลาที่ต้องรอนานของการโดยสารทางบก ทางน้ำ และทางอากาศ เพิ่มจำนวนขนส่งสาธารณะให้มากขึ้น และเชื่อมต่อเส้นทางระหว่างแหล่งท่องเที่ยวสำคัญเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยวชุมชน รวมถึงการผลักดันให้เกิดสนามบินนานาชาติรองรับเที่ยวบินจากประเทศในเอเชียได้

หน่วยงานภาครัฐมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องเป็นหัวเรื้อนนำทัพเปิดตลาดนักท่องเที่ยวชาวเอเชียได้ ประชาสัมพันธ์ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่รู้จัก เจาะกลุ่มนักท่องเที่ยวให้ตรงกับเอกลักษณ์ของแต่ละจังหวัด ประสานงานกับหน่วยงานท่องเที่ยวและบริษัทนำเที่ยวต่างชาติ เพื่อนำนักท่องเที่ยวเข้ามาจริง ๆ เมื่อผู้ประกอบการได้เริ่มมีประสบการณ์จริงแล้วจึงไม่ยากที่จะต่อยอดต่อไป ควรส่งเสริมการจัดกิจกรรมเชิงกีฬามาตรฐานสากลทั้งแบบทางทะเลและการผจญภัย เพิ่มกลยุทธ์ดึงดูดศิลปินหรือผู้มีอิทธิพล

ในโลกออนไลน์ (influencer) ของประเทศนั้นๆ มาร่วมสร้างแคมเปญท่องเที่ยวผ่านโซเชียลมีเดีย ซึ่งมีบทบาทมากต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการ (เชิญขวัญ แซ่โซว, 2563) อาจมีการลดภาษีหรืออำนวยความสะดวกของการเข้ามาถ่ายทำภาพยนตร์และมีวีสิคิตีโอ เพื่อให้ภาพของสถานที่ท่องเที่ยวชายทะเลที่แหล่งใหม่ถูกประชาสัมพันธ์ด้วยการตลาดผ่านการใช้ Soft Power ซึ่งมีแนวโน้มชักจูงนักท่องเที่ยวจากเอเชียใต้ให้เดินทางตามรอยผู้มีชื่อเสียงเหล่านั้นได้ง่ายอีกด้วย

สนับสนุนให้มีสถานประกอบการเพื่อรองรับกลุ่มนักท่องเที่ยวเอเชียใต้ให้มากขึ้น โดยเฉพาะร้านอาหารที่สามารถรองรับการบริโภคตามหลักศาสนา การมีสัญลักษณ์อาหารเจ มังสวิวัตินรารับรองฮาลาล แสดงที่ตั้งร้านอาหารอินเดีย เพิ่มการรังสรรค์เมนูท้องถิ่นที่สามารถพลิกแพลงวัตถุดิบให้เข้ากับข้อจำกัดในการรับประทานตามหลักศาสนาได้ การมีตัวเลือกแหล่งรับประทานอาหารที่หลากหลายจะช่วยให้นักท่องเที่ยวคลายความกังวลจากการวางแผนท่องเที่ยว และเป็นปัจจัยสำคัญต่อการตัดสินใจเลือกที่พักที่สามารถรองรับความต้องการเฉพาะกลุ่ม หากมีความพร้อมผู้วิจัยมองว่าในอนาคตสามารถผลักดันให้เกิดการท่องเที่ยวภาคตะวันออกแบบฮาลาล (Halal tourism) ที่รองรับนักท่องเที่ยวมุสลิมได้ทั่วโลก

ชุมชนท่องเที่ยวต้องหันมาสนใจส่งเสริมการตลาดที่เหมาะสม (อุษณีย์ วัชรไพศาลกุล, 2565) ผู้ผลิตสินค้าของฝากของชำร่วยต้องหันมาศึกษาพฤติกรรมกรนำไปใช้ของนักท่องเที่ยวด้วย นักท่องเที่ยวกลุ่มนี้มีกำลังจ่ายค่อนข้างสูง นิยมซื้อผลิตภัณฑ์จำนวนมากเพื่อนำกลับไปให้ญาติพี่น้องคนรู้จัก โดยภาพรวมนักท่องเที่ยวชาวเอเชียใต้มีความเชื่อมั่นในสินค้าไทยโดยเฉพาะเสื้อผ้า นอกจากผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพดี ราคาเหมาะสมแล้ว การออกแบบควรคำนึงถึง สี สัน ลวดลาย

ขนาด และการนำไปใช้ในชีวิตประจำวันอย่างชุดสำหรับ ชัลวา กูร์ตา เป็นต้น สินค้าของฝากต้องมีแพคเกจที่สวยงาม บ่งบอกความเฉพาะของสถานที่ท่องเที่ยว และมีกระต๊อตเพื่อให้ไม่ให้เป็นภาระในการเดินทางกลับ

ข้อเสนอแนะ

ควรมีการศึกษาและจัดทำคู่มือสำหรับผู้ประกอบการเพื่อสร้างความเข้าใจในพฤติกรรมนักท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวเอเชียใต้ อันจะเป็นพื้นฐานในการยกระดับการท่องเที่ยวชุมชนชายทะเลภาคตะวันออกให้สามารถรองรับกลุ่มนักท่องเที่ยวใหม่ๆ ต่อยอดไปสู่การขยายช่องทางการตลาดที่มีประสิทธิภาพ

การส่งเสริมการท่องเที่ยวชายทะเลภาคตะวันออกอย่างยั่งยืนควรสนับสนุนคนรุ่นใหม่ให้เข้ามามีบทบาทกับการจัดการการท่องเที่ยวในชุมชนให้มากขึ้น ตลอดจนยกระดับการสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนระดับจังหวัดที่มีศักยภาพซึ่งสามารถทำงานร่วมกันระหว่างภาครัฐและภาคเอกชน

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยชิ้นนี้ได้รับการสนับสนุนจากงบประมาณด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ประเภททุนสนับสนุนงานพื้นฐาน ปีงบประมาณ 2564 ผู้เขียนในฐานะหัวหน้าโครงการขอขอบคุณคณะนักวิจัยจากสถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย คุณจตุพร สุวรรณสุขุม คุณชารีฮาน ขวัญคาวิณ คุณนิธิศ ธรรมแสงอดิภา และคุณดลลดา ชื่นจันทร์ รวมถึงผู้เชี่ยวชาญด้านตลาดท่องเที่ยวเอเชียใต้ คุณปรีชา จำปี ผู้แทนจากสมาคมไทยธุรกิจการท่องเที่ยว และคุณรัชตะ แคนยุกต์ ผู้แทนจากการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ที่มีส่วนช่วยให้งานวิจัยชิ้นนี้ดำเนินไปอย่างสำเร็จด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2563). *สรุปรายได้และค่าใช้จ่ายการท่องเที่ยวจากนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่เดินทางเข้าประเทศไทย ปี 2562*. กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา.
- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2565). *สถิตินักท่องเที่ยวในประเทศไทย ปี 2560-2564 จำแนกตามภูมิภาคและจังหวัด*. กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา.
- เชิญขวัญ แซ่โซว. (2563). ปัจจัยทางการตลาดบริการของนักท่องเที่ยวอินเดีย ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกที่พักแรมในประเทศไทย. *วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร*, 9(2), 714-728.
- บีบีซี นิวส์ ไทย. (2565). *หนึ่งสัปดาห์หลังน้ำมันรั่วระยอง ใครทำอะไรไปบ้าง*. <https://www.bbc.com/thai/thailand-60217191>
- สถานกงสุลใหญ่ ณ เมืองมุมไบ. (2555). *ชาวอินเดียนิยมเดินทางมาท่องเที่ยวประเทศไทย*. <https://mumbai.thaiembassy.org/th/content/17912-ชาวอินเดียนิยมเดินทางมาท่องเที่ยวประเทศไทย?>
- อุษณีย์ วัชรไพศาลกุล. (2565). แนวทางการส่งเสริมการตลาดการท่องเที่ยวไทยสำหรับกลุ่มนักท่องเที่ยวชาวอินเดีย หลังวิกฤตการณ์ Covid-19. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม*, 12(2), 29-41.
- อนุพงษ์ หมื่นชัยยะ และ วงษ์จันทร์ ไพโรจน์. (2562). แนวทางการพัฒนาคุณภาพการบริการเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวชาวอินเดีย: กรณีศึกษาโรงแรมในจังหวัดภูเก็ต. *วารสารศิลปศาสตร์ มทร.กรุงเทพ*, 1(1), 47-56.
- Anantamongkolkul, C. (2021). Understanding the travel behaviors of Indian tourists in Thailand: A mixed methods research approach. *The Journal of Behavioral Science*, 16(2), 99-113.
- Chincholkar, S. (2019). How do Indian consumers behave when planning a leisure trip?. *Worldwide Hospitality and Tourism Themes*, 11(2), 173-184. <https://doi.org/10.1108/WHATT-12-2018-0083>
- The World Bank. (2022). *GDP growth (annual %)—South Asia | Data*. <https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.MKTP.KD.ZG?end=2021&locations=8S&start=2010>

แห่งนางดาน: บทวิเคราะห์การอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยในกระแสโลกาภิวัตน์

Hae Nang Dan: An Analysis of Thai Cultural Conservation in Globalization

วันพระ สืบสกุลจินดา¹

Vanpra Seubsakulajinda¹

Received: 27 January 2023

Revised: 16 March 2023

Accepted: 10 April 2023

บทคัดย่อ

บทความนี้มุ่งวิเคราะห์การอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยในกระแสโลกาภิวัตน์ โดยใช้ประเพณีแห่งนางดาน จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นกรณีศึกษาในประเด็น 1) แนวคิด ภาคปฏิบัติ การสืบทอด 2) ตำแหน่งแห่งที่ของนางดาน พราหมณ์ และเทพเจ้า 3) วัฏจักรของวัฒนธรรม และ 4) การเปลี่ยนแปลงอัตลักษณ์ที่เกิดจากผลกระทบของโลกาภิวัตน์ ผลการศึกษาพบว่า 1) แห่งนางดานเกิดจากมโนทัศน์ว่าด้วยการสร้างโลกของศาสนาฮินดูตามคัมภีร์เจลิมนไตรภพผนวกกับคติความเชื่อท้องถิ่น สืบทอดผ่านการเป็นพระราชพิธีสำหรับเมือง 2) แห่งนางดานเคยสิ้นสุดลงเพราะการเข้ามาแทนที่ของชุดความรู้สมัยใหม่ ถูกทำให้ฟื้นคืนมาใหม่ในรูปของมรดกทางวัฒนธรรมภายใต้เงื่อนไขของการเป็นทรัพยากรการท่องเที่ยวซึ่งต้องยอมถูกกลืนกลายจากพิธีกรรมเป็นการแสดงประกอบแสง สี เสียง และการผสมตัวเองเข้ากับประเพณีสงกรานต์ 3) ลำดับการปรากฏตัวของนางดานฉายภาพขั้นตอนการกำเนิดโลก พราหมณ์เป็นตัวแสดงแทน ผู้กำกับ และผู้เชื่อมต่อ และเทพเจ้ามีบทบาทเฉพาะ 4) กระแสโลกาภิวัตน์ทำให้มีการเปลี่ยนแปลงสาระสำคัญ 5 ด้าน ได้แก่ ด้านความเป็นเจ้าของวัฒนธรรม ด้านบทบาทหน้าที่ ด้านการแต่งกาย ด้านพิธีการ และด้านพิธีกรรม จากกรณีศึกษาทำให้ทราบว่า การอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยในกระแสโลกาภิวัตน์ยอมทำให้วัฒนธรรมเกิดการเคลื่อนเปลี่ยนเพื่อให้สามารถดำรงตัวอยู่ต่อไปได้

คำสำคัญ: แห่งนางดาน, นครศรีธรรมราช, การอนุรักษ์วัฒนธรรมไทย, โลกาภิวัตน์

Abstract

This article aims to analyze the preservation of Thai culture in the context of globalization, using the Nang Dan procession tradition at Nakhon Si Thammarat as a case study involving. - 1) concept, practice and inheritance 2) the location of Dan, Brahman, and God 3) the cultural cycle 4) identity changes caused by the effects of globalization. The results of the study revealed that. - 1) the Nang Dan procession originated from the concept of world creation in Hinduism, according to Chalerm Triphop scriptures combined with local beliefs inherited through being a royal ceremony for the city. 2) Nang Dan's procession ended because of the displacement of modern knowledge but was then revived in the form of cultural heritage under the condition of

¹ นักวิชาการอิสระ Email s.vanpra@gmail.com

¹ Independent Scholar Email s.vanpra@gmail.com

being a tourism resource which must be absorbed by rituals into light and sound performances and self-assembly with Songkran traditions. 3) The sequence of appearance of Nang Dan projected the stage of the world's birth. Brahmins are representatives, directors and associates, and gods have a specific role 4) Globalization has led to significant changes in 5 aspects: cultural ownership, role, dress, ceremony, and ritual. From this case study, it was found that preserving Thai culture in globalization inevitably causes the culture to change in order to continue to exist.

Keywords: Hae Nang Dan, Nakhon Si Thammarat, Thai cultural conservation, globalization

บทนำ

“แห่นางदान” เป็นคำภาษาไทยถิ่นใต้ มีใช้ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ตามบริบทด้านการสื่อสารของคนท้องถิ่นภาคใต้ที่มักจะพูดโดยละคำเพื่อให้รวบรัด “แห่” คืออาการยกกันไปเป็นหมู่คณะเพื่อวัตถุประสงค์ร่วมกัน ให้ภาพความเป็นขบวน ความคึกคัก และการประดับประดาตกแต่งสิ่งของเข้ากันเป็นรูปขบวนอย่างพิเศษ มากไปทั้งสิ่งของที่แห่ไป ผู้แห่และผู้มาดูแห่ “แห่” จึงมาจาก “แห่แห่น” ที่มีลักษณะเป็นรูป “กระบวน” ส่วน “นางदान” มาจาก “นางกระดาน” ดังนั้น “แห่นางदान” จึงอาจกร่อนมาจากคำเต็มว่า “กระบวนแห่แห่นนางกระดาน”

แห่นางदान เป็นส่วนหนึ่งในพิธีตรียัมปวายของศาสนาพราหมณ์ - ฮินดู ลัทธิไศวนิกาย ตามความเชื่อว่าเป็นหนึ่งปีพระอิศวรจะเสด็จลงมาเยี่ยมโลกมนุษย์หนึ่งครั้ง เพื่อประทานความสงบ ความอุดมสมบูรณ์ และคุ้มครองโลกให้ปลอดภัย ในระหว่างนั้นเป็นหน้าที่ของพราหมณ์ที่จะต้องจัดเตรียมมณฑลพิธีสำหรับพระอิศวร และเทพบริวารที่ตามเสด็จลงมา แห่นางदानคือส่วนที่เกี่ยวข้องกับเทพบริวารซึ่งเชื่อกันว่าจะเสด็จลงมาก่อนพระอิศวรเพื่อประชุมกันต้อนรับ

นางदान คือ แผ่นไม้ขนาดความยาว 4 ศอก กว้าง 1 ศอก สลักเป็นรูปนางพระคอง นางพระธรณี พระอาทิตย์และพระจันทร์ รวม 3

แผ่น (พระอาทิตย์และพระจันทร์สลักร่วมในแผ่นเดียวกัน) เมื่อถึงเวลาเช้าใกล้รุ่ง จะอัญเชิญนางदानทั้งสามแห่ไปประดิษฐานยังบริเวณพิธีด้วยการปักส่วนล่างของกระดานลงในหลุมซึ่งขุดไว้ลึกประมาณ 1 คืบ แล้วแวดล้อมด้วยราชวัตร ฉัตร ธง และเครื่องบวงสรวง เป็นเครื่องสมมติว่าเทพบริวารซึ่งสลักลงบนกระดานเหล่านั้นได้มารอรับเสด็จพระอิศวรกันพร้อมแล้ว จากนั้นจึงเป็นพิธีโล้ชิงช้า รำเสนง และส่งเสด็จพระอิศวรตามลำดับ (กรมศิลปากร, 2559)

จังหวัดนครศรีธรรมราชยังคงหลงเหลือร่องรอยของประเพณีแห่นางदानอยู่ในเทศกาลสงกรานต์ เป็นเทศกาลประจำปีซึ่งรับผิดชอบโดยเทศบาลนครศรีธรรมราช ภายใต้คำขวัญการท่องเที่ยวเฉพาะกิจว่า “มหาสงกรานต์แห่นางदान อลังการเมืองนคร” การปรากฏตัวของประเพณีแห่นางदानนี้มีนัยสำคัญซึ่งแสดงแรงเคลื่อนบางประการที่ทำให้ประเพณีแห่นางदानต้องเปลี่ยนรูป อย่างน้อยที่เป็นข้อประจักษ์คือการเปลี่ยนรายละเอียดในส่วนของวันและเวลา ซึ่งเคยมีการขยับมาแล้ว 3 ระลอกนับรวมปัจจุบัน กล่าวคือ แห่นางदानเป็นส่วนหนึ่งของพิธีตรียัมปวาย วันและเวลาที่จัดขึ้นจึงอยู่ในช่วงเดียวกัน สมัยสุโขทัยและอยุธยากำหนดเป็นวันขึ้น 7 ค่ำ ถึง แรม 7 ค่ำ เดือนอ้าย สมัยกรุงรัตนโกสินทร์จนถึงรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว กำหนดเป็นวันขึ้น 7 ค่ำ

ถึง แรม 7 ค่ำ เดือนยี่ และสมัยฟื้นฟูประเพณี
แห่งนางดาน โดยการบูรณาการความร่วมมือ
ระหว่างการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงาน
นครศรีธรรมราช เทศบาลนครนครศรีธรรมราช
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช วิทยาลัย
นาฏศิลป์นครศรีธรรมราช และชมรมรักบ้านเกิด
กำหนดเป็นวันที่ 14 เมษายน ตั้งแต่พุทธศักราช
2544 เป็นต้นมา (พรณวดี พลสิทธิ์, 2561)
นอกจากนี้ แห่งนางดานยังมีการเปลี่ยนแปลงสาระ
สำคัญอีกหลายประการ ภายใต้กระบวนการการ
อนุรักษ์วัฒนธรรม

วัฒนธรรมเป็นแกนกลางของสังคม ทำ
หน้าที่เชื่อมโยงระหว่างอดีต ปัจจุบัน และอนาคต
เข้าด้วยกัน การคลี่คลายให้เห็นเงื่อนไขในการ
เคลื่อนเปลี่ยนแปลงของวัฒนธรรมจะสามารถทำให้
เข้าใจบทบาทและตำแหน่งแห่งที่ของวัฒนธรรม
ในแต่ละช่วงเวลา รวมถึงผลผลิตโดยตรงต่อการ
ดำเนินชีวิตของมนุษย์

การไหลบ่าเข้ามาของกระแสโลกาภิวัตน์
สู่สังคมไทย เป็นเงื่อนไขสำคัญที่ทำให้วัฒนธรรม
เคลื่อนเปลี่ยนไปอย่างรวดเร็ว ส่งผลกระทบทั้งใน
ทางบวก เป็นต้นว่า การประยุกต์ใช้ และการพัฒนา
สู่การยอมรับในระดับสากล และผลกระทบในทาง
ลบ เช่น การหดหายไปของวัฒนธรรมที่ไม่แข็งแรง
การถ่ายทอดทางวัฒนธรรม และการถูกกลืน
โดยระบบทุนนิยมและการค้าเสรี อย่างไรก็ตาม
วัฒนธรรมก็ยังเป็นอาวุธในการชำระเอกลักษณ์
ของตนเอง (ณัฐกานต์ ลิ้มสถาพร, 2546) เพื่อ
ต่อสู้ต่อร่องกับการครอบงำจากวัฒนธรรมอื่น
อาจกล่าวได้ว่า แม้กระแสโลกาภิวัตน์จะเข้ามา
สั่นคลอนความเดิมแท้ของวัฒนธรรม แต่ในขณะที่

เดียวกันก็เป็นปัจจัยให้เกิดการอนุรักษ์วัฒนธรรม
ขึ้นด้วย

ผู้ศึกษาสนใจว่า การอนุรักษ์วัฒนธรรม
ไทยท่ามกลางกระแสของโลกาภิวัตน์นี้ จะมีผล
ต่อแนวคิด ทัศนคติ การสืบทอด ตำแหน่งแห่ง
ที่ และวัฏจักรของวัฒนธรรมในลักษณะใด อย่างไร
โดยได้เลือกประเพณีแห่งนางดาน ซึ่งเป็นประเพณี
ประจำท้องถิ่นของจังหวัดนครศรีธรรมราชเป็น
ตัวแทนของวัฒนธรรมในการศึกษา

หนึ่งในส่วนเนื้อหาของบทความนี้
ผู้ศึกษาได้ประมวลจากประสบการณ์ในการ
ลงพื้นที่ด้วยการเข้าไปสังเกตแบบมีส่วนร่วม
(participant observation) ในลักษณะอยู่ที่นั้น
(being there) ประกอบกับการเคยได้รับเชิญจาก
เทศบาลนครนครศรีธรรมราช ให้เป็นผู้บรรยาย
ในการถ่ายทอดสดบรรยายภาคของงาน “เทศกาล
มหาสงกรานต์ แห่งนางดาน อลังการเมืองนครฯ”
ทางทีวีผ่านดาวเทียมช่อง IPM 222 และ HD
Light ช่อง 132 ในปีพุทธศักราช 2557 ตลอดจน
การทำหน้าที่บรรยายเกี่ยวกับการแห่งนางดานและ
ส่วนที่เกี่ยวข้องในฐานะมัคคุเทศก์เฉพาะภูมิภาค
ภาคใต้ ดังนั้น บทวิเคราะห์โดยรวมจึงเป็นไป
ในรูปแบบของการพรรณนาจากประสบการณ์
รูปการณื ชี้อและเชื่อมโยงให้เห็นหลักการหรือ
โครงสร้างทางความคิดของประเพณีแห่งนางดาน
เมืองนครศรีธรรมราช ในประเด็น แนวคิด ทัศน
คติ การสืบทอด ตำแหน่งแห่งที่ และวัฏจักร
ของวัฒนธรรม ในฐานะที่แห่งนางดานเป็นหน่วย
ย่อยหนึ่งของวัฒนธรรมที่ได้รับผลกระทบจาก
เงื่อนไขการเข้ามาของกระแสโลกาภิวัตน์

ภาพที่ 1 นางदानในประเพณีแห่นางदान เมืองนครศรีธรรมราช นางพระธรณี (ซ้าย)

พระอาทิตย์และพระจันทร์ (กลาง) นางพระคงคา (ขวา)

ที่มา <https://www.bloggang.com/Let's Go South> นครศรีธรรมราช สืบค้นเมื่อ 26 มกราคม 2566

1. แนวคิด ภาคปฏิบัติ และการสืบทอด

แห่นางदान ถือเป็นวัฒนธรรมในกลุ่มของ "ประเพณี" (tradition) ตามเกณฑ์การพิจารณาว่าเป็นกิจกรรมของคนกลุ่มหนึ่งที่ปฏิบัติสืบเนื่องกันมา และยอมรับกันในหมู่นั้นว่าดีงาม ทรงคุณค่า เป็นเอกลักษณ์

แนวคิดหลักของการแห่นางदान คือมโนทัศน์ว่าด้วยการสร้างโลก โดยอ้างถึงฉากหนึ่งในคัมภีร์เฉลิมไตรภพซึ่งเป็นคัมภีร์ที่รวบรวมวรรณกรรมตำนานเกี่ยวกับการเกิดขึ้นของสรรพสิ่ง เช่น อุปราคา โลก มนุษย์ นพเคราะห์ และฟ้าฝน เป็นต้น โดยยกเอาส่วนที่ว่าด้วยตำนานการสร้างโลกและกำเนิดมนุษย์ ตัดเอาเฉพาะฉากหลังจากที่พระพรหมสร้างโลกเสร็จแล้ว พระอิศวรเสด็จมาทดสอบความมั่นคงแข็งแรง โดยให้พญานาคนาสิวันซึ่งตนเกี่ยวเข้ากับต้นพุทราระหว่างมหาสมุทร ครั้นจึงทรงไกวด้วยพระบาทข้างเดียว กิจนี้สืบเนื่องมาจากพระอุมาทรงวิตกกังวลว่า โลกจะไม่มั่นคงพอที่จะรองรับสรรพสิ่ง พระอิศวรจึงทรงทำพเนิน ขอดกลงคือจะทรงยืนด้วยพระบาทข้างเดียวไขว่ห้าง ในขณะที่ไล่ชิงช้า หากโลกไม่มั่นคงจนทำให้

พระบาทข้างที่ไขว่ขึ้นนั้นตกลงมา ให้ถือว่าโลกแข็งแรงพอดีแล้ว และหมายถึงพระองค์จะทรงเป็นฝ่ายชนะด้วย คัมภีร์กล่าวต่อไปว่า เมื่อฝ่ายพระอิศวรทรงชนะ เหล่านาคต่างพากันดีใจว่า วิก บ้วนน้ำในมหาสมุทรเล่นกันอย่างเอิกเกริก ในเหตุการณ์นั้น นางพระคงคา นางพระธรณี พระอาทิตย์และพระจันทร์ ทำหน้าที่เฝ้าแห่นตามหน้าที่เทพบริวาร (ประพิศ พงศ์มาศ, 2555)

ผู้ศึกษาได้พิจารณาจากฉากในพระคัมภีร์ข้างต้น พบว่าฉากดังกล่าว นำมาซึ่งภาคปฏิบัติ โดยกระบวนการจำลองเหตุการณ์ด้วยการสถาปนาความหมายให้กับสิ่งต่างๆ ในพิธี ได้แก่

- 1) เสาชิงช้าแทนดวงไม้พุทรา (ไม้พุทราคู่หนึ่ง)
- 2) บุรุษสวมเครื่องประดับศีรษะรูปนาค (แต่เดิมเป็นพราหมณ์นาสิวันเจ้าหน้าที่สังกัดกรมพราหมณ์พิธี) แทนพญานาคนาสิวัน
- 3) น้ำในขันสาครแทนมหาสมุทร
- 4) พระยายืนชิงช้าแทนพระอิศวร
- 5) แผ่นกระดาน 3 แผ่น สลักรูปนางพระธรณีแทนพื้นดิน นางพระคงคาแทนผืนน้ำ

พระอาทิตย์เที่ยงกลางวัน และพระจันทร์แทน
กลางคืน

ภาคปฏิบัติเหล่านี้ แสดงตัวและ
สืบทอดผ่านการเป็นขั้นตอนหนึ่งในพระราชพิธี
ตรีโยมพวย ตรีปวย ตามความเชื่อว่าเป็นปีหนึ่ง
พระอิศวรจะเสด็จลงมาเยี่ยมโลก 10 วัน
หลังจากนั้น พระนารายณ์จะเสด็จลงมาต่ออีก
5 วัน ในการเสด็จของพระผู้เป็นเจ้าทั้ง 2 พระองค์นี้
เหล่าพราหมณ์จะต้องเตรียมพิธีถวายการต้อนรับ
จำเพาะพระองค์ กล่าวคือ ต้อนรับพระอิศวร
เรียก “ตรีโยมพวย” ต้อนรับพระนารายณ์เรียก
“ตรีปวย”

พระราชพิธีแบ่งออกเป็น 3 ตอน (ประพิศ
พงศ์มาศ, 2555) ได้แก่

- 1) พิธีเปิดประตูศิวาลัยไกรลาส เป็นการ
อัญเชิญพระอิศวรลงสู่โลกมนุษย์ แล้วจึงเป็นพิธี
ไล่สิ่งชั่ว
- 2) พิธีประสาท เป็นการกล่าวสรรเสริญ
เทพเจ้า ถวายเครื่องบูชา และนำไปแจกจ่ายแก่
มวลมนุษย์
- 3) พิธีกล่อมหงส์ หรือ ช้างหงส์ เป็นพิธี
สร่งน้ำเทพเจ้า จากนั้นอัญเชิญขึ้นสู่หงส์เชิญกลับ
วิมาน

ซึ่งแห่งนางดาน จะปรากฏอยู่ในช่วงของ
พิธีในตอนแรกที่ว่าด้วยการอัญเชิญพระอิศวรลง
สู่โลกมนุษย์

2. ตำแหน่งแห่งที่ของนางดาน พราหมณ์ และเทพเจ้า

นางดานซึ่งประกอบด้วยไม้กระดานสลัก
เป็นรูปเทพเจ้า 3 แผ่น ได้แก่ แผ่นที่ 1 สลักรูปนาง
พระธรณี แผ่นที่ 2 นางพระคงคา และแผ่นที่ 3
สลักรูปพระอาทิตย์และพระจันทร์ ดังภาพที่ 2 นั้น
หากพิจารณาในแง่ของความหมายเชิงสัญลักษณ์
แล้วพบว่าเป็นความพยายามในการอธิบายความ

เป็นเอกภาพของโลก กล่าวคือ นางพระธรณี คือ
สัญลักษณ์ของแผ่นดิน ได้แก่พื้นทวีปและหมู่เกาะ
นางพระคงคาเป็นสัญลักษณ์ของผืนน้ำ ได้แก่
มหาสมุทรและแม่น้ำลำคลอง พระอาทิตย์และ
พระจันทร์ เป็นสัญลักษณ์ของวันและเวลาซึ่งทำให้
รู้สึกได้ถึงความต่อเนื่องและหมุนไปของโลก

ในส่วนของลำดับการแห่งนางดานออกไปยังสถานที่ซึ่งเตรียมไว้นั้น ตามที่ได้สังเกต
ในการเชิญนางดานในพิธีตรีโยมพวยของ
เทวสถานสำหรับพระนคร (โบสถ์พราหมณ์)
กรุงเทพมหานคร เมื่อวันที่ 14 มกราคม 2562
พบว่า ได้เชิญนางพระธรณีออกไปเป็นแผ่นแรก
ตามด้วยนางพระคงคา แล้วจึงปิดท้ายที่
พระอาทิตย์และพระจันทร์ แต่เดิมให้ความหมาย
ด้วยเหตุผลเรื่องฐานานุศักดิ์ ว่าเป็นธรรมเนียม
ของเทพชั้นรองที่จะต้องมารอรับเสด็จมหาเทพ
ผู้มีฐานะสูงกว่า ทว่าเมื่อพิจารณาศักดิ์ในกลุ่มของ
นางดานเองแล้ว พบว่านางพระคงคาผู้มีสถานะ
เป็นหนึ่งในชายาของพระอิศวร ควรได้รับเกียรติ
สูงสุดในหมู่แห่งนางดานด้วยกัน แต่กลับถูกเชิญไป
เป็นอันดับกลาง ทั้งที่เมื่อประดิษฐาน ณ แท่นชุ้ม
ในโบสถ์พราหมณ์ จะได้รับการถวายเกียรติโดย
ประดิษฐานในตำแหน่งที่สูงกว่าอีกสองกระดาน
ซึ่งขนานอยู่ซ้ายขวา จึงอาจต้องทบทวนนัยยะ
และความหมายของการเชิญนางกระดานด้วย
ทัศนะอื่น

ในที่นี้เสนอว่า ลำดับของการเชิญนาง
ดานนั้น ก็คือการจำลองเหตุการณ์เมื่อแรกสร้าง
โลกของพระผู้เป็นเจ้าตามคัมภีร์เจลิมีไตรภพดั่ง
ได้กล่าวแล้ว คือการสร้างดิน สร้างน้ำ และสร้างฟ้า
(พระอาทิตย์ พระจันทร์) ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้อง
กับคติความเชื่อเกี่ยวกับลำดับการตั้งดินตั้งฟ้า
หรือสร้างโลกของชาวท้องถิ่นภาคใต้ โดยปรากฏ
ในบทร้องของโนราที่เรียกว่า “บทขานเอ” จดจำ
เป็นมุขปาฐะสืบทอดต่อกันมายาวนาน ว่า

ภาพที่ 2 นางदानในเทวสถานโบสถ์พราหมณ์
กรุงเทพมหานคร นางพระธรณี (ซ้าย)
นางพระคงคา (กลาง) พระอาทิตย์และพระจันทร์
(ขวา)
ถ่ายโดยผู้เขียน เมื่อวันที่ 5 เมษายน 2561

“นอกอนะกะ

ขานหล่าวแหละรีนเหอรีน
ลูกไหว่นางธรณีฝั่งแผ่นดิน
เอาหล่งมาตั้งให้เป็นแท่น
รองดินขามนุษย์ทั้งหลาย
แม่เอาหล่งมารองดินหญิง
เอาหล่งเข้ามารองดินชาย
ชั้นกรวดดินดำ
ถัดมาชั้นน้ำองทราย
นาคเจ้าภุสสาย
ขานให้โนเนโนใน”

(มุขปาฐะที่ผู้เขียนได้รับถ่ายทอดจากนาย
หวน เสียงทอง หรือ “พราหนวน” ครูภูมิปัญญา
ด้านโนรา เมื่อวันที่ 23 สิงหาคม 2561)

บทขานเอนี้ เป็นบทแรกสุดที่จะขับร้อง
ในการประกอบพิธีกรรมโรงครูโนรา เพื่อกล่าว
สรรเสริญพระคุณของนางพระธรณีผู้แผ่ผืนดิน
เปรียบดั่งแผ่นดินหลังของต่นออกรองรับเท้าของ
ขามนุษย์ชายหญิงทั้งหลายไว้ นอกจากนี้ ยังมี
บทร้องของโนราที่ว่าด้วยการสร้างโลกอีกบทหนึ่ง
เรียกว่า “บทกาดครู” ว่า

“ไหว่พระอิศวรพ่อทองเนื้อนิล

พ่อได้ตั้งแผ่นดินตั้งแผ่นดินฟ้า
พ่อตั้งแผ่นดินเท่าลูกหมากบ้า
ตั้งแผ่นดินฟ้าโตใหญ่เท่าใบบอน
พ่อตั้งสมุทรรพ่อตั้งสายสินธุ์
ตั้งเขาศรีรินทร์เขาศิวสินทร
พ่อตั้งไว้สินพ่อตั้งไว้เสร็จ
ตั้งหม้อคาซุมเห็ดหม้อเข็ดมอน
พ่อตั้งหม้อคาเอาไว้ก่อน
หม้อเข็ดมอนตั้งไว้เมื่อภายหลัง
พ่อได้ตั้งพฤษาตั้งป่าชะมัว
พ่อได้ตั้งบัวนาบัวครึ่ง
เข็ดมอนตั้งไว้เมื่อภายหลัง
ตั้งดวงอาทิตย์ดวงพระจันทร์
พระจันทร์เดินกลางเดินกลางคืน
พระอาทิตย์ยามขึ้นเดินกลางวัน
ตั้งดวงอาทิตย์ดวงพระจันทร์
สว่างฉันท้ทั่วโลกขโลกา
พ่อได้ตั้งสินตั้งสุด
ตั้งเหล่าขามนุษย์ไว้ได้หล้า
พ่อตั้งหญิงคนชายคน
ให้เป็นพืดยึดผลต่อกันมา
พ่อตั้งนางเอ้อยให้เป็นเจ้าที่

พ่อตั้งนางอีเป็นเจ้านา
พ่อตั้งนายคงเป็นเจ้าดิน
พ่อตั้งนายอินเป็นเจ้าป่า
พ่อตั้งนายทองเป็นเจ้าแดน
ตั้งนายไกรพลแสนเผ่ารักษา”

บทภาคครุบทนี้ทำให้เข้าใจความเชื่อเกี่ยวกับลำดับในการสร้างโลกของพระอิศวรที่ในบทใช้สรรพนามบุรุษที่ 2 เรียกว่า “พ่อ” และเรียกกิจการสร้างว่า “ตั้ง” ว่าเป็นลำดับขั้นตอนไปดังนี้

1. ตั้งแผ่นดินเท่าลูกหมากบัว
2. ตั้งแผ่นฟ้าโตใหญ่เท่าใบบอน
3. ตั้งสมุทร สายสินธุ์
4. ตั้งเขาศรีรินทร์ เขาสินธรร
5. ตั้งพฤษภา ป่าชะมัว บัวนา บัวครั่ง
6. ตั้งดวงอาทิตย์ดวงพระจันทร์
7. ตั้งเหล่าชาวมนุษย์

ขั้นตอนที่ 1, 3 และ 6 ในบทภาคครุนี้ รับกับลำดับการเชิญนางดานทั้ง 3 แผ่น กล่าวคือ

ขั้นตอนที่ 1 ของบทภาคครุโนรา ใน การแห่งนางดานคือการเชิญนางดานสลักรูปนางพระธรณีมีความหมายเท่ากับการสร้างแผ่นดิน

ขั้นตอนที่ 3 ของบทภาคครุโนรา ใน การแห่งนางดานคือการเชิญนางดานสลักรูปนางพระคงคามมีความหมายเท่ากับการสร้างผืนน้ำ

ขั้นตอนที่ 6 ของบทภาคครุโนรา ในการแห่งนางดานคือการเชิญนางดานสลักรูปพระอาทิตย์กับพระจันทร์มีความหมายเท่ากับการสร้างดวงอาทิตย์และดวงจันทร์

นอกจากนี้บทร้องดังกล่าวยังได้บรรยายเรื่อยไปจนกระทั่งการสร้างพืชพันธุ์และเหล่ามนุษย์อีกด้วย

การวิเคราะห์ดังกล่าวทำให้เห็นวาทบพาทของนางดานมีมากกว่าการเป็นเทพชั้นรองที่ต้องออกมารับเสด็จพระอิศวรเพียงอย่างเดียว แต่ในการแห่งนางดานคือการจำลองเหตุการณ์การสร้างโลกของพระอิศวร การปรากฏตัวของนางดานแต่ละแผ่นจึงมีนัยสำคัญ เพราะเสมือนกำลังฉายภาพส่วนประกอบต่างๆ ของโลกที่ค่อยๆ ปะติดปะต่อกันเกิดขึ้นจนสมบูรณ์ ก่อนที่พระอิศวรจะเสด็จลงมาทดสอบความมั่นคงแข็งแรง

การไล่ชิงช้าเป็นการทดสอบความมั่นคงแข็งแรงของโลก โดยมีพราหมณ์นาลิวันเป็นผู้ประกอบพิธี นาลิวันจะขึ้นไปไล่ชิงช้ากระดานละ 4 คน แบ่งเป็น 3 ชุด 3 กระดาน มีเสาไม้ไผ่ปักไว้หน้าชิงช้าห่างรัศมีการล้อพอเอื้อมมือ ที่ปลายผูกถุงเงินไว้ กระดานแรกผูกไว้ 3 ตำลึง กระดานที่สอง 10 บาท กระดานที่สาม 2 ตำลึง นาลิวันผู้ขึ้นไปไล่จะเริ่มที่การนั่งถวายเป็นมงคลแล้วค่อยไล่แรงขึ้นคนข้างหน้าจะต้องคอยตัดกระดานไล่ให้ตรงกับเสาไม้ไผ่เพื่อคนข้างหน้าจะได้คาบเงินที่ผูกไว้ได้ (ประพิศ พงศ์มาศ, 2555) ถือเป็นทั้งเรื่องสนุกสนานและหวาดเสียวไปในคราวเดียวกัน

เกี่ยวกับกระดานที่ใช้ไล่และนางดานนี้ ผู้เขียนมีข้อสังเกตอีกประการว่ามีความเป็นไปได้ที่จะเป็นแผ่นเดียวกัน

ข้อสังเกตประการแรก คือการยังคงเรียกแผ่นสลักรูปเทพเจ้าว่า “กระดาน” ทั้งที่คำนี้เป็นคำสามัญ ควรที่จะเปลี่ยนรูปเมื่อถูกสถาปนาให้ศักดิ์สิทธิ์แล้ว อย่างเช่น อัฐิ ปูน ที่ก่อเป็นพระพุทธรูปหรือพระเจดีย์แล้วนั้น ความเป็นอัฐิเป็นปูนย่อมถูกทำให้หายไปคงเรียกว่าพระพุทธรูปและพระเจดีย์ หรือหากจะเปรียบเทียบให้เห็นภาพชัดเจนและง่ายขึ้น ในกรณีของการสลักแผ่นไม้กระดานเป็นรูปเทพยดานั้น มีศัพท์เฉพาะบัญญัติเรียกอยู่แล้ววาคือ “เจว็ด” แต่นางดานซึ่งควรเป็น

เจ็ดตามบัญญัตินี้กลับยังคงเรียกว่ากระดาน เช่นเดิม

ข้อสังเกตประการต่อมาปรากฏในหนังสือ นางนพมาศ ส่วนที่ว่าด้วยพิธีตรียาปวายและ ตรีปวายว่า “ครั้นล่วงมาถึงเดือนอ้าย การกำหนด พระราชพิธีตรียาปวาย และตรีปวาย เป็นการ นักขัตฤกษ์ ประชุมหมู่ประชาชนหญิง หน้าพระ เทวสถานหลวง บรรดาชะแม่มางในทั้งหลายก็ ตกแต่งกัศกายไปตามเสด็จสมเด็จพระร่วงเจ้า คูไถวนางกระดานสาดน้ำรำเสนง และทัศนาศีพ้อ พราหมณ์แห่งพระอิศวรพระนารายณ์ในเพลาราตรี” (กรมศิลปากร, 2505) คำว่า “คูไถวนางกระดาน” ทำให้เชื่อได้ว่า กระดานที่นาลวันไช้ไถวหรือ ไล้ชิงช้านั้น เป็นสิ่งเดียวกันกับนางดาน ประกอบ กับวิธีการไล้ชิงช้านั้นที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้นว่า ต้องไล้ทั้งสิ้น 3 กระดานก็ดูจะสอดคล้องกันกับ จำนวนนางดานที่ปรากฏมีในพิธี ในที่นี้ นางดาน จึงมีอีกบทบาทในการรองรับพระบาทของ พระอิศวรซึ่งอาจคือความหมายที่แท้จริงของ การทำหน้าที่ต้อนรับของเทพชั้นรองทั้งสาม

เมื่อพิจารณาใจความสำคัญของพระราช พิธีทั้ง 3 ตอนแล้วจะเห็นว่า มีการจัดวางตำแหน่ง แห่งที่ของพราหมณ์ผู้ประกอบพิธี ที่ บางขณะเป็น ตัวแสดงแทน (stand in) บางขณะเป็นผู้กำกับ (director) บางขณะเป็นผู้เชื่อมต่อ (coordinator) กับเทพเจ้า กล่าวคือ พราหมณ์เป็นตัวแสดงแทน พระอิศวรเมื่อต้องทำหน้าที่ไล้ชิงช้ำทดสอบความ มั่นคงแข็งแรงของโลก เป็นตัวแสดงแทนพญานาค เมื่อต้องทำหน้าที่รำเสนงวิก ว้าย และสาดน้ำ จากชั้นสาครที่เปรียบเป็นมหาสมุทร เป็นผู้กำกับ เมื่อต้องจัดการและจัดลำดับขั้นตอนการแห่ นางดาน การไล้ชิงช้ำ และการรำเสนง เป็นผู้เชื่อมต่อ ระหว่างมนุษย์กับเทพเจ้าผ่านการปรนนิบัติ พระยายืนชิงช้ำ การบวงสรวงบูชา และการแสดง คำทำนายนหลังการไล้ชิงช้ำ ดังนั้น จึงมีใช้แต่เพียงว่า

จะเป็นการจำลองจากทดสอบความมั่นคงแข็งแรง ของโลกเท่านั้น แต่แห่งนางดานยังจำลองเหตุการณ์ เพื่อยืนยันความเชื่อเกี่ยวกับลำดับการสร้างโลก ในศาสนาฮินดูด้วย

ในขณะที่ฝ่ายเทพเจ้า มีการจัดสรร บทบาทหน้าที่แยกขาดจากกัน อาจแตกต่างจาก ความเชื่อพื้นถิ่นทั่วไปในภาคใต้บ้างบางส่วนโดย เฉพาะความเชื่อเกี่ยวกับผู้สร้าง ตามบทร้องของ โนราที่ได้กล่าวมาข้างต้นจะยกย่องว่าพระอิศวร ทรงสร้างสรรพสิ่ง ในขณะที่พระราชพิธีตอนท้าย สุดจะเห็นการซ้ำหึ่งซึ่งซึ่งเป็นพิธีกรรมในการแกว่ง ไหวรูปหงส์ในฐานะเทพพาหนะเพื่อส่งพระพรหม ผู้บันดาลโลก ส่วนพระอิศวรเป็นผู้ทดสอบด้วย วิธีไล้ชิงช้ำ หากไม่มั่นคงพอก็จะทรงทำลาย และ พระนารายณ์เป็นผู้เฝ้าอภิบาล

อย่างไรก็ดี ทุกลำดับในพิธีกรรมจะขับ เน้นรายละเอียด และเคร่งครัดเสมือนว่าจากนั้น เป็นสถานการณ์ที่กำลังเกิดขึ้นจริง กับทั้งยังมีการ เชิดชูให้สำคัญและสูงส่ง สงวนไว้สำหรับเฉพาะ กลุ่ม และบัญญัติขึ้นเป็นพิธีกรรมในระดับสูง อาจกล่าวได้ว่า การผลิตซ้ำภาพจำลองในลักษณะนี้ เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการทำให้ศักดิ์สิทธิ์ (sacralization)

การผูกตัวเองเข้าเป็นส่วนหนึ่งของ พิธีกรรมทางศาสนาฮินดู ทำให้แห่งนางดานมี ศาสนบัญญัติเป็นเครื่องมือสำคัญในภาคสืบทอด นอกจากนั้น ยังส่งต่อความเชื่อเรื่องพระพรหม เป็นผู้สร้างผ่านสำนวน “พรหมลิขิต” รวมถึงภาพ จำและการยกย่องพระอิศวรให้เป็นเทพเจ้าสูงสุด (supreme god) ที่แทรกตัวไปปรากฏในพระราช พิธีบรมราชาภิเษก รัชกาลที่ 10 ดังมีช่วงหนึ่งที่ พระราชครูพราหมณ์พิธีศรีวิสุทธิคุณอ่านโองการ “เปิดประตูควาลัยไกรลาศ” (ที่สถิตของพระอิศวร) ถวายเฉพาะพระพักตร์หลังรับเครื่องราชูปโภค ทั้งที่โดยทั่วไปแล้ว อิทธิพลของความเชื่อจากลัทธิ

เทวราชที่ผูกพันอยู่กับสถาบันพระมหากษัตริย์ไทยนั้น ให้ความสำคัญกับพระนารายณ์มากกว่า

ในส่วนของภาคสี่บทอดนี้ แม้สถานะในปัจจุบันของแห่งนางดาน เมืองนครศรีธรรมราชจะถูกตัดขาดออกจากพระราชพิธีสำหรับเมืองมาเป็นทรัพยากรการท่องเที่ยว (tourism resources) แล้ว แต่ก็ยังคงต้องพึ่งพากลไกของรัฐเพื่อบรรจุไว้เป็นกิจกรรมประจำปีอยู่ ส่วนของภาพจำนั้น ขยับจากประเด็นของความเชื่อและเรื่องตำแหน่งแห่งที่ มาเป็นการได้เข้าไปมีประสบการณ์กับจังหวัดของการคว่ำขวัญฤกษ์และฉกฉวยน้ำราเสนาง ดังจะได้กล่าวในประเด็นต่อไป

3. วัฏจักรของวัฒนธรรมแห่งนางดาน

โลกาภิวัตน์ทำให้ข้อมูลข่าวสารสามารถเผยแพร่ถึงกันได้ทั่วโลกอย่างรวดเร็ว ทันเวลา และง่ายขึ้น นำไปสู่การติดต่อสื่อสารข้ามพรมแดน การแลกเปลี่ยนวิทยาการและเทคโนโลยีสมัยใหม่ และการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างความสัมพันธ์ทางสังคม (ณวิญ เสริฐผล, 2563)

ในส่วนของอิทธิพลของโลกาภิวัตน์ที่ส่งผลกระทบต่อประเพณีแห่งนางดาน เมืองนครศรีธรรมราชนั้น ผู้ศึกษาพบว่า กระแสแห่งโลกาภิวัตน์ส่งผลให้ประเพณีแห่งนางดานมีชีวิตที่หมุนไปครบบตามวัฏจักรของวัฒนธรรม คือ เกิด ตาย ฟื้น ปรับเปลี่ยน และผสมผสาน กล่าวคือ

3.1 การเกิดขึ้นของแห่งนางดาน

แห่งนางดานเกิดขึ้นด้วยเงื่อนไขของการเป็นคำตอบให้กับสรรพสิ่งบนโลก ทำหน้าที่ยึดเหนี่ยวอิมูตศาสนิกให้เป็นปึกแผ่นมั่นคง ขจัดความลึกลับสงสัยต่อการต้นกำเนิดชีวิต แสดงวิธีการ ลำดับขั้นตอน และผู้เกี่ยวข้อง พร้อมกับบัญญัติบทบาทและตำแหน่งแห่งที่ของทั้ง

พราหมณ์และเทพเจ้า สะท้อนว่าโลกในขณะนั้นมีกระแสธารของความคิดที่ต้องการ “คำอธิบาย” (description) ต่อปรากฏการณ์ธรรมชาติที่มนุษย์มีประสบการณ์ร่วมกัน และตั้งคำถามถึง “ตำแหน่งแห่งที่” (location) ของตนเองต่อสรรพสิ่งและสรรพสิ่งต่อตนเอง คำอธิบายเหล่านั้นถูกถ่ายทอดออกมาในรูปแบบของ “เรื่องเล่าของตัวตน” (self-narrative) ที่แม้ว่าในเทพปกรณัมจะมากมายไปด้วยฉากและตอน แต่ด้วยบท (text) ที่บอกตัวตนของแห่งนางดานก็ยังเป็นฉกฉวยการสำรวจความมั่นคงของโลกและรับเสด็จพระเจ้าเป็นเจ้าเท่านั้น กล่าวได้ว่า ตำแหน่งแห่งที่ของนางกระดานทั้งสามในฉากนี้ ถือเป็นตัวเอกซึ่งแสดง “ความเด่นของอัตลักษณ์” (identity salience) ชัดเจนที่สุดแล้วกว่าจากอื่นๆ ความเด่นของอัตลักษณ์ที่ว่านี้แสดงผ่านบทบาท (function) ของนางดานแต่ละแผ่น ได้แก่ “นางพระคงคา” (goddess of water) คือน้ำ “นางพระธรณี” (goddess of earth) คือดิน “เทพพระอาทิตย์และพระจันทร์” คือพระอาทิตย์และพระจันทร์ (gods of sun-moon) ที่ต่อไปจะผนวกรวมกันเป็นโลก

3.2 การตายลงของแห่งนางดาน

เมื่อพราหมณ์ถูกลดบทบาทลงจากราชสำนัก ประกอบกับการเปลี่ยนแปลงการปกครองจากสมบูรณาญาสิทธิราชย์เป็นประชาธิปไตย แห่งนางดานซึ่งเป็นเสมือนภาพแทนของระบบเก่า จึงมีเหตุให้อันตรธานไปด้วยเหตุผลว่าสิ้นเปลืองพระราชทรัพย์เป็นหลัก กับเหตุการณ์ที่นาสิวัน ซึ่งเป็นพราหมณ์หมู่หนึ่งที่ทำหน้าที่โลกชิงช้านั้น ตกมาตายเป็นเหตุผลรอง มีข้อสังเกตที่น่าสนใจในอีกประการคือ โดยพระราชนิยมในพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 4 นั้น จะทรงพระราชทานพระบรมราชวินิจฉัยให้เพิ่มพิธีในฝ่ายพุทธไปในพระราชพิธีพราหมณ์เกือบทุกพระราชพิธี เช่น พระราชพิธีจรดพระนังคัล

แรกนาขวัญ พระราชพิธีตรุษ สารท เว้นแต่พระราชพิธีตรียัมพวาย ตรีปวาย ที่ถือเป็นพระราชพิธีข้างพราหมณ์ฝ่ายเดียว การยกเลิกในสมัยพุทธศักราช 2477 (ประพิศ พงศ์มาศ, 2555) จึงกลายเป็นสอบทานคำตอบของการเลือกรับวัฒนธรรมของชนชั้นนำไทยในยุคนั้น

อีกเหตุผลของการเลิกไปที่น่าสนใจคือ กระบวนแห่พระยาอินทซึ่งจะสะพรั่งไปด้วยขบวนแห่ ผู้เข้าร่วมขบวน การแต่งกาย พาหนะ อาวุธที่ใช้ในขบวนก็เป็นอาวุธที่ค่อนข้างพิเศษ เช่น ดาบไทย ปลอกกาไหล่ ผักทองคำ ด้ามไม้ขาว ปลอกทองคำ เครื่องสักการะ เงินแจกในการยี่นซึ่งชำลย ซึ่งทั้งหมดนี้เป็นความรับผิดชอบของพระยาอินทซึ่งชำที่จะจัดแจงโดยอาศัยอาการตลาดที่ตนเป็นเจ้าของทำให้เมื่อยกเลิกระบบเจ้าภาชีนายอาการแล้ว ก็พลอยเป็นเหตุผลประกอบเพื่อยกเลิกด้วย

ส่วนเหตุผลที่เป็นผลกระทบจากโลกาภิวัตน์โดยตรง คือการถูกมองว่าเป็นของโบราณ งามาย คร่ำครึ ไม่ทันสมัย เป็นคำตอบที่ย้อนแย้งกับสามัญสำนึกในโลกสมัยใหม่ที่ผู้คนสนใจความเป็นเหตุ-ผล เทคโนโลยี สหวิทยาการมากขึ้น สอดคล้องกับบริบทของการที่ชนชั้นนำในขณะนั้น ที่สำเร็จการศึกษาจากประเทศตะวันตกกันหลายกลุ่ม ทำให้เกิดการถูกด้อยค่าจากคนนอกกลุ่ม (public regard) เหล่านี้เป็นแรงกดดันให้ประเพณีแห่งนางดานเข้าสู่ห้วงเวลาแห่งการตายไวขึ้น

การไม่ยอม “ปรับตัวทางวัฒนธรรม” (cultural accommodation) อาจเป็นคำตอบที่ง่ายที่สุดเกี่ยวกับสาเหตุการตายไปของประเพณีแห่งนางดาน แม้จะมีกลวิธีในการพยายามเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งกับคนพื้นเมืองด้วยพิธีโล้ซึ่งชำแล้วก็ตาม แต่การคัดจ้งกับการกัวิตน์ไปของโลกซึ่งบริบท ณ ขณะนั้นพุทธศาสนากำลังผลิข้อออกรวงดังจะเห็นได้ว่ามีการกำเนิดคณะสงฆ์ธรรมยุติกขึ้น

ในอุปถัมภ์ของสถาบันพระมหากษัตริย์ ทำให้แห่งนางดานอันเป็นส่วนหนึ่งของตรียัมพวายและตรีปวายต้องหันกลับไปพิจารณาทางวัฒนธรรม (cultural regard) กันเสียใหม่ อัตลักษณ์ภายใต้แรงปะทะของโลกาภิวัตน์ในห้วงเวลานี้ จึงถูกอธิบายออกมาในรูปของการเป็นพิธีกรรมที่ไม่เป็นเหตุเป็นผลในเชิงประจักษ์ เป็นกิจกรรมที่ว่าด้วยการสืบทอดอำนาจของหมู่พราหมณ์ในสถานการณ์หัวเลี้ยวหัวต่อ การอธิบายที่ไปที่มาของของสรรพสิ่ง (rational) ที่แต่เดิมสามารถช่วงชิงความหมายเอาไว้ได้แต่เพียงสถาบันเดียว ถูกโต้แย้งด้วยชุดความรู้อื่น

3.3 การฟื้นคืนของแห่งนางดาน

แห่งนางดานกลับมาเป็นที่รู้จักอีกครั้งในปีพุทธศักราช 2544 ภายใต้ความพยายามของชมรมรักษบ้านเกิด สำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานนครศรีธรรมราช และเทศบาลนครนครศรีธรรมราช ภายใต้แนวคิดที่จะธำรงความเป็นเมืองแห่งอารยธรรมของนครศรีธรรมราช และการยืนยันการเป็นต้นทางวัฒนธรรมให้กับวัฒนธรรมสากลของไทย อย่างพระพุทธรูปศาสนาลังกาวงศ์ ที่มีข้อความในศิลาจารึกหลักที่ 1 พ่อขุนรามคำแหงมหาราชที่ว่า “สังฆราช ปรราชญ์เรียนจบปิฎกไตร หลวกกว่าปู่ครูโตในเมืองนี้ ทุกคนลูกแต่ศรีธรรมราชมา” เป็นเครื่องมือหลัก กับแห่งนางดานที่อ้างเอาความจากตำนานพราหมณ์เมืองนครศรีธรรมราช ว่าเมื่อแรกประดิษฐานศาสนาอินดูนั้น หมู่พราหมณ์มาตั้งหลักแหล่งกันที่นครศรีธรรมราชก่อนจะแพร่ไปกรุงศรีอยุธยา (พรรณวดี พลสิทธิ์, 2561)

อย่างไรก็ตาม การกลับมาฟื้นคืนของประเพณีแห่งนางดานของเมืองนครศรีธรรมราชนั้น ได้จัดวางบทบาททางวัฒนธรรม (cultural roles) ของตัวเองใหม่ กล่าวคือคงจะเรียกว่า “ประเพณี” (tradition) เหมือนอย่างเดิมได้ยาก เพราะขาดช่วง

ของการสืบทอด โดยเฉพาะส่วร้ดตะของแห่งนางดานในยุคดั้งเดิม (authentic) นั้น ได้ถูกแทนที่และสั่นคลอนโดยกระแสโลกาภิวัตน์ ทำให้การฟื้นคืนในครั้งนี่ เป็นการฟื้นในรูปของการกลายพันธุ์และผสมพันธุ์ ดังจะได้อกล่าวต่อไป

3.4 การปรับเปลี่ยนของแห่งนางดาน

ด้วยว่ามีข้อจำกัดทั้งเรื่องของเชื้อสายพราหมณ์ผู้ประกอบพิธี ตำรา และลำดับขั้นตอนจึงทำให้สิ่งที่คงไว้คือโครงเรื่องจากพระคัมภีร์ แต่ปรับเปลี่ยนสถานะจากพิธีกรรมเป็นการแสดงประกอบแสง สี เสียง เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว แต่อย่างไรก็ตามเนื่องจากความจริง จึงทำให้ผู้คนเข้าใจว่าเป็นพิธีกรรมสำคัญที่ถูกรื้อฟื้นทั้งกรมส่งเสริมวัฒนธรรม กระทรวงวัฒนธรรมยังได้ประกาศขึ้นทะเบียนเป็นมรดกทางวัฒนธรรมไว้ด้วยคำจำกัดความว่าเป็น “ประเพณีแห่งนางดาน”

3.5 การผสมผสานของแห่งนางดาน

ดั้งเดิมพิธีกรรมแห่งนางดานนั้นมีในช่วงเดือนอ้าย เข้าใจว่าเมื่อสิ้นปีหนึ่งในเดือนสิบสองตามความเชื่อฝ่ายฮินดูก็จะทดสอบความมั่นคงแข็งแรงของโลกครั้งหนึ่ง หลังจากนั้นขยับมาเป็นเดือนยี่ จนในที่สุดใกระบวรการรื้อฟื้น ได้ผนวกเข้ากับงานมหาสงกรานต์ในเดือนห้า เขย่าความเชื่อในการวิ้งนำของนาสิวัน จากที่สงสนานว่าโลกยังมั่นคงมาเป็นนาคให้น้ำตามคำทำนายใ้ประกาศสงกรานต์ จนเป็นฉากสำคัญที่ผู้ชมต่างเฝ้าคอย รองจากการลุ้นให้นาสิวันคว้าวัญถูกเอาไว้ได้ แสง สี เสียง ความตื่นตาตื่นใจเป็นผลให้สามารถพรางใจผู้ชมไปจากสาระสำคัญและชุดความรู้เดิมในที่สุด

4. การเปลี่ยนแปลงอัตลักษณ์ที่เกิดจากผลกระทบของโลกาภิวัตน์

ในที่นี้จะพรรณนาวิเคราะห์ถึงประเด็นว่าด้วยผลกระทบจากโลกาภิวัตน์ (globalization)

ที่มีต่ออัตลักษณ์ (identity) ของประเพณีแห่งนางดาน เมืองนครศรีธรรมราช ที่ผู้เขียนเชื่อว่าแต่ละห้วงในวงวิ้งจักร์วัฒนธรรม จะมีแรงใด ๆ ณ จุดเวลานั้นๆ เข้าไปกระทำอยู่ด้วยเสมอ แรงเหล่านั้นส่งผลให้อัตลักษณ์ของวัฒนธรรมนั้นๆ เลื่อนไหลไม่หยุดนิ่ง ในที่นี้ จะขอเสนอและชี้เฉพาะแรงของโลกาภิวัตน์เป็นหลัก โดยอธิบายการเปลี่ยนแปลงอัตลักษณ์ของแห่งนางดานที่เกิดจากผลกระทบของโลกาภิวัตน์ท่ามกลางการอนุรักษ์ไว้ในฐานะหนึ่งในวัฒนธรรมไทย 5 ด้าน ได้แก่ ด้านความเป็นเจ้าของวัฒนธรรม ด้านบทบาทหน้าที่ ด้านการแต่งกาย ด้านพิธีการ และด้านพิธีกรรม

4.1 ด้านความเป็นเจ้าของวัฒนธรรม

เดิมเป็นพิธีกรรมที่เกี่ยวข้องเื่องทางศาสนาฮินดูและการเป็นพระราชพิธี ผู้เป็นเจ้าของวัฒนธรรมจึงได้แก่ ชนชั้นปกครอง พราหมณ์และฮินดูศาสนิก ภายหลังมีชมรมคนรักบ้านเกิด การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานนครศรีธรรมราช เทศบาลนครนครศรีธรรมราช นักแสดง ตัวประกอบจาก ผู้ชม นักท่องเที่ยว และชาวจังหวัดนครศรีธรรมราชร่วมเป็นเจ้าของ

4.2 ด้านบทบาทหน้าที่

แห่งนางดานในฐานะประเพณี ทำหน้าที่อธิบายกำเนิดของสรรพสิ่ง บัญญัติบทบาทของศาสนิก พราหมณ์ และผู้อุปถัมภ์ พิธีกรรมถูกใช้เป็นเครื่องมือในการสร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันระหว่างศาสนาที่มีต้นกำเนิดจากต่างแดนกับคนในพื้นที่ ทำนายความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากร และเป็นหมุดหมายของการเปลี่ยนฤดูกาล ในขณะที่ต่อมาเมื่อเปลี่ยนสถานะเป็นทรัพยากรทางการท่องเที่ยวแล้ว แห่งนางดานมีบทบาทในการเป็นเครื่องมือประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว เป็นเวทีสำหรับการแสดงทักษะและผลงานด้านนาฏศิลป์ของนักเรียน นักศึกษา และเป็นพื้นที่สร้างสรรค์ทางดนตรี นาฏศิลป์ และการ

จัดการแสดงประกอบแสง สี เสียง

4.3 ด้านการแต่งกาย

เมื่อครั้งเครื่องครัดในรูปแบบประเพณี ทุกคนในกระบวนแห่เป็นพราหมณ์ แต่งกายอย่างพราหมณ์ราชสำนัก เลื้อยคอตั่งแขนกระบอกยาว นุ่งโจงกระเบน ไม่สวมครุย ต่อมาในการแสดงประกอบแสง สี เสียง ใช้การแต่งกายตามอย่างพราหมณ์ ผู้ประจำคานหามห่มผ้าขาวเจวียงป่า โปกศึระษะ คนเครื่องสูงสวมชุดทหารสีแดง

4.4 ด้านพิธีการ

เดิมเป็นการจำลองเหตุการณ์พระเจ้าสร้างโลกซึ่งเป็นศาสนพิธีทางพราหมณ์ มีการเป่าสังข์นำกระบวนแห่ เริ่มพิธีจากศาลาว่าการเมืองนครศรีธรรมราชไปสู่สถานพระอิศวร ปัจจุบันเป็นการแสดงประกอบแสง สี เสียง มีการบรรยายประกอบ บทบรรยายว่าด้วยการต้อนรับเสด็จพระอิศวร บรรยายากาศของพิธีเป็นไปแบบกึ่ง

ราชการ คือมีการกล่าวต้อนรับ กล่าวรายงาน กล่าวเปิด การเชิญแขกผู้มีเกียรติร่วมถ่ายภาพเป็นที่ระลึก ในส่วนของกระบวนแห่ไม่มีการเป่าสังข์นำ มีเครื่องสูงประกอบด้วยบังสุรย์ บังแทรกขนาบซ้ายขวาของคานหาม

4.5 ด้านพิธีกรรม

ในอดีตมีพราหมณ์เป็นผู้ประกอบพิธี และถือเป็นส่วนหนึ่งของพระราชพิธีตรีโยมปวย และตรีปวย โดยที่นางพระธรณีเป็นใหญ่ที่สุดในกระดานทั้งสาม ในขณะที่ปัจจุบันเป็นการใช้บทพากษ์จัดลำดับพิธีกรรม และไม่มีการจัดลำดับศักดิ์ของนางดาน

สามารถสรุปการเปลี่ยนแปลงอัตลักษณ์ที่เกิดจากผลกระทบของโลกาภิวัตน์ของแห่นางดาน โดยแจกแจงเป็นประเด็นด้านอัตลักษณ์ 5 ด้านแล้วชี้ให้เห็นการเปลี่ยนแปลงจากกระแสประเพณีสู่กระแสโลกาภิวัตน์ ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 1 แสดงการเปลี่ยนแปลงอัตลักษณ์ที่เกิดจากผลกระทบของโลกาภิวัตน์

อัตลักษณ์	กระแสประเพณี	กระแสโลกาภิวัตน์
เจ้าของวัฒนธรรม	1. พราหมณ์ 2. ราชสำนัก	1. ชมรมคนรักบ้านเกิด 2. การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานนครศรีธรรมราช 3. เทศบาลนครนครศรีธรรมราช 4. นักแสดงและตัวประกอบฉาก
หน้าที่	1. อธิบายการกำเนิดของสรรพสิ่ง 2. บัญญัติบทบาทของศาสนิก พราหมณ์และผู้ปฏิบัติ 3. เครื่องมือแสดงความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันระหว่างศาสนาต่างแดนกับคนในพื้นที่ 4. ทำนายความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากร 5. เป็นหมุดหมายการเปลี่ยนฤดูกาล (เมื่อนางดานลงหลุมจะเริ่มหนาว)	1. ทรัพยากรการท่องเที่ยว 2. เป็นเครื่องมือทางการประชาสัมพันธ์เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว 3. เป็นเวทีสำหรับการแสดงทักษะและผลงานด้านนาฏศิลป์ของนักเรียน นักศึกษา วิทยาลัยนาฏศิลป นครศรีธรรมราช 4. เป็นพื้นที่สร้างสรรค์ทางดนตรี นาฏศิลป์ และการจัดการแสดงประกอบแสง สี เสียง

ตารางที่ 1 แสดงการเปลี่ยนแปลงอัตลักษณ์ที่เกิดจากผลกระทบของโลกาภิวัตน์ (ต่อ)

อัตลักษณ์	กระแสประเพณี	กระแสโลกาภิวัตน์
การแต่งกาย	ทุกคนในกระบวนเป็นพราหมณ์ แต่งกายอย่างพราหมณ์ราชสำนัก เลื้อยคอตังแขนกระบอกลยาว (คล้ายราชปะแตน) นุ่งโจงกระเบน ไม่สวมครุย	1. ไม่มีพราหมณ์ในพิธีแต่แต่งกายเลียนแบบพราหมณ์ตามชุดความรู้ของทีม organizer 2. คนหามห่มผ้าขาวเฉวียงป่า โปกศีระชะ 3. คนขนานใส่เสื้อราชปะแตนกระดุมทองวาว โปกศีระชะ 4. คนเครื่องสูงสวมชุดทหารแดง
พิธีการ	1. จำลองการสร้างโลก 2. เป็นศาสนพิธีทางพราหมณ์ 3. เป่าสังข์นำกระบวนแห่ เริ่มพิธีจากศาลาว่ากรมืองนครศรีธรรมราช ไปสู่สถานพระอิศวร	1. จำลองการรับเสด็จพระอิศวร 2. เป็นพิธีกึ่งราชการ (มีการกล่าวรายงาน กล่าวเปิดเชิญแขกผู้มีเกียรติร่วมถ่ายภาพเป็นที่ระลึก) 3. ไม่มีการเป่าสังข์นำกระบวนแห่ แต่ประกอบกระบวนด้วยเครื่องสูง มีบังแทรกขนานทางซ้ายและขวาของเสลี่ยง 4. เป็นการแสดงประกอบแสง สี เสียง มีการบรรยายประกอบ
พิธีกรรม	1. มีพราหมณ์เป็นผู้ประกอบพิธี 2. เป็นส่วนหนึ่งของพระราชพิธีตรียัมปวายและตรีปวาย 3. นางพระธรณีเป็นใหญ่ที่สุดในกระบวนทั้งสาม	1. ใช้บทพากย์ลำดับพิธีกรรม 2. ตัดมาเฉพาะส่วนของการแห่ทางดาน 3. ไม่มีการจัดลำดับศักดิ์ความสูงต่ำของกระบวน

สรุปแห่งงานดานก่อรูปขึ้นเป็น “พิธีกรรม” (Worship) ของกลุ่มคนสามัญ แล้วเข้าไปมีปฏิสัมพันธ์กับชนชั้นปกครองในฐานะ “พระราชพิธี” (royal worship) ก่อนที่อิทธิพล (influence) จากโลกาภิวัตน์ (globalization) จะเข้าไปตัดขาดออกจากบทบาททั้งการเป็นพิธีกรรมของสามัญชนและพระราชพิธี กลายสภาพเป็นเพียง “มรดกทางวัฒนธรรม” (cultural heritage) ที่จำเป็นต้องจะต้องอนุรักษ์ (conservation) ไว้ เพื่อเป็นทรัพยากรการท่องเที่ยว (tourism resources)

หากมองแห่งงานดานในมุมคติชนวิทยา ปรากฏการณ์ของการอนุรักษ์ประเพณีแห่งงานดาน จังหวัดนครศรีธรรมราชในท่ามกลางกระแสโลกาภิวัตน์นี้ จะสอดคล้องกับคำอธิบายของ ศิราพร ฤณ กลาง ว่า การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วที่เกิดขึ้นกับวัฒนธรรมนั้น เกิดขึ้นจากปัจจัยทางสังคมเป็นตัวเร่งและกำหนด ไม่ได้เปลี่ยนแปลง

ไปตามปกติธรรมดาของวัฒนธรรม ผลคือเกิดการสร้างสรรค์ให้เกิดรูปแบบและเนื้อหาใหม่ (ศิราพร ฤณ กลาง, 2556)

จะเห็นได้ว่า แม้โลกาภิวัตน์จะเข้าไปจัดการประเพณีแห่งงานดาน เมืองนครศรีธรรมราชอย่างเบ็ดเสร็จจนไม่เหลือความเป็นประเพณีแล้ว แต่ก็ยังสามารถฉวยใช้อัตลักษณ์ของความเป็นประเพณีอยู่เพื่อสืบทอดอำนาจบางประการเพื่อใช้เป็นเครื่องมือจูงใจและสร้างความสัมพันธ์กับสังคมได้อย่างลงตัว

กรณีศึกษาการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยในกระแสโลกาภิวัตน์จากแห่งงานดานนี้ทำให้เห็นว่า กระแสโลกาภิวัตน์ย่อมก่อให้เกิดการเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงในสาระสำคัญของความเดิมแท้ของวัฒนธรรมไม่ด้านใดก็ตามหนึ่ง เพื่อให้วัฒนธรรมสามารถดำรงตัวอยู่ต่อไปได้ วัฒนธรรมจึงเป็นสิ่งที่มิได้หยุดนิ่งตายตัว เปลี่ยนแปลงได้

อยู่เสมอตามบริบทและแรงกระทำ การเปลี่ยนแปลงนั้นอาจอยู่ในวัฏจักรของวัฒนธรรม ได้แก่ ทำให้วัฒนธรรมเกิดขึ้น ตายลง ฟิ้นคืน ปรับเปลี่ยน และผสมผสาน การจะทำความเข้าใจการเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงนั้นจึงอาจต้องศึกษา

ตั้งแต่แนวคิด ภาคปฏิบัติ และการสืบทอดของวัฒนธรรมนั้นๆ เพื่อวิเคราะห์ให้เป็นการเปลี่ยนแปลงภายใต้แรงกระทำของกระแสโลกาภิวัตน์

เอกสารอ้างอิง

- กรมศิลปากร. (2505). *นางนพมาศ หรือ ตำรับท้าวศรีจุฬาลักษณ์* (พิมพ์ครั้งที่ 13). โรงพิมพ์ภักดีประดิษฐ์.
- กรมศิลปากร. (2559). *ปกิณกศิลป์วัฒนธรรม เล่ม 22 จังหวัดนครศรีธรรมราช*. รุ่งศิลป์การพิมพ์ (1977) จำกัด.
- ณวิญ เสริฐผล. (2563). การดำรงอยู่ของภูมิปัญญาท้องถิ่นในสังคมโลกาภิวัตน์. *วารสารบัณฑิตแสงโคมคำ*, 5(2), 313-331.
- ณัฐกานต์ ลิ้มสถาพร. (2546). *Culture for sale: จุดเปลี่ยนทางกลับวัฒนธรรมโลกาภิวัตน์*. ทิปป์ พอยท์.
- ประพิศ พงศ์มาศ. (2555). ภาพเก่าเล่าอดีต: พระราชพิธีตรียัมปวาย-ตรีปวาย (พิธีไล่ชิงช้า). *นิตยสารศิลปากร*, 55(3), 102-109.
- พรรณาวดี พลสิทธิ์. (2561). แหนางदान: ว่าด้วยการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเมืองนครศรีธรรมราช. *วารสารรุสะมิแล*, 39(3), 65-76.
- ศิวาพร ณ ถลาง. (2556). คติชนสร้างสรรค์: บทปริทัศน์บริบททางสังคมและแนวคิดที่เกี่ยวข้อง. *วารสารอักษรศาสตร์*, 42(2), 1-74.

การพัฒนา รูปแบบการเสริมสร้างทักษะในการจัดประสบการณ์ทางวิทยาศาสตร์ ของครูปฐมวัย

Developing a Model for Enhancing Skills in Organizing Experiences Science of Early Childhood Teachers

ศิริทัย ธโนปจัย¹, ภูมิพงศ์ จอมหงส์พิพัฒน์², ปิยาภรณ์ พิชญาภิรัตน์²

Sirithai Thanopajai¹, Bhumbhong Jomhongpipat², Piyaporn Phitchayapirath²

Received: 3 November 2022

Revised: 28 December 2022

Accepted: 24 January 2023

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1.ศึกษาสภาพปัจจุบันและสังเคราะห์ทักษะการจัดประสบการณ์ทางวิทยาศาสตร์ของครูปฐมวัย 2. พัฒนารูปแบบการเสริมสร้างทักษะการจัดประสบการณ์ทางวิทยาศาสตร์ของครูปฐมวัย 3. ทดลองและศึกษาผลการใช้รูปแบบการเสริมสร้างทักษะการจัดประสบการณ์ทางวิทยาศาสตร์ของครูปฐมวัย และ 4. ประเมินผลรูปแบบการเสริมสร้างทักษะในการจัดประสบการณ์ทางวิทยาศาสตร์ของครูปฐมวัย โดยมี 4 ระยะดังนี้ ระยะที่ 1 (R₁) การศึกษาข้อมูลพื้นฐานด้านสภาพปัจจุบัน สังเคราะห์และศึกษาความต้องการทักษะการจัดประสบการณ์ทางวิทยาศาสตร์ของครูปฐมวัยและองค์ประกอบของรูปแบบการเสริมสร้างทักษะการจัดประสบการณ์ทางวิทยาศาสตร์ของครูปฐมวัย ประชากรที่ใช้ ได้แก่ ครูปฐมวัยสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 390 คน ระยะที่ 2 (D₁) การพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างทักษะการจัดประสบการณ์ทางวิทยาศาสตร์ของครูปฐมวัย กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญได้ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ จำนวน 5 ท่าน และครูปฐมวัยจำนวน 20 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง ระยะที่ 3 (R₂) การทดลองและศึกษาผลการใช้รูปแบบการเสริมสร้างทักษะการจัดประสบการณ์ทางวิทยาศาสตร์ของครูปฐมวัย กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ครูปฐมวัยจำนวน 50 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน และระยะที่ 4 (D₂) การประเมินผลรูปแบบการเสริมสร้างทักษะการจัดประสบการณ์ทางวิทยาศาสตร์ของครูปฐมวัย กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิที่สังกัดชั้นเรียน จำนวน 5 ท่าน และครูปฐมวัย จำนวน 25 คน เครื่องมือที่ใช้ได้แก่ รูปแบบการเสริมสร้างทักษะในการจัดประสบการณ์ แบบประเมินทักษะการจัดประสบการณ์ แบบวัดเจตคติและแบบทดสอบความรู้ สถิติที่ใช้ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและ การทดสอบที ผลการวิจัย พบว่า 1. ผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบันและความต้องการในการจัดประสบการณ์ของครูปฐมวัย พบว่า สภาพปัจจุบัน โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.27$) ผลการสังเคราะห์ทักษะการจัด

¹ นักศึกษาปริญญาเอก สาขาวิชาการพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี โทร. 08-1965-9305

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สาขาวิชาการพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

¹ Phd. Student, Department of Curriculum and Instruction, Rajabhat Ubonrachathani University

² Assistant Professor, Department of Curriculum and Instruction, Rajabhat Ubonrachathani University

ประสบการณ์ของครูปฐมวัย ประกอบด้วย 5 ทักษะ 2. ผลการพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างทักษะการจัดประสบการณ์ของครูปฐมวัย ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน 3. ผลการทดลองใช้รูปแบบการเสริมสร้างทักษะในการจัดประสบการณ์ของครูปฐมวัย พบว่า มีความรู้ ทักษะและเจตคติ อยู่ในระดับมากที่สุด สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ: การเสริมสร้างทักษะ, การจัดประสบการณ์ทางวิทยาศาสตร์, ครูปฐมวัย

Abstract

This research aimed to. - 1. Study the current condition and synthesize the science experiential skills of early childhood teachers 2. Develop a model for enhancing the science experiential skills of early childhood teachers of primary school teachers. 3. Experiment and study the results of using a model for enhancing science experience skills of early childhood teachers, and 4. Evaluate a model for enhancing skills in organizing scientific experience of early childhood teachers. There were 4 phases as follows: Phase 1 (R_1) was a study of basic information on current conditions; synthesize and study the needs of early childhood teachers' science experience skills and elements of the early childhood teacher's scientific experience-building model. The population used was 390 early childhood teachers of schools under the Ubon Ratchathani Primary Educational Service Area Office 3 during academic year 2021, totaling 390 people. Phase 2 (D_1) was developing a model for enhancing the skills of early childhood teachers in providing science experience experts examined the quality of 5 tools and 20 early childhood teachers, which were selected by purposive sampling. Phase 3 (R_2) was an experimental model for enhancing science experience management skills of early childhood teachers. Examples included 50 early childhood teachers and were obtained by multistage randomization. Phase 4 (D_2) assessed the early childhood teacher science experience skills enhancement model. The target groups were 5 qualified experts who participated in the observation of the primary school classes and 25 early childhood teachers in the experimental group. The tool used were a model for enhancing the skills of early childhood teachers an assessment form for early childhood teachers' science experience management skills, an attitude scale of early childhood teachers in arranging science experiences of early childhood teachers and a knowledge test of early childhood teachers arranging science experiences. The statistics used were percentage, mean, standard deviation and t-test. It was found that. - 1. The results of the analysis of the current condition and the needs of early childhood teachers in organizing experiences revealed that the overall present condition was at a moderate level ($\bar{X} = 3.27$). The synthesis of science experience management skills of early childhood teachers comprised 5 skills. 2. The results of the development of a model for enhancing the skills in arranging scientific experience for early childhood teachers consisted of 5 steps. 3. The results of the experiment using a model for enhancing skills in organizing science experiences of early childhood teachers found that the

experimental group had a score of cognitive comprehension. skills in organizing experiences and attitudes after the event at the highest level statistically significantly higher at the .01 level.

Keywords: Enhancing skills, organizing scientific experiences, early childhood teachers

บทนำ

การศึกษาระดับปฐมวัย มีความสำคัญอย่างยิ่ง เป็นรากฐานที่ดีและมีอิทธิพลต่อชีวิต ทั้งยังเป็นพื้นฐานการศึกษาในระดับที่สูงขึ้น เด็กปฐมวัยเป็นวัยที่มีพัฒนาการทุกด้านเป็นไปอย่างรวดเร็ว ประสบการณ์ที่เด็กได้รับจะมีอิทธิพลต่อการเสริมสร้างพัฒนาการขั้นต่อไป และหากประสบการณ์ที่เด็กได้รับมีความเหมาะสม จะช่วยเสริมสร้างพัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญาให้พัฒนาอย่างเต็มศักยภาพได้

การจัดการศึกษาให้กับเด็กปฐมวัยมีจุดมุ่งหมายเพื่อส่งเสริมพัฒนาการเด็กทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านร่างกาย ด้านอารมณ์ จิตใจ ด้านสังคมและด้านสติปัญญาและมีทักษะจำเป็นในศตวรรษที่ 21 เช่น ทักษะทางวิทยาศาสตร์ ทักษะชีวิต และทักษะการคิดแก้ปัญหา ซึ่งการส่งเสริมให้เด็กปฐมวัย มีทักษะต่าง ๆ จะต้องคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลและเปิดโอกาสให้เด็กสำรวจ สังเกต จำแนก สื่อความหมายด้วยวิธีการต่าง ๆ ที่เหมาะสมกับวัย ผ่านการลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง จะทำให้เด็กรู้จักคิดและใช้กระบวนการคิดอย่างมีเหตุผลและสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ เด็กปฐมวัยสามารถเรียนรู้ด้วยการลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง ซึ่งการจัดประสบการณ์ทางวิทยาศาสตร์ในระดับปฐมวัยนั้น เป็นการพัฒนาทักษะพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์โดยให้เด็กได้ลงมือปฏิบัติจริงเพื่อเรียนรู้ด้วยตนเองผ่านการจัดประสบการณ์ต่างๆ อย่างหลากหลาย (กุลยา ตันติผลาชีวะ, 2547, หน้า 59)

วิทยาศาสตร์มีบทบาทสำคัญที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันของทุกคนที่จะช่วยในการอำนวยความสะดวกในการดำรงชีวิต ทุกคนจึงจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาด้านวิทยาศาสตร์ หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 ได้กำหนดจุดหมายในการพัฒนาเด็กปฐมวัย ให้มีความพร้อมของพัฒนาการทั้ง 4 ด้าน เพื่อให้มีความพร้อมในการเรียนรู้ในระดับประถมศึกษา ในส่วนของการพัฒนาทักษะทางวิทยาศาสตร์ในระดับปฐมวัยได้กำหนดเป็นมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในการพัฒนาด้านสติปัญญา เรื่องการพัฒนาทักษะทางวิทยาศาสตร์และในมาตรฐานที่ 12 การมีความสามารถในการคิดที่เป็นพื้นฐานในการเรียนรู้ และระบุตัวบ่งชี้ 3 ประการ ได้แก่ มีความสามารถในการคิดรวบยอด มีความสามารถในการคิดเชิงเหตุผล มีความสามารถในการคิดแก้ปัญหาและตัดสินใจ นอกจากนี้ ทักษะทางวิทยาศาสตร์ในระดับปฐมวัยยังปรากฏอยู่ในประสบการณ์สำคัญด้านสติปัญญาที่ครูสามารถนำมาใช้ในการจัดประสบการณ์เพื่อเสริมสร้างทักษะทางวิทยาศาสตร์ของเด็กปฐมวัยให้มีความสอดคล้องกับมาตรฐานหลักสูตรได้ และจากการสังเกตชั้นเรียนปฐมวัย พบว่า ครูส่วนใหญ่ไม่มีความรู้ ความเข้าใจและขาดทักษะการจัดประสบการณ์ทางวิทยาศาสตร์ที่ส่งเสริมให้เด็กเกิดการเรียนรู้ผ่านทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (2563, หน้า 70)

การพัฒนาครู เป็นภารกิจจำเป็นของหน่วยงานทางการศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่าง

ต่อเนื่องเพื่อเป็นการเพิ่มพูนความรู้ ความสามารถ และทักษะในการปฏิบัติหน้าที่ของครูให้มีเทคนิค วิธีการใหม่ ๆ เนื่องจากการพัฒนาครูเป็นกระบวนการเรียนรู้อย่างเป็นระบบเพื่อเพิ่มพูนความรู้ ทักษะและเจตคติ ที่ช่วยพัฒนาการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น ซึ่งรูปแบบการพัฒนาที่มีหลายแบบ เช่น การฝึกอบรม การฝึกทักษะ การศึกษาดูงาน การฝึกอบรมทางไกล การศึกษาด้วยตนเอง ซึ่งการพัฒนาแต่ละวิธีมีจุดเด่น จุดด้อยแตกต่างกัน (อรุณรุ่ง โยธสิงห์, 2559, หน้า 3)

การเสริมสร้างทักษะการจัดประสบการณ์ทางวิทยาศาสตร์ของครูปฐมวัย ที่จะให้เกิดประสิทธิภาพนั้น ประกอบด้วยแนวคิดที่สำคัญ ซึ่งเริ่มจากการฝึกอบรมพัฒนาครูให้มีความรู้ความเข้าใจในหลักวิชา หลักสูตรและเนื้อหาในการจัดประสบการณ์ การนิเทศติดตามและให้กำลังใจในการจัดประสบการณ์ของครูด้วยการเป็นที่เลี้ยงทางวิชาการเพื่อชี้แนะและให้คำปรึกษา (coaching & mentoring) และการสะท้อนผลโดยใช้กระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) เหล่านี้จะเป็นแนวทางให้ที่จะทำให้ครูมีความรู้ความเข้าใจ มีทักษะการจัดประสบการณ์ และมีเจตคติที่ดีในการจัดประสบการณ์ทางวิทยาศาสตร์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ (กันตวรณ มีสมสาร, 2560, หน้า 45)

การพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างทักษะการจัดประสบการณ์ทางวิทยาศาสตร์ของครูปฐมวัย ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นในครั้งนี้เป็นรูปแบบที่เน้นการเพิ่มพูน ทักษะทางวิทยาศาสตร์สำหรับครูปฐมวัย เนื่องจากเหตุผลเลือกศึกษาระดับปฐมวัยที่มีความสอดคล้องกับการพัฒนาในระดับชั้นอื่นๆ สูงขึ้น และเหตุผลการพัฒนาทักษะทางวิทยาศาสตร์ในระดับปฐมวัยจะเป็นพื้นฐานที่ดีในการเรียนรู้และการดำรงชีวิตของเด็กปฐมวัยอย่างมีเหตุผลบนความเป็นจริง และจากการวิจัย

ครั้งนี้ จะเป็นแนวทางสำหรับครูปฐมวัยได้มีรูปแบบการจัดกิจกรรมที่จะนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาทักษะทางวิทยาศาสตร์ของเด็กปฐมวัย และศึกษานิเทศก์หรือหน่วยงานพัฒนาครูที่จะเป็นแนวทางในการปรับใช้ให้เหมาะสมกับบริบทต่างๆ เพื่อร่วมกันเสริมสร้างทักษะทางวิทยาศาสตร์ของเด็กปฐมวัยให้มีคุณภาพต่อไป

จากความสำคัญและสภาพปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการศึกษาวิจัย เรื่องการพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างทักษะการจัดประสบการณ์ทางวิทยาศาสตร์ของครูปฐมวัย เพื่อจะนำไปใช้เป็นแนวทางสำหรับครูในการจัดประสบการณ์เพื่อพัฒนาทักษะทางวิทยาศาสตร์ของเด็กปฐมวัย ที่จะช่วยให้เด็กมีชีวิตที่สมบูรณ์เติบโตอย่างมีคุณภาพและมีพัฒนาการสมบูรณ์ทุกด้านต่อไป

วัตถุประสงค์

การวิจัยเพื่อพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างทักษะการจัดประสบการณ์ทางวิทยาศาสตร์ของครูปฐมวัย โดยมีวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสังเคราะห์ทักษะการจัดประสบการณ์ทางวิทยาศาสตร์ของครูปฐมวัย
2. เพื่อพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างทักษะการจัดประสบการณ์ทางวิทยาศาสตร์ของครูปฐมวัย
3. เพื่อทดลองและศึกษาผลการใช้รูปแบบการเสริมสร้างทักษะการจัดประสบการณ์ทางวิทยาศาสตร์ของครูปฐมวัย
4. เพื่อประเมินผลการใช้รูปแบบการเสริมสร้างทักษะการจัดประสบการณ์ทางวิทยาศาสตร์ของครูปฐมวัย

วิธีการศึกษา

การดำเนินการวิจัย แบ่งเป็น 4 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 (R₁) การศึกษาข้อมูลพื้นฐานด้านสภาพปัจจุบันและความต้องการด้านทักษะการจัดประสบการณ์ทางวิทยาศาสตร์ของครูปฐมวัย และองค์ประกอบของรูปแบบการเสริมสร้างทักษะการจัดประสบการณ์ทางวิทยาศาสตร์ของครูปฐมวัย ผู้วิจัยดำเนินการดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาและวิเคราะห์สภาพปัจจุบันและความต้องการ และขั้นตอนที่ 2 การศึกษาองค์ประกอบของทักษะการจัดประสบการณ์

วิธีดำเนินการ

1. ศึกษาเอกสาร รายงานผลประเมินพัฒนาการเด็ก และการนิเทศและสังเกตชั้นเรียนปฐมวัย

2. วิเคราะห์สภาพปัญหาและความต้องการในการจัดประสบการณ์ของครูปฐมวัย

ประชากรและตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างคือผู้เชี่ยวชาญที่ตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ จำนวน 5 ท่าน และครูปฐมวัยในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 จำนวน 390 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถามความคิดเห็นของครูปฐมวัยต่อสภาพปัจจุบันและความต้องการในการจัดประสบการณ์ ทักษะการจัดประสบการณ์ทางวิทยาศาสตร์และองค์ประกอบของรูปแบบเสริมสร้างทักษะการจัดประสบการณ์ของครูปฐมวัย โดยแบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัว ตอนที่ 2 สภาพปัจจุบันและความต้องการในการจัดประสบการณ์ ตอนที่ 3 ทักษะการจัดประสบการณ์และตอนที่ 4 องค์ประกอบของรูปแบบเสริมสร้างทักษะการจัดประสบการณ์ทางวิทยาศาสตร์ของครูปฐมวัย

การสร้างแบบสอบถาม ผู้วิจัยดำเนินการสร้างแบบสอบถาม โดยมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ศึกษาแนวคิด หลักการ ทฤษฎีจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสภาพปัจจุบันและความต้องการเกี่ยวกับทักษะการจัดประสบการณ์ทางวิทยาศาสตร์ องค์ประกอบของรูปแบบการเสริมสร้างทักษะการจัดประสบการณ์ทางวิทยาศาสตร์ของครูปฐมวัย แล้วนำข้อมูลที่ได้มาประมวล เพื่อกำหนดโครงสร้างของเครื่องมือและขอบเขตเนื้อหา

2. สร้างแบบสอบถามตามขอบเขตของเนื้อหา เพื่อเสนอกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถามเพื่อหาค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา จากการวิเคราะห์ข้อมูลผลปรากฏว่าได้ค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 0.60-1.00

3. นำแบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไขให้มีความสมบูรณ์ แล้วนำไปทดลองกับครูปฐมวัยที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน เพื่อหาประสิทธิภาพของเครื่องมือ ก่อนนำไปใช้กับครูปฐมวัย จำนวน 390 คน

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์สภาพปัจจุบันและความต้องการ ในการเสริมสร้างทักษะการจัดประสบการณ์ทางวิทยาศาสตร์ของครูปฐมวัย โดยการหาค่าเฉลี่ยและหาค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2. วิเคราะห์ระดับความคิดเห็นในการพัฒนาทักษะและองค์ประกอบของรูปแบบการจัดประสบการณ์ทางวิทยาศาสตร์ของครูปฐมวัย

ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาองค์ประกอบของรูปแบบการเสริมสร้างทักษะการจัดประสบการณ์

วิธีดำเนินการ

1. ศึกษาเอกสาร ตำรา งานวิจัยและสื่อต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับทักษะการจัดประสบการณ์ของครู

2. วิเคราะห์เอกสาร แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทักษะการจัดประสบการณ์ทางวิทยาศาสตร์ของครูปฐมวัย พบว่า ทักษะการจัดประสบการณ์ทางวิทยาศาสตร์ หมายถึงความสามารถของครูในการจัดกิจกรรมเพื่อให้เด็กปฐมวัยมีความสามารถในการเรียนรู้ด้วยการลงมือปฏิบัติจริงผ่านการจัดกิจกรรมต่างๆ ได้แก่ การสาธิต การทดลอง การลงมือปฏิบัติ การใช้คำถาม การบูรณาการทักษะ และการเรียนรู้แบบโครงงาน

ระยะที่ 2 (D.) การพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างทักษะการจัดประสบการณ์ทางวิทยาศาสตร์ของครูปฐมวัย

ผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนในการพัฒนารูปแบบและตรวจสอบรูปแบบการเสริมสร้างทักษะการจัดประสบการณ์ทางวิทยาศาสตร์ของครูปฐมวัย มีการดำเนินงาน 2 ขั้นตอน ประกอบด้วย

ขั้นตอนที่ 1 การสร้างรูปแบบการเสริมสร้างทักษะการจัดประสบการณ์ทางวิทยาศาสตร์ของครูปฐมวัย

วิธีดำเนินการ

1. ผู้วิจัยได้นำข้อมูลจากการศึกษาข้อมูลพื้นฐานด้านสภาพปัจจุบัน ความต้องการในระดับความคิดเห็นระดับมากขึ้นไป มาเป็นข้อมูลในการยกร่างรูปแบบ

2. ผู้วิจัยได้สังเคราะห์เอกสารองค์ประกอบของรูปแบบ โดยการรวบรวมสาระสำคัญของแต่ละแนวคิดนำมาสังเคราะห์ให้มีความเหมาะสมและสรุปสังเคราะห์องค์ประกอบรูปแบบการเสริมสร้างทักษะการจัดประสบการณ์ทางวิทยาศาสตร์ของครูปฐมวัย

3. กำหนดองค์ประกอบของรูปแบบ ซึ่งผู้วิจัยกำหนดองค์ประกอบของรูปแบบไว้ดังนี้

3.1 หลักการของรูปแบบ

3.2 จุดมุ่งหมายของรูปแบบ

3.3 เนื้อหาของรูปแบบ

3.4 กระบวนการจัดกิจกรรมตามรูปแบบ

3.5 การวัดและประเมินผลของรูปแบบ
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญที่ตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยจำนวน 5 ท่าน และครูปฐมวัยที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 20 คน

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนาและปรับปรุงเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่

1. รูปแบบการเสริมสร้างทักษะการจัดประสบการณ์ทางวิทยาศาสตร์ของครูปฐมวัย

2. แผนการจัดกิจกรรมเสริมสร้างทักษะการจัดประสบการณ์ทางวิทยาศาสตร์ของครูปฐมวัย

3. แบบประเมินทักษะการจัดประสบการณ์ทางวิทยาศาสตร์ของครูปฐมวัย

4. แบบทดสอบความรู้ความเข้าใจในการจัดประสบการณ์ทางวิทยาศาสตร์ของครูปฐมวัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือ ตามขั้นตอนต่างๆ ดังนี้

1. รูปแบบการเสริมสร้างทักษะการจัดประสบการณ์ทางวิทยาศาสตร์ของครูปฐมวัย และเอกสารประกอบรูปแบบ คือคู่มือการใช้ที่มีรายละเอียดในการนำรูปแบบไปใช้

2. แผนการจัดกิจกรรม โดยศึกษาเอกสารตำราและงานวิจัยเกี่ยวกับการเสริมสร้างทักษะการจัดประสบการณ์ทางวิทยาศาสตร์ของครูปฐมวัย วิเคราะห์กิจกรรมการเสริมสร้างทักษะการจัดประสบการณ์ทางวิทยาศาสตร์ของครูปฐมวัย จัดทำแผนการจัดกิจกรรม และนำเสนอผู้เชี่ยวชาญตรวจพิจารณาความสอดคล้องเหมาะสมและนำมาปรับปรุงแก้ไขให้ชัดเจนขึ้น

3. แบบประเมินทักษะการจัดประสบการณ์ทางวิทยาศาสตร์ของครูปฐมวัย โดยศึกษาเอกสาร ตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง วิเคราะห์พฤติกรรมและทักษะการจัดประสบการณ์ทางวิทยาศาสตร์ของครูปฐมวัย และสร้างแบบประเมินทักษะการจัดประสบการณ์ทางวิทยาศาสตร์ของครูปฐมวัย ชนิดแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ นำเสนอผู้เชี่ยวชาญตรวจพิจารณา ผลการหาประสิทธิภาพของแบบประเมินมีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.60 - 1.00

4. แบบทดสอบความรู้ความเข้าใจ โดยศึกษาหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย เอกสาร ตำรา และงานวิจัยวิเคราะห์ทักษะการจัดประสบการณ์ทางวิทยาศาสตร์ของครูปฐมวัย สร้างแบบทดสอบชนิดเลือกตอบ จำนวน 40 ข้อ นำเสนอผู้เชี่ยวชาญตรวจพิจารณาตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง .60 - 1.00 และนำมาปรับปรุงแก้ไขเครื่องมือตามคำแนะนำให้เหมาะสมมากขึ้น ให้นำไปทดลองใช้เพื่อหาประสิทธิภาพของแบบทดสอบ โดยใช้สูตรของคูเดอริชชาร์ทสัน KR-20 คัดเลือกข้อสอบที่มีค่าความยากง่ายระหว่าง 0.20 - .80 และ ค่าอำนาจจำแนก ตั้งแต่ 0.20 - ขึ้นไป โดยแบบทดสอบมีค่าความเชื่อมั่น ทั้งฉบับเท่ากับ .92

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยนำรูปแบบการเสริมสร้างทักษะการจัดประสบการณ์ทางวิทยาศาสตร์ของครูปฐมวัย เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ เพื่อตรวจสอบและประเมินความเหมาะสม พบว่าคุณภาพของรูปแบบในภาพรวมอยู่ในระดับคุณภาพดี โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.46 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.29

ระยะที่ 3 (R₂) การศึกษาและทดลองใช้รูปแบบการเสริมสร้างทักษะการจัดประสบการณ์ทางวิทยาศาสตร์ของครูปฐมวัย มีขั้นตอนการดำเนินการ ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การเตรียมการเพื่อนำรูปแบบที่พัฒนาขึ้น ไปใช้

วิธีดำเนินการ

กำหนดแบบแผนการวิจัย ครั้งนี้มีรูปแบบการทดลอง 2 กลุ่ม ตัวอย่าง และมีการวัดผลก่อนและหลังการจัดกิจกรรม ดังนี้ (รัตนะ บัวสนธิ์ 2554: 61)

สุ่มกลุ่มตัวอย่าง	กลุ่มตัวอย่าง	สอบก่อน	ทดลอง	สอบหลัง
R	G ₁	T ₁	X ₁	T ₂
R	G ₂	T ₁	X ₂	T ₂

เมื่อ

R หมายถึงการสุ่มตัวอย่าง

G₁ หมายถึงการทดลอง

G₂ หมายถึงกลุ่มควบคุม

T₁ หมายถึง การประเมินทักษะการจัดประสบการณ์ทางวิทยาศาสตร์ของครูปฐมวัย

T₂ หมายถึง การประเมินทักษะการจัดประสบการณ์ทางวิทยาศาสตร์ของครูปฐมวัย

X₁ หมายถึง การจัดประสบการณ์ทางวิทยาศาสตร์ตามรูปแบบที่พัฒนาขึ้น

X₂ หมายถึง วิธีการจัดประสบการณ์แบบปกติ

ประชากรและตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ ครูปฐมวัยของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 390 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน ดังนี้

1. กำหนดขนาดของตัวอย่าง จำนวน 50 คน โดยการเปิดตารางสำเร็จรูปของ Taro Yamane ที่ระดับความคลาดเคลื่อน (e) ± 10%

2. สุ่มอำเภอในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 จากจำนวน 5 อำเภอ โดยใช้สัดส่วน 1:3 ได้จำนวน 2 อำเภอ ได้แก่ อำเภอพิบูลมังสาหาร และอำเภอศรีเมืองใหม่ ซึ่งได้มาโดยการสุ่มแบบกลุ่ม

3. ผู้วิจัยดำเนินการสุ่มอย่างง่าย กำหนดโควตาของกลุ่มตัวอย่าง อำเภอละ 25 คน รวมทั้งสิ้น 50 คน

4. ผู้วิจัยสุ่มตัวอย่าง เพื่อแบ่งเป็น กลุ่มทดลอง จำนวน 25 คน และกลุ่มควบคุม จำนวน 25 คน โดยวิธีการจับสลาก

ขั้นตอนที่ 2 การทดลองใช้รูปแบบการเสริมสร้างทักษะการจัดประสบการณ์ทางวิทยาศาสตร์ของครูปฐมวัย

วิธีดำเนินการ

1. การดำเนินการก่อนการทดลอง ผู้วิจัยประชุมครูปฐมวัยเพื่อสร้างความเข้าใจร่วมกัน

2. การดำเนินการทดลอง แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง ผู้วิจัยดำเนินการเสริมสร้างทักษะการจัดประสบการณ์ทางวิทยาศาสตร์ของครูปฐมวัยตามคู่มือการจัดกิจกรรม จำนวน 6 ชุด เวลา 44 ชั่วโมง มี 6 กิจกรรม ดังนี้

กิจกรรมที่ 1 การสร้างความตระหนักความเข้าใจ

กิจกรรมที่ 2 การนำไปใช้ในการจัดประสบการณ์

กิจกรรมที่ 3 การเรียนรู้ผ่านสุนทรียสนทนา

กิจกรรมที่ 4 การพัฒนางานผ่าน Coaching

กิจกรรมที่ 5 การแนะนำสิ่งที่ดีจากการปฏิบัติ

กิจกรรมที่ 6 การพัฒนาต่อยอดสู่ความยั่งยืน

สำหรับกลุ่มควบคุม ผู้วิจัยดำเนินการประชุมชี้แจงเพื่อสร้างความเข้าใจร่วมกันและชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัย รวมถึงการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล

3. ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ด้วยการสังเกต สัมภาษณ์ และตรวจสอบเอกสาร

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. เปรียบเทียบความรู้ความเข้าใจในการจัดประสบการณ์ทางวิทยาศาสตร์ของครูปฐมวัยกลุ่มทดลองที่ได้รับการจัดกิจกรรมตามรูปแบบการเสริมสร้างทักษะการจัดประสบการณ์ทางวิทยาศาสตร์ของครูปฐมวัย โดยใช้ t-test แบบ dependent samples

2. เปรียบเทียบความรู้ความเข้าใจในการจัดประสบการณ์ทางวิทยาศาสตร์ของครูปฐมวัยกลุ่มควบคุมที่จัดประสบการณ์แบบปกติ โดยใช้ t-test แบบ dependent samples

3. เปรียบเทียบด้านความรู้ความเข้าใจในการจัดประสบการณ์ทางวิทยาศาสตร์ของครูปฐมวัยกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยใช้ t-test แบบ Independent samples

4. เปรียบเทียบทักษะการจัดประสบการณ์ทางวิทยาศาสตร์ของครูปฐมวัยกลุ่มทดลองที่ได้รับการจัดกิจกรรมตามรูปแบบการเสริมสร้างทักษะการจัดประสบการณ์ทางวิทยาศาสตร์ของครูปฐมวัย โดยใช้ t-test แบบ dependent samples

5. เปรียบเทียบทักษะการจัดประสบการณ์ทางวิทยาศาสตร์ของครูปฐมวัยกลุ่มควบคุมที่จัดประสบการณ์แบบปกติโดยใช้ t-test แบบ dependent samples

6. เปรียบเทียบด้านทักษะการจัดประสบการณ์ทางวิทยาศาสตร์ของครูปฐมวัย กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมโดยใช้ t-test แบบ independent samples

ระยะที่ 4 (D₂) การประเมินผลการใช้รูปแบบการเสริมสร้างทักษะการจัดประสบการณ์ทางวิทยาศาสตร์ของครูปฐมวัย

ขั้นตอนที่ 1 ประเมินผลการใช้และปรับปรุงรูปแบบเสริมสร้างทักษะการจัดประสบการณ์ของครูปฐมวัย และขั้นตอนที่ 2 จัดทำรูปแบบการเสริมสร้างทักษะการจัดประสบการณ์ทางวิทยาศาสตร์ของครูปฐมวัยฉบับสมบูรณ์

วิธีดำเนินการ

ขั้นตอนที่ 1 การประเมินผลการใช้และปรับปรุงรูปแบบ

ขั้นตอนที่ 2 การจัดทำรูปแบบการเสริมสร้างทักษะการจัดประสบการณ์ทางวิทยาศาสตร์ของครูปฐมวัย ฉบับสมบูรณ์

ประชากรและตัวอย่าง

1. ตัวอย่าง ประกอบด้วย ครูปฐมวัยที่เป็นกลุ่มทดลอง จำนวน 25 คน
2. ผู้ทรงคุณวุฒิ ที่มีความรู้ความเข้าใจและร่วมนิเทศติดตามชั้นเรียนปฐมวัย จำนวน 5 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

แบบวัดเจตคติของครูปฐมวัยในการจัดประสบการณ์ทางวิทยาศาสตร์ของครูปฐมวัย

1. ศึกษาเอกสาร ตำราและงานวิจัยเกี่ยวกับการเสริมสร้างทักษะการจัดประสบการณ์ทางวิทยาศาสตร์ของครูปฐมวัย
2. วิเคราะห์รายการทักษะการจัดประสบการณ์ทางวิทยาศาสตร์ของครูปฐมวัย
3. สร้างแบบวัดเจตคติต่อรูปแบบการจัดประสบการณ์ทางวิทยาศาสตร์ของครูปฐมวัย

ประกอบด้วย รายการวัดเจตคติ จำนวน 12 ข้อ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ

4. นำแบบวัดเจตคติที่สร้างขึ้นเสนอผู้เชี่ยวชาญตรวจพิจารณาความสอดคล้องแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขเครื่องมือตามคำแนะนำ ให้เหมาะสมและชัดเจนขึ้น

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. การเก็บข้อมูลจากการใช้แบบวัดเจตคติต่อรูปแบบการเสริมสร้างทักษะการจัดประสบการณ์ทางวิทยาศาสตร์ของครูปฐมวัย

2. การประชุมผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อสรุปผลการสังเกตชั้นเรียน การปรับปรุงแบบให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์เจตคติต่อรูปแบบการเสริมสร้างทักษะในการจัดประสบการณ์ทางวิทยาศาสตร์ของครูปฐมวัย โดยการหาค่าเฉลี่ยโดยใช้เกณฑ์การแปลความหมายค่าเฉลี่ยของบุญชม ศรีสะอาด (2545, หน้า 99) และวิเคราะห์ผลการสังเกต ชั้นเรียนปฐมวัยของผู้ทรงคุณวุฒิ

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันและสังเคราะห์ทักษะการจัดประสบการณ์ทางวิทยาศาสตร์ของครูปฐมวัย ประกอบด้วยข้อมูล 3 ส่วน ดังนี้

1.1 ผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบันและความต้องการในการจัดประสบการณ์ของครูปฐมวัย พบว่าสภาพปัจจุบัน โดยรวมมีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X} = 3.27$) เมื่อพิจารณารายด้านโดยเรียงลำดับสภาพปัจจุบันจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การวิเคราะห์หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย ($\bar{X} = 3.45$) การบูรณาการกิจกรรม ($\bar{X} = 3.42$) และการจัดทำแผนการจัดประสบการณ์ ($\bar{X} = 3.40$) ตามลำดับ

ด้านความต้องการ โดยรวมมีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X} = 3.58$) เมื่อพิจารณารายด้านโดยเรียงลำดับความต้องการจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การใช้สื่ออุปกรณ์ ($\bar{X} = 3.67$) การใช้คำถามกระตุ้นการคิด ($\bar{X} = 3.64$) และการจัดประสบการณ์ทางวิทยาศาสตร์ ($\bar{X} = 3.63$) ตามลำดับ

1.2 ผลการสังเคราะห์ทักษะการจัดประสบการณ์ทางวิทยาศาสตร์ของครูปฐมวัยจากแบบสอบถาม พบว่าโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X} = 3.85$) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ทักษะการจัดประสบการณ์ทางวิทยาศาสตร์ของครูปฐมวัยที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 5 อันดับแรก

ตารางที่ 1 ผลการเปรียบเทียบด้านทักษะการจัดประสบการณ์ทางวิทยาศาสตร์ของครูปฐมวัย กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม หลังการทดลอง

กลุ่ม	N	คะแนนเต็ม	\bar{X}	S	t
ทดลอง	25	50	45.80	1.41	23.34**
ควบคุม	25	50	29.72	3.14	

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 1 ผลการเปรียบเทียบด้านทักษะการจัดประสบการณ์ทางวิทยาศาสตร์ของครูปฐมวัยกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมพบว่ากลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 45.80 คะแนน ($\bar{X} = 45.80$) และกลุ่มควบคุมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 29.72 คะแนน ($\bar{X} = 29.72$) แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01

4. ผลการวัดเจตคติต่อรูปแบบการจัดประสบการณ์ทางวิทยาศาสตร์ของครูปฐมวัยกลุ่มทดลองที่ได้รับการจัดกิจกรรมตามรูปแบบการเสริมสร้างทักษะการจัดประสบการณ์ทางวิทยาศาสตร์ของครูปฐมวัย พบว่าครูมีเจตคติต่อการจัดประสบการณ์ทางวิทยาศาสตร์หลังการพัฒนาตามรูปแบบการเสริมสร้างทักษะการ

ได้แก่ การทดลอง/ปฏิบัติ โครงการ/โครงการ การใช้คำถาม การใช้สื่ออุปกรณ์และการบูรณาการตามลำดับ

1.3 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบของรูปแบบ พบว่าโดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X} = 4.61$) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดได้แก่ จุดหมายของรูปแบบ ทักษะในการจัดประสบการณ์ของรูปแบบ และเนื้อหาของรูปแบบ ตามลำดับ

3. ผลการทดลองใช้รูปแบบการเสริมสร้างทักษะการจัดประสบการณ์ทางวิทยาศาสตร์ของครูปฐมวัย

จัดประสบการณ์ทางวิทยาศาสตร์ของครูปฐมวัยอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.82 ($\bar{X} = 4.82$)

อภิปรายผล

ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันและการสังเคราะห์ทักษะการจัดประสบการณ์วิทยาศาสตร์ของครูปฐมวัย พบว่า สภาพปัจจุบันของการจัดประสบการณ์ของครูปฐมวัย พบว่าโดยรวมมีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ครูปฐมวัยยังขาดทักษะในกระบวนการจัดประสบการณ์ทางวิทยาศาสตร์โดยเฉพาะในด้านการออกแบบหน่วยการจัดประสบการณ์ การใช้สื่ออุปกรณ์และการวัดผลประเมินผลการ

จัดประสบการณ์และเมื่อพิจารณาความต้องการของครูปฐมวัย พบว่า มีความต้องการในระดับมากในทุกด้าน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นันทิกา วารินัน (2557: 256) ได้ทำการวิจัยรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2 พบว่ารูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ที่สร้างขึ้นมีองค์ประกอบ คือ การสร้างและพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การใช้และพัฒนานวัตกรรมเทคโนโลยีสารสนเทศ และการวัดและประเมินผลการเรียนรู้จากการทดลองใช้รูปแบบ พบว่า ครูมีสมรรถนะการจัดการเรียนรู้สูงขึ้น มีความพึงพอใจต่อรูปแบบระดับมากที่สุด

ผลการพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างทักษะการจัดประสบการณ์วิทยาศาสตร์ของครูปฐมวัย ผลการประเมินรูปแบบการเสริมสร้างทักษะการจัดประสบการณ์วิทยาศาสตร์ของครูปฐมวัย โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน พบว่า โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยระดับมากที่สุด จากผลการวิจัยดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า รูปแบบการเสริมสร้างทักษะการจัดประสบการณ์มีการพัฒนาตามขั้นตอนการพัฒนารูปแบบอย่างเหมาะสม เกิดจากการสังเคราะห์แนวคิด ทฤษฎีและหลักการจัดการศึกษาปฐมวัยและวิเคราะห์สภาพปัจจุบันและความต้องการในการจัดประสบการณ์ทางวิทยาศาสตร์ของครูปฐมวัยในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษารอบราชธานี เขต 3 สู่การกำหนดองค์ประกอบของรูปแบบทั้ง 5 องค์ประกอบสำคัญ ได้แก่ หลักการของรูปแบบ วัดถูประสงค์ของรูปแบบ เนื้อหาของรูปแบบ กระบวนการจัดกิจกรรมตามรูปแบบ การวัดผลประเมินผลรูปแบบ นำมาสู่การพัฒนาเป็นรูปแบบการเสริมสร้างทักษะการจัดประสบการณ์

ทางวิทยาศาสตร์ของครูปฐมวัยที่มี 6 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นสร้างความตระหนักความเข้าใจ ขั้นนำไปใช้ในการจัดประสบการณ์ ขั้นเรียนรู้ผ่านสุนทรียสนทนา ขั้นพัฒนางานผ่าน Coaching ขั้นเสนอสิ่งที่ดีจากการปฏิบัติและขั้นพัฒนาต่อยอดสู่ความยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมบูรณ์ ศิริสรหรือ (2547, หน้า 354) ที่ได้พัฒนารูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะภาวะผู้นำของคณบดีผลการศึกษาพบว่า รูปแบบมีองค์ประกอบ 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) คุณลักษณะภาวะผู้นำของคณบดีที่ต้องพัฒนา 2) แนวคิดและหลักการกำกับรูปแบบ และวัตถุประสงค์ทั่วไปของรูปแบบ 3) กระบวนการพัฒนาคุณลักษณะภาวะผู้นำ

ผลของศึกษาและทดลองใช้รูปแบบการเสริมสร้างทักษะการจัดประสบการณ์วิทยาศาสตร์ของครูปฐมวัย ด้านความรู้ความเข้าใจในการจัดประสบการณ์ทางวิทยาศาสตร์ของครูปฐมวัย พบว่า ก่อนการจัดประสบการณ์ทางวิทยาศาสตร์ครูมีความรู้ความเข้าใจมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 11.20 คะแนน และหลังการจัดประสบการณ์มีคะแนนเพิ่มขึ้น โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 22.43 คะแนน ทั้งนี้เนื่องจากการพัฒนาครูปฐมวัยตามขั้นตอนทั้ง 6 ขั้นตอนของรูปแบบเป็นการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจในการจัดประสบการณ์ทางวิทยาศาสตร์ด้วยการเรียนรู้ลงมือปฏิบัติจริงและสะท้อนผลการเรียนรู้ร่วมกันผ่านกระบวนการชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) โดยผลของการใช้รูปแบบในครั้งนี้สะท้อนให้เห็นว่าครูปฐมวัยมีความสนใจ เปิดใจร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้และร่วมกิจกรรมสนทนา แสดงความคิดเห็น เปิดใจและนำไปปรับใช้ในการจัดประสบการณ์ของตน ซึ่งสอดคล้องกับพีรพงษ์ ดวงแก้ว (2546, หน้า 178) ที่กล่าวว่า การพัฒนาครูและการฝึกอบรมเป็นวิธีการหนึ่งที่จะเพิ่มพูนประสิทธิภาพให้ผู้รับการอบรม มีความรู้ ความเข้าใจทักษะและสามารถนำเอาความรู้ไปประยุกต์

ใช้ในการปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ด้านทักษะการจัดประสบการณ์ทางวิทยาศาสตร์ของครูปฐมวัย พบว่า ก่อนการจัดประสบการณ์ครูปฐมวัยมีทักษะการจัดประสบการณ์ 3.38 ($\bar{X} = 3.38$) และหลังการจัดประสบการณ์ อยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ย 4.60 ทั้งนี้เนื่องจากครูปฐมวัยที่จัดประสบการณ์ได้รับการพัฒนาความรู้ความเข้าใจ สู่การเสริมสร้างทักษะการจัดประสบการณ์ ร่วมสะท้อนผลการจัดประสบการณ์กับเพื่อนครูและการปรับปรุงแก้ไข ให้มีความสมบูรณ์หลายครั้ง ทำให้ครูเกิดทักษะการจัดประสบการณ์ทางวิทยาศาสตร์สามารถจัดกิจกรรมได้อย่างราบรื่นบรรลุวัตถุประสงค์ของกิจกรรม ซึ่งสอดคล้องกับ สุเดียนเพ็ญ คงคะจันทร์ และคณะ (2550, หน้า 76) ที่กล่าวว่า การพูดคุยสนทนาระหว่างการสอน จะช่วยให้ข้อมูลย้อนกลับกันอย่างรวดเร็วไปสู่ความสำเร็จในขณะปฏิบัติการสอนที่มีประสิทธิภาพได้

4. ผลการประเมินรูปแบบการจัดประสบการณ์ทางวิทยาศาสตร์ของครูปฐมวัย พบว่า ครูมีเจตคติต่อการจัดประสบการณ์ทางวิทยาศาสตร์อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.82 ทั้งนี้เนื่องจากกระบวนการพัฒนา

ครูปฐมวัยที่เกิดจากความสนใจ สนใจใฝ่เรียนรู้ และพัฒนาวิชาชีพทำให้ครูมีเจตคติที่ดีต่อการจัดประสบการณ์ สอดคล้องกับงานวิจัยของ เกษศิริรินทร์ ศรีสัมฤทธิ์ (2556, หน้า 125) ได้ศึกษารูปแบบการพัฒนาวิชาชีพเพื่อเสริมสร้างสมรรถภาพครูด้านการจัดประสบการณ์ที่ส่งเสริมทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์และจิตวิทยา ศาสตร์ของเด็กปฐมวัย ผลการวิจัย พบว่า ครูมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์ที่ส่งเสริมทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์และจิตวิทยา ศาสตร์สูงกว่าก่อนการใช้รูปแบบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ข้อเสนอแนะ

1. จากผลการวิจัย พบว่า ทักษะในการจัดทำแผนการจัดประสบการณ์ของครูยังต่ำกว่าด้านอื่น จึงควรมีการเสริมสร้างทักษะการเขียนแผนการจัดประสบการณ์ของครูปฐมวัยที่สามารถนำไปปฏิบัติจริงได้อย่างเป็นรูปธรรม

2. ควรใช้รูปแบบการเสริมสร้างทักษะการจัดประสบการณ์เพื่อพัฒนาด้านอื่นที่ครูปฐมวัยสามารถนำไปพัฒนาเด็กปฐมวัยอย่างครอบคลุม ตามมาตรฐานของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย

บรรณานุกรม

- กันตวรรณ มีสมสาร. (2560). การพัฒนาสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของครูปฐมวัยในศตวรรษที่ 21. *วารสารวไลยของภรณ์ปริทัศน์*, 7(2), 45-56.
- กุลยา ดันดีผลาชีวะ. (2551). *การจัดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย*. เบรนเบสบุ๊คส์.
- เกษศิริรินทร์ ศรีสัมฤทธิ์. (2556). *รูปแบบการพัฒนาวิชาชีพเพื่อเสริมสร้างสมรรถภาพครูด้านการจัดประสบการณ์ที่ส่งเสริมทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์และจิตวิทยา ศาสตร์ของเด็กปฐมวัย* [วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร]. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- พีรพงษ์ ดวงแก้ว. (2546). *นิทรรศการความหลากหลายทางชีวภาพ*. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2563). *กรอบการเรียนรู้และแนวทางการจัดประสบการณ์การเรียนรู้บูรณาการวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์และเทคโนโลยีระดับปฐมวัย*. บริษัทโกโก้ปริ้นท์ จำกัด.

- สุเดียนเพ็ญ คงคะจันทร์. (2550). เอกสารประกอบการประชุมอบรมหลักสูตรนักบริหารงานส่งเสริมสุขภาพระดับกลาง เรื่อง *Coaching and mentoring*. โรงแรมเซนทรัลเฟลส.
- สมบูรณ์ ศิริสรหรือริญ. (2553). *สัมมนาทฤษฎีองค์กรและการจัดการ*. มหาวิทยาลัยมหิดล.
- อรุณรุ่ง โยธสิงห์.(2559). *การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมตามแนวคิดการเรียนรู้แบบผสมผสานเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการประเมินที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูผู้สอนระดับปฐมวัย [วิทยานิพนธ์ปริญญาคุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร]. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.*

อวตาร: การผจญภัยของวีรบุรุษ

Avatar: The Hero's Journey

สุกัญญาโสภิ ไจกลำ¹

Sukunya Sopee Chaiklam¹

Received: 14 October 2022

Revised: 16 March 2023

Accepted: 24 July 2023

บทคัดย่อ

การผจญภัยของวีรบุรุษจากภาพยนตร์เรื่อง อวตาร ในครั้งนี้ ผลการศึกษาพบว่า ภาพยนตร์เสนอฉากเกี่ยวกับ “การผจญภัยของวีรบุรุษ” ซึ่งคริสโตเฟอร์ โวกลเลอร์ ได้นำมาวิเคราะห์การเขียนบทภาพยนตร์ที่สร้างความนิยมอยู่ในปัจจุบันไว้ จำนวน 10 ขั้นตอน ได้แก่ 1) โลกใบเดิม 2) เสียงเรียกสู่การผจญภัย 3) พบ ครูบาอาจารย์ 4) การข้ามธรณีประตูแรก 5) การทดสอบ, พันธมิตร, ศัตรู 6) การเข้าไปในถ้ำลึก 7) การทดสอบที่สาหัสสากรรจ์ 8) ได้รางวัล 9) การคืนชีพ และ 10) การกลับมาพร้อมน้ำอมฤต โดยขั้นตอนที่หายไปคือการเดินทางกลับสู่โลกใบเดิมของวีรบุรุษ ถือเป็นบทสรุปที่สำคัญที่แสดงให้เห็นว่าวีรบุรุษในภาพยนตร์เรื่องนี้ เลือกที่จะดำรงชีวิตอยู่ในโลกพิเศษที่เขาได้เข้าไปเรียนรู้ เพราะวิถีชีวิตของชาวนา'วีที่เชื่อมโยงกับพระเจ้าผู้สร้างและธรรมชาตินั้น ทำให้วีรบุรุษได้ค้นพบแนวทางในการพัฒนาจิตวิญญาณของชีวิตมนุษย์ อันจะนำไปสู่เป้าหมายสูงสุดในชีวิต

คำสำคัญ: การผจญภัย, วีรบุรุษ, อวตาร

Abstract

The adventures of the heroes from the movie Avatar were studied. The film offers a scene about “The hero's journey” in which Christopher Vogler analyzed the scriptwriting of today's most popular films in 10 steps: 1) Ordinary world 2) The Call to Adventure 3) Meeting with the Mentor 4) The Crossing of the First Threshold 5) Test, Allies, Enemies 6) Approach to the inmost cave 7) The Ordeal 8) Reward 9) Resurrection and 10) Return with the elixir. The missing step is a journey back to the hero's original world. It is an important synopsis showing the heroes in the film. Choose to live in a special world that he has come to learn. Because the way of life of the Na'vi is connected with the God and nature. This allows the heroes to find ways to develop the spirit of human life. Which will lead to the highest goal in life.

Keywords: Hero, journey, Avatar

¹ สาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม พิษณุโลก

¹ Thai languages program, Faculty of Humanities and Social sciences, Pibulsongkram Rajabhat University, Phitsanulok.
Email: Sukunyasopee@Gmail.com

บทนำ

ภาพยนตร์ถือเป็นสื่อที่เข้าถึงผู้คนได้หลากหลาย ตั้งแต่ภาพยนตร์ได้กำเนิดขึ้นมาในต่างประเทศจากการประดิษฐ์คิดค้นเครื่องมือและอุปกรณ์ในการถ่ายทำและฉายภาพยนตร์ ทำให้ผู้คนได้รู้จักและเข้าใจวัฒนธรรมต่างๆ ของคนทั่วโลกจากภาพยนตร์ที่ผลิตขึ้น จึงถือได้ว่าภาพยนตร์เป็นเครื่องมือในการสื่อสารความคิด ความรู้สึก และวัฒนธรรมที่สำคัญ ดังที่ จำเริญลักษณ์ ธนะวังน้อย (2544, หน้า 1) ได้กล่าวถึงบทบาทของภาพยนตร์ไว้ว่า “ภาพยนตร์เป็นสื่อมวลชนชนิดหนึ่งที่มีบทบาทในการให้ความรู้ ให้ข่าวสาร และให้ความบันเทิงแก่ประชาชนใน วงกว้างและ น่าเชื่อถือ เพราะภาพยนตร์สามารถเสนอภาพและเสียงที่ดูสมจริงจนสามารถโน้มน้าวใจให้ผู้รับสาร คล้อยตามได้ง่าย จึงได้มีการนำภาพยนตร์มาใช้ในการกระตุ้นความสำนึกทางการเมืองและ ชักจูงใจเพื่อผลกำไรของธุรกิจการค้า

เมื่อภาพยนตร์เป็นเครื่องมือใน การ โน้มน้าวใจหรือกระตุ้นความคิดของผู้คน ผู้ผลิตภาพยนตร์จึงสามารถนำความคิด ความรู้สึก มาใส่ไว้ในภาพยนตร์ตามที่ตนเองได้ ตั้ง จุดมุ่งหมายไว้ เช่น ภาพยนตร์แนวประวัติศาสตร์ ชาตินิยม สังคม ความรัก บุคคล ความรุนแรง หรือการเมือง ซึ่งการสร้างภาพยนตร์แนวต่างๆ สามารถสอดแทรกวัฒนธรรมของชนชาตินั้นๆ เข้าไปได้ด้วย

นับตั้งแต่การกำเนิดภาพยนตร์ในปี พ.ศ.2438 (28 ธันวาคม ค.ศ.1895) ซึ่งเป็นวันที่มีการฉายภาพยนตร์ให้สาธารณชนชมเป็นครั้งแรก ในร้านกาแฟแห่งหนึ่งในนครปารีส (จำเริญลักษณ์ ธนะวังน้อย, 2544, หน้า 7) จนมาถึงปัจจุบัน เกิด ภาพยนตร์เรื่องต่างๆ มากมายจากผู้สร้างหลาย ประเทศ และยังมีการจัดอันดับภาพยนตร์ที่ทำ รายได้มากที่สุด อันทำให้เห็นถึงความสนใจของ

ผู้ชมทั่วโลกได้อย่างดี จากรายงานของบ็อกซ์ ออฟฟิศโมโจ (box office Mojo) ซึ่งเป็นเว็บไซต์ ที่เก็บสถิติรายได้ของภาพยนตร์ทั่วโลก (เมเจอร์ ซีเนเพล็กซ์, 2565) ได้รายงานไว้ว่าภาพยนตร์ที่มีรายได้สูงสุดในโลก ตั้งแต่เข้าฉายจนถึงปัจจุบัน อันดับหนึ่งคือ ภาพยนตร์เรื่อง อวตาร (Avatar) ที่ทำรายได้อย่างต่อเนื่อง รวมทั่วโลกอยู่ที่ \$2,833,679,794 ดอลลาร์สหรัฐฯ โดยมีรายได้ นำอันดับที่สอง คือ ภาพยนตร์เรื่อง อเวนเจอร์ส: เผด็จศึก (Avengers: Endgame) ที่มีรายได้อยู่ที่ 2,797,501,328 ดอลลาร์สหรัฐฯ ทั้งห่างกันราว 36 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ แสดงให้เห็นว่าผู้ชมให้ความสนใจเรื่องอวตารเป็นอย่างมาก

ภาพยนตร์เรื่อง อวตาร เป็นภาพยนตร์ แนววิทยาศาสตร์ที่ฉายครั้งแรกในปี ค.ศ. 2009 ที่เขียนบท กำกับ อำนวยการสร้างและร่วมตัดต่อ โดยเจมส์ คาเมรอน ผู้กำกับภาพยนตร์เรื่อง ไททานิค (Titanic) ซึ่งเขาได้พัฒนาเรื่องอวตารนี้ มาตั้งแต่ปี ค.ศ.1994 เป็นเวลา 15 ปีก่อน การฉาย ครั้งแรก โดยอวตารเป็นเรื่องเกี่ยวกับมนุษย์ในช่วง กลางศตวรรษที่ 22 ที่มีมนุษย์กำลังล่า อาณานิคม ดาวแพนดอร่า ที่อุดมสมบูรณ์และสามารถอาศัย อยู่ได้ของดาวฤกษ์ที่ใหญ่ที่สุดในระบบดาวแอลฟา คนครึ่งม้า เพื่อทำการขุดแร่ อันออบเทนเนียม (unobtaniums) ที่เป็นแร่ตัวนำยอดเยี่ยม อุดหนุนมี ห่องที่มีมูลค่ามหาศาลมาเป็นของตนเอง การ ขยายตัวของอาณานิคมเหมืองแร่ที่มนุษย์สร้าง บนดาวแพนดอร่า คุณค่าการดำรงชีพของ ชาวนาวิ (Na'vi) เผ่าพันธุ์คล้ายมนุษย์ที่อาศัย อยู่บนดาวแพนดอร่าอย่างต่อเนื่อง โดยชื่อเรื่อง ของภาพยนตร์เป็นการอ้างถึงการนำร่างกายของ ชาวนาวิ ที่ดัดแปลงพันธุกรรมแล้ว มาควบคุมโดย สมองของมนุษย์ที่อยู่ห่างไกลซึ่งใช้ในการโต้ตอบ กับชาวพื้นเมืองของแพนดอร่า

การได้รับความนิยมของภาพยนตร์เรื่อง อวตาร ทั้งที่เป็นภาพยนตร์แนววิทยาศาสตร์นั้น อาจมีสาเหตุมาจากการถ่ายทำภาพยนตร์แนวใหม่ที่ยังไม่เคยมีมาก่อนในโลก คือ ภาพยนตร์สามมิติ แต่นอกเหนือจากนั้น เรื่องราวที่เล่าผ่านภาพยนตร์ ก็เป็นที่น่าตั้งข้อสงสัยว่าจะเป็นสาเหตุอีกส่วนที่ทำให้ผู้ชมกลับมาชมซ้ำในรอบหลายปี จนกลายเป็นภาพยนตร์ที่ทำรายได้มากที่สุดทั่วโลก ดังที่ คริสโตเฟอร์ โวกลเลอร์ ได้นำทฤษฎีการผจญภัยของวีรบุรุษในเทพปกรณัมของแคมป์เบลล์ และมอยเยอร์ส มาวิเคราะห์การเขียนบทภาพยนตร์ไว้ในหนังสือ *The Writer's Journey: Mythic Structure for Writers* จนทำให้ทราบโครงเรื่องในภาพยนตร์ที่เป็นที่นิยม ว่าภาพยนตร์เรื่องนั้นมีโครงเรื่องเป็นไปตามการผจญภัยของวีรบุรุษ จึงเป็นเหตุผลสำคัญที่ผู้วิจัยต้องการศึกษา การเดินทางของตัวละครเอกที่ปรากฏในภาพยนตร์เรื่อง อวตารเปรียบเทียบกับการผจญภัยของวีรบุรุษในเทพปกรณัม

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาการนำเสนอเนื้อหาในภาพยนตร์โดยใช้แนวทางการศึกษาการผจญภัยของวีรบุรุษในภาพยนตร์ของคริสโตเฟอร์ โวกลเลอร์

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

ทราบถึงกลวิธีการนำเสนอเนื้อหาในภาพยนตร์โดยใช้แนวทางการศึกษาการผจญภัยของวีรบุรุษในภาพยนตร์ของคริสโตเฟอร์ โวกลเลอร์ ที่เปลี่ยนแปลงรูปแบบของเทพปกรณัมจากเรื่องเล่ามาสู่ภาพยนตร์

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาการผจญภัยของวีรบุรุษในอวตารครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ได้แก่ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการศึกษาการผจญภัยของวีรบุรุษในภาพยนตร์ของคริสโตเฟอร์ โวกลเลอร์ ที่ใช้ทฤษฎีของโจเซฟแคมป์เบลล์ และมอยเยอร์ส มาวิเคราะห์การเขียนบทภาพยนตร์ จนกลายเป็นแนวทางการศึกษาการเขียนบทภาพยนตร์ที่นิยมตามโครงสร้างการผจญภัยของวีรบุรุษในเทพปกรณัม และภาพยนตร์เรื่องอวตาร

2. รวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ศึกษาภาพยนตร์เรื่อง อวตาร จากอินเทอร์เน็ตและโรงภาพยนตร์

3. วิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ภาพยนตร์เรื่อง อวตาร โดยใช้แนวทางการศึกษาของ คริสโตเฟอร์ โวกลเลอร์ ที่ได้นำทฤษฎีการผจญภัยของวีรบุรุษในเทพปกรณัมของโจเซฟแคมป์เบลล์ และมอยเยอร์ส มาวิเคราะห์การเขียนบทภาพยนตร์ ไว้ในหนังสือ *The Writer's Journey: Mythic Structure for Writers* [การเดินทางของนักเขียน: โครงสร้างเทพปกรณัมสำหรับนักเขียน] (Vogler, 2007 pp. 8 - 19) จำนวน 12 ขั้นตอน ดังนี้

1) โลกใบเดิม (ordinary world)

เรื่องราวส่วนใหญ่จะนำวีรบุรุษออกจากโลกใบเดิมเข้าสู่โลกที่พิเศษ, ที่แปลกใหม่และแตกต่างจากเดิม โดยการกล่าวถึงหรือแนะนำวีรบุรุษในโลกใบเดิมก่อน

2) เสียงเรียกสู่การผจญภัย (the call to adventure)

วีรบุรุษจะพบปัญหา การท้าทาย หรือการผจญภัย ทำให้พวกเขาได้รับเสียงเรียกสู่การผจญภัย และจะไม่สามารถอยู่ต่อไปได้ในโลกใบเดิม

3) การปฏิเสธเสียงเรียก (refusal of the call)

ขั้นตอนนี้จะเกี่ยวกับความกลัว บ่อยครั้งที่พวกเขาจะปฏิเสธเสียงเรียกเพื่อข้ามธรณีประตูไปสู่การผจญภัย ท้ายที่สุดก็ต้องเผชิญหน้ากับความกลัวที่ยิ่งใหญ่ วีรบุรุษจะยังไม่มุ่งมั่นในการเดินทางอย่างเต็มที่และอาจยังคิดที่จะหันหลังกลับไป

4) พบครูบาอาจารย์ (meeting with the mentor)

หลายเรื่องที่จะมีการนำเสนอตัวละครที่เหมือนกับที่ปรึกษาของวีรบุรุษ ความสัมพันธ์ระหว่างวีรบุรุษกับเมนเทอร์เป็นหนึ่งในฉากที่พบบ่อยในเทพปกรณัม และเป็นสัญลักษณ์ที่มีค่าที่สุด ความสัมพันธ์นี้อยู่บนพื้นฐานของความผูกพันระหว่างผู้ปกครองและเด็ก ครูและศิษย์ แพทย์และคนไข้ เทพเจ้าและมนุษย์ ซึ่งพวกเขาจะได้รับการสนับสนุน หรือพบกับครูบาอาจารย์ที่ให้คำปรึกษา

5) การข้ามธรณีประตูแรก (the crossing of the first threshold)

ในที่สุดวีรบุรุษก็มุ่งมั่นที่จะผจญภัยและข้ามธรณีประตูไปสู่โลกใบใหม่เป็นครั้งแรก โดยเขา ตกลงที่จะเผชิญกับผลที่ตามมาจากการจัดการกับปัญหาหรือความท้าทายที่เกิดขึ้นจากเสียงเรียกให้เข้าสู่การผจญภัย ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่ยาวนานเริ่มต้นขึ้นและการผจญภัยก็จะดำเนินต่อไป อาจเป็นฉากบอลลูนลอยขึ้นฟ้า เรือแล่นออกไป เป็นต้น

6) การทดสอบ, พันธมิตร, ศัตรู (test, allies, enemies)

เมื่อข้ามธรณีประตูแล้ว พวกเขาจะเผชิญหน้ากับความท้าทายและการทดสอบ, พบเจอกับพันธมิตรและศัตรู และเริ่มเรียนรู้กฎของโลกใบใหม่ ฉากนี้เหมือนกับเป็นการพัฒนาตัวละครให้ผู้ชมเห็นว่าวีรบุรุษและเพื่อนของเขาอยู่ภายใต้ความตึงเครียด

7) การเข้าไปในถ้ำลึก (approach to the inmost cave)

วีรบุรุษจะมาพบสถานที่อันตรายที่สุด บางครั้งก็อยู่ใต้ดินที่ลึกลงไปที่มีจุดหมายของภารกิจซ่อนอยู่ บ่อยครั้งเป็นแหล่งที่มีศัตรูตัวร้ายและเป็นจุดที่อันตรายที่สุดในโลกใบใหม่นี้ เมื่อพวกเขาเข้าสู่สถานที่อันตรายและน่ากลัว พวกเขาจะเข้าสู่ธรณีประตูครั้งที่สอง วีรบุรุษมักหยุดที่ประตูเพื่อเตรียมวางแผน และชิงไหวชิงพริบคนร้าย นี่คือขั้นตอนของการเข้าไปในถ้ำลึก

8) การทดสอบที่สาหัสสากรรจ์ (the ordeal)

ขั้นตอนที่เป็นชะตากรรมของวีรบุรุษที่ต้องเจอด้วยการเผชิญหน้าโดยตรงกับความกลัวที่ยิ่งใหญ่ที่สุดของเขา เขาเผชิญกับความเป็นไปได้ที่จะเสียชีวิตและถูกนำไปสู่การต่อสู้กับกองกำลังศัตรู การทดสอบที่สาหัสสากรรจ์นี้จึงเป็นช่วงเวลาที่มืดมนสำหรับผู้ชม ในขณะที่เราสงสัยและตั้งเครียดที่ไม่รู้ว่าตัวเอกจะมีชีวิตอยู่หรือตาย

9) ได้รางวัล (reward)

หลังจากรอดชีวิตจากความตาย ต่อสู้กับศัตรูแล้ว วีรบุรุษและผู้ชมก็จะมีการเฉลิมฉลอง ตอนนี้พวกเขาได้ครอบครองสมบัติที่แสวงหามาเป็นรางวัลของพวกเขา อาจเป็นอาวุธพิเศษ เช่นดาบวิเศษ หรือเหรียญ ซึ่งบางครั้งรางวัลที่ได้รับอาจหมายถึง ความรู้และประสบการณ์ที่นำไปสู่ความเข้าใจและการปรองดองกับศัตรูได้ด้วย

10) เส้นทางกลับบ้าน (the road back)

ขั้นตอนนี้ วีรบุรุษจะยังไม่ออกจากภาพยนตร์จะนำเสนอฉากที่ตัวเอกกำลังข้ามไปสู่ฉากที่สาม ถ้าวีรบุรุษยังไม่สามารถปรองดองกับศัตรู พวกเขาอาจโกรธแค้น ขั้นตอนนี้จะมีฉากการไล่ล่าเกิดขึ้น ในขณะที่วีรบุรุษถูกไล่ล่าบนเส้นทาง

กลับบ้านโดยกองกำลังของผู้ที่โกรธแค้นเขาจากการถูกยึดดาบ, น้ำอมฤตหรือสมบัติที่ตัวเอกได้เป็นรางวัลมา

11) การคืนชีพ (resurrection)

ในสมัยโบราณ นักล่าและนักรบจะต้องได้รับการชำระร่างกายและจิตวิญญาณให้บริสุทธิ์ก่อนที่พวกเขาจะกลับสู่โลกใบเดิมของพวกเขา วีรบุรุษที่เคยอยู่ในอาณาจักรแห่งความตายจะต้องเกิดใหม่และชำระล้างด้วยการทดสอบครั้งสุดท้ายและการฟื้นคืนชีพก่อนที่จะกลับไปสู่โลกใบเดิม นี่เป็นช่วงเวลาครั้งที่สองของชีวิต เป็นการทดสอบแบบสหัสสากรรจ์อีกครั้งสำหรับวีรบุรุษเพื่อดูว่าเขาได้เรียนรู้บทเรียนจากการทดสอบหรือไม่ พวกเขาจะได้รับการเปลี่ยนแปลงด้วยประสบการณ์ของพวกเขาเอง

12) การกลับมาพร้อมน้ำอมฤต (return with the elixir)

ตัวเอกกลับสู่โลกเดิม แต่การเดินทางนั้นจะไร้ความหมายเว้นแต่เธอจะนำเอาน้ำอมฤต สมบัติหรือบทเรียนจากโลกใบใหม่กลับมา น้ำอมฤตเป็นยาวิเศษที่มีพลังในการรักษา อาจเป็นสมบัติที่ยิ่งใหญ่ หรืออาจเป็นความรู้จากประสบการณ์ที่อาจเป็นประโยชน์ต่อสังคมในวันข้างหน้า

4. สรุปและอภิปรายผล

5. เสนอข้อมูล โดยเสนอผลการศึกษาวิจัยเป็นแบบพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัย

การผจญภัยของวีรบุรุษจากภาพยนตร์เรื่อง อวตาร ครั้งนี้ ผู้วิจัยพบว่า ภาพยนตร์เรื่องนี้ปรากฏขั้นตอนการเดินทางของวีรบุรุษ ตามแนวการศึกษาของ คริสโตเฟอร์ โวกเลอร์ ที่ได้สรุปขั้นตอนการผจญภัยของวีรบุรุษไว้ครบทั้ง 10 ขั้นตอนได้แก่

- 1) โลกใบเดิม (ordinary world)
- 2) เสียงเรียกสู่การผจญภัย (the call to adventure)
- 3) พบครูบาอาจารย์ (meeting with the Mentor)
- 4) การข้ามธรณีประตูแรก (the crossing of the first threshold)
- 5) การทดสอบ, พันธมิตร, ศัตรู (test, allies, enemies)
- 6) การเข้าไปในถ้ำลึก (approach to the inmost cave)
- 7) การทดสอบที่สหัสสากรรจ์ (the ordeal)
- 8) ได้รางวัล (reward)
- 9) การคืนชีพ (resurrection)
- 10) การกลับมาพร้อมน้ำอมฤต (return with the elixir)

การศึกษา การผจญภัยของวีรบุรุษจากภาพยนตร์เรื่อง อวตาร ครั้งนี้ มีตัวละครที่มีพฤติกรรมหรือผ่านเหตุการณ์ในกรอบของ การผจญภัยของวีรบุรุษ คือ เจค ซัลลี (Jake Sully) อดีตนาวิกโยธิน ที่เขาเป็นอัมพาตและต้องทำการกึ่งแทนพี่ชายในดาวแพนดώρα ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้ศึกษาการผจญภัยของเจค ซึ่งพบขั้นตอนการผจญภัยของวีรบุรุษ จำนวน 10 ขั้นตอน ดังนี้

1. โลกใบเดิม (ordinary world)

ภาพยนตร์เรื่องนี้เปิดเรื่องด้วยการเล่าถึงพื้นหลังของเจค ซัลลี อดีตนาวิกโยธิน ที่ผ่านการรบแล้วขาพิการ และการตายของพี่ชายฝาแฝดซึ่งเป็นนักวิทยาศาสตร์ที่มีสัญญาทดลองกับโครงการอวตารในดาวแพนดώρα การมาทำสัญญาต่อจากพี่ชายเพื่อไม่ให้สูญเงินจากการทำร่างอวตารที่เป็นส่วนผสมทางพันธุกรรมของดีเอ็นเอมนุษย์

และดีเอ็นเอจากสิ่งมีชีวิตบนดาวแพนโดรา ที่มีชื่อเรียกว่า นาวิ นี้ เขาจะได้รับเงินตอบแทนมหาศาล ซึ่งสามารถนำมารักษาเขาให้หายได้ จึงเป็นเหตุผลสำคัญที่ทำให้เขาตัดสินใจเดินทางไปสู่ดาวแพนดอรา

2. เสียงเรียกสู่การผจญภัย (the call to adventure)

การเดินทางสู่แพนดอราของเจค ที่เป็นอดีตนาวิกโยธินและไม่ใช่นักวิทยาศาสตร์เหมือนพี่ชาย ทำให้เขาไม่ได้รับการยอมรับจากหัวหน้าโครงการนักวิทยาศาสตร์ ดร.เกรซ ออกัสทีน สบประมาทเขาว่าเป็นเพียงพลทหารสอบตก และเรียกเขาว่า ซ็อบบี้ ทำให้เจคต้องการพิสูจน์ตัวเองในการเชื่อมต่อกับร่างอวตารมากขึ้น

ในโครงการที่แพนดอรานี้ มีหน้าที่สองส่วน คือ นักวิทยาศาสตร์ที่ทำหน้าที่ศึกษาพันธุ์ไม้และวิถีชีวิตในแพนดอรา เพื่อให้เข้าใจชนเผ่าโอมาทิกาย่า (ผิวสีฟ้า) ซึ่งเป็นชาวนาวิเผ่าหนึ่ง ที่อาศัยอยู่ในแพนดอราและเจรจาให้พวกเขา ย้ายออกจากหมู่บ้านเดิมหรือที่ชาวนาวิ เผ่า โอมาทิกาย่าเรียกว่า โฮมทรี ซึ่งหมู่บ้านของพวกเขาคือต้นไม้ที่ปกคลุมพื้นดินอันเต็มไปด้วยแร่ อันออบเทเนียม (Unobtaniums) ที่มีมูลค่าถึงกิโลกรัมละ 20 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ เป็นที่ต้องการของหัวหน้าโครงการ นอกจากนักวิทยาศาสตร์แล้ว ในโครงการยังประกอบด้วยฝ่ายทหารที่ทำหน้าที่วางแผนเพื่อขับไล่และต่อสู้แย่งชิงแร่ธาตุนั้นด้วย

3. การข้ามธรณีประตูแรก (the crossing of the first threshold)

การข้ามไปสู่โลกใบใหม่ของเจคนั้นเกิดขึ้นตอนที่เขาเริ่มเชื่อมต่อกับร่างอวตารของตนเองและพบว่า เขาสามารถเดินได้เหมือนปกติ ทำให้เขาได้รับการเติมเต็มให้กลับมามีร่างกายที่สมบูรณ์อีกครั้ง เจคจึงต้องการอยู่ในร่างอวตารเพื่อทำภารกิจให้หนักขึ้น และเมื่อเขาปรับตัวเข้ากับ

ร่างอวตารได้ในระดับหนึ่งแล้ว ดร.เกรซ จึงพาเขาออกไปสำรวจพันธุ์ไม้ในป่า ซึ่งการสำรวจป่าครั้งแรกนี้เองเสมือนเป็นการข้ามไปสู่โลกใบใหม่อย่างเต็มตัว

4. การทดสอบ, พันธมิตร, ศัตรู (test, allies, enemies)

ป่าพื้นที่ที่ทีมสำรวจเดินทางไปนั้น มีสัตว์ป่านานาพันธุ์ ทั้งสัตว์กินพืช สัตว์กินเนื้อ ตัวเล็กและตัวใหญ่ การเดินทางเข้าไปสำรวจป่าในครั้งนี้เจคได้เจอกับสัตว์ตัวใหญ่มีรูปร่างคล้ายแรดมีนอเหมือนฉลามหัวขวอนและทานาธอร์ ลักษณะเหมือนเสือด่าที่ดุร้ายมากวิ่งไล่ทำร้าย เหตุการณ์นี้ทำให้เจคพลัดหลงกับทีมสำรวจจนต้องอยู่ในป่าเพียงลำพัง เจคดำรงชีวิตในป่าตามสัญชาตญาณ การเอาชีวิตรอดของนาวิกโยธินด้วยการนำไม้มาชุบน้ำมันต้นไม้และจุดไฟให้กลายเป็นคบเพลิง เมื่อเขาเดินเข้าไปในป่าลึกเรื่อยๆ ก็พบกับกลุ่มสัตว์ดุร้ายที่มีลักษณะเหมือนสุนัขตัวสีดำ ทำให้เขาต้องต่อสู้กับสัตว์เหล่านั้น จนกระทั่งเนย์ทีรี (บุตรสาวของหัวหน้าเผ่า โอมาทิกาย่า) ที่เฝ้าดูเขาตลอดเวลาออกมาช่วยให้เขารอดชีวิต โดยการยิงธนูใส่สัตว์จนตาย

ฉากนี้เป็นการแสดงให้เห็นว่าวีรบุรุษได้เดินทางข้ามมายังโลกใบใหม่ที่มีอันตรายถึงชีวิต ทำให้เขาต้องเรียนรู้ที่จะพัฒนาทางด้านร่างกายให้เข้มแข็ง และพัฒนาทางด้านจิตใจให้กล้าหาญพร้อมที่จะเผชิญกับภัยอันตรายทั้งหลายในป่านี้ ดังที่เนย์ทีรีตำหนิเจคว่า “เจ้าผิด เจ้าเหมือนเด็กทารก ส่งเสียงดัง ไม่รู้ว่าควรทำอะไร” และกล่าวถึงเหตุผลในการช่วยเจคว่า “เจ้ามีจิตใจเข้มแข็งไม่หวั่นกลัว แต่โง่เขลา เบบ้าปัญญาเหมือนกับเด็ก” ซึ่งเป็นการแสดงให้เห็นว่าแม้จะผ่านการฝึกทางร่างกายและมีสัญชาตญาณการเอาตัวรอดอย่างไร แต่ก็ยังเป็นเหมือนเด็กที่ไร้เดียงสาในโลกใบใหม่

5. พบครูบาอาจารย์ (meeting with the mentor) อยู่ก่อนการข้ามธรณีประตูแรก

เนย์ทรี คือ ตัวละครฝ่ายหญิงที่เข้ามามีบทบาทต่อการพัฒนาจิตวิญญาณของเจคให้เข้าใจธรรมชาติและวิถีชีวิตของชาวนาวีมากขึ้น จึงอาจกล่าวได้ว่าเนย์ทรี คือ ครูของเจคที่เป็นรูปธรรม ส่วนครูบาอาจารย์ที่สำคัญต่อชีวิตและการพัฒนาจิตวิญญาณของเจค คือ เอลา เทพเจ้าผู้สร้างทุกสรรพสิ่งในแพนดอรา ที่ชาวนาวีเฝ้าโอบาติกาย่าบูชา บทบาทครูบาอาจารย์ของเอลาเริ่มจากการที่ทรงประทานให้ “เมล็ดพันธุ์ไม้ศักดิ์สิทธิ์จิตวิญญาณอันพิเศษ” ตามที่เนย์ทรีเรียกขาน มาเกาะที่ตัวเจคในขณะที่เนย์ทรีกำลังไล่ให้เจคกลับไปยังกองกำลังของตนเอง การมาปรากฏของเมล็ดพันธุ์ไม้ศักดิ์สิทธิ์นี้เป็นการแสดงนิมิตของเอลาเพื่อให้เนย์ทรีเข้าใจว่าเจคเป็นคนนอกที่พิเศษ ไม่ควรทำร้ายหรือไล่เขาให้ออกจากป่า ทำให้เนย์ทรีพาเจคกลับไปยังโฮมทรี

การแสดงบทบาทครูบาอาจารย์ของเอลาเพื่อแสดงให้เห็นว่าเจคคือผู้ที่ได้รับเลือกให้ทำภารกิจเกิดขึ้นอีกครั้งเมื่อเขาเดินทางมาถึงโฮมทรี โดยการส่งกระแสน้ำ โอบาต มารดาของเนย์ทรี ซึ่งเป็นผู้นำทางจิตวิญญาณของชนเผ่าตั้งที่เนย์ทรีแนะนำว่า “นางเป็นซาฮิด ผู้แปลเจตนารมณ์แห่งเอลา” เมื่อโอบาตได้สอบถามถึงการมาของเจคแล้ว นางจึงมอบหมายให้เนย์ทรีสอนให้เจคเรียนรู้วิถีของชาวนาวี ตามบทสนทนาที่กล่าวว่า “ลูกสาวแม่ เจ้าสอนเขาเรียนรู้วิถีเรา พูดภาษาเรา ก้าวเดินเช่นเรา” เหมือนเป็นการแสดงให้เห็นบทบาทครูบาอาจารย์ของเอลา ที่ส่งผ่านมายังผู้นำทางจิตวิญญาณ และมาถึง เนย์ทรี ที่เป็นครูในทางรูปธรรม

ในภาพยนตร์เรื่องนี้ เนย์ทรี ได้ฝึกฝนให้เจคเรียนรู้วิถีนักรบของชาวนาวี ที่ต้องพัฒนาทั้งทางร่างกายให้แข็งแรง พร้อมทั้งจะดำรงชีวิต

อยู่ในป่าท่ามกลางสัตว์ที่ดุร้าย และพัฒนาทางจิตใจให้มีความกล้าหาญ อีกทั้งยังพัฒนาทางจิตวิญญาณในการทำให้เจคตระหนักว่าธรรมชาติของทุกสิ่งเชื่อมโยงเข้ากับเอลา เอลาคือเทพเจ้าผู้สร้างทุกสรรพสิ่งในแพนดอรา เป็นผู้ประทานชีวิตและเป็นผู้ที่ยิ่งใหญ่ที่สุด การฝึกฝนและชี้แนะของเนย์ทรีจึงสำคัญต่อการเป็นวีรบุรุษของเจคอย่างยิ่ง

6. การเข้าไปในถ้ำลึก (approach to the inmost cave)

ขั้นตอนที่เปรียบเสมือนการเข้าไปในถ้ำลึกของวีรบุรุษในเรื่องนี้คือการเดินทางไปสู่โฮมทรีของชนเผ่าโอบาติกาย่า ซึ่งเป็นสถานที่ตามที่ไวเกลอร์ได้บรรยายไว้ว่า “วีรบุรุษจะมาพบสถานที่อันตรายที่สุด บางครั้งก็อยู่ใต้ดินที่ลึกลงไปที่มีจุดหมายของภารกิจซ่อนอยู่” (2007, p.14) ซึ่งหมู่บ้านของชนเผ่านี้อยู่ในดินไม่ใหญ่ขนาดมหึมาที่สามารถใช้เป็นที่พักของชนเผ่าได้เป็นร้อยๆ คน อีกทั้งยังเป็นจุดหมายในการเรียนรู้วิถีชีวิตและความคิดของชนเผ่า ตามที่ ดร.เกรซ ต้องการมากที่สุด การเข้ามายังหมู่บ้านนี้จึงถือเป็นการเข้าไปในถ้ำลึกของวีรบุรุษเช่นกัน

7. การทดสอบที่สาหัสสาครรจ์ (the ordeal)

การทดสอบที่วีรบุรุษในเรื่องนี้ คือ การเรียนรู้วิถีชีวิตของชาวนาวี เฝ้าโอบาติกาย่า ที่อยู่ร่วมกับธรรมชาติด้วยความเคารพ ซึ่งถือเป็นการทดสอบที่สาหัสมากสำหรับเจค เพราะเขาต้องฝึกทุกอย่างเช่นเดียวกับนักรบเผ่าโอบาติกาย่า ตั้งแต่การขี่อาซาที่ไม่เหมือนกับการขี่ม้าในโลกมนุษย์ แต่ต้องเชื่อมต่อสายสัมพันธ์ (ซาเฮล) ระหว่างตัวเขากับอาซาที่ขี่ โดยการนำปลายผมของตนเองที่มีลักษณะเหมือนรากฝอยต้นไม้ไปเชื่อมกันกับซาเฮลของมัน โดยสัตว์แต่ละชนิดจะมีสายสัมพันธ์ไว้เชื่อมต่อเข้ากับชาวนาวี เมื่อเชื่อมสายสัมพันธ์แล้ว

จะต้องเรียนรู้การสัมผัสเสียงเต็นของหัวใจ สัมผัส ลมหายใจ และควบคุมการเคลื่อนไหวด้วยความ คิด เสมือนเป็นการสื่อสารกันด้วยจิตที่เป็นสมาธิ การฝึกครั้งแรกของเจคจึงล้มเหลว แต่เมื่อฝึก ทุกวันก็ทำให้เขาสามารถขี่อาซาได้

จากนั้นเขาต้องเรียนรู้การจะเป็น อารอนนยู (นักรล่า) ด้วยการขี่อิกราน (สัตว์ที่มีลักษณะเหมือน นกตัวใหญ่) ซึ่งต้องมีการเลือก อิกรานเป็นของตนเอง และอิกรานจะต้องเลือก ผู้ขี่ขี่ เมื่อการพัฒนาร่างกายและจิตใจของเขาพร้อม โดยการ เรียนรู้ที่จะล่าสัตว์ ขอบคุนและการสวดมนต์ให้ วิญญาณของสัตว์ที่ตายให้กลับคืนสู่เอวา ดังที่เจค กล่าวไว้ว่า “วิญญาณเจ้าจงไปอยู่กับเอวา เลือดเนื้อ เจ้าคงอยู่เบื้องหลังเป็นหนึ่งในเดียวกับชวานาวี” การ ประพฤติเช่นนี้ทำให้ เนย์ทรีเห็นว่าเขาพร้อมแล้ว ด้วยการกล่าวว่า “การฆ่าที่หมดจด เจ้าพร้อมแล้ว” เนย์ทรีจึงพาเจคไปเลือกอิกราน ตามการบอกเล่า ของเจคว่า “การฝึกหัดขี่อิกราน เราเรียกว่าแบนซี ด้านทดสอบที่นักรล่าทุกคนจะต้องผ่าน แต่จะผ่าน ได้คุณต้องไปที่แบนซีอยู่” อูรา คือภูเขาลอยฟ้า ที่อยู่สูงมาก ต้องเดินขึ้น ปีนเถาวัลย์ เดินข้าม เถาวัลย์ไปยังอีกภูเขานึ่ง ลอดถ้ำและผ่านน้ำตก ไปยังหน้าผาที่แบนซีอยู่ ก่อนจะเจอฝูงอิกรานที่จะ ต้องไปเลือก ซึ่งผู้ขี่และอิกรานต้องเลือกกันและกัน ด้วยหัวใจ และสังเกตอิกรานที่เลือกผู้ขี่ได้จากที่ อิกรานพยายามจะสู้ เมื่อเชื่อมสัมพันธ์กับอิกราน ได้แล้ว เขาต้องหัดบินไปพร้อมกับอิกรานเพื่อ ปรับความคิดให้เชื่อมโยงเป็นหนึ่งในเดียวกับ อิกราน

เขาฝึกล่าสัตว์ด้วยการขี่อิกรานสำเร็จ ทำให้กลายเป็นนักรล่าจากบนฟ้า แต่ในขณะที่ เดียวกันก็มีโทรุก (สัตว์ปีกที่มีขนาดใหญ่กว่า อิกราน) สัตว์ในตำนานที่ถูกเรียกขานว่า “เงา สูดท้าย” เพราะจะเห็นโทรุกเป็นครั้งสุดท้ายก่อน ตาย มนุษย์เรียกว่า “เกรท ลีโอน็อพเทอริกซ์” แต่เป็นโทรุกของชวานาวี เนย์ทรีเล่าให้เจคฟังว่า

ปู่ของนางเป็น “โทรุก มัคโต” คือ บุรุษผู้ยิ่งใหญ่ สุดท้าย ซึ่งปรากฏการณ์นี้เกิดเพียงห้าครั้งนับ ตั้งแต่ยุคเฟอร์สท์ ซองส์ การเป็นโทรุก มัคโต จะได้รับ การยอมรับว่าเป็นผู้ยิ่งใหญ่ สามารถรวมชนเผ่า ต่างๆ เป็นปึกแผ่นได้ ชวานาวีทุกคนจดจำเรื่องนี้ และบอกเล่าสืบต่อกัน ทำให้ชวานาวีพร้อมใจกัน ร่วมรบไปกับเจคเมื่อต้องต่อสู้กับมนุษย์ในตอน สูดท้าย

ในขณะที่วีรบุรุษกำลังเรียนรู้การดำรง อยู่ในโลกใบใหม่ เจคก็ต้องตัดสินใจทำในสิ่งที่ ถูกต้อง เพราะเขาได้รับคำสั่งของนายพลควอริช ผู้นำทางทหารที่ต้องการจะสู้รบกับชนเผ่าชวานาวีเพื่อ ครอบครองแร่อันออบเทเนียม โดยมีคำสั่งให้เจค เข้าไปเรียนรู้ สอดแนมเพื่อจะหาสิ่งที่ชาวเผ่า ต้องการแล้วต่อรองกับชนเผ่าให้ย้ายออกจาก หมู่บ้าน หรือหาจุดอ่อนของชวานาวีเพื่อให้ทหาร ได้เข้าไปโจมตีและขับไล่เผ่าโอมาติกาย่าออกไป จากพื้นที่ที่ต้องการได้ คำสั่งนี้ทำให้เจคตั้งใจที่จะ เรียนรู้วิถีของชวานาวี ทำให้เขาเข้าใจและยอมรับ วิถีที่เชื่อมโยงกับธรรมชาติมากยิ่งขึ้น จนเขาคิดว่าไม่มีทางที่ชาวเผ่าโอมาติกาย่าจะออกไปจาก หมู่บ้านแน่นอน

การอยู่ร่วมกับชวานาวี ทำให้เขา เปลี่ยนแปลงความคิดและจิตวิญญาณไปที่ละน้อย โดยแสดงให้เห็นจากการบอกเล่าของเจคที่บันทึก ในวีดิโอล็อก เพื่อบันทึกความทรงจำเกี่ยวกับการ เรียนรู้ที่จะเป็นชวานาวี เจคได้กล่าวว่า “ตอนนี้ ทุกสิ่งเปลี่ยนไปจนสิ้น คล้ายว่าที่นั่น (ร่างอวตาร) คือโลกความจริง และที่นี่ (การเป็นมนุษย์) กลายเป็นความฝัน” เพราะเขาต้องเชื่อมต่อกับร่าง อวตารทุกวัน คือ เข้าเครื่องเชื่อมต่อเพื่อเข้าสู่ ร่างอวตาร พอหลับในร่างอวตารจะกลับมาตื่น ขึ้นในร่างมนุษย์ ซึ่งในช่วงเวลาเหล่านี้เขาไม่ได้ สนใจร่างกายมนุษย์ของตนเองเลย กินน้อย นอน น้อย ไม่ตัดผม โกนหนวด เป็นการแสดงให้เห็นว่า

เค้าสนใจสิ่งที่จะต้องกระทำในโลกของชาวนาวิมากกว่า พร้อมทั้งยังกล่าวอีกว่า “ไม่น่าเชื่อว่าผ่านไปแค่ 3 เดือน ผมจำชีวิตเดิมตัวเองไม่ได้ ผมไม่รู้ว่าตัวเองเป็นใครแล้ว” ซึ่งเป็นการแสดงให้เห็นว่าเขาถึงเลที่จะเลือกว่าตัวเองเป็นมนุษย์ที่จะต้องเจรจาให้ชาวนาวิย้ายออกจากโฮมทรี หรือเป็นชาวนาวิที่ต้องปกป้องบ้านของพวกเขา แต่หลังจากนั้นเขาตัดสินใจโกนหนวดแล้วกลับไปหา นายพลควอริช และทั้ง ๆ ที่นายพลควอริชยื่นเรื่องให้ห้องกรช่วยเหลือเรื่องขาของเจคให้กลับมาเป็นปกติ แต่เขาก็ยังยืนยันจะอยู่ข้างชาวนาวิ โดยการทำให้ตัวเองผ่านพิธีกรรมขั้นสุดท้ายเพื่อกลายเป็นชาวนาวิ และเกลี้ยกล่อมให้พวกเขาอพยพออกไปแทนการสู้รบในสงครามที่มนุษย์เป็นผู้ก่อขึ้น

8. ได้รางวัล (reward)

เมื่อชาวเผ่าโอมาติกาอย่าไม่ฟังคำเตือนของเจคว่ามนุษย์จะมาทำร้ายชนเผ่าและควรรย้ายออกจากโฮมทรี ทำให้เจคต้องกระทำให้บางสิ่งเพื่อให้เป็นที่เชื่อถือของชาวเผ่าอีกครั้ง เขาจึงตัดสินใจไปต่อสู้กับโทรค ทำให้ตัวเองกลายเป็น “โทรค มัคโต” ให้ได้ และเมื่อเขาทำสำเร็จ จึงเดินทางไปสู่รุกชาติแห่งจิตวิญญาณ ที่เหล่าชนเผ่าโอมาติกาอย่าอพยพหนีการทำลายโฮมทรีมาที่นี่ เจคประกาศตัวต่อทุกคนในเผ่าว่าเขาเป็น โอมาติกาอย่า และจะเป็นผู้นำสู้กับมนุษย์ จากนั้นเขาจึงให้แต่ละคนในเผ่าออกเดินทางไปแจ้งข่าวให้ชาวนาวิเผ่าต่างๆ เข้าร่วมรบกับเขา จากคำประกาศของเจคที่กล่าวว่า “จงควบอภีรอันให้เร็วเท่าที่ลมเป็นใจ แจ้งข่าวให้เผ่าอื่นมาช่วยกัน บอกพวกเขาว่า โทรค มัคโต เรียกพวกเขา บัดนี้ ท่านได้สู้ศึกพร้อมกับข้า พี่น้องข้าทั้งชายหญิง เราจะแสดงให้เห็นคนจากฟ้า (มนุษย์) รู้ว่า พวกเขาไม่สามารถได้ทุกสิ่งที่ต้องการ และที่นี่คือแผ่นดินของเรา” ประชากรจากสองร้อยจึงกลายเป็นสองพันกว่าคนในเวลา 5 วัน และทำให้เหล่าทหารตัดสินใจที่จะมาทำสงครามกับชนเผ่าพื้นเมืองก่อนที่จะมีชาวนาวิมากกว่านี้

เจคกังวลใจในการต่อสู้ครั้งนี้ เขาจึงมาอธิษฐานต่อเอวาว่า “หากพระแม่สถิตอยู่จริง ข้าก็อยากทูลพระองค์ หากเกรงขออยู่กับพระองค์ โปรดดูจากความจำของนาง ดูโลกที่เราสองคนจากมา มันไม่มีสีเขียวที่นั่น พวกเขาฆ่าแม่ตัวเอง พวกเขาจะทำกับที่นี่เช่นกัน คนจากฟ้าจะมาอีกมาก พวกเขาจะมาแบบสายฝนที่ไม่มีวันหยุด นอกจากเราหยุดพวกเขาได้ พระองค์เลือกข้าด้วยเหตุผลบางอย่าง ข้าจะยืนหยัดและต่อสู้ พระองค์รู้ว่าข้าจะทำ แต่พระองค์ต้องช่วยข้า” เป็นการแสดงให้เห็นว่าเขาตัดสินใจที่จะทำในสิ่งที่ถูกต้อง นั่นคือการรักษาธรรมชาติและแสดงให้เห็นว่าเจคเข้าใจแล้วว่าธรรมชาติคือ พระผู้สร้างที่ยิ่งใหญ่ เมื่อต่อสู้กับทหารที่มียานรบติดอาวุธและระเบิดหนัก ทำให้ต้องสูญเสียชีวิตของชาวนาวิมากมาย แต่เมื่อถึงเวลาที่กำลังจะแพ้ กลับปรากฏเหล่าสัตว์ป่าทั้งบนบกและบนอากาศเพื่อช่วยเหลือชาวนาวิ เนย์ทรีจึงกล่าวว่า “เอวาฟังคำเจ้า” โดยการส่งสัตว์ป่าออกมาร่วมต่อสู้จนมนุษย์ต้องแพ้พ่ายกลับไป

9. การคืนชีพ (resurrection)

การสู้รบระหว่างชาวนาวิและมนุษย์ทำให้ร่างมนุษย์ของเจคอ่อนแอลง จนเสี่ยงที่จะเสียชีวิต การคืนชีพของวีรบุรุษในเรื่องนี้ คือการนำจิตวิญญาณของเจคจากร่างของมนุษย์ให้มาสู่วางของอวตารโดยสมบูรณ์ ด้วยการนำร่างมนุษย์และร่างอวตารมาประกอบพิธีกรรม การอธิษฐานพร้อมกับสวดบูชาเอวาของชนเผ่าโอมาติกาอย่า เพื่อขอพรให้จิตวิญญาณของเจคเกิดใหม่ในร่างอวตาร

10. การกลับมาพร้อมน้ำอมฤต (return with the elixir)

การดำรงชีวิตเป็นชาวนาวิในดาวแพนดอรา เปรียบเสมือนเป็นสมบัติหรือบทเรียนจากโลกใบใหม่ ดังที่ไวเกอร์ได้กล่าวไว้ เพราะเจคได้เรียนรู้ว่าการอยู่ด้วยการเชื่อมโยงระหว่าง

ชีวิตกับธรรมชาตินั้นคือสิ่งที่สำคัญที่สุด หลังจากการสู้รบแล้ว เขาจึงเป็นผู้นำจับกุมและส่งมนุษย์ที่มีความคิดจะรุกรานแพนดอร่ากลับไปสู่โลกมนุษย์

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

การปรากฏขึ้นตอนการผจญภัยของวีรบุรุษในภาพยนตร์เรื่องอวตาร พบจำนวน 10 ขั้นตอน ตามที่ คริสโตเฟอร์ โวกเลอร์ ได้วิเคราะห์ การเขียนบทภาพยนตร์ไว้ โดยขั้นตอนที่ไม่ปรากฏ 2 ขั้นตอน คือ การปฏิเสธเสียงเรียก (wrefusal of the call) ซึ่งในภาพยนตร์เหมือนเป็นการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการแล้ว อีกขั้นตอนที่ไม่ปรากฏ คือ เส้นทางกลับบ้าน (the road back) เพราะวีรบุรุษเข้าใจแล้วว่าเป้าหมายของชีวิตที่แท้จริงคือสิ่งที่เขาได้เรียนรู้จากชวานาวี และจากขั้นตอนที่ปรากฏนั้นอาจเป็นการแสดงให้เห็นว่า การสร้างภาพยนตร์เรื่องอวตารที่สร้างตามขั้นตอนการเดินทางของวีรบุรุษในเทพปกรณัมโบราณ แม้เนื้อหาจะเปลี่ยนแปลงไปตามสังคม คือ เปลี่ยนตัวละครเอกจากเทพเจ้ากลายเป็นมนุษย์ แต่ยังมีเรื่องราวของการผจญภัยที่ทำให้ตัวละครเอกนั้นเกิดการเรียนรู้และประสบการณ์ในด้านต่างๆ มีการพัฒนาทางร่างกายที่ทำให้สามารถดำรงชีวิตอยู่กับธรรมชาติได้ และมีการพัฒนาทางจิตใจให้มีจิตใจที่กล้าหาญ นึกถึงประโยชน์ของส่วนรวมมากกว่าประโยชน์และความสุขส่วนตัวมากยิ่งขึ้น ด้วยเหตุนี้เองจึงทำให้ภาพยนตร์เรื่องอวตารเป็นภาพยนตร์ที่มีผู้ชมสนใจชมซ้ำ จนสร้างรายได้เป็นจำนวนมาก

การวิจัยในครั้งนี้พบว่า มีฉากเกี่ยวกับการผจญภัยของวีรบุรุษตามแนวทางการศึกษาของ คริสโตเฟอร์ โวกเลอร์ จำนวน 10 ขั้นตอน สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ปัทมพัทธ์ อรรถกรมกวินทิพย์ และบาร์นิ บุญทรง (2557) ที่ศึกษาการผจญภัยของวีรบุรุษ: กรณีศึกษาจากพระอภัยมณี และพบว่า เรื่องพระอภัยมณีมี การ

เดินทางตามทฤษฎีการผจญภัยของวีรบุรุษเกือบสมบูรณ์ คือ การออกเดินทาง การครอบครองและการเดินทางกลับ เช่นเดียวกับการศึกษาเรื่อง โพรเซ่น 2: การเดินทางของวีรบุรุษจาก เทพปกรณัมสุภาพยนตร์กับมุมมองทางคติชนวิทยา (สุกัญญาโสภี ใจกล้า, 2564, หน้า 72) ผลการวิจัยพบว่า ภาพยนตร์เรื่อง โพรเซ่น 2 มีการนำเสนอตามขั้นตอนที่โวกเลอร์วิเคราะห์การเขียนบทภาพยนตร์ไว้ครบทั้ง 12 ขั้นตอน และมีข้อมูลในเรื่องที่แสดงให้เห็นว่าผู้เขียนได้แรงบันดาลใจจากเทพปกรณัมอยู่หลายส่วน เช่นเดียวกับภาพยนตร์เรื่อง อวตาร

ประเด็นที่น่าสนใจซึ่งเป็นการแตกต่างจากการเล่าเรื่องในภาพยนตร์ “อวตาร” กับภาพยนตร์เรื่องอื่นๆ ข้างต้น คือ การผจญภัยของวีรบุรุษอย่างเจมมีขั้นตอนสำคัญที่ขาดหายไป คือ เส้นทางกลับบ้าน (the road back) ซึ่งเป็นเป็นการย้ำให้เห็นว่าวีรบุรุษเลือกที่จะไม่เดินทางกลับสู่โลกใบเดิม เพราะเขาเข้าใจแล้วว่าสิ่งที่เขาได้เรียนรู้จากโลกใบใหม่นั้น เป็นเป้าหมายที่สำคัญของชีวิต คือ การเชื่อมโยงกับธรรมชาติ และสุดท้ายเป็นการกลับคืนสู่ธรรมชาติ ทำให้ผู้วิจัยนึกถึงปรัชญาของฮินดูที่กล่าวถึงการกลับคืนสู่ปรมาตมัน หรือการกลับไปอยู่กับพระเจ้าของศาสนาคริสต์ ซึ่งเป็นไปตามจุดมุ่งหมายของผู้สร้างที่ต้องการสื่อถึงคำสอนทางจิตวิญญาณ ดังที่กล่าวไว้ในหนังสือเรื่อง *Spiritual Teachings of the Avatar* [คำสอนทางจิตวิญญาณของ (ภาพยนตร์เรื่อง) อวตาร] (Jeffrey Armstrong, 2010 อ้างถึงใน แคทรียา อังทองกำเนิด, 2562, หน้า 51 - 52) ว่า “ภาพยนตร์เรื่องอวตารเป็นการพบกันระหว่างศาสตร์เทคโนโลยีกับศาสตร์พื้นเมือง พื้นภูมิปัญญาโบราณที่ใช้ในภาพยนตร์เป็นแนวความคิดในหลักศาสนาฮินดู เช่น อาตมัน โยคะ ปรารถนา อไทวตะ การหลุดพ้น เป็นต้น”

การกล่าวถึงพระผู้สร้าง ยังสามารถเชื่อมโยงถึงคัมภีร์เฮอริเมติคา ซึ่งเป็นปรัชญาบรมโบราณของอียิปต์ที่ท่านเฮอริมีสได้รจนาไว้เกี่ยวกับพระมหาเทพอาตม ลำดับชั้นของการรังสรรค์ การรังสรรค์มนุษย์ชาติ การกำเนิดวัฒนธรรมมนุษย์ ฯลฯ ถือเป็นคัมภีร์ที่สืบทอดมาไม่ต่ำกว่าห้าพันปี และมีอิทธิพลต่อนักปรัชญาในสมัยต่างๆ โดยท่านเฮอริมีสได้กล่าวไว้ว่า (2551, หน้า 17) “พระมหาเทพ คือ ความเป็นหนึ่ง ทุกสิ่งเป็นส่วนหนึ่งของพระผู้ประเสริฐสุดหนึ่งเดียว เหมือนเลขหนึ่งซึ่งเป็นที่มาของเลขถัดไปทั้งหมด พระมหาเทพคือที่มาของทุกสิ่ง”

ชวานาวีจึงเป็นตัวอย่างในการดำรงชีวิตที่เชื่อมโยงเป็นหนึ่งเดียวกับพระผู้สร้าง ด้วยการแสดงให้เห็นในฉากต่างๆ นับตั้งแต่ สายสัมพันธ์ที่เชื่อมโยงต้นไม้ทุกต้นเข้ากับเอวา การเชื่อมซาเฮลกับสัตว์ที่ใช้เป็นพาหนะ อีกทั้งยังย้ำด้วยการพูดของ ดร.เกรซ ผู้เข้ามาศึกษาวิถีของชวานาวี ที่อธิบายถึงต้นไม้ศักดิ์สิทธิ์ว่า “เรา (นักวิทยาศาสตร์) คิดกันว่า มันมีการถ่ายทอดสื่อเคมีไฟฟ้าเกิดขึ้นระหว่างรากต้นไม้พวกนั้น คล้ายซินแนปส์ที่เชื่อมระหว่างเซลล์ประสาท ต้นไม้แต่ละต้นมีจุดเชื่อมเป็นหมื่นๆ จุดกับต้นไม้โดยรอบ และมีต้นไม้ 10 ยกกำลัง 12 ต้นในแพนดอร่า มันเชื่อมต่อมากกว่าเซลล์สมองมนุษย์เข้าไจรียัง มันคือเน็ตเวิร์ค โกลบอลเน็ตเวิร์ค และชวานาวีเข้าถึงมันได้” สอดคล้องกับปรัชญาที่ปรากฏอยู่ในคัมภีร์อุปนิษัท ซึ่งเป็นคัมภีร์พระเวทของศาสนาพราหมณ์อินเดีย ที่กล่าวถึงการเชื่อมโยงกับพระผู้สร้างไว้ (กิงแก้ว อัตถากร, 2553) ความว่า “จักรวาลนี้คือต้นไม้ต้นหนึ่งซึ่งดำรงอยู่เป็นนรีนดร รากอยู่บนสวรรค์ กิ่งก้านสาขาแผ่ลงมาเบื้องล่าง รากอันบริสุทธิ์ของต้นไม้นี้ คือ พรหมัน พระผู้เป็นอมตะ โลกทั้งสามอยู่ในชีวิตาत्म์ของพระองค์”

สิ่งที่น่าสังเกตอีกประเด็นหนึ่งในเรื่องนี้คือสาระสำคัญในการผจญภัยของวีรบุรุษ ที่มีใช่เพียงการแสดงให้เห็นการกระทำที่กล้าหาญและเสียสละเพียงอย่างเดียว แต่แสดงให้เห็นถึงพัฒนาการทางร่างกายและจิตใจของวีรบุรุษที่เขาได้เรียนรู้จากโลกใบใหม่ ดังเช่นที่แคมป์เบลล์และมอยเยอร์ส ได้กล่าวไว้ในหนังสือผลงานภาพแห่งเทพปรณัม (แคมป์เบลล์ และมอยเยอร์ส, 2551, หน้า 255) สรุปว่า ภารกิจมีสองประเภท ประเภทหนึ่งคือภารกิจทางกาย ซึ่งวีรบุรุษได้แสดงพฤติกรรมอันกล้าหาญใน การประจัญบานหรือในการช่วยเหลือชีวิตใครสักคน อีกประเภทหนึ่งคือภารกิจทางจิตวิญญาณ ซึ่งวีรบุรุษเรียนรู้ที่จะสัมผัสชีวิตทางจิตวิญญาณของมนุษย์ในระดับเหนือปรกติ แล้วกลับมาพร้อมกับสาระสาร ซึ่งในภาพยนตร์เรื่องนี้ นอกจากความแข็งแรงตามแบบผู้ที่ถูกฝึกให้เป็นนาวิกโยธินแล้ว เจคยังมีจิตใจที่กล้าหาญ ไม่เกรงกลัวอันตรายจากป่าที่เขาไม่เคยรู้จัก และลักษณะนิสัยสำคัญที่ทำให้เจคเรียนรู้เข้าใจวิถีของชวานาวี และได้รับการยอมรับว่าเป็นโอมาติกาयाคนหนึ่งนั้น คือ ความไม่มีตัวตน (Ego) ดังที่เขาได้แสดงออกตั้งแต่เริ่มเข้าไปสู่ป่าครั้งแรกและได้รับการช่วยเหลือจากเนย์ทีรี นางบอกว่าเจคเหมือนเด็กทารกที่ไม่รู้ว่าควรทำอะไร เขาจึงกล่าวว่า “ถ้าหากข้าเหมือนเด็ก จันเจ้าช่วยสอนข้าทีสิ” และถึงแม้ว่าเนย์ทีรีจะปฏิเสธ แต่เขาก็ยังขอให้นางสอน หรือแม้แต่การโต้ตอบกับโอมาตซึ่งเป็นผู้นำทางจิตวิญญาณของชนเผ่า เจคก็ยิ่งแสดงความไม่มีตัวตน (Ego) โดยการตอบกลับว่า “ถ้วยของข้าว่างเปล่า เชื้อสิ” การซักถามและทดสอบนิสัยของเจคทำให้โอมาตยอมรับและมอบหมายให้เนย์ทีรีสอนวิถีของชวานาวีให้กับเขา และในการทดสอบแต่ละครั้งจะมีการประชดประชันหรือต่าหนี แต่เจคก็ไม่ได้แสดงอารมณ์โกรธหรือไม่พอใจกับคำกล่าวนั้น หรือแม้กระทั่ง

มีหลายคนเรียกเขาว่า “สเกียร์” ที่แปลว่า ไอ้โง่ ในภาษาของชาวนาวิ ก็ไม่ได้ทำให้เขาโกรธ เป็นการแสดงให้เห็นว่าเขาสามารถละทิ้งความถือตนหรือตัวตนของเขา เสมือนเป็น แก้วเปล่าที่สามารถเติมน้ำลงไปได้ และความไม่มีตัวตนนี้เองที่ทำให้เจคเข้าใจและเข้าถึงชาวนาวิอย่างสมบูรณ์

สารในภาพยนตร์เรื่องนี้ต้องการสื่อให้ ผู้ชมได้เห็นอย่างชัดเจน คือ การเปรียบเทียบระหว่างมนุษย์โลกกับชาวนาวิ ว่ามีความคิด ความต้องการและวิถีชีวิตที่แตกต่างกันอย่างสิ้นเชิง โดยแบ่งตัวละครเป็น 2 ฝ่าย ฝ่ายหนึ่งเป็นมนุษย์ ผู้ที่มีเทคโนโลยีขั้นสูง มีวิวัฒนาการมากกว่า คิดว่าตนเองเป็นกลุ่มชนที่มีอารยะ และคิดแต่จะเบียดเบียนธรรมชาติเพื่อผลประโยชน์ของตนเอง กับอีกฝ่าย คือ ชาวนาวิ ชนเผ่าโอมาติกาอย่าที่มนุษย์เรียกว่า “ลิงสีฟ้า” เป็นชนเผ่าที่ดูเหมือนคนป่าเถื่อน ไม่มีอารยะ ใช้ชีวิตอยู่กับธรรมชาติ ไม่ต้องการความเจริญทางเทคโนโลยี ดังที่หัวหน้าโครงการแพนดอร่ากล่าวกับเจคว่า “สืบให้ได้ความ ลิงสีฟ้าต้องการอะไร ผมหมายถึง เราให้เขาหมด ทั้งยารักษาโรค การศึกษา ถนน แต่พวกเขาชอบโคลน ผมไม่ได้อยากขัดใจเลยนะ ขอเพียงแต่พวกเขาย้ายออกจากหมู่บ้าน” การดำรงชีวิตอยู่กับธรรมชาติ ทำให้ชาวนาวิไม่มีความต้องการ (กิเลสด้านโลภะ) นอกเหนือจากสิ่งที่จำเป็นในการดำรงชีวิต ตัวละครกลุ่มนี้จึงเป็นตัวแทนของมนุษย์ที่มีการพัฒนาทางจิตวิญญาณ ไม่เห็นความสำคัญ ของเทคโนโลยีมากกว่าการเชื่อมโยงสายสัมพันธ์กับพระเจ้าผู้สร้าง (ธรรมชาติ) เมื่อเจคซึ่งเติบโต และถูกหล่อหลอมตามลักษณะของมนุษย์โลกที่ แวดล้อมไปด้วยเทคโนโลยีที่ทันสมัย ต้องมาใช้ชีวิตและเรียนรู้วิถีของชาวนาวิ ทำให้เขากลายเป็นสัญลักษณ์ของการต่อสู้กันระหว่างจิตสำนึกฝ่ายดี (ที่ได้เรียนรู้จากชาวนาวิ) และจิตสำนึกฝ่าย

ร้าย (จากความเห็นแก่ตัวของมนุษย์ ทั้งตัวเขาเอง และคนในโครงการ) จนสุดท้ายเขาตัดสินใจที่จะเป็นผู้นำชาวนาวิเพื่อต่อสู้กับทหารที่ตั้งใจเข้าไปทำลายหมู่บ้านและต้นไม้แห่งจิตวิญญาณของชนเผ่า เจคจึงกลายเป็นวีรบุรุษที่กระทำตามความหมายของการ อวตาร (Avatar) ของเทพเจ้าในศาสนาฮินดูอย่างแท้จริง ดังความหมายที่สรุปไว้ในหนังสือเรื่อง Spiritual Teachings of the Avatar [คำสอนทางจิตวิญญาณของ (ภาพยนตร์เรื่อง) อวตาร] (แคทรียา อังทองกำเนิด, 2562, หน้า 348) ว่า “การอวตารคือการจุติลงมาของพระเจ้าในร่างมนุษย์ สัตว์ หรือสิ่งมีชีวิตต่างๆ พระเจ้าอวตารลงมาบนโลกมนุษย์ด้วยความสมัครใจ ลงมาบนโลกมนุษย์เพื่อปฏิบัติภารกิจต่างๆ ที่เกิดขึ้นตามเหตุการณ์ ณ ขณะนั้น ได้แก่ การรักษาและช่วยเหลือโลก การผลักดันทางจิตวิญญาณ การสั่งสอนและนำทางมนุษย์ไปสู่หนทางที่เหมาะสม”

แม้ว่าเจคจะไม่ได้เป็นองค์อวตารของเทพเจ้า แต่เขาก็ยังเป็นตัวอย่างของวีรบุรุษได้อย่างไม่ขาดตกบกพร่อง เพราะเขาได้แสดงให้เห็นการต่อสู้ของฝ่ายธรรมะและฝ่ายอธรรม ทั้งภายนอกและภายในจิตใจของเขาเอง ดังที่พระกฤษณะ องค์อวตารของพระนารายณ์ ประกาศไว้ในคัมภีร์ศรีมีมหากวีทศิตว่า “ภารต! เมื่อธรรมเสื่อมเสียไป อธรรมเจริญขึ้นในกาลใดๆ อาตมาย่อมสำแดงตนให้ปรากฏในกาลนั้นๆ เพื่อรักษาสาธุชน เพื่อบารบทุรชน และเพื่อ ผดุงธรรม” (กฤษณะไท่พายนวยาส, 2509, หน้า 52 อ้างถึงใน แคทรียา อังทองกำเนิด, 2562, หน้า 1) อีกทั้งเขายังเป็นตัวอย่างในการตัดสินใจเลือกจะดำเนินชีวิตที่เชื่อมโยงกับพระเจ้าผู้สร้าง ดังที่ทานเฮอร์มีสกล่าวสรุปไว้ในคัมภีร์เฮอร์เมติคา ว่า

จิตของมนุษย์ถูกสร้างขึ้นในรูปลักษณะของพระจิตใหญ่ของ พระมหาเทพ ถ้าเมื่อใดเรา

สามารถแยกจิตของเราให้เป็นอิสระจากข้อจำกัดที่กายหยาบเป็นตัวกำหนด เราก็จะสามารถสัมผัสพระจิตของพระมหาเทพ เราถูกสร้างขึ้นด้วยจุดมุ่งหมายให้เรียนรู้ที่จะกระทำตราบนี้ นั่นคือเป้าหมายทางจิตวิญญาณของชีวิตมนุษย์ ในการจะไปให้ถึงจุดหมายปลายทาง เราต้องขยายการรับรู้ของเรา เราต้องใช้พลังจิตเล็กๆ ของเราเอื้อมไปให้ถึงพระจิตใหญ่ของ พระมหาเทพ

การผจญภัยของเจคจึงเปรียบเสมือนการเดินทางของวีรบุรุษในเทพปกรณัมที่มีรูปแบบทันสมัยมากขึ้น แต่ยังคงมีการสืบทอดสารสาระที่สำคัญของชีวิตด้วย

ข้อเสนอแนะ

ควรมีการศึกษาภาพยนตร์การ์ตูนที่นำเสนอแก่เยาวชน เพื่อแสดงให้เห็นถึงการนำแนวคิดเกี่ยวกับวีรบุรุษที่มีความกล้าหาญ เสียสละ เพื่อส่วนรวมมาสอดแทรกและปลูกฝังให้กับเยาวชนต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณศาสตราจารย์ (พิเศษ) ดร.กิงแก้ว อัดถาวร ผู้เป็น ครูบาอาจารย์ที่ชี้แนะให้ผู้วิจัยเห็นความ สมภาพกันของวัฒนธรรมต่างๆ และชี้ให้เห็นถึงสารสาระที่ดำรงอยู่ในเทพปกรณัม

เอกสารอ้างอิง

- กฤษณะไทเวปายนวยาส. 2509. *ศรีมัทภควัตคีตา (หรือเพลงแห่งชีวิต)*. สมาคมสังคมนาศาสตร์แห่งประเทศไทย.
- จำเริญลักษณ์ ธนะวังน้อย. (2544). *ประวัติศาสตร์ภาพยนตร์ไทยตั้งแต่แรกเริ่มจนถึงสมัยสงครามโลกครั้งที่ 2*. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- แคมป์เบลล์ และมอยเยอร์ส. (2551). *ผลงานภาพแห่งเทพปกรณัม (พิมพ์ครั้งที่ 2)*. อมรินทร์พริ้นติ้ง แอนด์พับลิชชิ่ง.
- แคทริยา อังทองกำเนิด. (2562). *อาร์คีไทพ์อวตาร: ปรากฏการณ์ทางเทพปกรณัมในศาสนาฮินดูและพระพุทธศาสนา*. อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน).
- ปัทกัตร์อร ธรรมกวินทิพย์ และบาร์นี บุญทรง. (2557). การผจญภัยของวีรบุรุษ: กรณีศึกษาจากพระอภัยมณี. *วารสารมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร*, 11(1), 75 - 90.
- สุกัญญาโสภี ไจกล้ำ. (2564). โพรเซ่น 2: การเดินทางของวีรบุรุษจากเทพปกรณัมสู่ภาพยนตร์กับมุมมองทางคติชนวิทยา. *วารสารวิจัยราชภัฏพระนคร*, 16(2), 72 - 86.
- กิงแก้ว อัดถาวร. (2565). *อุปนิษั: คัมภีร์เพื่อความสงบสันติ*. อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง
- Vogler, C. (2007). *The Writer's journey: Mythic structure for writers*. (3rd ed.). Michael Wiese Productions.

การสร้างสรรค้บทเพลงสำหรับพัฒนาทักษะการบรรเลงกีตาร์โดยใช้แนวคิดจากทำนองเพลงพื้นบ้านล้านนา

Creation of Music for Developing Guitar Playing Skills Using Concepts from the Melody of Lanna Traditional songs

องอาจ อินทนิเวศ¹
Ong-art Inthaniwet¹

Received: 5 January 2023

Revised: 20 April 2023

Accepted: 1 May 2023

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างสรรค้บทเพลงสำหรับพัฒนาทักษะการบรรเลงกีตาร์โดยใช้แนวคิดจากทำนองเพลงพื้นบ้านล้านนา มีการใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพในการเก็บข้อมูลเสียงทำนองรวมทั้งสิ้น 7 ทำนอง ได้แก่ ตั้งเขียงใหม่ จะปุ-ละม้าย เสเลเมา ซอพม่า ล่องน่าน ลับแลง และบันฝ้าย โดยคัดเลือกเสียงทำนองจากสมาคมศิลปินขับซอล้านนา เพื่อนำมาเป็นต้นแบบเสียงในการสร้างสรรค์ผลงาน

ผลการศึกษา เสียงทำนองที่วิเคราะห์เบื้องต้นนำมาสร้างสรรค้ทำนอง และคอร์ดใหม่เพื่อให้มีลีลาทำนองหลักและการดำเนินคอร์ดที่มีความซับซ้อนมากขึ้นเพื่อนำไปต่อยอดการสร้างสรรค้สำหรับพัฒนาทักษะการบรรเลงกีตาร์ จำนวน 7 เพลง เมื่อได้ทำนองหลักของแต่ละเพลงแล้ว จึงตกแต่งแนวทำนองใน แต่ละรอบการบรรเลง โดยมีจุดมุ่งหมายในการบรรเลง เช่น รอบที่ 1 นำเสนอทำนองหลักของทำนองเพลงซอล้านนา รอบที่ 2 ตกแต่งทำนองด้วยเทคนิคการเปลี่ยนจังหวะ การเริ่ม-จบประโยค การตกแต่งทำนองด้วยเทคนิคกีตาร์ การใช้โน้ตโครมาติก และรอบที่ 3 พัฒนาทำนองด้วยการใช้เทคนิคอาร์เปจโจ การสร้างสรรค้บทเพลงครั้งนี้จะช่วยให้นักกีตาร์เกิดความเข้าใจเรื่องการตกแต่งและแปลทำนองที่มีความหลากหลาย ซึ่งสามารถนำไปต่อยอดการบรรเลงเชิงปฏิภาณ และยังเป็นส่วนช่วยอนุรักษ์บทเพลงพื้นบ้านล้านนาให้เป็นที่รู้จัก ทั้งยังขยายกลุ่มผู้สนใจในบทเพลงพื้นบ้านล้านนามากยิ่งขึ้น

คำสำคัญ: การเรียบเรียงดนตรี, กีตาร์, ดนตรีสร้างสรรค้, ทำนองเพลงพื้นบ้านล้านนา, บทเพลงสำหรับฝึกพัฒนาทักษะ

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์, โปรแกรมวิชาศิลปกรรมศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่,
Email : hm_aongart@crru.ac.th

¹ Assistance Professor, Program of Fine and Applied Art, Humanities Faculty, Chiang Rai Rajabhat University.
Email : hm_aongart@crru.ac.th

Abstract

The purpose of this study was to compose songs for guitar playing skills development by using the melody approaches from Lanna folk songs. The qualitative research method was utilized for data collection of 7 melodies from Lanna folk songs comprising Tang Chiang Mai, Chapu-Lamai, Selemao, Sopma, Long-nan, Lap-leang, and Pan Fai. These melodies were selected from the Association of Lanna Artists Musical Instruments and were used as a melody model for song compositions in this study.

Results showed that the melodies from Lanna folk songs were used to create the core melodies and more complicated chords extending to the creativity for guitar playing skills development in 7 Etudes. The core melodies of the composed songs were embellished through three steps of performance. First, the core melodies of Lanna folk songs were presented. Second, the melodies were paraphrased and embellished by rhythm changing techniques, beginning and ending sentence techniques, guitar techniques, and chromatic notes. Finally, arpeggio techniques were used for development of melodies. The song compositions helped guitarists understand the diversity of song embellishments and elaboration of melodies for the improvisation of playing, promoting Lanna folk songs preservation, and increasing the number of groups of people interested in Lanna folk songs.

Keywords: Music arranging, guitar, creative music, the melodies of Lanna music, song for practicing

บทนำ

กลุ่มวิชาการเรียนด้านทักษะการปฏิบัติเครื่องดนตรี เป็นกลุ่มที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์โรคระบาดอย่างยิ่งในช่วงที่ผ่านมา ทั้งตัวผู้เรียนที่ต้องหยุดเรียนและขาดการฝึกซ้อมร่วมกลุ่ม ทำให้พัฒนาการด้านดนตรีต้องชะงักลงเป็นเวลานานกว่าปี กว่ากระบวนการแก้ไขและปรับรูปแบบการจัดการเรียนการสอนตามแนววิถีใหม่ (new normal) ในลักษณะออนไลน์จะเข้ามาอย่างลงตัว ถึงแม้ว่าการเรียนออนไลน์จะเข้ามาแก้ไขปัญหากลุ่มวิชาการเรียนการสอนดังกล่าวได้ แต่ก็ถือเป็นการแก้ไขเพียงเพื่อให้การดำเนินการเรียนการสอนดนตรีได้ขับเคลื่อนไปได้เท่านั้น ดังนั้นเพื่อเป็นการเตรียมพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงใน

อนาคตหากเกิดปรากฏการณ์เช่นนี้อีก จึงควรต้องมีศึกษากระบวนการวิธีการที่มีประสิทธิภาพ การศึกษาจัดทำสื่อเพื่อพัฒนาทักษะการปฏิบัติเครื่องดนตรีให้กับผู้เรียนอย่างเป็นรูปธรรม โดยมีคุณลักษณะเป็นแบบฝึกหัดในลักษณะบทเพลงที่แฝงการพัฒนาแนวความคิด และการพัฒนาทักษะการบรรเลงอย่างเป็นขั้นตอน มีความไพเราะ และมีส่วนที่ส่งเสริมให้ผู้ฝึกสามารถคิดสร้างสรรค์ต่อยอดแนวความคิดที่กำหนดไว้ได้อย่างอิสระ สามารถนำไปพัฒนาปรับใช้กับเพลงอื่นๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ปัจจุบันบทเพลงพื้นบ้านมีวิวัฒนาการและได้รับความสนใจจากนักวิชาการด้านดนตรีอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะการพัฒนาในด้าน

บทเพลงพัฒนาทักษะการปฏิบัติเครื่องดนตรี
วรินทร สีเสียดงาม (2562, 71-89) ได้เสนอ
แนะแนวทางว่า ต้องคำนึงถึงขั้นตอนของกิจกรรม
การเรียนการสอนในแต่ละสัปดาห์ให้ครบทั้ง 4 ชั้น
คือ การฝึกบันไดเสียง การฝึกแบบฝึกหัด การฝึก
บทเพลง และการพูดคุยแลกเปลี่ยนกันระหว่าง
ผู้สอนและผู้เรียน จะทำให้ผู้เรียนเกิดความต่อ
เนื่องและมีพัฒนาการในการปฏิบัติเครื่องดนตรี
ที่ดี เช่นเดียวกับ ฌ์ฐศรัณย์ ทฤษฎีคุณ และคณะ
(2562) ที่กล่าวว่า ควรมีการสร้างสรรค์บทเพลง
กึ่งแบบฝึกหัดที่พัฒนาทักษะทางการบรรเลง
ของวงดุริยางค์เครื่องลมในประเทศไทยในทุก
ระดับชั้น รวมทั้งขอเสนอแนะจากการศึกษาของ
ปัญญทัศน์ วีระพล และคณะ (2563, หน้า 180-
206) ในด้านแนวทางการสร้างทักษะการเรียนรู้
ในศตวรรษที่ 21 สำหรับนักกีตาร์ คือ การให้ความ
สำคัญต่อแนวคิด วิธีการนำเสนอตัวเองให้โดดเด่น
มีความเข้าใจในบริบท และบทบาทของการทำงาน
และควรเน้นถึงการเรียนรู้จากประสบการณ์
สภาพแวดล้อม

อย่างไรก็ตาม กระบวนการสร้างสรรค์
บทเพลงเพื่อพัฒนาทักษะตามคุณลักษณะที่ได้
กล่าวมาแล้วนั้น ในด้านแนวความคิดหลักหรือ
วัตถุประสงค์สำหรับการนำมาใช้สร้างสรรค์บทเพลง
เป็นสิ่งที่นักปฏิบัติเครื่องดนตรีควรมีความ
เข้าใจ และมีความสามารถในการตีความคิด
รวบยอดของเพลงได้ ทั้งนี้ผู้วิจัยเห็นถึงคุณค่า
ของดนตรีพื้นบ้านของภาคเหนือต่อการพัฒนา
สู่สังคมในระดับสากลได้ จึงมีแนวความคิดใน
การนำเอาทำนองเพลงพื้นบ้านล้านนาที่ใช้อยู่ใน
สังคมปัจจุบันมาเป็นวัตถุดิบในการสร้างสรรค์เป็น
ทำนองหลักของบทเพลงสำหรับฝึกพัฒนาทักษะ
การบรรเลงกีตาร์ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนา
ทักษะการบรรเลง ทักษะความคิดเชิงทฤษฎี
ด้วยเทคนิควิธีการพัฒนาทำนองอย่างหลากหลาย

และเป็นดนตรีที่ผู้บรรเลงสามารถต่อยอดความ
คิดจากทำนองหลักออกไปเป็นทักษะการบรรเลง
ได้ตามจินตนาการ หรือเรียกว่า “ทักษะเชิง
ปฏิภาณ” (improvisation) ส่วนในด้านของผู้ฟัง
นั้น การสร้างสรรค์ครั้งนี้ยังเป็นการขยายกลุ่ม
ผู้ฟังเพลงให้มีมากยิ่งขึ้น และเป็นการใช้ประโยชน์
จากภูมิปัญญาที่มีอยู่แล้วให้เกิดการต่อยอดทาง
ความคิดแบบร่วมสมัย โดยบทเพลงพื้นบ้านล้าน
นา ยังคงเป็นบทเพลงที่มีความคุ้นเคยกับบริบท
ทางสังคมวัฒนธรรมในพื้นที่วัฒนธรรมล้านนา
จึงทำให้นักกีตาร์ในพื้นที่และผู้ฟังโดยทั่วไป
สามารถจดจำทำนอง และบรรยากาศแบบล้านนา
ได้ไม่ยากจนเกินไป

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีแนวคิดที่จะสร้างสรรค์
บทเพลงสำหรับพัฒนาทักษะการบรรเลงกีตาร์
โดยใช้แนวคิดจากทำนองเพลงพื้นบ้านล้านนา
โดยอธิบายถึงขั้นตอน วิธีการ แนวคิดการ
สร้างสรรค์บทเพลงโดยคาดหวังว่าจะก่อให้เกิด
ประโยชน์ทางวิชาการด้านดนตรีสร้างสรรค์ เป็น
ประโยชน์ต่อการส่งเสริมการพัฒนาทักษะให้กับ
นักกีตาร์รุ่นใหม่ หรือที่สนใจการบรรเลงกีตาร์
ในเรียนรู้ เป็นแนวทางสำหรับการพัฒนาตนเอง
ส่วนในด้านประโยชน์เชิงชุมชนและสังคมการ
ศึกษาค้นคว้านี้จะก่อให้เกิดความตื่นตัวในกลุ่ม
นักดนตรีพื้นบ้าน และนักดนตรีสากลที่จะได้เกิด
การบูรณาการความเป็นดนตรีพื้นบ้านกับดนตรี
ตะวันตกเข้าด้วยกันอย่างต่อเนื่องเป็นรูปธรรมอัน
จะนำไปแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ของจังหวัด
เชียงราย และเป็นการยกระดับองค์ความรู้ของ
ท้องถิ่นสู่สากล อีกทั้งช่วยขับเคลื่อนสังคมและ
ประเทศชาติให้เจริญก้าวหน้าต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อสร้างสรรค์บทเพลงสำหรับพัฒนา
ทักษะการบรรเลงกีตาร์ โดยใช้แนวคิดจากทำนอง
เพลงพื้นบ้านล้านนา

ระเบียบวิธีวิจัย

งานวิจัยนี้ เป็นการวิจัยสร้างสรรค์องค์ความรู้ที่เป็นหลักการ แนวคิด ที่เกิดจากการบูรณาการองค์ความรู้ด้านเพลงพื้นบ้าน กับการพัฒนาทักษะการปฏิบัติเครื่องดนตรีตะวันตก ดำเนินการศึกษาวิจัยโดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบเชิงคุณภาพ (qualitative research) เป็นหลักในการสร้างสรรค์องค์ความรู้ โดยมีรายละเอียดของประเด็นต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

พื้นที่ศึกษา

ผู้วิจัยกำหนดการเก็บข้อมูลเพลงพื้นบ้านล้านนาโดยแบ่งตามวัฒนธรรมการขับร้องเพลงซอล้านนา จำนวน 2 พื้นที่ คือ (1) พื้นที่วัฒนธรรมล้านนาตะวันตก เป็นการเก็บข้อมูลทำนองการขับร้องเพลงซอล้านนาประเภท “ซอเชียงใหม่” หรือ “ซอเข้าปี” และ (2) พื้นที่วัฒนธรรมล้านนาตะวันออก เป็นการเก็บข้อมูลทำนองการขับร้องเพลงซอประเภท “ซอล่องน่าน” หรือ “ซอเข้าสะล้อ”

ประชากร กลุ่มตัวอย่าง

เนื่องจากประชากรในการเก็บข้อมูลเป็นทำนองเพลงพื้นบ้านที่มีปรากฏใช้กันอย่างแพร่หลายในพื้นที่ ดังนั้นการกำหนดกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยขอเลือกใช้กระบวนการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (purposive sampling) คือ ทำนองเพลงพื้นบ้านล้านนา ประเภทเพลงขับร้องเพลงซอล้านนา โดยแบ่งออกเป็น 2 วัฒนธรรม คือ (1) วัฒนธรรมล้านนาตะวันตกโดยใช้ซอเชียงใหม่ ได้แก่ ทำนองตั้งเชียงใหม่ ทำนองจะปุ-ละม้าย ทำนองเสเลเมา ทำนองซอพม่า และ (2) วัฒนธรรมล้านนาตะวันออกโดยใช้ซอล่องน่าน ได้แก่ ทำนองล่องน่าน ทำนองลับแลง และทำนองบันฝ้าย รวมทั้งสิ้น 7 ทำนอง

ทั้งนี้ การคัดเลือกข้อมูลเสียงทำนองการขับซอ จะใช้ข้อมูลเสียงทำนองการขับซอจาก

สมาคมศิลปินขับซอล้านนา เพื่อนำมาถอดเสียงเป็นโน้ตสากล การกำหนดคอร์ดเบื้องต้น และนำไปสู่การวิเคราะห์เพื่อสร้างสรรค์ผลงานในลำดับต่อไป

การยื่นขอจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์

แม้ว่าการศึกษานี้ จะเป็นการการวิจัยสร้างสรรค์โดยนำทำนองเพลงพื้นบ้านมาใช้เป็นวัตถุดิบในการสร้างสรรค์ แต่อย่างไรก็ตาม การเก็บข้อมูลครั้งนี้ มีการสัมภาษณ์ และการขอความยินยอมในการสาธิตการขับร้องทำนองเพลง ดังนั้นผู้วิจัยจึงยื่นขอการรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ ก่อนการดำเนินการวิจัยเพื่อเป็นการสงวน และรักษาสិทธิให้แก่อาสาสมัครในการเข้าร่วมให้ข้อมูลการดำเนินการวิจัยในครั้งนี้ จาก สำนักงานจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย หนังสือรับรองเลขที่ COE. P3-004/2565

การตรวจสอบข้อมูล

ตรวจสอบทำนองเพลงขับร้องต้นแบบภายหลังจากดำเนินการถอดเสียงการขับซอออกเป็นโน้ตสากลแล้ว โดยเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิด้านดนตรี หรือผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญด้านเพลงพื้นบ้านในพื้นที่ จำนวน 3 ท่าน

การยื่นขอคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา

การศึกษานี้เป็นการวิจัยสร้างสรรค์บทเพลงในครั้งนี้ ได้ดำเนินการขอขึ้นจดลิขสิทธิ์บทเพลงประเภทดนตรีกรรม จำนวนทั้งสิ้น 7 บทเพลง

ผลการศึกษา

การสร้างสรรคบทเพลงสำหรับพัฒนาทักษะการบรรเลงกีตาร์โดยใช้แนวคิดจากทำนองเพลงพื้นบ้านล้านนา

การสร้างสรรคบทเพลงในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษา ค้นคว้า องค์ความรู้ของ

ทำนองเพลงพื้นบ้านเข้ามาเป็นจุดคิดในการสร้างสรรค์ผลงานวิจัย โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะพัฒนาสื่อที่เข้ามาช่วยพัฒนาทักษะการบรรเลงกีตาร์ กระบวนการดำเนินงานมีการศึกษาต้นแบบทำนองที่ผ่านการพิจารณาจากนักดนตรีพื้นบ้าน นักวิชาการ และนักดนตรีที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาปรับใช้ให้เหมาะสมกับแนวคิดหลักของการศึกษาวิจัย และนำไปใช้ประโยชน์ในลำดับต่อไป โดยมีรายละเอียดการสร้างสรรคผลงาน ดังนี้

1. การศึกษาค้นคว้าทำนองเพลงพื้นบ้านล้านนา

ผู้วิจัยดำเนินการศึกษาถึงแนวปฏิบัติทางวัฒนธรรม องค์ความรู้เดิมของบทเพลง จากนั้นดำเนินการถอดเสียงออกเป็นโน้ตระบบสากล และกำหนดคอร์ดเบื้องต้นเพื่อนำไปต่อยอดสร้างสรรค์เป็นบทเพลงสำหรับกีตาร์ในลำดับต่อไป

2. การสร้างสรรค์ทำนองหลักของเพลงใหม่

จากทำนองเพลงพื้นบ้านล้านนา หรือทำนองเพลงซอได้ดำเนินการถอดออกเป็นโน้ต

สากล รวมทั้งการกำหนดคอร์ดที่สัมพันธ์กับทำนองต้นฉบับนั้น ในลำดับต่อไปนี้เป็นการเรียบเรียงทำนอง และการดำเนินคอร์ดใหม่ เพื่อให้ได้บทเพลงที่มีลีลาทำนองหลัก (head) และการดำเนินคอร์ด (chord progression) ที่ซับซ้อนมากขึ้นเพื่อนำไปต่อยอดสร้างสรรค์สำหรับพัฒนาทักษะการบรรเลงกีตาร์ในขั้นต่อไป โดยจะอธิบายในลักษณะของขั้นตอนกระบวนการสร้างสรรค์บทเพลง ดังนี้

2.1 การออกแบบสังคีตลักษณะ และการดำเนินคอร์ดของบทเพลง (form and chord progression)

การออกแบบสังคีตลักษณะของบทเพลงเป็นการกำหนดกรอบจำนวนท่อนเพลง และการกำหนดการดำเนินคอร์ดที่สัมพันธ์รองรับกับทำนองหลัก และการสร้างสรรค์เป็นบทเพลงฝึกทักษะในลำดับต่อไป โดยขอยกตัวอย่างแผนผังการสร้างสรรค์การดำเนินคอร์ดใหม่ของทำนองล่องน่าน ดังนี้

ตารางที่ 1 สังคีตลักษณะ และการสร้างสรรค์การดำเนินคอร์ดใหม่ของทำนองล่องน่าน

ห้อง	บันไดเสียง	คอร์ดเดิม	การดำเนินคอร์ดแบบสร้างสรรค์ใหม่	สังคีตลักษณะ
1-8	G major	G/ C	Am7/ D7/ Gmaj7/ Gmaj7 Gmaj7/ Am7/ D7/ Gmaj7	A
9-16	G Minor	Gm/ Bb/ C	Gm7/ Gm7b5/ Eb7/ D7 Am7b5/ D7b13/ Gm7/ Gm7	B
17-20	G Major	C/ Bm-D7/ G	Am7-D7/ Gmaj7-Em7/ Am7-D7/ Gmaj7	A

ที่มา: องอาจ อินทนิเวศ

จากตารางที่ 1 ผู้วิจัยยังคงยึดสังคีตลักษณะของเพลงเป็นแบบสามตอน (ternary Form; ABA) และบันไดเสียงที่ได้จากการถอดโน้ตต้นฉบับเสียง คือ บันไดเสียง G Major G Minor และ G Major แต่ได้สร้างสรรค์การดำเนินคอร์ดเพิ่มเติมขึ้นใหม่ เพื่อให้เกิดสีสันของเสียงประสาน

และลักษณะการจับคอร์ดที่มีความซับซ้อนมากยิ่งขึ้น กล่าวคือ ห้องที่ 1-8 ของทำนองล่องน่านซึ่งอยู่ในบันไดเสียง G Major นั้น มีการใช้คอร์ดที่รองรับทำนองอยู่สองคอร์ด คือ คอร์ด G และคอร์ด C ทั้งนี้ผู้วิจัยได้เพิ่มเติมคอร์ดให้เกิดการเคลื่อนที่การดำเนินคอร์ดในลักษณะ Ilm7/ V7/

Imaj7 แทรกเข้ามาหรือคอร์ด Am7/ D7/ Gmaj7 ซึ่งจะช่วยให้งานสามารถมีทิศทางเคลื่อนที่ได้มากขึ้น ในห้องที่ 9-16 อยู่ในบันไดเสียง G Minor ใช้คอร์ดที่รองรับทำนองอยู่สามคอร์ด คือ คอร์ด Gm คอร์ด Bb และคอร์ด C ทั้งนี้ผู้วิจัยได้เพิ่มเติมคอร์ดให้เกิดการเคลื่อนที่การดำเนินคอร์ดในลักษณะ Im7/ Im7b5/ VI7/ V7/ IIIm7b5/ V7b13/ Im7/ Im7 หรือคอร์ด Gm7/ Gm7b5/ Eb7/ D7/ Am7b5/ D7b13/ Gm7/ Gm7 และในห้องที่ 17-20 กลับมาบันไดเสียง G Major ซึ่งเดิมมีคอร์ดรองรับอยู่สี่คอร์ด คือ คอร์ด C/ Bm-D7/ G ทั้งนี้ผู้วิจัยได้เพิ่มเติมคอร์ดให้เกิดการเคลื่อนที่การดำเนินคอร์ดในลักษณะ IIIm7-V7/ Imaj7-VI7/ IIIm7-V7/ Imaj7

2.2 การออกแบบทำนองหลัก (Melody)

การออกแบบทำนองหลัก โดยเรียบเรียงใหม่ที่ได้มาจากทำนองการขับซอ ผู้วิจัยใช้

หลักการในการออกแบบทำนองหลัก 5 ประการ ได้แก่ (1) การเลือกโน้ตที่เป็นโน้ตเสียงหลักที่แสดงออกถึงความเป็นเสียงหลักของประโยคในตอนนั้นๆ (structural pitch) (2) มีลักษณะรวมกันเป็นประโยคสั้นๆ หรือนำมาต่อเนื่องกันได้ (motif or phrase) (3) มีลักษณะของการดำเนินทำนองรูปแบบประโยคที่มีจุดขึ้นต้นและลงจบคล้ายการถาม-ตอบที่ชัดเจน (call and response) (4) มีความสัมพันธ์ตามหลักทฤษฎีการประสานกับคอร์ด (harmony) และ (5) การพิจารณาถึงความไพเราะเหมาะสมของทำนองหลักเมื่อนำมาบรรเลงด้วยกีตาร์ (the melody is played by the guitar appropriately) ทั้งนี้ผู้วิจัยขอยกตัวอย่างของบทเพลงโดยแสดงการเปรียบเทียบทำนองเดิม กับการออกแบบทำนองหลักและคอร์ดที่เรียบเรียงใหม่ ดังนี้

Am7-D7/ Gmaj7-Em7/ Am7-D7/ Gmaj7

ทำนองซอ

ทำนองหลักกีตาร์

5

ปีเก่า ผ่าน ไป ปีใหม่ เข้า มา ความ สุข หรรษา มาหา พี่

ภาพที่ 1 การเปรียบเทียบการสร้างสรรค์ทำนองหลักใหม่ในแบบฝึกหัดที่ 1 ตั้งเชียงใหม่ (Etude No.1, Tang Chiang Mai) กับทำนองเพลงตั้งเชียงใหม่ ที่มา: องอาจ อินทนิเวศ

3. การสร้างสรรค์บทเพลง

การสร้างสรรคบทเพลงสำหรับพัฒนาทักษะการบรรเลงกีตาร์ โดยใช้แนวคิดจากทำนองเพลงพื้นบ้านล้านนา ครั้งนี้ ได้กำหนดเป้าหมายจำนวนเพลงที่จะสร้างสรรค์ จำนวนทั้งสิ้น 7 บทเพลง โดยมีรายละเอียดดังนี้

3.1 แบบฝึกหัดที่ 1 ตั้งเชียงใหม่ (Etude No.1, Tang Chiang Mai)

เป็นการนำเพลงพื้นบ้านล้านนาทำนองตั้งเชียงใหม่ ที่นิยมใช้เป็นทำนองขับร้องเพลงซอในแถบจังหวัดเชียงใหม่ เชียงราย ลำพูน และลำปาง มาสร้างสรรค์ใหม่เป็นทำนองหลักของเพลง มีลักษณะโครงสร้างเป็นสังคีตลักษณะแบบสองตอน (Binary Form; AB) ตอน A ห้องที่ 1-16 อยู่ในบันไดเสียง G Minor Scale ดำเนินคอร์ดแบบ Im7/ IVm7/ IIm7b5-V7b9/ Im7 และตอน B ห้องที่ 17-34 อยู่ในบันไดเสียง Db Major Scale ดำเนินคอร์ดแบบ IIm7-V7/ Imaj7-VIm7 อัตราความเร็ว 100bpm การสร้างสรรค์ครั้งนี้เรียบเรียงให้บรรเลง 3 รอบ (3 chorus) และมีท่อนลงจบรวมทั้งสิ้น 106 ห้องเพลง รอบที่ 1 ห้องที่ 1-34 เป็นการนำเสนอทำนองหลักของเพลง (head) มีที่มาจากเสียงโน้ตหลักของทำนองตั้งเชียงใหม่ (structural pitch of tang Chiang Mai) รอบที่ 2 ห้องที่ 35-68 เป็นการตกแต่งทำนองด้วยเทคนิคการเปลี่ยนจังหวะการเริ่มประโยค การจบประโยค การหยุด (changing the rhythm) การตกแต่งทำนองด้วยเทคนิคครูดสาย (slide) การใช้โน้ตเชื่อมแบบโครมาติก (chromatic) และรอบที่ 3 ห้องที่ 69-106 นำเสนอการพัฒนาทำนองด้วยแนวคิดการใช้เทคนิคอาร์เปจโจ (Arpeggios)

3.2 แบบฝึกหัดที่ 2 จะปุ่ละม้าย (Etude No.2, Chapu-Lamai)

เป็นการนำเพลงพื้นบ้านทำนองจะปุ่ละม้าย ที่นิยมใช้เป็นทำนองขับร้องเพลงซอใน

แถบจังหวัดเชียงใหม่ เชียงราย ลำพูน และลำปาง มาสร้างสรรค์ใหม่เป็นทำนองหลักของเพลง มีลักษณะโครงสร้างเป็นสังคีตลักษณะแบบสองตอน (Binary Form; AB) โดยตอน A ห้องที่ 1-32 อยู่ในบันไดเสียง C Minor Scale ใช้คอร์ด Im7 และ IImaj7 และตอน B ห้องที่ 33-48 อยู่ในบันไดเสียง F Major Scale ใช้คอร์ด Imaj7 และคอร์ด V7 และช่วงท้ายห้องที่ 41-48 มีการย้ายบันไดเสียงกลับไปบันไดเสียง C Minor ใช้อัตราความเร็วที่ 140bpm การสร้างสรรค์ครั้งนี้เรียบเรียงให้บรรเลง 2 รอบรวมทั้งสิ้น 96 ห้องเพลง รอบที่ 1 ห้องที่ 1-48 นำเสนอทำนองหลักของเพลงมีที่มาจากเสียงโน้ตหลักของทำนองจะปุ่ละม้าย และรอบที่ 2 ห้องที่ 49-96 เป็นการนำเสนอการตกแต่งทำนองด้วยเทคนิค การเปลี่ยนจังหวะการเริ่มประโยค การจบประโยค การหยุด การตกแต่งทำนองด้วยเทคนิคอาร์เปจโจ รวมทั้งการใช้โน้ตเชื่อมแบบโครมาติก

3.3 แบบฝึกหัดที่ 3 เสเลเมา (Etude No.3 Selemao)

เป็นการนำทำนองเพลงพื้นบ้านล้านนาทำนองเสเลเมา หรือเรียกอีกอย่างว่า ทำนองเงี้ยว เป็นทำนองเพลงที่นิยมใช้ขับซอทั่วไปทุกพื้นที่ในวัฒนธรรมล้านนา โดยผู้วิจัยนำมาสร้างสรรค์ใหม่เป็นทำนองหลักของเพลง มีลักษณะโครงสร้างเป็นสังคีตลักษณะแบบอิสระ (through composed form; ABCD) โดยตอน A ห้องที่ 1-6 อยู่ในบันไดเสียง D Minor Scale มีการดำเนินคอร์ดแบบ Im7/ VIm7/ IIm7b5-V7b9/ Im7 ตอน B ห้องที่ 7-15 อยู่ในบันไดเสียง F Major Scale ดำเนินคอร์ดแบบ Imaj7-IIm7-V7-Imaj7 ตอน C ห้องที่ 16-19 อยู่ในบันไดเสียง Bb Major Scale ดำเนินคอร์ดแบบ Imaj7-IIm7-V7-Imaj7 และตอน D ห้องที่ 20-21 อยู่ในบันไดเสียง D Minor Scale ดำเนินคอร์ดแบบ IIm7b5-V7b9/ Im7 อัตราความเร็วที่ 120bpm ตลอดทั้งเพลง การสร้างสรรค์

ครั้งนี้เรียบเรียงให้บรรเลง 5 รอบ รวมทั้งสิ้น 101 ห้องเพลง รอบที่ 1 ห้องที่ 1-21 เป็นการนำเสนอทำนองหลักของเพลง รอบที่ 2 ห้องที่ 22-41 และรอบที่ 3 ห้องที่ 42-61 เป็นการตกแต่งทำนองด้วยเทคนิคการเปลี่ยนจังหวะการเริ่มประโยค การจบประโยค การหยุด การตกแต่งทำนองด้วยเทคนิครูตสาย การใช้โน้ตเชื่อมแบบโครมาติก รอบที่ 4 ห้องที่ 62-81 และรอบที่ 5 ห้องที่ 82-101 นำเสนอการพัฒนาทำนองด้วยแนวคิดการเล่นบันไดเสียงและเทคนิคอาร์เปจโจ

3.4 แบบฝึกหัดที่ 4 ซอพม่า (Etude No.4, Sopma)

เป็นการนำเพลงพื้นบ้านล้านนาทำนองซอพม่า เป็นทำนองเพลงที่นิยมใช้ขับซอทั่วไปทุกพื้นที่ในวัฒนธรรมล้านนา โดยผู้วิจัยสร้างสรรค์ใหม่เป็นทำนองหลักของเพลง มีลักษณะโครงสร้างเป็นสังคีตลักษณะแบบตอนเดียว (unitary form; A) โดยอยู่ในบันไดเสียง F Major Scale มีลักษณะการดำเนินคอร์ดแบบ Imaj7/ V7/ IIm7-Imaj7/ IIm7-V7/ Imaj7 อัตราความเร็ว 82bpm การสร้างสรรค์ครั้งนี้เรียบเรียงให้บรรเลง 5 รอบ รวมทั้งสิ้น 80 ห้องเพลง รอบที่ 1 เป็นการนำเสนอทำนองหลักของเพลงมีที่มาจากเสียงโน้ตหลักของทำนองซอพม่า รอบที่ 2 และรอบที่ 3 เป็นการนำเสนอการตกแต่งทำนองด้วยเทคนิคการเปลี่ยนจังหวะการเริ่มประโยค การจบประโยค การหยุด การตกแต่งทำนองด้วยเทคนิคการเล่นบันไดเสียง การใช้โน้ตเชื่อมแบบโครมาติก รอบที่ 4 นำเสนอการเล่นโน้ตหลักของคอร์ด (chord tone) และรอบที่ 5 เป็นการพัฒนาทำนองด้วยแนวคิดการใช้เทคนิคอาร์เปจโจ

3.5 แบบฝึกหัดที่ 5 ล่องน่าน (Etude No 5, long-nan)

เป็นการนำทำนองเพลงพื้นบ้านล้านนาทำนองล่องน่าน ที่นิยมใช้เป็นทำนองเพลงขับ

ร้องเพลงซอในแถบจังหวัดน่าน และจังหวัดแพร่ มาสร้างสรรค์ใหม่เป็นทำนองหลักของเพลง มีลักษณะโครงสร้างเป็นสังคีตลักษณะแบบสองตอนย้อนกลับ (rounded binary form; ABA) ตอน A (ห้องที่ 1-8) อยู่ในบันไดเสียง G Major Scale มีลักษณะการดำเนินคอร์ดแบบ IIm7/ V7/ Imaj7 ตอน B (ห้องที่ 9-16) อยู่ในบันไดเสียง G Minor Scale มีลักษณะการดำเนินคอร์ดแบบ Im7/ Im7b5/ VI7/ V7/ IIm7b5/ V7b13/ Im7 และตอน A ตอนกลับนั้น ใช้การดำเนินคอร์ดแบบ IIm7/ V7/ Imaj7/ VIm7 อัตราความเร็วที่ 100bpm ตลอดทั้งเพลง การสร้างสรรค์ครั้งนี้เรียบเรียงให้บรรเลง 5 รอบ รวมทั้งสิ้น 100 ห้องเพลง รอบที่ 1 เป็นการนำเสนอทำนองหลักของเพลงมีที่มาจากเสียงโน้ตหลักของทำนองล่องน่าน รอบที่ 2 และรอบที่ 3 เป็นการนำเสนอการตกแต่งทำนองด้วยเทคนิคการเปลี่ยนจังหวะการเริ่มประโยค การจบประโยค การหยุด การตกแต่งทำนองด้วยเทคนิครูตสาย รวมทั้งการใช้โน้ตเชื่อมแบบโครมาติก รอบที่ 4 และรอบที่ 5 นำเสนอการพัฒนาทำนองด้วยแนวคิดการใช้เทคนิคอาร์เปจโจ

3.6 แบบฝึกหัดที่ 6 ลับแลง (Etude No.6, Lap-leang)

เป็นการนำเพลงพื้นบ้านล้านนาทำนองลับแลง ที่นิยมใช้เป็นทำนองเพลงขับร้องเพลงซอเพลงขับซอในแถบจังหวัดน่าน และแพร่ มาสร้างสรรค์ใหม่เป็นทำนองหลักของเพลง มีลักษณะโครงสร้างเป็นสังคีตลักษณะแบบตอนเดียว โดยอยู่ในบันไดเสียง F Minor Scale มีลักษณะการดำเนินคอร์ดแบบ IIIImaj7/ IVm7/ Im7 และแบบ IIm7b5-V7b9/ Im7 อัตราความเร็วที่ 100bpm การสร้างสรรค์ครั้งนี้เรียบเรียงให้บรรเลง 5 รอบ รวมทั้งสิ้น 100 ห้องเพลง รอบที่ 1 เป็นการนำเสนอทำนองหลักของเพลงมีที่มาจากเสียงโน้ตหลักของทำนองลับแลง รอบที่ 2 และที่ 3 เป็นการ

นำเสนอการตกแต่งทำนองด้วยเทคนิคการเปลี่ยน
จังหวะการเริ่มประโยค การจบประโยค การหยุด
การตกแต่งทำนองด้วยเทคนิคครูดสาย การใช้
บันไดเสียง รวมทั้งการใช้โน้ตเชื่อมแบบโครมาติก
รอบที่ 4 และรอบที่ 5 นำเสนอการพัฒนาทำนอง
ด้วยแนวคิดการใช้เทคนิคอาร์เปจโจ

3.7 แบบฝึกหัดที่ 7 บั้นฝ้าย (Etude No.7, Pan Fai)

เป็นการนำเพลงพื้นบ้านล้านนาทำนอง
บั้นฝ้าย ที่นิยมใช้เป็นทำนองขับร้องเพลงซอใน
แถบจังหวัดน่าน และจังหวัดแพร่ มาสร้างสรรค์
ใหม่เป็นทำนองหลักของเพลง มีลักษณะโครงสร้าง
เป็นสังคีตลักษณะแบบตอนเดียว โดยอยู่ในบันได
เสียง E Major Scale มีลักษณะการดำเนิน
คอร์ดแบบ I maj7/ VI m7/ IIm7-V7/ I maj7 อัตรา
ความเร็วที่ 92bpm การสร้างสรรค์ครั้งนี้เรียบเรียง
ให้บรรเลง 6 รอบ รวมทั้งสิ้น 84 ห้องเพลง รอบที่
1 เป็นการนำเสนอทำนองหลักของเพลงมีที่มาจาก
เสียงโน้ตหลักของทำนองบั้นฝ้าย รอบที่ 2 เป็นการ
นำเสนอทำนองหลักของเพลงอีกครั้งแต่เป็นระดับ
เสียงที่สูงขึ้น 1 คู่แปด (octave) รอบที่ 3 รอบที่ 4
และรอบที่ 5 เป็นการนำเสนอการตกแต่งทำนอง
ด้วยเทคนิคการเปลี่ยนจังหวะการเริ่มประโยค
การจบประโยค การหยุด การตกแต่งทำนองด้วย
เทคนิคครูดสาย การใช้บันไดเสียง การใช้โน้ตเชื่อม

แบบโครมาติก และรอบที่ 6 นำเสนอการพัฒนา
ทำนองด้วยแนวคิดการใช้เทคนิคอาร์เปจโจ

โดยสรุปแล้ว การสร้างสรรค์บทเพลง
สำหรับพัฒนาทักษะการบรรเลงกีตาร์โดยใช้
แนวคิดจากทำนองเพลงพื้นบ้านล้านนา ครั้งนี้
ผลผลิต (output) ที่เกิดขึ้นจากบทเพลงเหล่านี้จะ
ช่วยให้นักกีตาร์เกิดความเข้าใจและจดจำทำนอง
เพลงพื้นบ้านล้านนา ประเภททำนองเพลงซอ
ล้านนาได้ (interpretation) เกิดความเข้าใจเรื่อง
การตกแต่ง (embellishment) และแปลทำนอง
(paraphrase) เพื่อให้มีความหลากหลาย ทั้งเข้าใจ
การเลือกใช้น้ตเป้าหมาย (target note) ที่เหมาะ
สมกับโน้ตทำนองหลัก เกิดทักษะทางการบรรเลง
กีตาร์ที่คล่องตัวยิ่งขึ้น (skill) นอกจากนี้ผลลัพธ์
(outcome) ของบทเพลงเหล่านี้ ผู้บรรเลงจะเกิด
ทักษะการบรรเลงที่ดีขึ้นตามลำดับ สามารถนำ
ทำนองหลักไปต่อยอดแนวคิดของตนเองได้ทั้ง
ด้านการบรรเลงเชิงปฏิภาณ (improvisation) และ
ด้านการเรียบเรียงหรือประพันธ์เพลง (arranging
or composition) ต่อไป ท้ายที่สุดผลกระทบที่เกิดขึ้น
(impact) บทเพลงนี้จะเป็นส่วนหนึ่งในการช่วย
อนุรักษ์บทเพลงพื้นบ้านล้านนาให้เป็นที่รู้จัก สร้าง
การจดจำทำนอง อีกทั้งยังขยายกลุ่มคนฟังและ
นักดนตรีให้เกิดความสนใจในบทเพลงพื้นบ้าน
ล้านนามากยิ่งขึ้น

Etude No.5, Longnan

Ong-art Inthaniwet
Chiang Rai Rajabhat University

♩ = 100

Electric Guitar

Am7 D7 Gmaj7

Gmaj7 Am7 D7 Gmaj7

ภาพที่ 2 ช่วงต้นของเพลง Etude No.5, Longnan เป็นการนำเสนอทำนองหลัก
ของเพลงที่ได้รับแรงบันดาลใจจากทำนองเพลงซอล้านนา

ที่มา: องอาจ อินทนิเวศ

สรุปและอภิปรายผล

การสร้างสรรคบทเพลง ครั้งนี้ เป็นการสร้างสรรคบทเพลงเพื่อให้เกิดประโยชน์ทางวิชาการด้านดนตรี และวัฒนธรรม กล่าวคือ ส่งผลให้เกิดองค์ความรู้ แนวคิด และวิธีการเรียบเรียงทำนองเพลงพื้นบ้านล้านนาสำหรับพัฒนาทักษะการบรรเลงกีตาร์ที่อยู่ในรูปแบบบทเพลงเพื่อฝึกพัฒนาทักษะ อีกทั้งยังเป็นการเผยแพร่สุนทรียรสทางดนตรีที่มีความเป็นวิชาการ ให้กับกลุ่มผู้สนใจ ครูอาจารย์ นักศึกษาด้านดนตรี นักดนตรีในท้องถิ่น และบุคคลที่สนใจทั่วไป และสร้างความคิดต่อยอดการสร้างสรรคผลงานในอนาคตได้ ส่งผลให้คนในพื้นที่เกิดการเล็งเห็นคุณค่าความงามของดนตรีที่มีความคู่กับมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมในพื้นที่ ทั้งยังสร้างความภาคภูมิใจให้กับประชาชนในพื้นที่ภาคเหนือ นอกจากนี้ผลงานดังกล่าวได้ยื่นจดลิขสิทธิ์เพื่อใช้ต่อยอดในเชิงการศึกษาด้านดนตรีในอนาคตต่อไป ดังข้อเสนอแนะของ วีรชาติ เปรมาพันธ์ (2553, หน้า 5-19) การสร้างสรรคบทเพลงประเภทแบบฝึกหัดมีความสำคัญต่อการพัฒนาทักษะของนักดนตรีในประเทศอย่างยิ่ง เนื่องจากคนไทยต้องสั่งซื้อหนังสือ ตำราจากต่างประเทศต่อปีเป็นจำนวนมากเสียรายได้ออกนอกประเทศ อีกทั้งตำราดังกล่าวยังไม่เหมาะสมกับสภาพวัฒนธรรมการศึกษาของคนไทย ดังจึงมีความจำเป็นที่ควรต้องสร้างสรรคบทเพลงประเภทแบบฝึกหัดควบคู่ไปด้วย

อย่างไรก็ตาม การศึกษาวิจัยครั้งนี้ มีประเด็นข้ออภิปรายต่อการสร้างสรรคผลงานในครั้งต่อๆ ไปอยู่ 2 ประเด็น คือ เรื่องการสืบค้นเสียงต้นฉบับเพื่อการถอดเสียงสร้างสรรคเป็นทำนองหลัก ถือเป็นประเด็นสำคัญยิ่งต่อการเริ่มต้นการสร้างสรรค เนื่องจากการใช้เสียงที่ได้รับการยอมรับและถูกต้องนั้นจะส่งผลต่อเนื้อหา

การถอดเป็นโน้ตสากล หากต้นเสียงมีความเที่ยงตรงจะทำให้การถอดถอดออกมาเป็นโน้ตได้อย่างชัดเจน กรณีนี้พบในการสร้างสรรคครั้งนี้ โดยผู้วิจัยพบว่าทำนองการขับซอในวัฒนธรรมของจังหวัดเชียงใหม่ เช่น ทำนองตั้งเชียงใหม่ ทำนองจะปุ-ละม้าย นั้นจะมีความซับซ้อนของเสียง มีการเปลี่ยนบันไดเสียง การดำเนินคอร์ดเดี่ยวต่อเนื่องยาวนานมากกว่าทำนองการขับซอในวัฒนธรรมจังหวัดน่าน คือ ทำนองล่องน่าน ทำนองลับแล และทำนองปั่นฝ้าย ซึ่งทำนองเคลื่อนที่ไม่เปลี่ยนบันไดเสียง มีจุดพักประโยค และสามารถกำหนดคอร์ดให้เคลื่อนที่ได้เหมาะสมกับการเรียบเรียงดนตรีสมัยนิยม ในประเด็นนี้ สมชาย รัตมี (2559, หน้า 38-39) ได้กล่าวว่า ทำนองเพลงของการขับร้องที่ตีควรมีการกำหนดขั้นคู่ กำหนดระยะการพัก และกำหนดพิสัยของเสียงที่เหมาะสม การศึกษาที่สนับสนุนแนวคิดการสร้างสรรคบทเพลงที่มาจากเพลงพื้นบ้าน เช่นการศึกษาของ วุ ชูนิ และคณะ (2564, หน้า 86-94) ที่นำเอาเพลงพื้นบ้านตู้เจียมมาใช้ในกระบวนการเรียนการสอนดนตรีนั้นช่วยสร้างความเข้าใจในวัฒนธรรม และภูมิปัญญาของชาวบ้านได้ สอดคล้องกับการศึกษาของ สรีวันท์ วาทะวัฒนะ และคณะ (2562, หน้า 120-131) ที่ดำเนินการศึกษาดนตรีสะล้อล้านน่านามามาบูรณาการเป็นบทประพันธ์ร่วมสมัยประเภทไวโอลิน ทำให้เกิดการอนุรักษ์ ต่อยอดการเรียนรู้และเผยแพร่ในระดับสากล ประเด็นอภิปรายที่สองคือ การสร้างสรรคทำนองในแต่ละรอบที่ต้องค้นคว้าแนวคิดในการสร้างสรรคอย่างรอบด้าน ถึงแม้ว่าการศึกษาค้นคว้าจะมีการใช้รูปแบบของเทคนิคที่คล้ายกันในแต่ละบทเพลง หากแต่มีความแตกต่างกันในรายละเอียดของการดำเนินทำนองจึงเปรียบเสมือนการสร้างสรรคแนวคิดใหม่เป็นกลวิธีที่สอดคล้องกับ พิภข สอนโย (2563, หน้า 1-21) ที่สร้างสรรคบทเพลงเพื่อพัฒนาทักษะจะเข้าจากเพลงพื้นบ้านอีสาน

โดยให้ดำเนินที่ใกล้เคียงกัน จากนั้นสอดแทรกเทคนิคและกลวิธีการบรรเลงเข้าไปในบทเพลง นอกจากนี้กระบวนการพัฒนาที่สร้างแนวทำนองใหม่ไปอย่างต่อเนื่องนั้นเป็นการช่วยพัฒนาความคิดใหม่ของผู้บรรเลง ซึ่งจะสามารถต่อยอดทักษะกับแนวคิดของผู้บรรเลงได้ ดังเช่นการสร้างสรรค์ของ ธวัช สันขีวจิตร (2562, หน้า 59-74) ที่ได้สร้างสรรค์ผลงานเพลงจากทำนอง ซอพม่า โดยปรับระดับดนตรีขึ้นใหม่ไม่เน้นการสร้างสรรค์แบบดั้งเดิม หรืออนุรักษ์ แต่เพื่อให้เห็นถึงมุมมองใหม่ของการนำทำนองเพลงพื้นบ้านมาสร้างสรรค์ในมิติใหม่ จึงเห็นได้ว่า การนำเอาความวัตถุดิบทำนองเพลงพื้นบ้านที่มีในพื้นที่ มาสร้างสรรค์บทเพลงใหม่นอกจากจะช่วยให้เกิดประโยชน์ทางวิชาดนตรีทั้งในเชิงทฤษฎี และเชิงปฏิบัติเรื่องดนตรีแล้ว ยังช่วยเติมเต็มแนวคิด การต่อยอดทางวัฒนธรรมแบบร่วมสมัยให้เกิดความงอกงาม เกิดสุนทรียศิลป์ที่งดงามได้ต่อไป

ในด้านการเผยแพร่ผลงาน เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อสังคม ผู้วิจัยได้นำข้อมูลของบทเพลง

ที่ได้สร้างสรรค์ มาพัฒนาโดยการพิมพ์เป็นหนังสือ เพื่อใช้ประกอบการเรียนการสอนเรื่องการพัฒนาทักษะทางกีตาร์ให้กับสถานศึกษาที่เปิดสอนห้องเรียนดนตรี หรือโรงเรียนดนตรีเอกชนในจังหวัดทางภาคภาคเหนือ โดยส่งมอบผ่านทางศิษย์เก่าของสาขาวิชาดนตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ นอกจากนี้ยังเผยแพร่ในลักษณะออนไลน์ แบบวีดิทัศน์การฝึกบทเพลงแบบฝึกหัดทั้ง 7 บทเพลง โดยผู้วิจัยได้อัปโหลดไว้บนช่องยูทูป เพื่อสะดวกต่อการเปิดชมและฝึกฝน มีลักษณะเป็นวีดิทัศน์แสดงโน้ตเพลงพร้อมเสียงพร้อมการบรรเลง ดังนั้นผู้ฝึกฝนจึงสามารถหยุดเป็นช่วงตอน หรือแบ่งการฝึกเป็นตอนได้ตามต้องการ

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัยจาก สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ และขอขอบคุณข้อมูลเสียงทำนองการขับซอจากสมาคมศิลปินขับซอล้านนา และศิลปินซอพื้นเมืองเมืองเชียงใหม่ทุกราย

The image displays a musical score for guitar, specifically for Etude No. 3 Selemao. The score is written in treble clef with a key signature of one flat (B-flat). It consists of four staves of music, each with guitar chord diagrams above the notes. The chords are labeled with letters and numbers, such as Dm7, Gm7, Em7(b5), A7(b9), Am7, Fmaj7, C7, Fm7, Fmaj7, Gm7, C7, Fmaj7, C9, F7, Bbmaj7, Cm7, F7, Bbmaj7, Em7(b5), A7(b9), and Dm7. The measures are numbered from 22 to 41. The notation includes eighth and quarter notes, rests, and a double bar line at the end of measure 41.

ภาพที่ 3 การบรรเลงรอบที่ 2 ห้องที่ 22-41 ของเพลงแบบฝึกหัดที่ 3 เสเลเมา (Etude No.3 Selemao)
ที่มา: องอาจ อินทนิเวศ

The image shows a musical score for a guitar piece. It consists of four staves of music in a treble clef, with a key signature of three sharps (F#, C#, G#). Above the staves are guitar chord diagrams for various chords: Emaj7, C#m7, F#m7, B7, and C#m7. The score includes measures 29, 33, 37, and 41. Measure 29 starts with a C chord diagram. Measures 33, 37, and 41 feature triplets of eighth notes. The piece concludes with a double bar line at the end of the fourth staff.

ภาพที่ 4 การบรรเลงรอบที่ 3 ของเพลงแบบฝึกหัดที่ 7 ปีนีฬาย (Etude No.7, Panfai)
ที่มา: องอาจ อินทนิเวศ

เอกสารอ้างอิง

- ณัฐศรีธัญญ์ ทฤษฎีคุณ พงษ์พิทยา สัพโส และนิพัทธ์ กาญจนะหุต. (2562). การสร้างรูปแบบการฝึกซ้อมวงดุริยางค์เครื่องลมระดับอุดมศึกษาในประเทศไทย. *วารสารดนตรีรังสิต มหาวิทยาลัยรังสิต*, 14(2), 31-45.
- ธภัฏ สังข์วิจิตร. (2562). การสร้างสรรค์บทเพลงซอพม่า สำหรับวงดนตรีเครื่องสายสากล. *วารสารดนตรีรังสิตมหาวิทยาลัยรังสิต*, 14(2), 59-74.
- ปัญญาทัศน์ วีระพล และอนรรฆ จรรย์ยานนท์. (2563). กระบวนการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักกีตาร์ชาวไทยกรณีศึกษาธรรมรัตน์ ดวงศิริ. *วารสารศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น*, 12(1), 180-206.
- พิภข สอนโย. (2563). การสร้างสรรค์บทเพลงเพื่อพัฒนาทักษะการดีดจะเข้จากเพลงพื้นบ้านอีสาน. *วารสารมนุษยศาสตร์วิชาการ*, 27(1), 1-21.
- วรินทร์ สีเสียดงาม. (2562). แนวทางการจัดการเรียนการสอนการปฏิบัติแซกโซโฟนในระดับอุดมศึกษา เขตกรุงเทพมหานคร. *วารสารศิลปกรรมบูรพา*, 22(2), 71-89.
- วีระชาติ เปรมานนท์. (2553). บทเพลงเพื่อการพัฒนาศักยภาพสำหรับนักเปียโนไทย. *วารสารดนตรีรังสิตมหาวิทยาลัยรังสิต*, 5(2), 5-19.

- วู ชูนิ, พีรพงศ์ เสนุไชย และวัชรานนท์ สังข์หมื่นนา. (2564). การประยุกต์ใช้เพลงพื้นบ้านตู้เจียในการสอนดนตรีของวิทยาลัยการศึกษาก่อนวัยเรียนถงเหริน. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*, 41(2), 86-94.
- สมชาย รัตมี. (2559). *การเรียบเรียงเพลงสมัยนิยม*. สหธรรมิก จำกัด.
- สรวิวัฒน์ วาทะวิณะ และปัญญา รุ่งเรือง. (2562). การศึกษาเพลงพื้นบ้านสะล้อล้านนาสู่การสร้างสรรค์บทเพลง violin ensemble. *วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี*, 8(1), 120-131.

**หลักเกณฑ์และคำแนะนำสำหรับผู้พิมพ์ บทความ หรือ บทความวิจัย
วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
(Instructions for the Authors)**

บทความและบทความวิจัยที่จะนำมาตีพิมพ์ในวารสารมหาวิทยาลัยมหาสารคามนี้ จะต้องได้รับการตรวจสอบทางวิชาการ (Peer review) ก่อน เพื่อให้วารสารมีคุณภาพในระดับมาตรฐานสากล และนำไปอ้างอิงได้ ผลงานที่ส่งมาตีพิมพ์ จะต้องเป็นงานบทความความรู้เดิมและเสนอความรู้ใหม่ที่ทันสมัยรวมทั้งข้อคิดเห็นที่เกิดประโยชน์ต่อผู้อ่าน ผลงานไม่เคยถูกนำไปตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารอื่นใดมาก่อน และไม่ได้อยู่ในระหว่างการพิจารณาของวารสารใดๆ การเตรียมต้นฉบับที่จะมาลงตีพิมพ์ ควรปฏิบัติตามคำแนะนำดังนี้

การเตรียมต้นฉบับสำหรับบทความและบทความวิจัย

1. ภาษา เป็นภาษาไทยหรืออังกฤษก็ได้ ถ้าเป็นภาษาไทย ให้ยึดหลักการใช้คำศัพท์หรือการเขียนทับศัพท์ให้ยึดหลักของราชบัณฑิตยสถาน พยายามหลีกเลี่ยงการใช้ภาษาอังกฤษในข้อความ ยกเว้นกรณีจำเป็น ศัพท์ภาษาอังกฤษที่ปนไทย ให้ใช้ตัวเล็กทั้งหมด ยกเว้นชื่อเฉพาะซึ่งต้องขึ้นต้นด้วยตัวอักษรใหญ่ ถ้าเป็นภาษาอังกฤษ ควรให้ผู้เชี่ยวชาญในภาษาอังกฤษตรวจสอบความถูกต้องก่อนที่จะส่งต้นฉบับ

2. ขนาดของต้นฉบับ พิมพ์หน้าเดี่ยวบนกระดาษสัน ขนาด เอ 4 (216 x 279 มม.) ควรเว้นระยะห่างจากขอบกระดาษด้านบนและซ้ายมืออย่างน้อย 40 มม. (1.5 นิ้ว) ด้านล่างและขวามืออย่างน้อย 25 มม. (1 นิ้ว) พิมพ์ด้วยโปรแกรมไมโครซอฟท์เวิร์ด ด้วยรูปแบบอักษร browallia New ขนาด 16 ตัวอักษรย่อหน้า

3. จำนวนหน้า บทความและบทความวิจัย ไม่ควรเกิน 15 หน้า

การเรียงลำดับเนื้อหาบทความ และบทความวิจัย

1. ชื่อเรื่อง (Title) ควรสั้น กระชับ และสื่อเป้าหมายหลักของการศึกษาวิจัย ไม่ใช่ คำย่อ ความยาวไม่ควร เกิน 100 ตัวอักษร ชื่อเรื่องต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยให้นำชื่อเรื่องภาษาไทยขึ้นก่อน

2. ชื่อผู้พิมพ์และที่อยู่ ให้มีทั้งภาษาไทย และภาษาอังกฤษ และระบุตำแหน่งทางวิชาการ หน่วยงานหรือสถาบัน ที่อยู่ และ E-mail ของผู้พิมพ์ เพื่อใช้ติดต่อเกี่ยวกับต้นฉบับและบทความที่ตีพิมพ์แล้ว

3. บทคัดย่อ (Abstract) ให้มีทั้งภาษาไทย และภาษาอังกฤษ เป็นเนื้อความย่อที่อ่านแล้วเข้าใจง่าย โดยเรียงลำดับความสำคัญของเนื้อหา เช่น วัตถุประสงค์ วิธีการศึกษา ผลงานและการวิจารณ์ อย่างต่อเนื่องกัน ไม่ควรเกิน 500 คำ ไม่ควรมีคำย่อ ให้บทคัดย่อภาษาไทยขึ้นก่อนภาษาอังกฤษ

4. คำสำคัญหรือคำหลัก (Keyword) ให้ระบุทั้งภาษาไทย และภาษาอังกฤษ ใส่ไว้ท้ายบทคัดย่อของแต่ละภาษา

5. บทนำ (Introduction) เป็นส่วนของเนื้อหาที่บอกความเป็นมาและเหตุผลนำไปสู่การศึกษาวิจัย ให้ข้อมูลทางวิชาการพร้อมทั้งจุดมุ่งหมายที่เกี่ยวข้องอย่างคร่าว ๆ และมีวัตถุประสงค์ของการศึกษาและการวิจัยนั้นด้วย

6. วิธีการศึกษา ให้ระบุรายละเอียดวัสดุ อุปกรณ์ สิ่งที่น่าสนใจ จำนวนลักษณะเฉพาะของตัวอย่างที่ศึกษา ตลอดจนเครื่องมือและอุปกรณ์ต่างๆ ที่ใช้ในการศึกษา อธิบายวิธีการศึกษา หรือแผนการทดลองทางสถิติ การสุ่มตัวอย่าง วิธีการเก็บข้อมูลและวิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

7. ผลการศึกษา (Results) แจ้งผลที่พบตามลำดับหัวข้อของการศึกษาวิจัยอย่างชัดเจนได้ใจความ ถ้าผลไม่ซับซ้อนไม่มีตัวเลขมาก ควรใช้คำบรรยาย แต่ถ้ามีตัวเลขมาก ตัวแปรมาก ควรใช้ตารางที่ แผนภูมิแทน ไม่ควรมีเกิน 5 ตารางหรือแผนภูมิ ควรแปลความหมายและวิเคราะห์ผลที่ค้นพบ และสรุปเปรียบเทียบกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

8. วิจารณ์และสรุปผล (Discussion and conclusion) ชี้แจงว่าผลการศึกษาตรงกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย หรือแตกต่างไปจากผลงานที่มีผู้รายงานไว้ก่อนหรือไม่ อย่างไร เหตุผลใดจึงเป็นเช่นนั้น และมีพื้นฐานอ้างอิงที่เชื่อถือได้ และให้จบด้วยข้อเสนอแนะที่จะนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์หรือทั้งประเด็นคำถามการวิจัย ซึ่งเป็นแนวทางสำหรับการวิจัยต่อไป

9. ตารางที่ รูป รูปภาพ และแผนภูมิ ควรคัดเลือกเฉพาะที่จำเป็น แยกออกจากเนื้อเรื่องโดยเรียงลำดับให้สอดคล้องกับคำอธิบายในเนื้อเรื่อง และต้องมีคำอธิบายสั้นๆ แต่สื่อความหมาย ได้สาระครบถ้วน ในกรณีที่เป็นการตารางที่ คำอธิบาย ต้องอยู่ด้านบน ในกรณีที่เป็นรูปภาพ หรือแผนภูมิ คำอธิบายอยู่ด้านล่าง

10. กิตติกรรมประกาศ ระบุสั้นๆ ว่าได้รับการสนับสนุนทุนวิจัย และความช่วยเหลือจากองค์กรใดหรือใครบ้าง

11. เอกสารอ้างอิง (References) สำหรับการพิมพ์เอกสารอ้างอิง ทั้งเอกสารอ้างอิงที่เป็นภาษาไทย และภาษาอังกฤษโดยมีหลักการทั่วไป คือ เอกสารอ้างอิงต้องเป็นที่ถูกตีพิมพ์และได้รับการยอมรับทางวิชาการ ไม่ควรเป็นบทคัดย่อ และไม่ใช้การติดต่อสื่อสารระหว่างบุคคล ถ้ายังไม่ได้ถูกตีพิมพ์ต้องระบุว่า รอการตีพิมพ์ (in press)

11.1 การเขียนเอกสารอ้างอิง

เอกสารอ้างอิงให้เขียนตามรูปแบบ “Publication Manual of the American Psychological Association” (7th Edition)

1. หนังสือ (ในรูปแบบรูปเล่ม)

ชื่อ-สกุล. (ปีพิมพ์). *ชื่อเรื่อง*(พิมพ์ครั้งที่). สำนักพิมพ์.

ตัวอย่าง:

วิธาน ฐานะวุฑฒ์. (2547). *หัวใจใหม่-ชีวิตใหม่*. ปิติศึกษา.

2. บทความในวารสารอิเล็กทรอนิกส์

ชื่อ-สกุล. (ปี พิมพ์). ชื่อบทความ. *ชื่อวารสาร*, เลขของปีที่ (เลขของฉบับที่), เลขหน้า. /<https://doi.org/เลขdoi>

ตัวอย่าง:

มานะ สินธุวงษานนท์. (2549). ปัจจัยส่งเสริมการจัดการศึกษาที่ส่งผลต่อคุณภาพนักเรียนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. *วารสารครุศาสตร์*, 18(2), 115-116.

3. รายงานการประชุมเชิงวิชาการ (Proceeding)

ชื่อ-สกุล. (ปี). ชื่อบทความ. ในชื่อบรรณาธิการ (บ.ก.), ชื่อหัวข้อการประชุม. *ชื่อการประชุม* (น. เลขหน้า). ฐานข้อมูล.

ตัวอย่าง:

พัชรภา ตันติชูเวช. (2553). การศึกษาทั่วไปกับคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ในประเทศมาเลเซีย และสิงคโปร์ ศึกษาโดยเปรียบเทียบกับประเทศไทย. ใน ศิริชัย กาญจนวาสี (บ.ก.), การขับเคลื่อนคุณภาพการศึกษาไทย. *การประชุมวิชาการและเผยแพร่ ผลงานวิจัยระดับชาติ* (น. 97-102). คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

4. หนังสือพิมพ์และหนังสือพิมพ์ออนไลน์

ชื่อ-สกุล. (ปี, /วัน/เดือน). ชื่อคอลัมน์. *ชื่อหนังสือพิมพ์*, เลขหน้า.

ตัวอย่าง:

พงษ์พรรณ บุญเลิศ. (2561, 15 สิงหาคม). เติลนิวัสวาริตี: 'สื่อพิพิธภัณฑ' เชื่อม ยุคสมัย เข้าถึงด้วย 'มิติใหม่' อินเทอร์เน็ต. *เติลนิวัส*, 4.

5. หนังสือ (ในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์)

ชื่อ-สกุล. (ปีพิมพ์). *ชื่อเรื่อง* (พิมพ์ครั้งที่). URL

ตัวอย่าง:

กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 สำหรับเด็กอายุต่ำกว่า 3-5 ปี*. http://drive.google.com/file/d/1HiTwiRh1Er73h VYIMh1cYWzQiaNI_Vc/view

6. วิทยานิพนธ์

ชื่อผู้แต่ง. (ปีพิมพ์). ชื่อเรื่อง [ชื่อระดับการศึกษา, ชื่อมหาวิทยาลัย]. องค์การหรือมหาวิทยาลัยที่เผยแพร่. ภาควิชา หรือ คณะ. (2560). การศึกษาการปฏิบัติบทบาทผู้นำการพยาบาลทางคลินิกของพยาบาลวิชาชีพ หอผู้ป่วยวิกฤต โรงพยาบาลศูนย์ สังกัดกระทรวงสาธารณสุข [วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย]. Chulalongkorn University Intellectual Repository (CUIR).

Reference are written in “Publication Manual of the American Psychological Association” (7th Edition)

1. Book

Mertens, D.M. (2014). *Research and evaluation in education and psychology: Integrating diversity with quantitative, qualitative, and mixed methods* (4th ed.). SAGE.

2. Academic Journal

Herbst-Damm, K.L., & Kulik, J.A. (2005). Volunteer support, marital status, and the survival times of terminally ill patients. *Health Psychology, 24*, 225-229. <https://doi.org/10.1037/0278-6133.24.2.225>

3. Conference Proceeding

Katz, I., Gabayan, K., & Aghajan, H. (2007). A multi-touch surface using multiple cameras. In J. Blanc-Talon, W. Philips, D. Popescu, & P. Scheunders (Eds.), *Lecture notes in computer science: Vol. 4678. Advanced concepts for intelligent vision systems* (pp. 97-108). Springer-Verlag. https://doi.org/10.1007/978-3-540-74607-2_9

4. Newspaper / Online Newspaper

Brody, J.E. (2007, December 11). Mental reserves keep brain agile. *The New York Times*. <http://www.nytimes.com>

5. E-book

Dahlberg, G., & Moss, P. (2005). *Ethics and politics in early childhood education*. <https://epdf.tips/ethics-and-politics-in-early-childhoodeducation-contesting-early-childhood.html>

6. Thesis/Dissertation

Earnhart, C.L. (2018). *Evaluating an on-line education module for autism screening in pediatric primary care in Arizona* [Doctoral dissertation, University of Arizona]. ProQuest Nursing & Allied Health Database.